

# 1 පරිච්ඡේදය

## සාර්ව ආර්ථික ප්‍රවණතා සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ තත්ත්වය

### සාරාංශය

ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය 2022 වසර තුළ මුහුණ දුන් උග්‍රතම ආර්ථික අර්බුදයෙන් අනතුරුව 2023 වසරේ දී යථා තත්ත්වයට පත්වීමේ මාවතකට පැමිණියේය. මෙලෙස ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත්වීම සඳහා ශිඝ්‍ර නිර්-උද්ධමනය, විදේශ අංශයෙහි කම්පනවලට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව වැඩි දියුණු වීම, ශක්තිමත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ශේෂයන් සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාව ප්‍රධාන වශයෙන් දායක විය. රජය සහ මහ බැංකුව විසින් මනා සම්බන්ධීකරණයකින් යුතුව කඩිනමින් ක්‍රියාවට නංවන ලද ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග සහ ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලෙහි (ජා.මු. අරමුදලෙහි) විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන හා සමගාමීව සිදුවන ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ වැඩපිළිවෙළ මගින් සමස්ත සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාව ශක්තිමත් කෙරිණි. යළි ස්ථාපිත වූ ස්ථායීතාවයේ ප්‍රතිලාභ අත්කර ගනිමින්, ආර්ථිකය වර්ධන මාවතක් වෙත ගමන් කිරීම ආරම්භ විය. ඒ අනුව, කාර්තු හයක් මුළුල්ලේ සංකෝචනය වීමෙන් අනතුරුව, ආර්ථිකය 2023 වසරේ දෙවන භාගය තුළ දී ප්‍රසාරණයක් වාර්තා කළ අතර, ඒ හේතුවෙන් ආර්ථිකයේ වාර්ෂික සංකෝචනය සීමා විය. සමාහාර ඉල්ලුමේ වර්ධනය සඳහා දේශීය ඉල්ලුම සහ ශුද්ධ විදේශීය ඉල්ලුම යන දෙඅංශයේ ම වර්ධනය හේතුවිය. පසුගිය වසර හා සැසඳීමේ දී සේවා වියුක්තිය නොවෙනස්ව පැවතුණ ද, 2023 වසර තුළ දී ශ්‍රම බලකා සහභාගීත්වය තවදුරටත් පහළ ගියේය. 2022 සැප්තැම්බර් මාසයේ දී, මේ දක්වා වාර්තා වී ඇති ඉහළ ම මට්ටම් දක්වා වැඩි වූණු උද්ධමනය, වසරක් තුළ දී තනි ඉලක්කමක මට්ටමක් දක්වා නැවත අඩු වූණු අතර, 2023 වසර අවසානය වන විට ඉලක්කගත මට්ටම ආසන්නයේ පැවතුණි. 2023 වසරේ මැද භාගයේ සිට මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කළ ලිහිල් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය සහ දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ ක්‍රියාවලිය අවසන් කිරීමත් සමඟ අවදානම් අධිමිල පහළ යෑම හේතුවෙන් රජයේ සුරැකුම්පත් ඵලදා අනුපාතික ඇතුළු වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික 2023 වසරේ දී සැලකිය යුතු පහළ යෑමක් වාර්තා කළේය. පෞද්ගලික අංශයට ලබාදුන් ණය, දීර්ඝ කාලයක් මුළුල්ලේ මාසික වශයෙන් පහළ යෑම් වාර්තා කිරීමෙන් අනතුරුව 2023 වසරේ මැද භාගයේ සිට ධනාත්මක ප්‍රවණතාවක් පෙන්නුම් කළේය. සේවා අපනයන ඉහළ යෑම හා විදේශ ප්‍රේෂණ ලැබීම් වැඩි දියුණු වීම මධ්‍යයේ වෙළඳ ගිණුම සැලකිය යුතු ලෙස සංකෝචනය වීමෙහි සහාය ලබමින්, විදේශීය ජංගම ගිණුම 2023 වසරේ දී අතිරික්තයක් වාර්තා කළේය. මහ බැංකුව විසින් විදේශ විනිමය ශුද්ධ පදනමින් මිලදී ගැනීම සහ බහුපාර්ශ්වික හවුල්කාර ආයතනවලින් ලද මූල්‍යන සහාය හේතුවෙන් දළ නිල සංචිත වැඩි දියුණු විය. ශ්‍රී ලංකා රුපියල තාවකාලික විචලනයන් පෙන්නුම් කළ ද, මහ බැංකුව වෙළඳපොළ මත පදනම් විදේශ විනිමය අනුපාත ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කරන පසුබිමක් තුළ බොහෝ දුරට වෙළඳපොළ හැසිරීම් සහ අපේක්ෂා පිළිබිඹු කරමින් 2023 වසර තුළ දී සමස්තයක් ලෙස අතිප්‍රමාණය වීමක් වාර්තා කළේය. මේ අතර, දේශීය සහ විදේශීය වශයෙන් කම්පන ඇති වුව ද, පූර්වෝපායික සහ විවක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති මෙන්ම අර්බුද සඳහා වන ඉහළ පෙර සුදානම හේතුවෙන් මූල්‍ය අංශය එහි කම්පන සඳහා මුහුණ දීමේ හැකියාව පෙන්නුම් කළේය. අභියෝග මධ්‍යයේ, අවදානම් මත බර තැබූ වත්කම් පහළ යෑමෙහි සහාය ලබමින් ප්‍රාග්ධනය ආරක්ෂා කර ගැනීම හරහා සිය ස්ථාවරත්වය පවත්වාගෙන යෑමට මූල්‍ය අංශයේ ප්‍රමුඛතාව ඇති බැංකු අංශයට හැකිවූණු අතර, ද්‍රවශීලතාවය නියාමන අවමයට ඉහළින් පවත්වා ගැනීමට සමත් විය. ලාභදායීතාව සමඟ බැංකු අංශයේ සමස්ත වත්කම් වැඩි දියුණු වූ අතර, තුන්වන අදියරේ ණය අනුපාතය මගින් පෙන්නුම් කරන ණය අවදානම 2023 වසර තුළ දී ඉහළ ගියේය. රාජ්‍ය ආදායම් ඉහළ නැංවීම සහ වියදම් තාර්කිකකරණය සඳහා වූ ශක්තිමත් ඒකාග්‍රතා පියවර සමඟ 2023 වසර තුළ දී අත්කර ගත් රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය ප්‍රශංසනීය වේ. 2023 වසරේ දී ප්‍රාරම්භක ශේෂය අතිරික්තයක් පෙන්නුම් කළ අතර, සමස්ත අයවැය හිඟය 2022 වසරට සාපේක්ෂව

# 1

අඩු විය. විදේශ මූල්‍යන ප්‍රභවයන් වෙත ප්‍රවේශවීම සඳහා වූ අවහිරතා මධ්‍යයේ අයවැය හිඟය මූල්‍යනය සඳහා රජය අඛණ්ඩව ප්‍රධාන වශයෙන් දේශීය මූල්‍ය මත පදනම් විය. ප්‍රධාන වශයෙන් නාමික දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වර්ධනය හේතුවෙන් මෙන්ම රුපියල අතිප්‍රමාණය වීමෙන් විදේශ ණය මත වන බලපෑම් හේතුකොටගෙන දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස මධ්‍යම රජයේ ණය 2023 වසර අවසානය වනවිට පහළ ගියේය.

## 1.1 උද්ධමනය සහ මිල ප්‍රවණතා

### 1.1.1 උද්ධමනය

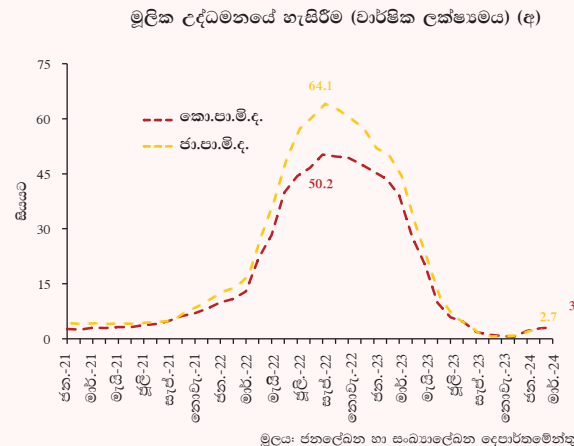
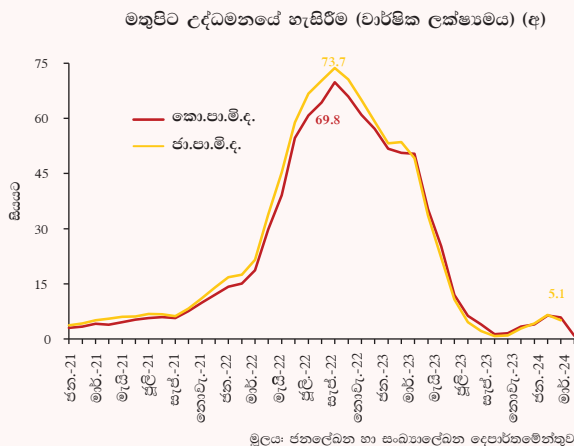
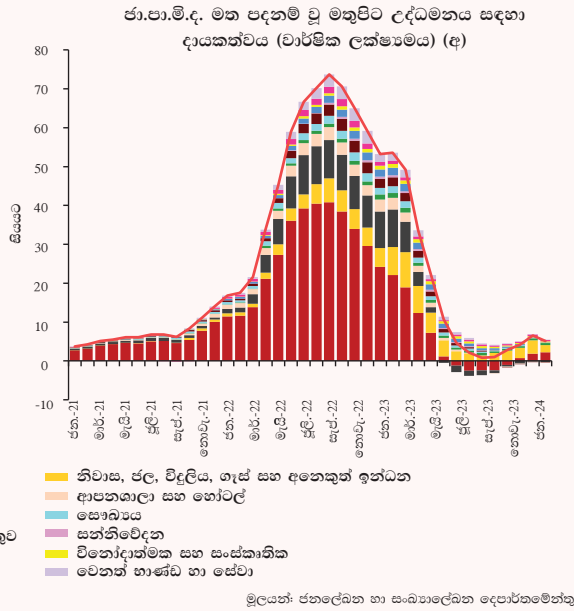
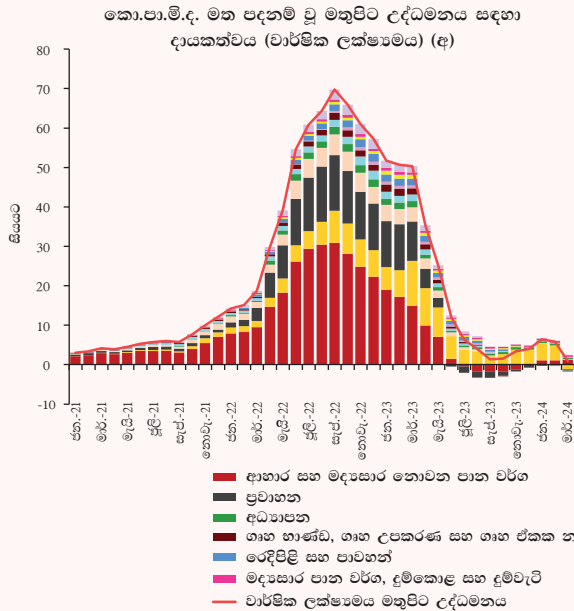
උද්ධමනය 2022 සැප්තැම්බර් මාසයේ දී ඉතිහාසගත ඉහළම අගය වාර්තා කළ අතර, එතැන් සිට සීඝ්‍ර නිර්-උද්ධමන ක්‍රියාවලියකින් අනතුරුව, 2023 වසර අවසානය වන විට අඩු තනි අගයක මට්ටමක් දක්වා පහළ ගියේය. ඉල්ලුම් අංශයෙන් ගත් කළ, උද්ධමනයේ සිදු වූ මෙම පහළ යෑම සඳහා දැඩි මුදල් තත්ත්වයන්ගේ බලපෑම සමස්ත ආර්ථිකයට ක්‍රමයෙන් සම්ප්‍රේෂණය වීම හේතුවෙන් යටපත් වූ ඉල්ලුම් තත්ත්ව මගින් මිල ඉහළ යෑම් පාලනය වීම දායක විය. දැඩි රාජ්‍ය මූල්‍ය ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන් මෙම නිර්-උද්ධමන ක්‍රියාවලිය තවදුරටත් තීව්‍ර විය. තවද, දේශීය සැපයුම් තත්ත්ව යථා තත්ත්වයට පත් වීම, ගෝලීය වෙළඳ භාණ්ඩ මිල ගණන් පහළ යෑම සහ ශ්‍රී ලංකා රුපියල ශක්තිමත් වීම මෙන්ම, 2022 වසරේ දක්නට ලැබුණු මිල ගණන්වල විශාල මාසික ලක්ෂ්‍යමය ඉහළ යෑම හේතුවෙන් ඇති වූ හිතකර සංඛ්‍යාතමය පදනම් බලපෑම ද 2023 වසරේ මෙම සීඝ්‍ර නිර්-උද්ධමනය සඳහා දායක විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය (කො.පා.මි.ද., 2021=100) මත පදනම් වූ වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය මතුපිට උද්ධමනය 2023 සැප්තැම්බර් මාසයේ දී සියයට 1.3ක් දක්වා පහළ ගියේය. පෙර වසරේ දී වාර්තා වූ ඉහළ උද්ධමනය සඳහා වැඩිම දායකත්වයක් දැක්වූ අංශ දෙකක් වන ආහාර අයිතමයන්ගේ හා ප්‍රවාහන අංශයේ මිල ගණන් 2023 වසරේ මාස කිහිපයක දී අවධමනයක් වාර්තා කළේය. සැපයුම් අංශයේ අවහිරතා යථා තත්ත්වයට පත් වීම සහ ගෝලීය බොරතෙල් මිල ගණන් පහළ යෑම මධ්‍යයේ, පිරිවැය පිළිබිඹු කරන ඉන්ධන මිල සංශෝධන මෙන්ම විනිමය අනුපාතික අතිප්‍රමාණය වීමේ බලපෑම මේ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් දායක විය. පිරිවැය පිළිබිඹු කෙරෙන මිලකරණ යාන්ත්‍රණයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම හේතුවෙන් විදුලි ගාස්තුවල නීතර සිදු වූ සංශෝධන ද 2023 වසර තුළ උද්ධමනයේ

හැසිරීම කෙරෙහි බලපාන ලදී. විශේෂයෙන් ම, විදුලි ගාස්තු ඉහළ නැංවීම හේතුවෙන් 2023 වසරේ පළමු කාර්තුව තුළ නිර්-උද්ධමන ක්‍රියාවලියේ වේගය අඩු වූ අතර, ඉන් අනතුරුව 2023 වසරේ ජූලි මාසයේ දී සිදු වූ විදුලි ගාස්තු පහළ දැමීම උද්ධමනය පහළ යෑමට දායක විය. කෙසේ වෙතත්, විශේෂයෙන් විදුලි ගාස්තු ඉහළ නැංවීම ඇතුළු බලශක්ති මිල ගණන් ඉහළ දැමීම් හේතුවෙන් අපේක්ෂා කළ පරිදි 2023 වසරේ සැප්තැම්බර් මාසයේ සිට උද්ධමනය ඉලක්කගත මට්ටම කරා ඉහළ ගිය අතර, විශේෂයෙන් 2023 වසර අවසානයේ දී කෘෂිකර්මාන්ත අංශය මුහුණ දුන් කාලගුණය ආශ්‍රිත අවහිරතා ද උද්ධමනය තවදුරටත් ඉහළ යෑමට හේතු විය. ඒ අනුව, කො.පා.මි.ද. මත පදනම් වූ වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය මතුපිට උද්ධමනය 2022 වසර අවසානය වන විට පැවැති සියයට 57.2ට (2013=100)<sup>1</sup> සාපේක්ෂව, 2023 වසර අවසානය වන විට සියයට 4.0ක් (2021=100) ලෙස වාර්තා වූ අතර, කො.පා.මි.ද. මත පදනම් වූ වාර්ෂික සාමාන්‍ය මතුපිට උද්ධමනය 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 46.4 (2013=100) සිට 2023 වසරේ දී සියයට 17.4ක් (2021=100) දක්වා පහළ ගියේය. ජාතික පාරිභෝගික මිල දර්ශකය (ජා.පා.මි.ද.) මත පදනම් වූ වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය මතුපිට උද්ධමනය ද මීට සමාන හැසිරීමක් පෙන්නුම් කරමින්, 2022 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 59.2ට (2013=100) සාපේක්ෂව, 2023 වසර අවසානය වන විට සියයට 4.2ක් (2021=100) දක්වා පහළ ගිය අතර, ජා.පා.මි.ද. මත පදනම් වූ වාර්ෂික සාමාන්‍ය මතුපිට උද්ධමනය 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 50.4 (2013=100) සිට 2023 වසරේ දී සියයට 16.5ක් (2021=100) දක්වා පහළ ගියේය. මේ අතර, 2024 වසර ආරම්භයේ දී එකතු කළ අගය මත බද්ද සියයට 15ක් සිට සියයට 18ක් දක්වා වැඩි කිරීම සහ ඇතැම් බදු නිදහස් කිරීම් ඉවත් කිරීම හේතුවෙන් 2024 වසරේ ජනවාරි මාසයේ සිට උද්ධමනය කෙටි කාලීනව ඉහළ ගියේය. කෙසේ වෙතත්, 2024 වසරේ

<sup>1</sup> ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ජා.පා.මි.ද. සහ කො.පා.මි.ද. නව පදනම් වර්ෂය වන 2021-100 යටතේ ප්‍රකාශයට පත් කිරීම, පිළිවෙළින්, 2023 වසරේ ජනවාරි සහ පෙබරවාරි මාසවල දත්ත නිකුත් කිරීමේ සිට ආරම්භ කරන ලද අතර, පැරණි පදනම් වර්ෂය වන 2013-100 යටතේ ජා.පා.මි.ද. සහ කො.පා.මි.ද. ප්‍රකාශයට පත් කිරීම අත්හිටුවන ලදී.

1.1 රූප සටහන

ශ්‍රී ලංකාවේ උද්ධමනයේ මෘත කාලීන හැසිරීම



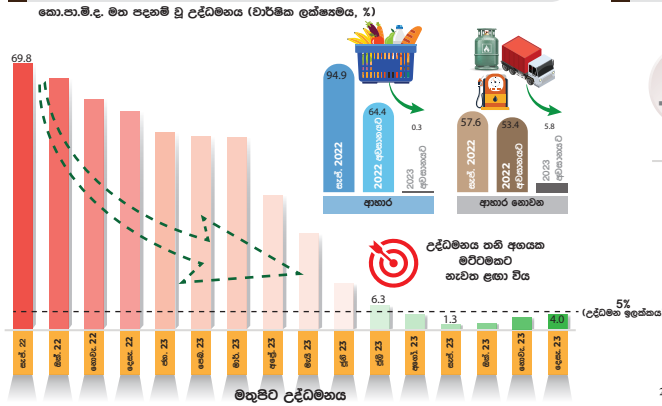
(අ) ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ජා.පා.මි.ද. සහ කො.පා.මි.ද. නව පදනම් වර්ෂය වන 2021=100 යටතේ ප්‍රකාශයට පත් කිරීම, පිළිවෙලින්, 2023 වසර ජනවාරි සහ පෙබරවාරි මාසවල දත්ත නිකුත් කිරීමේ සිට ආරම්භ කරන ලද අතර, පැරණි පදනම් වර්ෂය වන 2013=100 යටතේ ජා.පා.මි.ද. සහ කො.පා.මි.ද. ප්‍රකාශයට පත් කිරීම අභිග්‍රහණය කර ඇත. ඒ අනුව 2023 වසර ජනවාරි මාසයේ සිට රූප සටහනේ දක්වා ඇති දත්ත නව පදනම් වර්ෂය වන 2021=100 මත පදනම් වේ.

මාර්තු මාසය ආරම්භයේ දී විදුලි ගාස්තු අඩු කිරීම සහ ඉන් අනතුරුව ඊට අනුරූපව සිදු වූ මිල ගණන් පහළ යෑම් නිසා බදු සංශෝධනවල සෘජු බලපෑම් මෙන්ම වක්‍ර බලපෑම් යම්තාක් දුරකට සමනය වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ඉහත සඳහන් හේතු සාධක මෙන්ම හිතකර සංඛ්‍යානමය පදනම් බලපෑම පෙන්නුම් කරමින් 2024 වසරේ මාර්තු මාසයේ දී උද්ධමනයෙහි විශාල ලෙස පහළ යෑමක් වාර්තා විය. මූලික උද්ධමනය ද 2023 වසරේ දී සැලකිය යුතු නිර්-උද්ධමනයක් වාර්තා කළේය. 2023 වසරේ ජූනි මාසය දක්වා පැවැති දැඩි මුදල් තත්ත්වයන්

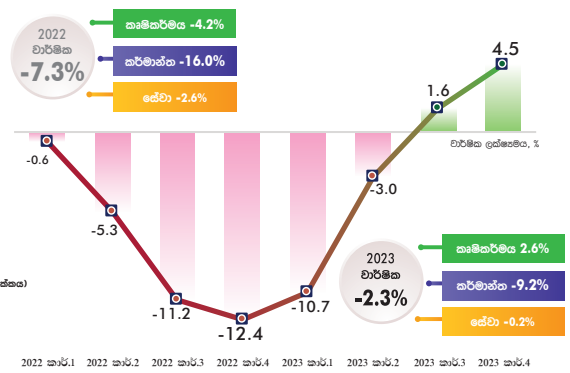
හා පවතින දැඩි රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වයන් මධ්‍යයේ මෙන්ම මහජනතාවගේ මිලදී ගැනීමේ හැකියාව අඩු වීමේ අඛණ්ඩ බලපෑම හමුවේ ආර්ථිකයේ ඉල්ලුම් තත්ත්ව අඩුවීම මූලික උද්ධමනය පහළ යෑම මගින් පිළිබිඹු කරයි. 2023 වසර අවසාන භාගයේ දී ඉහළ ගිය මතුපිට උද්ධමනය මෙන් නොව, කො.පා.මි.ද. මත පදනම් වූ මූලික උද්ධමනය 2023 වසර තුළ දී අඛණ්ඩව පහළ ගිය අතර, එතැන් සිට එහි යම් ඉහළ යෑමක් වාර්තා විය. 2023 වසර අවසානයේ දී මතුපිට උද්ධමනය ඉහළ යෑම සඳහා, මූලික උද්ධමනය ගණනය කිරීමේ දී බැහැර කරනු ලබන බලශක්ති සහ

2023 වසරේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ

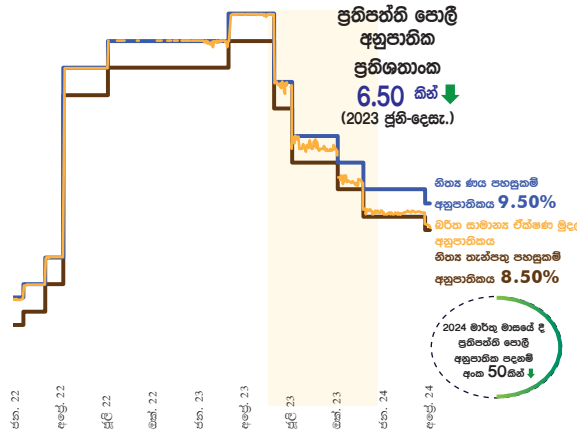
උද්ධමනය සිඳු නිර්-උද්ධමන ක්‍රියාවලියක් වාර්තා කළේය...



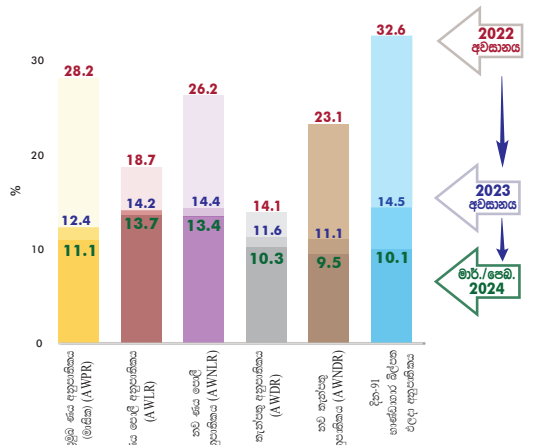
මූල්‍ය ද.දේ.නි.යේ වර්ධනය ස්ථාවර ලෙස යථා තත්ත්වයට පත්වෙමින් පවතී...



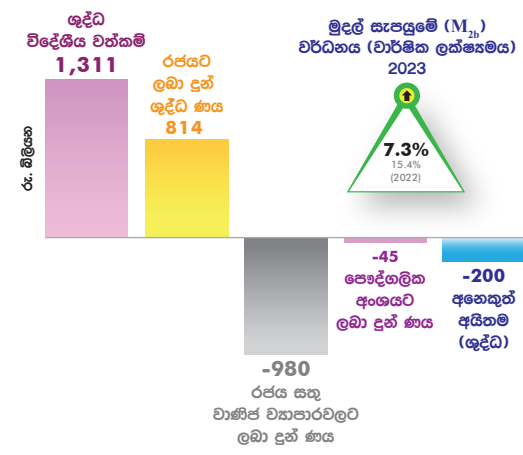
ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික අඩු කරන ලදී...



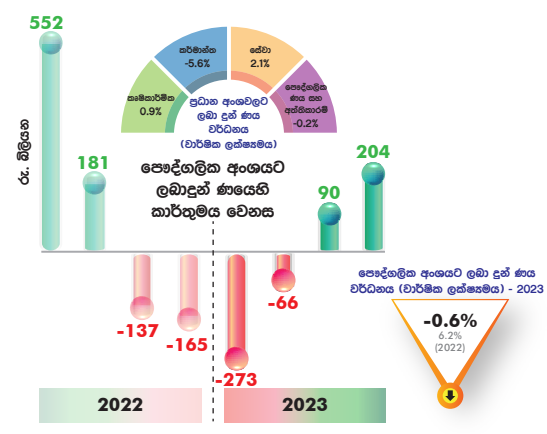
වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික සැලකිය යුතු ලෙස අඩු විය...



මුදල් ප්‍රසාරණය අඩු මට්ටමක පැවතිණි...



2023 වසරේ දෙවන භාගයේ දී පෞද්ගලික අංශයට ලබා දුන් ණය ඉහළ ගියේය...



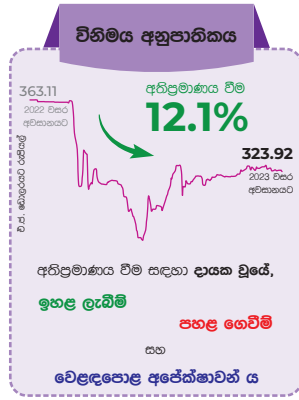
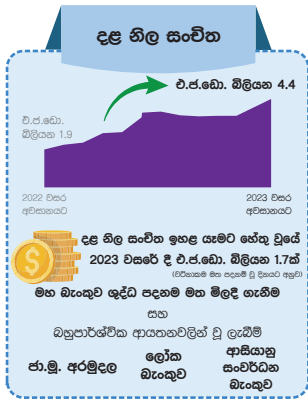
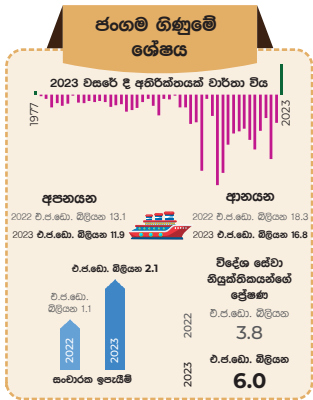
**2023 ආරම්භයේදී** ණය විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩිකරගෙන පිළිබඳව ජා.මු. අරමුදල සමඟ කාර්යමණ්ඩල මට්ටමේ එකඟතාවයකට එළඹීම

**2023 මාර්තු** ජා.මු. අරමුදලේ විධායක මණ්ඩලයේ අනුමැතිය සහ පළමු වාර්තය ලැබීම

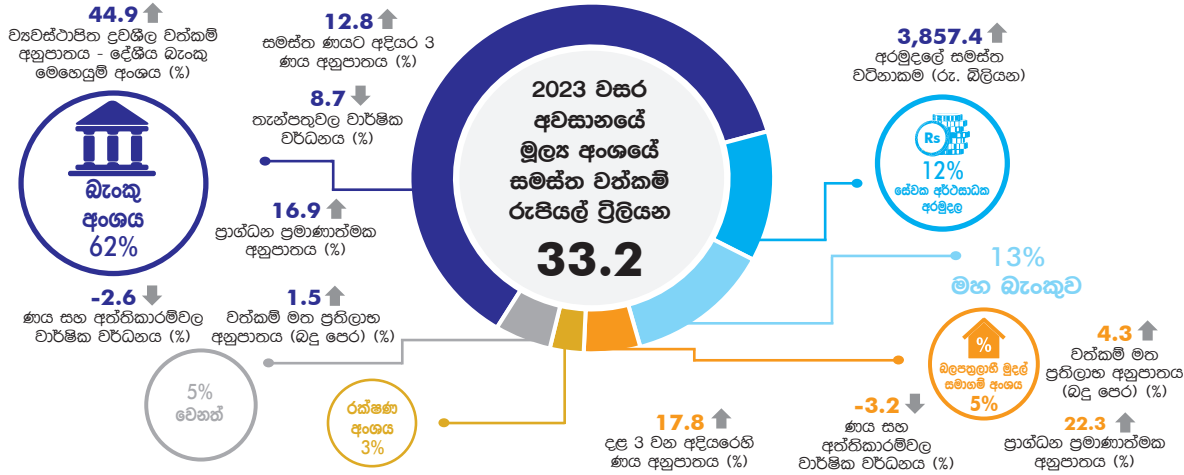


**ආර්ථිකය සංක්ෂිප්තයක් ලෙස**

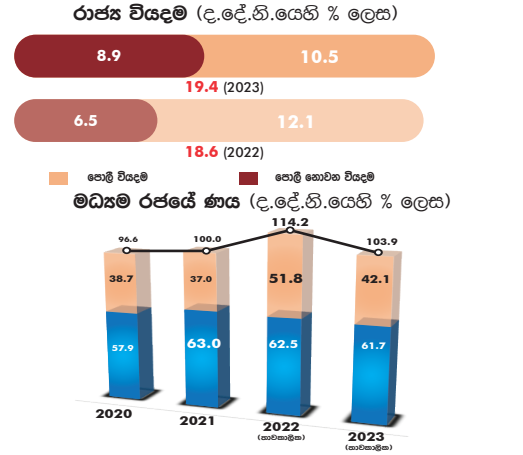
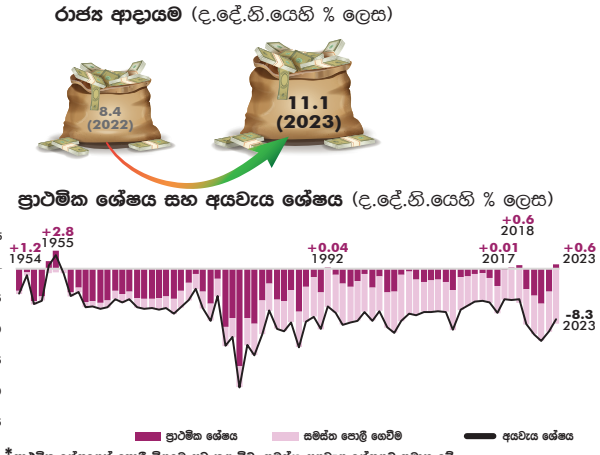
2023 වසරේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශීය අංශය ශක්තිමත් ලෙස යථා තත්ත්වයට පත්විය...



2023 වසරේ දී මූල්‍ය පද්ධතිය සමස්තයක් ලෙස ස්ථායීව පැවතිණි...



විරසාරභාවය උදෙසා වූ දැඩි රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති...



**2023 වසරේදී**

පළමු සමාලෝචනය සඳහා ජා.මු. අරමුදල සමඟ කාර්යමණ්ඩල මට්ටමේ එකඟතාවයකට එළඹීම

**2023 දෙසැම්බර්**

ජා.මු. අරමුදලේ විධායක මණ්ඩලයේ අනුමැතිය සහ දෙවන වාර්තා ලැබීම

**2024 මාර්තු**

දෙවන සමාලෝචනය සඳහා ජා.මු. අරමුදල සමඟ කාර්යමණ්ඩල මට්ටමේ එකඟතාවයකට එළඹීම



**1.1 සංඛ්‍යා සටහන**

**සාර්ව ආර්ථික ක්‍රියාකාරීත්වය (2018-2023)**

දර්ශකය	ඒකකය	2018	2019	2020	2021 (අ)	2022 (ආ)	2023 (ආ)
<b>මූර්ත අංශය (ඇ)</b>							
මූර්ත ද.දේ.නි. වර්ධනය	සියයට	2.3	-0.2	-4.6	4.2	-7.3 (ආ)	-2.3
පවත්නා වෙළඳපොළ මිල අනුව ද.දේ.නි.	රුපියල් බිලියන	15,352	15,911	15,646 (ආ)	17,612	24,064 (ආ)	27,630
එක පුද්ගල ද.දේ.නි. (ඇ) (ඉ)	එ.ජ. ඩොලර්	4,372	4,082	3,851 (ආ)	3,999	3,464 (ආ)	3,830
<b>විදේශීය අංශය</b>							
වෙළඳ ශේෂය (ඇ)	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	-10.9	-9.0	-7.1	-9.2	-6.7	-5.8
ජංගම ගිණුමේ ශේෂය (ඇ)	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	-3.0	-2.1	-1.4	-3.7	-1.9	1.8
සමස්ත ශේෂය	එ.ජ. ඩොලර් මිලියන	-1,102.9	376.6	-2,327.7	-3,966.6	-2,806.1	2,825.6
විදේශීය නිල සංචිත	එ.ජ. ඩොලර් මිලියන	6,919.2	7,642.4	5,664.3	3,139.2	1,897.6	4,392.1
<b>රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශය (ඈ)</b>							
වර්තන ගිණුමේ ශේෂය	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	-1.1	-3.4	-7.5	-7.3	-6.4	-6.0
ප්‍රාථමික ශේෂය	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	0.6	-3.4	-4.4	-5.7	-3.7	0.6
සමස්ත අයවැය ශේෂය	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	-5.0	-9.0	-10.7	-11.7	-10.2	-8.3
මධ්‍යම රජයේ ණය (ඊ)	ද.දේ.නි.යේ % වශයෙන්	78.4	81.9	96.6	100.0	114.2	103.9
<b>මුදල් අංශය සහ උද්ධමනය</b>							
පුළුල් මුදල් වර්ධනය (M <sub>2b</sub> ) (උ)	සියයට	13.0	7.0	23.4	13.2	15.4	7.3
පොද්ගලික අංශයට ලබා දුන් ණය වර්ධනය (M <sub>2b</sub> හි) (උ)	සියයට	15.9	4.2	6.5	13.1	6.2	-0.6
වාර්ෂික සාමාන්‍ය උද්ධමනය (ඌ)	සියයට	4.3	4.3	4.6	6.0	46.4	17.4

(අ) සංශෝධිත  
 (ආ) තාවකාලික  
 (ඇ) ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2024 මාර්තු මාසයේ දී නිකුත් කරන ලද ද.දේ.නි. ඇස්තමේන්තු (2015 පදනම් වර්ෂය) උපයෝගී කොටගෙන ඇත.  
 (ඈ) නවතම ජනගහන සංඛ්‍යාන සමඟ ඇස්තමේන්තු යාවත්කාලීන කර ඇත.  
 (ඉ) 2015 සිට කාර්තුමය සාමාන්‍ය විනිමය අනුපාතිකය යොදාගෙන ද.දේ.නි. එ.ජ. ඩොලර්වලින් ගණනය කර ඇත.  
 (ඊ) ණය සංඛ්‍යාලේඛන ශුද්ධ පදනම මත (තැන්පතු ගැළපුම් කළ පසු) ඉදිරිපත් කර ඇත.  
 (උ) වසර අවසාන අගයන් මත පදනම්ව වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය වර්ධනය.  
 (ඌ) 2022 වසර දක්වා කො.පා.මි.ද. (2013=100) මත පදනම්ව සහ 2023 වසර කො.පා.මි.ද. (2021=100) මත පදනම්ව

මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ හා ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

නිතර මිල උච්චාවචන සහිත ආහාර අයිතමයන්ගේ මිල ගණන් ඉහළ යෑම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වූ බව මෙමගින් පිළිබිඹු කෙරෙයි. ඒ අනුව, 2022 වසර අවසානය වන විට පැවැති සියයට 47.7ට (2013=100) සාපේක්ෂව, 2023 වසර අවසානය වන විට කො.පා.මි.ද. මත පදනම් වූ වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය මූලික උද්ධමනය සියයට 0.6ක් (2021=100) දක්වා පහළ ගිය අතර, කො.පා.මි.ද. මත පදනම් වූ වාර්ෂික සාමාන්‍ය මූලික උද්ධමනය 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 34.6ට (2013=100) සාපේක්ෂව, 2023 වසරේ දී සියයට 14.5ක් (2021=100) දක්වා පහළ ගියේය. මේ අතර, ජා.පා.මි.ද. මත පදනම් වූ වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය මූලික උද්ධමනය 2022 වසර අවසානය වන විට පැවැති සියයට 57.5ට (2013=100) සාපේක්ෂව, 2023 වසර අවසානය වන විට සියයට 0.9ක් (2021=100) දක්වා පහළ ගිය අතර, ජා.පා.මි.ද. මත පදනම් වූ වාර්ෂික සාමාන්‍ය මූලික උද්ධමනය 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 43.9ට (2013=100) සාපේක්ෂව, 2023 වසරේ දී සියයට 15.8ක් (2021=100) දක්වා පහළ ගියේය. මේ අතර, මූලික උද්ධමනය මැනීමේ දී සලකනු ලබන පාරිභෝගික පැසෙහි ඇතුළත් බොහෝ අයිතමයන්

එකතු කළ අගය මත බදුවලට යටත් වන බැවින්, 2024 වසර ආරම්භයේ දී එකතු කළ අගය මත බදු සංශෝධන හේතුවෙන් මිල ඉහළ යෑමේ බලපෑම මූලික උද්ධමනය තුළින් ද දැකගත හැකි විය.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ උද්ධමන අපේක්ෂා පිළිබඳ සමීක්ෂණය මගින් පෙන්වුම් කරන පරිදි, මෙම වසර තුළ දී ආයතනික සහ කුටුම්භ යන දෙඅංශයෙහිම උද්ධමන අපේක්ෂා 2022 වසරේ දී දක්නට ලද ඉහළ මට්ටම්වලට සාපේක්ෂව පහත වැටුණි. මේ අතර, කෙටි කාලීනව යම් විචලන දක්නට ලැබුණ ද මැදි කාලීන උද්ධමන අපේක්ෂා පුළුල් ලෙස පාලනය වී පැවතුණි. දැඩි රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති සහ මුදල් ප්‍රතිපත්තිවල සහායයෙන් උද්ධමනය පහළ යෑම ඇතුළු විවිධ සාධක හේතුවෙන් උද්ධමන අපේක්ෂා පහත වැටුණි. මීට අමතරව, එක්සත් ජනපද ඩොලරයට සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රුපියල අතිප්‍රමාණය වීම, සැපයුම් අංශයේ බාධා ලිහිල් වීම, ජාත්‍යන්තර වෙළඳපොළෙහි භාණ්ඩ මිල පහළ යෑම සහ ආනයන සීමා ලිහිල් කිරීම, උද්ධමන අපේක්ෂා පහත වැටීමට දායක විය. ඒ අනුව, ආයතනික අංශයේ උද්ධමන

විශේෂ සටහන I

සැපයුම් අංශයේ උද්ධමනය හේතුවෙන් මුදල් ප්‍රතිපත්තියට වන බලපෑම



සැපයුම් අංශයේ උද්ධමනය නිෂ්පාදන පිරිවැයේ වෙනස්වීම් හේතුවෙන් සිදුවන අතර එය බොහෝ විට පිරිවැයෙන් තල්ලුවන උද්ධමනය ලෙස ද හැඳින්වේ. මෙලෙස සැපයුම් අංශයේ උද්ධමනය ඇතිවීම කෙරෙහි යෙදවුම් ලබා ගැනීමට ඇති බාධා, ගෝලීය වෙළඳ භාණ්ඩ මිල ගණන් වෙනස්වීම්, බදු සංශෝධන සහ රජයේ නියාමන ක්‍රියාමාර්ගවල ඇතිවන වෙනස්වීම්, අහිතකර කාලගුණික තත්ත්ව, ගෝලීය ආර්ථික තත්ත්ව සහ භූ දේශපාලනික අර්බුද හේතුවෙන් ඇතිවන සැපයුම් දාම අවහිරතා, සහ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලීන්ගේ අකාර්යක්ෂමතා වැනි සාධක බලපායි. ශ්‍රී ලංකාව සම්බන්ධයෙන් සැලකීමේ දී, ආහාර උද්ධමනයේ නිරන්තර උච්චාවචන ඇති කරන අවිධිමත් කාලගුණික රටා සැපයුම් අංශය හරහා උද්ධමනය කෙරෙහි බලපාන ප්‍රධාන සාධකයක් වේ. අනෙකුත් බොහෝ රටවලට මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාවට ද, දේශගුණික විපර්යාස ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සහ සමාජ යහපැවැත්ම කෙරෙහි බලපෑම් ඇති කරයි. මීට අමතරව, ගෝලීය සැපයුම් දාම වෙනස්වීම් මෙන්ම සැපයුම් අවහිරතා මධ්‍යයේ නිෂ්පාදන පිරිවැය වැඩිවීම, සැපයුම් අංශය හරහා ඇතිවූ උද්ධමනයේ මෑත කාලීන උච්චාවචනවලට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. මෙම සැපයුම් අංශයේ පීඩන කෙටි කාලීන වේ නම්, මුදල් ප්‍රතිපත්තිය කෙරෙහි ඒවා සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති නොකරනු ඇත. කෙසේ වෙතත්, සැපයුම් සාධක හේතුවෙන් උද්ධමනය අඛණ්ඩව ඉහළ යෑමත් සමඟ ප්‍රධාන වශයෙන් අහිතකර උද්ධමන අපේක්ෂා වර්ධනය වීම හේතුවෙන් මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සංකීර්ණ කළ හැකි අතර එය මහ බැංකුවක විශ්වසනීයත්වය කෙරෙහි අහිතකර බලපෑම් ඇති කළ හැකිය. පර්යේෂණ වාර්තා පෙන්වා දෙන පරිදි, සැපයුම් අංශයට වන බාධා කෙටිකාලීන වන විට කිසිදු මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ගයකින් තොරව උද්ධමනය යළි සමතුලිතතාවයට පැමිණෙන අතර, නිරන්තරයෙන් සිදුවන සැපයුම් කම්පන පූර්වෝපායික මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ගවල අවශ්‍යතාව ඇති කරමින් වක්‍ර බලපෑම් ඇති කරයි (John, Kumar and Patra, 2022).

**ශ්‍රී ලංකාවේ උද්ධමනය කෙරෙහි කාලගුණික රටා සහ දේශගුණික විපර්යාසවල බලපෑම**

බොහෝ දුරට මානව ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් පෘථිවියේ උෂ්ණත්වයේ සහ එහි දේශගුණ පද්ධතියේ විවිධ පැතිකඩයන්හි සිදුවන කල්පවන්තා වෙනස්වීම් දේශගුණික විපර්යාසවලට ඇතුළත් වේ. එහි බලපෑම් පුළුල් සහ විවිධ වන අතර, පාරිසරික, සමාජයීය, ආර්ථිකමය සහ සෞඛ්‍යමය බලපෑම් එයට ඇතුළත් වේ. අක්‍රමවත් කාලගුණික රටා සහ දේශගුණික විපර්යාස නිසා ආහාර උද්ධමනයේ සැලකිය යුතු උච්චාවචන ඇති විය හැකිය. විශේෂයෙන් ම, ආහාර ද්‍රව්‍ය පරිභෝජන පැසෙහි විශාල කොටසකට හිමිකම් කියන ශ්‍රී ලංකාව වැනි රටක, මතුපිට උද්ධමනයේ ඉහළ උච්චාවචනයක් ඇති කිරීමට

එය හේතු විය හැකිය.<sup>1</sup> ප්‍රධාන වශයෙන් වර්ෂාපතන රටාවේ වෙනස්වීම් සහ උෂ්ණත්වය ඉහළ යෑම මගින් කෘෂිකාර්මික අංශයට බලපෑම් ඇති විය හැකිය. සහල් සහ පොල්<sup>2</sup> ඇතුළු ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන හෝගවලට සැලකිය යුතු බලපෑමක් උෂ්ණත්වයේ සහ වර්ෂාපතනයේ වෙනස්කම් නිසා එල්ල වේ. විශේෂයෙන් ම ගෝලීය උෂ්ණත්වය ඉහළ යෑම හේතුවෙන් රාත්‍රී කාලයේ උෂ්ණත්වය වැඩිවීම සහල් අස්වැන්න සැලකිය යුතු ලෙස අඩු වීමට හේතු වේ. නිදසුනක් වශයෙන්, පිලිපීනයේ ජාත්‍යන්තර සහල් පර්යේෂණ ආයතනයේ දී සිදු කරන ලද ක්ෂේත්‍ර පර්යේෂණ මගින්, වියළි කාලවලදී අවම උෂ්ණත්වයේ සෑම සෙල්සියස් අංශක 1ක වැඩිවීමක් සඳහාම සහල් අස්වැන්න සියයට 10කින් අඩු වන බව සොයාගෙන ඇත (Peng et al., 2004). සාමාන්‍ය කාලගුණික තත්ත්ව ඇති කාලවල දී එළවළු සහ පලතුරු මිල ගණන්හි හැසිරීම යම්තාක් පුරෝකථනය කළ හැකි වුවද, දේශගුණික විපර්යාස හෝ අසාමාන්‍ය කාලගුණික රටාවන්වලදී සහල්, එළවළු සහ පලතුරු මත බලපෑම් ඇතිවන බැවින් ඒවායේ මිල ගණන් පුරෝකථනය කළ නොහැකිය. ඉහත කරුණු වලට අමතරව, දීර්ඝ නියං කාලවල දී අඩු වියදම් ජල විදුලිය වෙනුවට මිල අධික ඉන්ධන මත පදනම්ව විදුලිය උත්පාදනය කිරීමට සිදුවන නිසා එය විදුලි මිලට බලපෑ හැකි අතර, එමගින් කාලගුණය සහ දේශගුණය සම්බන්ධ බාධාවන් පුළුල් ආර්ථිකයට සම්ප්‍රේෂණය කරමින් විශාල සැපයුම් අවහිරතා ඇති කරයි.

ඉහත කරුණුවලට අනුව, අහිතකර කාලගුණික සිදුවීම් සැලකිය යුතු සාර්ව ආර්ථික බලපෑම් ඇති කළ හැකිය. අතීතයේ දී මෙම බලපෑම් බොහෝ දුරට තාවකාලික ලෙස සැලකූ අතර, මහ බැංකු ඒ කෙරෙහි එතරම් සැලකිල්ලක් නොදැක්වීය. කෙසේ වෙතත්, තාපනරංග, දිගු නියඟ හෝ ගංවතුර වැනි කාලගුණික වෙනස්වීම්වල වාර ගණන සහ තීව්‍රතාවය වැඩි වීමේ සෘජු හා වක්‍ර බලපෑම්වල ඒකාබද්ධ බලපෑම හරහා උද්ධමනය සහ උද්ධමන අපේක්ෂා කෙරෙහි වඩා ස්ථිර බලපෑමක් ඇති කළ හැකිය. මෙය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් සැලකිල්ලට භාජනය කරන ප්‍රධාන කරුණක් වන අතර, එය උද්ධමනය පුරෝකථනය කිරීම වඩාත් අභියෝගාත්මක කරයි. මේ අතර, දේශගුණික විපර්යාස කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු වී ඇති බැවින්, ප්‍රධාන ආර්ථික දර්ශක මත දේශගුණික විපර්යාසවලින් ඇතිවිය හැකි බලපෑම් වඩා හොඳින් ග්‍රහණය කර ගැනීම සඳහා මහ බැංකු දේශගුණික විචල්‍ය සහ/හෝ දේශගුණික විශේෂිත අවස්ථා ඔවුන්ගේ සාර්ව ආර්ථික ආකෘතිවලට ක්‍රමානුකූලව ඇතුළත් කරමින් පවතී.

1 කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය (කො.පා.මි.ද.) සහ ජාතික පාරිභෝගික මිල දර්ශකය (ජා.පා.මි.ද.) යනු ශ්‍රී ලංකාවේ උද්ධමනය මනින මිනුම් වේ. මෙම දර්ශක දෙකෙහිම, කාණ්ඩ 12 ක් අතරින් ආහාර කාණ්ඩයට විශාලතම බර නැඹීමක් ඇති අතර, එය කො.පා.මි.ද.හි සියයට 26.2ක් සහ ජා.පා.මි.ද.හි සියයට 39.2ක් වශයෙන් වේ.

2 කො.පා.මි.ද. පැසෙහි සහල් කාණ්ඩයේ දායකත්වය සියයට 2.72ක් වන අතර පොල් කාණ්ඩය සඳහා එය සියයට 1.38කි.



# 1

## උද්ධමනය මත අනෙකුත් සැපයුම් අංශයේ සාධක සහ රජයේ ප්‍රතිපත්තිවල බලපෑම

ප්‍රවාහනය සහ විදුලි උත්පාදනය යන අංශ දෙක සඳහාම බිහිස් තෙල් ආනයනය කරන රටක් ලෙස, ගෝලීය බිහිස් තෙල් මිල ගණන් ශ්‍රී ලංකාවට සැලකිය යුතු ලෙස බලපාන අතර එය උද්ධමනයේ හැසිරීම වෙනස් කිරීම සඳහා සෘජු හා වක්‍ර ආකාරයෙන් බලපායි. ශ්‍රී ලංකාව තුළ, බලශක්ති, බිහිස් තෙල් සහ ගෑස් මිල ගණන් වර්තමානයේ නිතර සංශෝධනය කෙරෙන අතර එය පුළුල් ලෙස පිරිවැය ආවරණය වන පදනම මත තීරණය වේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, භූ දේශපාලනික අර්බුද සහ ගෝලීය ආර්ථික තත්ත්ව හේතුවෙන් ගෝලීය වෙළඳ භාණ්ඩ මිලෙහි සහ නැව් ගාස්තුවල සිදුවන වෙනස්වීම් දේශීය මිල ගණන් කෙරෙහි බලපාන අතර, එය වර්තමානයේ දී පෙරට වඩා දේශීය මිල ගණන් කෙරෙහි විශාල බලපෑමක් ඇති කළ හැකිය.<sup>3</sup> මෑත කාලීන අත්දැකීම් අනුව, අවිනිශ්චිතතා මධ්‍යයේ උද්ධමනය කෙරෙහි විදුලි, ඉන්ධන සහ ගෑස් මිල ගණන් වෙනස්වීම් වක්‍ර බලපෑම, සෘජු බලපෑමට වඩා වැඩි විය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, දේශීය බලශක්ති මිල ගණන් සඳහා නීතිපතා සිදුකරන එවැනි ගැලපීම් මගින්, 2022 සහ 2023 වසරවල දී දේශීය ඉන්ධන සහ විදුලි මිල ගැලපීම් වැනි දේශීය මිල ගණන් සඳහා එක් වරක් පමණක් සිදු කළ දැඩි නිවැරදි කිරීම්වල අවදානම ඉවත් කරනු ඇත. මෙය ඉදිරි කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී උද්ධමනයේ විශාල වෙනස්කම් අවම කර ගැනීමට සහාය වනු ඇති අතර, එමගින් උද්ධමන අපේක්ෂා පාලනය කිරීමට දායක වෙමින් ආර්ථිකයේ පාර්ශ්වකරුවන් විසින් ඉදිරි දැක්මක් සහිතව ආර්ථික තීරණ ගැනීම ප්‍රවර්ධනය කරනු ඇත.

තවද, බදු ව්‍යුහයේ නිතර සිදුවන වෙනස්වීම්, එක් වරක් සිදුවන සිදුවීම් වුවද, උද්ධමනයේ උච්චාවචනයන්ට සැලකිය යුතු ලෙස බලපෑ හැකිය. එකතු කළ අගය

3 මෙම බලපෑම මීට පෙර අදාළ රජය සතු මාසික ව්‍යාපාර විසින් අවබෝධය කරන ලද අතර, එමගින් රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයට හෝ මූල්‍ය අංශයට බලපෑම් ඇති කරමින් මහජනතාව වෙත වක්‍රාකාරයෙන් බලපෑම් ඇතිකරනු ලැබීය.

මත බද්දෙහි (VAT) සිදුකල මෑත කාලීන සංශෝධන ඉන්ධන මිල ඇතුළු පාරිභෝගික භාණ්ඩ පැසෙහි බොහෝ භාණ්ඩවල මිල කෙරෙහි සැලකිය යුතු සෘජු බලපෑමක් ඇති කළ අතර එමගින් උද්ධමනය කෙරෙහි වැඩි බලපෑමක් ඇති කළේය. එපමණක් නොව, ව්‍යාපාර මෙම බදු සංශෝධන තම අභිමතය පරිදි මිල වෙනස් කිරීමට භාවිතා කළ හැකි බැවින්, මෙම ප්‍රතිපත්තිවල සෘජු හා වක්‍ර බලපෑම් අවිනිශ්චිත විය හැකිය. තවද, අත්‍යවශ්‍ය භාණ්ඩ සඳහා තරගකාරීත්වය අවම වීම මෙන්ම මිල පහළ යෑමට ඇති අවහිරතා ද අඛණ්ඩ මිල පීඩනයන්ට හේතු විය හැකිය. සහල් සහ බිත්තර වැනි අත්‍යවශ්‍ය භාණ්ඩ මිල ගණන් වෙළඳපොළේ සුළු පිරිසක් මෙහෙයවන බැවින් (කතිපයාධිකාරය), මෙම භාණ්ඩවල මිල සඳහා සෘජු පීඩනයක් මෙන්ම ඒ හරහා වෙනත් මිල ගණන් කෙරෙහි සැලකිය යුතු වක්‍ර බලපෑමක් ද ඇති කළ හැකිය.

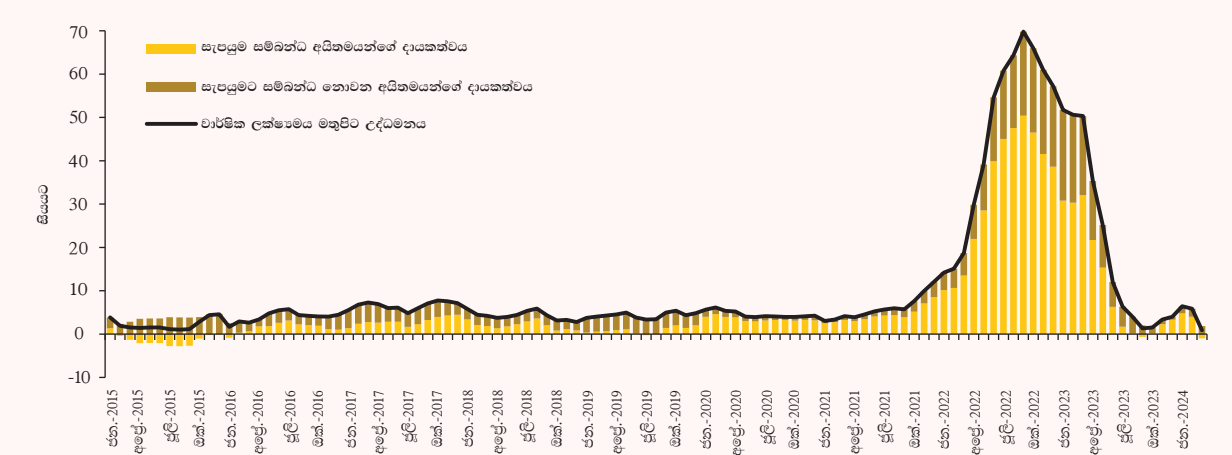
## සමස්ත උද්ධමනය සඳහා සැපයුම් අංශයේ සාධකවල දායකත්වය

උද්ධමනයේ හැසිරීම සඳහා හේතුවන ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් සාධක වෙන වෙනම දැක්වීම ඒවා හඳුනාගැනීමේ සංකීර්ණත්වය හේතුවෙන් අභියෝගාත්මක ක්‍රියාවලියක් වේ. ආහාර උද්ධමනය සාමාන්‍යයෙන් සැපයුම් අංශයේ සාධක මත විශාල වශයෙන් රඳා පවතින බවට සැලකේ. කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශක (කො.පා.මි.ද.) පැසෙහි ආහාර කාණ්ඩයට අමතරව, ආහාර නොවන කාණ්ඩයේ ඇතැම් භාණ්ඩවල මිල ගණන් සංශෝධනයවන වාර ගණන සහ මිල ගණන් වෙනස්වීම් ප්‍රමාණය අනුව මෙම භාණ්ඩවල මිල ද උද්ධමනය සඳහා සැපයුම්/පිරිවැය මත පදනම් වූ දායකයින් ලෙස වර්ග කළ හැකිය.<sup>4</sup>

සැපයුම් අංශයේ උද්ධමනය, සැපයුම් නොවන අංශයේ උද්ධමනය හා සසඳන විට බොහෝ විට වැඩි වශයෙන්

4 මෙම ඇස්තමේන්තුව තුළ, සැපයුම්/පිරිවැය මත පදනම් වූ කාණ්ඩය කො.පා.මි.ද. භාණ්ඩ හා සේවා පැසෙහි ආහාර සහ මධ්‍යසාර නොවන පාන වර්ග සහ පුද්ගලික ප්‍රවාහන උපකරණ සඳහා ඉන්ධන; විදුලිය, ගෑස් සහ අනෙකුත් ඉන්ධන; ජල බිල්පත්; සහ ප්‍රවාහන සේවා වැනි තෝරාගත් පරිපාලිත මිල කාණ්ඩ නියෝජනය කරන අතර, සැපයුම් නොවන කාණ්ඩය කො.පා.මි.ද. පැසෙහි අනෙකුත් සියලුම උප කාණ්ඩ නියෝජනය කරයි.

රූප සටහන වි.ස. 1.1 මතුපිට උද්ධමනය සඳහා දායකත්වය: සැපයුම් සහ සැපයුම් නොවන අයිතම (කො.පා.මි.ද. මත පදනම්ව, වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය) (අ)

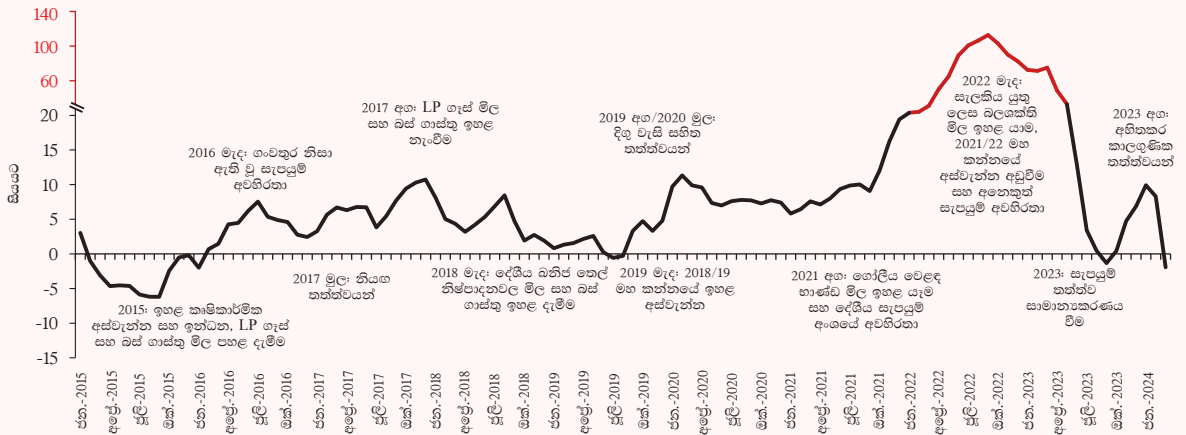


(අ) ප්‍රධාන වශයෙන් කො.පා.මි.ද.යේ සැපයුම් සාධක මගින් මිල තීරණයවන අයිතම කාණ්ඩය සැපයුම් අයිතම ලෙස සැලකෙන අතර ඉතිරි අයිතම සැපයුම් නොවන අයිතම ලෙස සැලකේ (කාර්යමණ්ඩල විනිශ්චය මත පදනම්ව). මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව මහ බැංකු කාර්යමණ්ඩල විනිශ්චය



රූප සටහන වි.ස. 1.2

සැපයුම් අංශයේ උද්ධමනය (කො.පා.මි.ද. මත පදනම්ව, වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය) (අ)



(අ) ප්‍රධාන වශයෙන් කො.පා.මි.ද.යේ සැපයුම් සාධක මගින් මිල තීරණයවන අයිතම කාණ්ඩයේ සමස්ත මිලෙහි හැසිරීම මත පදනම්ව. මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව මත බැංකු කාර්යමණ්ඩල විනයය

විචලනය වීමේ ලක්ෂණ නිරූපණය කරයි (සංඛ්‍යා සටහන වි.ස. 1.1). සැපයුම් අංශයේ උද්ධමනය සාමාන්‍යයෙන් ඉතා ඉක්මනින් වෙනස්වන ස්වභාවය අනුව, මහ බැංකු එයට මුහුණදීම සඳහා මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග භාවිතා කිරීමේ දී පරීක්ෂාකාරී ප්‍රවේශයක් අනුගමනය කළ හැකිය. තව ද, සැපයුම් බාධාවන් ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සහ මිල මට්ටම් ප්‍රතිවිරුද්ධ දිශාවලට යොමු කරන අතර, මහ බැංකුවකට ආර්ථික සහ මිල ස්ථායීතාවය යන දෙකම පවත්වා ගැනීමට අපොහොසත් විය හැකිය (Amarasekara, 2009). එවැනි තත්ත්ව තුළ, මිල ස්ථායීතාවය පමණක් ඉලක්ක කරගත් ප්‍රතිපත්ති හරහා සැපයුම් අවහිරතාවල බලපෑම වලට ගන්නා ප්‍රතිචාර නිසා මූර්ත ආර්ථිකය මත දැඩි බලපෑම් ඇති කරයි. ඇතැම් සැපයුම් අංශයේ කම්පන, ක්ෂණික සහ දැඩි ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිචාරවල අවශ්‍යතාවක් නොමැතිව කාලයන් සමඟ නිවැරදි වීමට ඉඩ හැරීම වඩා යෝග්‍ය විය හැකිය. නිදසුනක් වශයෙන්, කාලගුණය ආශ්‍රිත සාධක වලින් තාවකාලික බලපෑම් පැන නගින්නේ නම්, එය කාලයන් සමඟ ක්‍රමයෙන් අඩු වනු ඇත. එහෙත්, එය භාණ්ඩ හා සේවා මත බදු සංශෝධන හෝ පරිපාලන වෙනස්කම්වල ප්‍රතිඵලයක් නම්, එහි සෘජු බලපෑම ප්‍රධාන වශයෙන් එක්

වරක් පමණක් ඇති වේ. තාවකාලික හෝ එක් වරක් පමණක් ඇතිවන සැපයුම් කම්පනවලදී පවා, උද්ධමනයේ අනාගත ගමන් මග පිළිබඳ යම් සහතිකයක් සහ මගපෙන්වීමක් සැපයීමෙන් සහ උද්ධමන අපේක්ෂාවන් මනා ලෙස පාලනය කිරීමෙන් මහ බැංකු සන්නිවේදනය වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි.

උද්ධමනයේ සැපයුම් අංශයේ ගැටළු හැසිරවීමේ දී මහ බැංකුවල කාර්යභාරය සීමා වන්නේ ඇයි?

මහ බැංකු සිය පාලනය මූලික වශයෙන් ඉල්ලුම් අංශයෙන් ඇතිවන උද්ධමන පීඩන කෙරෙහි පවතින බැවින් සැපයුම් අංශයේ කම්පනවලට සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රතිචාර නොදක්වයි. සැපයුම් අංශයේ ගැටළු, මිල හා උද්ධමනය කෙරෙහි ක්ෂණික බලපෑමක් ඇති කළ හැකිය. මීට අමතරව, බොහෝ සැපයුම් අංශයේ සාධක ප්‍රධාන වශයෙන්ම ව්‍යුහාත්මක සහ කාලගුණය හා සම්බන්ධ වන අතර හුදෙක් ආර්ථික ක්‍රියාවලීන්ගේ ප්‍රතිඵලයක් නොවේ. එබැවින් මේ සඳහා විසඳුම් ලෙස ආර්ථිකයේ නිෂ්පාදන ධාරිතාව සහ කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නැංවීම අරමුණු කරගත් රජයේ සැපයුම් අංශයේ ප්‍රතිපත්ති වැනි දිගුකාලීන ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග හෝ ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ අවශ්‍ය විය හැකිය. මහ බැංකුවල අරමුණ ඉල්ලුම මත පදනම් වූ ප්‍රතිපත්ති හරහා ආර්ථික ක්‍රියාවලීන්ගේ උච්චාවචන සඳහා පිළියම් යෙදීම නිසා මහ බැංකුවලට මේ සඳහා පාදක වූ ව්‍යුහාත්මක ගැටළු විසඳීමට නොහැකි වනු ඇත. එබැවින්, මුදල් ප්‍රතිපත්තිය හරහා සැපයුම් අංශයේ මිල පීඩන සඳහා පිළියම් යෙදීමට උත්සාහ කිරීම අහිතකර ප්‍රතිඵලවලට හේතු විය හැකිය. උද්ධමනය අඩු කිරීම සඳහා පොලී අනුපාතික ඉහළ දැමීම හේතුවෙන් ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් මන්දගාමී විය හැකි අතර එමගින් සැපයුම් අංශයේ පීඩන තවදුරටත් වැඩි වනු ඇත.

කෙසේ වෙතත්, අඛණ්ඩ හෝ දැඩි සැපයුම් අංශ අවහිරතා සමස්ත මිල සහ ආර්ථික ස්ථායීතාව සඳහා පුළුල් වශයෙන් බලපෑම් ඇති කළ හැකි බැවින්, මහ බැංකු විසින් සැපයුම් අංශයේ උද්ධමනය සම්පව නිරීක්ෂණය

සැපයුම් අංශයේ සහ සැපයුම් නොවන අංශයේ උද්ධමනයේ සම්මත අපගමනය (කො.පා.මි.ද. මත පදනම්ව, වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය, %)

වසර	මතුපිට උද්ධමනය	සැපයුම්	සැපයුම් නොවන
2015	1.3	2.8	1.3
2016	1.1	2.5	0.8
2017	0.9	2.2	1.0
2018	1.0	2.1	0.2
2019	0.6	1.7	0.5
2020	0.8	1.3	0.5
2021	2.6	3.9	1.6
2022	20.3	32.0	11.0
2023	20.1	29.9	12.9

මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව මත බැංකු කාර්යමණ්ඩල ගණනය කිරීම්

# 1

කරනු ලැබේ. ඇතැම් අවස්ථාවලදී, සැපයුම් අංශයේ ඇතිවන වෙනස්වීම් උද්ධමන අපේක්ෂා මත වක්‍ර බලපෑම් ඇති කරන විට හෝ දීර්ඝ කාලයක් පවත්නා උද්ධමනකාරී වාතාවරණයකට තුඩු දෙන විට, මහ බැංකුවලට මෙම බලපෑම් අවම කිරීම සඳහා සුදුසු ක්‍රියාමාර්ග සලකා බැලිය හැකිය. මේ සම්බන්ධයෙන් සැලකීමේදී, එක් සැපයුම් කම්පනයකට වඩාත් සුදුසු මුදල් ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිචාරය කම්පනයේ ස්වභාවය සහ කාල පරාසය, එහි වක්‍ර බලපෑම් සහ මූර්ත ආදායමට ඇති බලපෑම මත රඳා පවතී (Bandera et al., 2023). මෙම සාධක සියල්ල සලකා බැලීම තුළින්, මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ප්‍රතිචාරයක් නොදැකවිය යුතුද (looked through), එසේත් නැතිනම් ප්‍රතිපත්ති සංශෝධනයක් සිදු කළ යුතුද (lean against the shock) යන්න තීරණය කරයි. උද්ධමනකාරී සැපයුම් කම්පන මාලාවක් සඳහා දැඩි ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිචාරයක් අවශ්‍ය වේ. එවැනි අවස්ථාවන්හි දී, එක් එක් කම්පනයට තනි තනිව ප්‍රතිචාර දැක්වීම, මැදි කාලීන උද්ධමනය වෙනුවට නුදුරු කාලීන උද්ධමනය ඉලක්කයෙන් බැහැරවීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම නිසා අනපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල අත්විය හැකිය. එබැවින්, සැපයුම් කම්පන මාලාවක් සඳහා දක්වන මුදල් ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිචාර එවැනි කම්පනවල සමස්ත සාර්ව ආර්ථික බලපෑම මත පදනම් විය යුතු අතර, උද්ධමන අපේක්ෂාවන්හි හැසිරීම පිළිබඳ මනා තක්සේරුවක් ද ඇතුළත් විය යුතුය. තව ද, විශාල සහ අඛණ්ඩ සැපයුම් කම්පන මධ්‍යයේ, සුදුසු මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග මුලදීම ක්‍රියාත්මක කිරීම මගින් උද්ධමන අපේක්ෂා මනා ලෙස පාලනය කර ගත හැකි අතර, එමගින් මහ බැංකුවේ විශ්වසනීයත්වය ද ආරක්ෂා කර ගත හැකිය (John et al., 2022).

**සැපයුම් අංශයේ උද්ධමනය කළමනාකරණය කිරීමේ රජයේ කාර්යභාරය**

සැපයුම් අංශයේ උද්ධමනය කළමනාකරණය කිරීමේ දී විවිධ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග සහ මැදිහත්වීම් හරහා රජය තීරණාත්මක කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. ප්‍රවාහන සහ බලශක්ති වැනි යටිතල පහසුකම්වල ආයෝජනවලට ප්‍රමුඛත්වය ලබාදීමෙන් රජයට ආර්ථිකයේ එලදායීතාව සහ කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නැංවිය හැකිය. මීට අමතරව, පසු අස්වනු හානි වළක්වා ගැනීම සහ ආහාර මිල ස්ථායී කරන අතර දේශීය ආහාර නිෂ්පාදනය ඉහළ නැංවීම සඳහා ගබඩා පහසුකම් වැනි කෘෂිකාර්මික යටිතල පහසුකම් සඳහා ආයෝජන ඉහළ නැංවීම කෙරෙහි රජයට, පෞද්ගලික අංශය සමඟ එක්ව, අවධානය යොමු කළ හැකිය. අනෙක් අතට, ආයෝජන සඳහා හිතකර පරිසරයක් ඇති කරමින් වෙළඳපොළ තරඟකාරීත්වය ශක්තිමත් කිරීම, ව්‍යාපාර සඳහා ඇති බාධක ඉවත් කිරීම, සහ රාජ්‍ය ආයතනවල ක්‍රියාවලීන් විධිමත් කිරීම සඳහා නියාමන ක්‍රියාමාර්ග ද ක්‍රියාත්මක කළ හැකිය. සැපයුම් අංශයේ කම්පන හේතුවෙන් ඇති වන හදිසි මිල පීඩනයන්ට කෙටි කාලීනව පිළියම් යෙදීම සඳහා, සැපයුම් අවහිරතා සහ හිඟයන් හේතුවෙන් වෙළඳපොළේ හිඟවන ආහාර ද්‍රව්‍ය ආනයනය කිරීමට අවශ්‍ය පරිදි පහසුකම් සැලසීම සඳහා රජයට පූර්වෝපායිකව පියවර ගත හැකි අතර එමගින් මිල ගණන් ඉහළ යෑම අවම

කර ගත හැකිය. ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ 2022 වසරේ උද්ධමනය අඩු කිරීමේ පනත සැපයුම් අංශයේ ගැටළු විසඳීම සඳහා රජය විසින් ගනු ලැබූ ක්‍රියාමාර්ග සම්බන්ධව මෑත කාලීන උදාහරණයකි. ඖෂධ මිල පහත හෙළීම සහ පරිසර හිතකාමී බලශක්ති ප්‍රභව ප්‍රවර්ධනය කරමින් දේශීය බලශක්ති නිෂ්පාදනය සඳහා ආයෝජනය කිරීම මගින් උද්ධමනය පාලනය කිරීම මෙම පනතේ අරමුණ වේ.

**නිගමනය**

කාලගුණික රටා, ගෝලීය වෙළඳ භාණ්ඩ මිල ගණන් සහ රජයේ ප්‍රතිපත්ති වැනි සැපයුම් අංශයේ සාධකවල හැසිරීම, සහ උද්ධමනය කෙරෙහි ඒවායේ සැලකිය යුතු බලපෑම අතර සංකීර්ණ අන්තර් ක්‍රියාකාරීත්වයක් ඇත. විශේෂයෙන් ම දේශීය හා ගෝලීය පරිසරයෙන් ඇති වන සාධක රාශියක් මිල මට්ටම්හි උච්චාවචනයන්ට දායකවන ශ්‍රී ලංකාව වැනි කුඩා විවෘත ආර්ථික තුළ, සැපයුම මත පදනම් වූ උද්ධමනය වටා ඇති සංකීර්ණතා මුදල් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සඳහා සැලකිය යුතු අභියෝග මතු කරයි. තාවකාලික සැපයුම් කම්පනවලට ක්ෂණික මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග අවශ්‍ය නොවුවද, සැපයුම් අංශයෙන් අඛණ්ඩව එල්ලවන බාධා මිල ස්ථායීතාව පවත්වා ගැනීමේ කාර්යය සංකීර්ණ කළ හැකිය. තව ද, ඇතැම් සැපයුම් අංශයේ ගැටළුවල ව්‍යුහාත්මක ස්වභාවය සාම්ප්‍රදායික මුදල් ප්‍රතිපත්ති උපකරණවල විෂය පථයෙන් බොහෝ විට ඔබ්බට ගිය දිගු කාලීන ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග සහ ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණවල අවශ්‍යතාව පෙන්වා දෙනු ලැබේ. සැපයුම මත පදනම් වූ උද්ධමනය සෘජුව පාලනය කිරීමේ සීමා පැවතිය ද, ආර්ථික ස්ථායීතාව සහ උද්ධමන අපේක්ෂාවන් කෙරෙහි අභිනතර බලපෑම් අවම කිරීම අරමුණු කර ගනිමින් මහ බැංකු ඒ පිළිබඳව අවධානයෙන් සිටී. අවසාන වශයෙන්, සැපයුම මත පදනම් වූ උද්ධමනයේ සංකීර්ණතා හැසිරවීමට කෙටි කාලීන ස්ථායීතාව මෙන්ම දිගු කාලීන ආර්ථික තිරසාර බව යන අංශ දෙකම සලකා බලන සමතුලිත උපාය මාර්ගයක් අවශ්‍ය වේ. උද්ධමනය මත ඇති ඉල්ලුම් පීඩන කළමනාකරණය කිරීම සඳහා සුදුසු මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා අතරම මහ බැංකුවක් විසින් උද්ධමනය මත සැපයුම් අංශයේ බාධාවන්ගේ බලපෑම පිළිබඳව පැහැදිලිව සහ පූර්වෝපායිකව සන්නිවේදනය කිරීම මගින් උද්ධමන අපේක්ෂා කළමනාකරණය කිරීම සහ දේශීය මිල ස්ථායීතාව සහතික කිරීම අපේක්ෂා කරයි.

**මූලාශ්‍ර**

1. Amarasekara, C. (2009) Central bank objectives and aggregate disturbances. *Proceedings of the Central Bank of Sri Lanka International Research Conference - 2009*, pp. 41-55.
2. Bandera, N., Barnes, L., Chavaz, M., Tenreiro, S., and von dem Berge, L. (2023) Monetary policy in the face of supply shocks: The role of inflation expectations. *In ECB Forum on Central Banking*, pp. 26-28.
3. John, J., Kumar, D., and Patra, M.D., (2022) Monetary policy: Confronting supply-driven inflation, *RBI Bulletin*, 76(7), July 2022, pp. 97-109.
4. Peng, S., Huang, J., Sheehy, J., Laza, R., Visperas, R., Zhong, X., Centeno, G., Khush, G. and Cassman, K. (2004) Rice yields decline with higher night temperature from global warming, *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 101(27), pp. 9971-9975.





**1.2 සංඛ්‍යා සටහන**

**උද්ධමනයේ හැසිරීම (වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය)**

		2013 = 100					2021 = 100				
		දෙසැ.-19	දෙසැ.-20	දෙසැ.-21	සැප්.-22	දෙසැ.-22	සැප්.-23	දෙසැ.-23	ජන.-24	පෙබ.-24	මාර්.-24
මතුපිට	කො.පා.මි.ද.	4.8	4.2	12.1	69.8	57.2	1.3	4.0	6.4	5.9	0.9
උද්ධමනය	ජා.පා.මි.ද.	6.2	4.6	14.0	73.7	59.2	0.8	4.2	6.5	5.1	
මූලික	කො.පා.මි.ද.	4.8	3.5	8.3	50.2	47.7	1.9	0.6	2.2	2.8	3.1
උද්ධමනය	ජා.පා.මි.ද.	5.2	4.7	10.8	64.1	57.5	1.7	0.9	2.2	2.7	
ආහාර	කො.පා.මි.ද.	6.3	9.2	22.1	94.9	64.4	-5.2	0.3	3.3	3.5	3.8
උද්ධමනය	ජා.පා.මි.ද.	8.6	7.5	21.5	85.8	59.3	-5.2	1.6	4.1	5.0	
ආහාර නොවන	කො.පා.මි.ද.	4.3	2.0	7.5	57.6	53.4	4.7	5.8	7.9	7.0	-0.5
උද්ධමනය	ජා.පා.මි.ද.	4.2	2.2	7.6	62.8	59.0	5.9	6.3	8.5	5.1	

සටහන: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ජා.පා.මි.ද. සහ කො.පා.මි.ද. නව පදනම් වර්ෂය වන 2021-100 යටතේ ප්‍රකාශයට පත් කිරීම, පිළිවෙළින්, 2023 වසරේ ජනවාරි සහ පෙබරවාරි මාසවල දත්ත නිකුත් කිරීමේ සිට ආරම්භ කරන ලද අතර, පැරණි පදනම් වර්ෂය වන 2013-100 යටතේ ජා.පා.මි.ද. සහ කො.පා.මි.ද. ප්‍රකාශයට පත් කිරීම අත්හිටුවන ලදී.

මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව

අපේක්ෂා 2023 අගෝස්තු මස වන විට තනි අගයක මට්ටම කරා ළඟා විය. ඉන් අනතුරුව, 2023 ඔක්තෝබර් මාසයේ දී සිදුකරන ලද විදුලි ගාස්තු සංශෝධනයෙන් හා 2023 දෙසැම්බර් මාසයේ දී එකතු කළ අගය මත බදු සංශෝධන ප්‍රකාශයට පත් කිරීමෙන් පසු උද්ධමන අපේක්ෂාවන්හි සිදු වූ සුළු වැඩිවීම් හැරුණු විට ඉතිරි කාලසීමාව තුළ දී උද්ධමන අපේක්ෂා තවදුරටත් පහළ ගියේය. මේ අතර, කුටුම්භ අංශයේ උද්ධමන අපේක්ෂා 2023 නොවැම්බර් මස වන විට තනි අගයක මට්ටම කරා ළඟා වූ අතර, ඉන් පසුව 2023 දෙසැම්බර් මාසයේ දී සුළු වශයෙන් ඉහළ ගියේය.

**1.1.2 මිල**

පෙර වසරේ සැලකිය යුතු ඉහළ මට්ටමක පැවති කො.පා.මි.ද. සහ ජා.පා.මි.ද. යන මිල දර්ශක පදනම් කරගනිමින් මනිනු ලබන පොදු මිල මට්ටම, 2023 වසරේ දී සුළු ඉහළ යෑමක් පෙන්නුම් කළේය. දේශීය නිෂ්පාදනය කරනු ලබන මෙන්ම ආනයනික ආහාර අයිතමවල මිල ගණන් 2023 වසරේ දී ඉහළ ගිය ද, එය 2022 වසරේ දී නිරීක්ෂණය වූ සැලකිය යුතු මිල ඉහළ යෑමට සාපේක්ෂව අඩු වේගයකින් සිදු විය. එමෙන්ම, 2023 වසරේ ආහාර නොවන අයිතමවල මිල වෙනස්වීම් කෙරෙහි පිරිවැය පිළිබිඹු කෙරෙන මිල ගැළපුම් ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. මෙම ප්‍රවණතාවන්ට සමගාමීව, පාරිභෝගික මිල දර්ශක මගින් පෙන්නුම් කරනු ලබන ආර්ථිකයේ ජීවන වියදම් මට්ටම 2023 වසරේ දී අඛණ්ඩව ඉහළ ගිය ද, එහි වර්ධන වේගය 2022 වසරට සාපේක්ෂව මන්දගාමී විය.

ප්‍රධාන වශයෙන් සැපයුම් අංශයේ සාධක මත තීරණය වන ආහාර අයිතමවල මිල ගණන් කෙරෙහි, උත්සව සමයන්හි දී ඉල්ලුම ඉහළ යෑම මගින් යම් බලපෑමක් ඇති වුව ද, 2022 වසරේ දී ඒවායෙහි සිදු වූ සැලකිය යුතු මිල ඉහළ යෑම් වලට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සුළු වැඩිවීමක් පමණක් පෙන්නුම් කළේය. ප්‍රමාණවත් පරිදි රසායනික පොහොර සැපයීම හේතුවෙන් ඉහළ අස්වැන්නක් ලැබීම සහ ඉන්ධන මිල අඩුකිරීම් හා සමගාමීව යෙදවුම් පිරිවැය අඩුවීම හේතුවෙන් දේශීය වශයෙන් නිෂ්පාදනය කරන ඇතැම් ආහාර අයිතමවල මිල ගණන් පහත වැටීම මෙම වසර තුළ දී නිරීක්ෂණය විය. එසේ වුව ද, වසරේ අග භාගයේ දී සමස්ත දිවයින පුරා පැවති ඉතා අහිතකර කාලගුණ තත්ත්ව හා උත්සව සමයේ දී ඉල්ලුම ඉහළ යෑම හේතුවෙන් නිතර මිල උච්චාවචන සහිත ආහාර මිල ගණන් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගියේය. මේ අතර, 2022 වසරේ දී සැලකිය යුතු ඉහළ යෑමක් වාර්තා කළ ආනයනික ආහාර අයිතමවල මිල, 2023 වසර තුළ දී යම් පහළ යෑමක් පෙන්නුම් කළ අතර, මේ සඳහා ශ්‍රී ලංකා රුපියල ශක්තිමත් වීම සහ ඇතැම් රටවල් විසින් පනවා තිබූ අපනයන සීමා මධ්‍යයේ වුව ද ගෝලීය භාණ්ඩ මිල පහළ යෑම හේතු විය.

ආහාර නොවන අයිතමවල මිල විචලන යම් ආකාරයකට විධිමත් වීම සඳහා පිරිවැය පදනම් කරගත් මිල සූත්‍ර ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. ආහාර නොවන කාණ්ඩයේ අයිතමවල මිල 2023 වසරේ දී සමස්තයක් ලෙස ඉහළ යෑමේ ප්‍රවණතාවක් පෙන්නුම් කළ ද, 2022 වසරේ දී නිරීක්ෂණය කළ ඉතා ඉහළ වැඩිවීම් හා සසඳන විට අඩු මට්ටමක පැවතිණි. ඒ අනුව, 2023 පෙබරවාරි 16 වන දින සිට

# 1

බලපැවැත්වෙන පරිදි ගෘහස්ථ පාරිභෝගිකයන්ගේ විදුලි බිල්පත් සඳහා සිදු කළ සියයට 66ක ගාස්තු ඉහළ දැමීමට සමගාමීව ඒකක 90ක<sup>2</sup> විදුලි බිල්පත් සඳහා ගාස්තුව සියයට 146කින් ඉහළ යෑම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුකොටගෙන 2023 මාර්තු දක්වා ආහාර නොවන කාණ්ඩයේ මිල ගණන් ඉහළ ගියේය. කෙසේ වුව ද, 2023 මාර්තු මාසයේ සිට ජූලි මාසය දක්වා කාලය තුළ ආහාර නොවන කාණ්ඩයේ අයිතමවල මිල පහළ ගිය අතර, ඉන් අනතුරුව පරිපාලිත අයිතම කිහිපයක සිදු වූ මිල සංශෝධන හේතුවෙන් 2023 නොවැම්බර් දක්වා මිල ඉහළ යෑමක් පෙන්නුම් කළේය. මේ අතර, 2023 ජූලි 01 වන දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි ඒකක 90ක විදුලි බිල්පත් සඳහා වූ ගාස්තුව සියයට 24කින් පහත දැමූ අතර, නැවතත් එම ගාස්තුව 2023 ඔක්තෝබර් 20 වන දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි සියයට 18කින් ඉහළ දමන ලදී. තවද, විදුලි ගාස්තු සංශෝධනවල බලපෑම කිසියම් දුරකථන හේතුකොටගෙන 2023 අගෝස්තු 01 වන දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි ඒකක 22ක ජල ගාස්තුව සියයට 102කින් ඉහළ නංවමින් ගාස්තු සංශෝධනයක් සිදු කරන ලදී. පෙට්‍රල් (ඔක්ටීන් 92), සුදු ඩීසල් සහ භූමිතෙල් මිල, 2023 පෙබරවාරි සහ ජූලි මාසයේ සිට ඔක්තෝබර් මාසය දක්වා කාලය තුළ ඉහළ යෑම් පෙන්නුම් කළ ද, සමස්තයක් ලෙස වසර තුළ දී පහළ යෑමේ ප්‍රවණතාවක් වාර්තා කළේය. ගෝලීය වෙළඳපොළ තුළ සිදු වූ බලශක්ති මිල විචලනයන් මධ්‍යයේ පිරිවැය පදනම් කරගත් මිල සූත්‍රයන්ට අනුගතව මෙම සංශෝධනයන් සිදුකරන ලදී. තවද, 2023 වසරේ දී සමස්ත අඩුවීමක් පෙන්නුම් කළ එල්.පී. ගෑස් මිල, පෙබරවාරි, සැප්තැම්බර්, ඔක්තෝබර් සහ නොවැම්බර් යන මාසවල දී ඉහළ යෑමක් පෙන්නුම් කළේය. ඉන්ධන මිලෙහි සිදු වූ වෙනස්වීම්වලට සමගාමීව, 2023 මාර්තු 31 වන දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි බස් ගාස්තු සියයට 7කින් පහළ දමන ලද අතර, ඉන් අනතුරුව 2023 සැප්තැම්බර් 03 වන දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි බස් ගාස්තු සියයට 4කින් ඉහළ දමන ලදී. කෙසේ වුව ද, 2023 වසරේ දී දුම්රිය ගාස්තු සංශෝධනයක් සිදු නොවුණි. එමෙන්ම, 2023 ජූලි 01 වන දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි සුරාබදු ඉහළ නැංවූ අතර, ඒ හේතුවෙන් මද්‍යසාර සහ දුම්කොළ මිල ගණන් ඉහළ ගියේය.

2 කො.පා.මි.ද. පදනම් කරගත් අයිතම පැසෙහි ඒකක 90ක විදුලි බිල සඳහා වැයවන මුදල සලකා බලයි.

### 1.1.3 පාරිභෝගික මිල දර්ශක සහ ජීවන වියදම

මෙම පසුබිම තුළ, පොදු මිල මට්ටමේ වෙනස්වීම් මනිනු ලබන නිල පාරිභෝගික මිල දර්ශක ද්විත්වයෙහිම සුළු වැඩිවීමක් 2023 වසර තුළ දී වාර්තා විය. ඒ අනුව, පෙර වසරට සාපේක්ෂව මන්දගාමී වේගයකින් ඉහළ ගිය කො.පා.මි.ද. (2021=100), 2023 දෙසැම්බර් මාසයේ දී දර්ශකාංක 195.1ක් වාර්තා කළේය. 2023 ජූනි, අගෝස්තු, ඔක්තෝබර් සහ දෙසැම්බර් මාස හැර අනෙකුත් මාස වල දී කො.පා.මි. දර්ශකයෙහි විචලනය විශාල වශයෙන් ආහාර නොවන කාණ්ඩයෙහි අයිතමවල මිල විචලනය හා සමගාමී විය. 2023 දෙසැම්බර් මාසයේ දී දර්ශකාංක 208.8ක් වාර්තා කළ ජා.පා.මි.ද. (2021=100) 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී මන්දගාමී වේගයකින් ඉහළ ගියේය. 2023 මැයි, ජූනි, සැප්තැම්බර්, නොවැම්බර් සහ දෙසැම්බර් මාස හැර අනෙකුත් මාසවල දී ජා.පා.මි. දර්ශකයෙහි විචලන සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් ආහාර නොවන කාණ්ඩයේ අයිතමවල මිල විචලන හේතු විය.

පාරිභෝගික මිල දර්ශක මගින් පෙන්නුම් කෙරෙන පරිදි ජීවන වියදම,<sup>3</sup> 2022 වසරේ දක්නට ලැබුණු නිවු ඉහළ යෑමට සාපේක්ෂව අඩු වේගයකින් වුව ද 2023 වසරේ දී අඛණ්ඩව ඉහළ ගියේය. කො.පා.මි.ද. (2021=100) මත පදනම් වූ කුටුම්භයක් සඳහා ඇස්තමේන්තුගත සාමාන්‍ය මාසික පරිභෝජන වියදම<sup>4</sup> 2022 වසරේ පැවති රුපියල් 150,184හි සිට 2023 වසරේ දී රුපියල් 176,253 දක්වා සියයට 17.4කින් ඉහළ ගිය අතර, මෙය 2021 වසරට සාපේක්ෂව 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 63.5ක වර්ධන වේගයට සාපේක්ෂව සැලකිය යුතු අඩු වීමක් පෙන්නුම් කරයි. එමෙන්ම, 2022 වසරේ වාර්තා වූ සියයට 74.9ක ඉහළ යෑම හා සැසඳීමේ දී සැලකිය යුතු අඩු වීමක් පෙන්නුම් කරමින්, ජා.පා.මි.ද. (2021=100) මත පදනම් වූ කුටුම්භයක් සඳහා ඇස්තමේන්තුගත සාමාන්‍ය මාසික පරිභෝජන වියදම<sup>5</sup> 2022 වසරේ පැවති රුපියල් 88,704හි සිට 2023 වසරේ දී රුපියල් 103,283 දක්වා සියයට 16.5කින් ඉහළ ගියේය. තවද, ආහාර සහ ආහාර නොවන අයිතම අතර පරිභෝජන වියදමෙහි බෙදී

3 පාරිභෝගික මිල දර්ශක, ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2019 වසරේ දී සිදු කරනු ලැබූ ගෘහ ඒකක ආදායම් සහ වියදම් සමීක්ෂණයට අනුව හඳුනාගත් ස්ථාවර පරිභෝජන ප්‍රාස මත පදනම් වේ. එබැවින් කාලයක් සමග ගෘහස්ථ පරිභෝජන රටාවල සිදුවන වෙනස්කම් මෙමගින් පිළිබිඹු නොවේ.

4 ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2019 වසරේ දී සිදු කරනු ලැබූ ගෘහ ඒකක ආදායම් සහ වියදම් සමීක්ෂණයට අනුව කොළඹ දිස්ත්‍රික්කය තුළ සාමාන්‍ය කුටුම්භයක් පුද්ගලයන් 3.8කින් සමන්විත වේ.

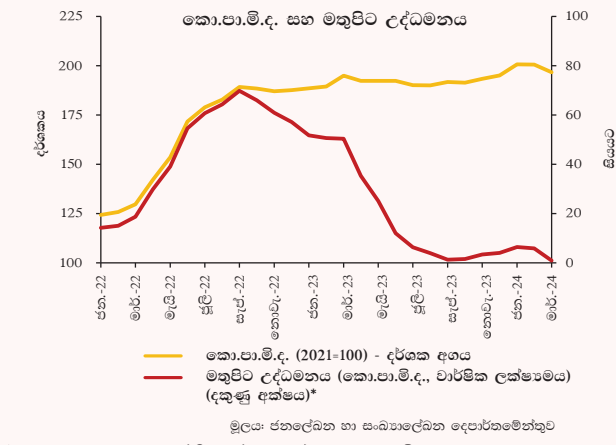
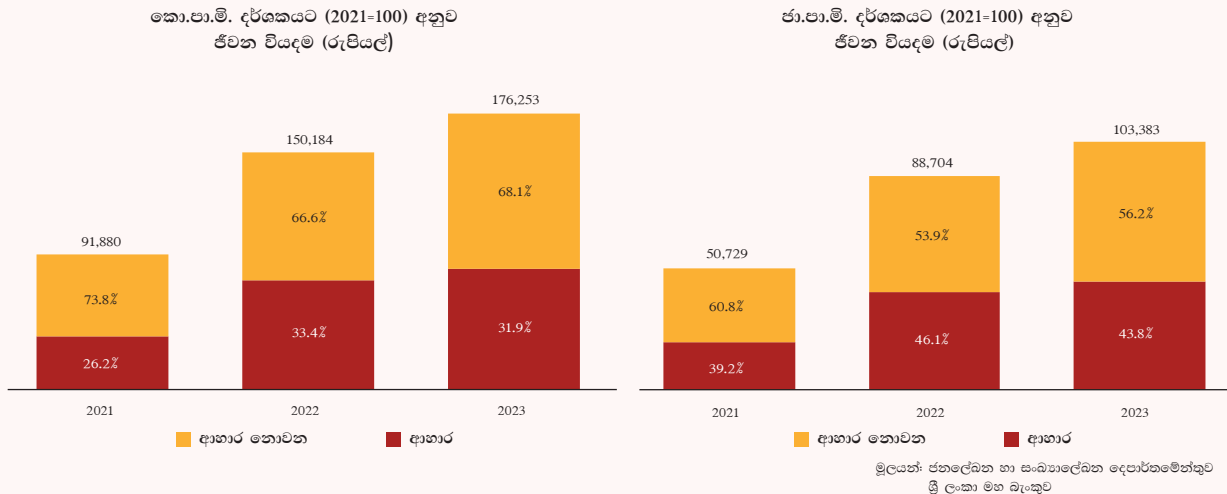
5 ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2019 වසරේ දී සිදු කරනු ලැබූ ගෘහ ඒකක ආදායම් සහ වියදම් සමීක්ෂණයට අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ සාමාන්‍ය කුටුම්භයක් පුද්ගලයන් 3.7කින් සමන්විත වේ.





**1.2**  
රූප සටහන

**ජීවන වියදම, පාරිභෝගික මිල දර්ශකය සහ උද්ධමනය**



ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මූලික අරමුණ වන දේශීය මිල ස්ථායීතාව පවත්වා ගැනීම සඳහා, පොදු මිල මට්ටම තවදුරටත් ඉහළ යෑම අවම කිරීම හරහා වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත මතුපිට උද්ධමනය ඉලක්කගත මට්ටමට ළඟා කර ගැනීම, 2022 වසරේ පැවති ඉහළ උද්ධමන කාල පරාසයට පසුව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් ප්‍රතිපත්තියේ කාර්යභාරය විය. එවැනි නීසි ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග නොගත්තේනම්, 2021 වසර අවසානයේ දී සහ 2022 වසරේ දී මිල මට්ටම්වල දක්නට ලැබුණු නියුණු ඉහළ යෑම් තවදුරටත් පැවතෙමින් අධි උද්ධමනකාරී තත්ත්වයක් කරා ළඟා විය හැකිව තිබුණි. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මිල ස්ථායීතාව තහවුරු කිරීම හරහා, දීර්ඝ කාලීන තිරසාර ආර්ථික වර්ධනයක් සඳහා අත්‍යවශ්‍ය ආර්ථිකයේ සමස්ත තත්ත්වයන් සහ ස්ථායීතාව පවත්වා ගැනීමට සහාය වෙයි.

යෑම සැලකීමේ දී, කුටුම්භයක් විසින් ආහාර නොවන අයිතම සඳහා වැඩි වියදමක් දරන බව පෙනී යයි. තවද, 2022 වසරේ දී සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගිය ආහාර මිල ගණන් හේතුවෙන් සමස්ත වියදමෙන් ආහාර කාණ්ඩය සඳහා යෙදවූ වියදම් ප්‍රමාණයේ දක්නට ලැබුණු සැලකිය යුතු ඉහළ යෑම, ආර්ථිකයේ සැපයුම් තත්ත්ව වැඩිදියුණු වීමත් සමඟ 2023 වසරේ දී මන්දගාමී විය.

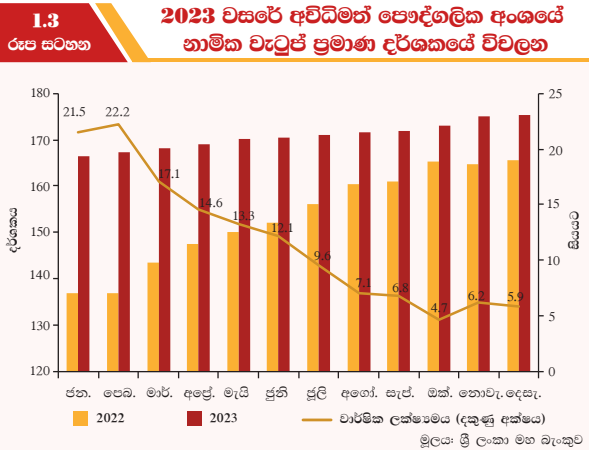
**1.1.4 වැටුප්**

පවතින දත්ත වලට අනුව,<sup>6</sup> පෙර වසරට සාපේක්ෂව ඉහළ යෑමක් වාර්තා කළ අවිධිමත් පෞද්ගලික

අංශයේ වැටුප් හැර අනෙකුත් අංශවල වැටුප් 2023 වසරේ දී බොහෝදුරට නොවෙනස්ව පැවතුණි. අවිධිමත් පෞද්ගලික අංශයේ සේවකයන්ගේ නාමික වැටුප්හි සිදු වූ ඉහළ යෑම සඳහා ජීවන වියදම ඉහළ යෑම සහ ශ්‍රම සැපයුම් හිඟය හේතුවෙන් දෛනික වැටුප් උපයන්තන් විසින් වැඩි වැටුප් සඳහා කළ ඉල්ලීම් ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. මේ අතර, වාර්ෂික සාමාන්‍ය පදනම මත පෞද්ගලික සහ රාජ්‍ය අංශවල මූර්ත වැටුප් 2023 වසර පුරා පහළ යෑමක් වාර්තා කළේය. කෙසේ වුව ද, මෙම වැටුප් දර්ශක, එනම් අවිධිමත් පෞද්ගලික අංශයේ වැටුප් ප්‍රමාණ දර්ශකය (2018=100), විධිමත් පෞද්ගලික අංශයේ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ අවම වැටුප් ප්‍රමාණ දර්ශකය (1978 දෙසැම්බර්=100) සහ රාජ්‍ය අංශයේ වැටුප් ප්‍රමාණ දර්ශකය (2016=100), සම්බන්ධයෙන් පවත්නා යම් යම් සීමාකාරී ස්වාභාවයන් හේතුකොටගෙන,

6 මෙම කොටසෙහි දක්වා ඇති තොරතුරු, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් සම්පාදනය කරනු ලබන රාජ්‍ය අංශයේ වැටුප් ප්‍රමාණ දර්ශකය (2016=100) හා අවිධිමත් පෞද්ගලික අංශයේ වැටුප් ප්‍රමාණ දර්ශකය (2018=100), සහ කම්කරු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සම්පාදනය කරනු ලබන විධිමත් පෞද්ගලික අංශයේ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ අවම වැටුප් ප්‍රමාණ දර්ශකය (1978 දෙසැම්බර්=100) මත පදනම් වේ.

# 1



සමස්ත ආර්ථිකයේ වැටුප් පිළිබඳ සමස්ත තත්ත්වය මෙමගින් පෙන්වනු ලබන නොකෙරේ.

**පෞද්ගලික අංශයේ වැටුප්**

අවිධිමත් පෞද්ගලික අංශයේ වැටුප් ප්‍රමාණ දර්ශකය (2018=100) මගින් මනිනු ලබන අවිධිමත් පෞද්ගලික අංශයේ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ නාමික වැටුප් 2023 වසර මුළුල්ලේ ඉහළ යෑමේ ප්‍රවණතාවක් පෙන්වුම් කළේය. මෙම අවිධිමත් පෞද්ගලික අංශයේ නාමික වැටුප් ප්‍රමාණ දර්ශකය පෙර වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 11.4කින් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගියේය. එම දර්ශකයේ උප ක්‍රියාකාරකම්, එනම් කෘෂිකර්මාන්ත, කර්මාන්ත සහ සේවා ක්‍රියාකාරකම්වලට අදාළ දර්ශක 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී, පිළිවෙලින්, සියයට 13.0කින්, සියයට 9.9කින් සහ සියයට 13.1කින් ඉහළ ගියේය. මෙම ඉහළ යෑම සඳහා වැඩිවන ජීවන වියදමට සමගාමීව, දෛනික වැටුප් ලබන්නන් විසින් ඉහළ වැටුප් සඳහා අඛණ්ඩව කළ ඉල්ලීම් ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, විශේෂයෙන් ම පළපුරුදු සේවකයන් රඳවා තබා ගනිමින් ව්‍යාපාර කටයුතු අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යෑම සඳහා දෛනික වැටුප් වැඩි කිරීමට සේවා යෝජකයන්ට සිදු විය. තවද, විදේශ රැකියා සඳහා ශ්‍රමිකයන් සංක්‍රමණය වීම හේතුවෙන් සියලු අංශවල සැලකිය යුතු ශ්‍රම හිඟයක් ඇති විය. එමගින්, පළපුරුදු සේවකයන් සඳහා තරගකාරී පරිසරයක් නිර්මාණය වූ අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වැටුප් ඉහළ ගියේය. කෙසේ වෙතත්, 2023 වසරේ මුල් කාලය දක්වා පැවති ඉහළ උද්ධමනකාරී තත්ත්වය හේතුවෙන් අවිධිමත් පෞද්ගලික අංශයේ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ මූර්ත වැටුප් පෙර වසරට

සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 7.1කින් පහළ ගියේය.

කම්කරු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සම්පාදනය කරනු ලබන, පඩි පාලක සහා මගින් පාලනය වන සේවා නියුක්තිකයන්ගේ අවම වැටුප් ප්‍රමාණ දර්ශකය (1978 දෙසැම්බර්=100) මගින් මනිනු ලබන විධිමත් පෞද්ගලික අංශයේ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ නාමික වැටුප් 2023 වසරේ දී සුළු ඉහළ යෑමක් පෙන්වුම් කළේය. ඒ අනුව, අවම නාමික වැටුප් ප්‍රමාණ දර්ශකය පෙර වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 0.4කින් සුළු වශයෙන් ඉහළ ගියේය. එසේ වුව ද, අවම මූර්ත වැටුප් ප්‍රමාණ දර්ශකය 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 17.6කින් පහළ ගියේය.

**රාජ්‍ය අංශයේ වැටුප්**

රාජ්‍ය අංශයේ වැටුප් ප්‍රමාණ දර්ශකය (2016=100) මගින් මනිනු ලබන රාජ්‍ය අංශයේ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ නාමික වැටුප් 2023 වසරේ දී නොවෙනස්ව පැවතිය ද, එම අංශයේ මූර්ත වැටුප් පෙර වසරට සාපේක්ෂව සියයට 17.5කින් පහළ ගියේය. එසේ වුව ද, 2024 අයවැය මගින් යෝජනා කළ පරිදි, රාජ්‍ය අංශයේ සේවකයන් සඳහා වන ජීවන වියදම් දීමනාව 2024 ජනවාරි මස සිට රුපියල් 10,000කින් වැඩි කරන ලදී. පවත්නා රාජ්‍ය මූල්‍ය සීමා හේතුවෙන් 2024 ජනවාරි සිට මාර්තු දක්වා රාජ්‍ය සේවකයන්ට රුපියල් 5,000ක අර්ධ ගෙවීමක් සිදු කළ අතර, ඉන් අනතුරුව, 2024 අප්‍රේල් මස සිට රුපියල් 10,000ක සම්පූර්ණ වැඩිවීම ලබා දෙනු ඇත. මේ අතර, 2024 වසරේ මුල් මාස තුන සඳහා වන හිඟ මුදල, 2025 ජනවාරි මාසයේ සිට සමාන වාරික තුනකින් ලබා දෙනු ඇත.

**1.2 මූර්ත අංශයේ ප්‍රවණතා**

**1.2.1 ආර්ථික වර්ධනය**

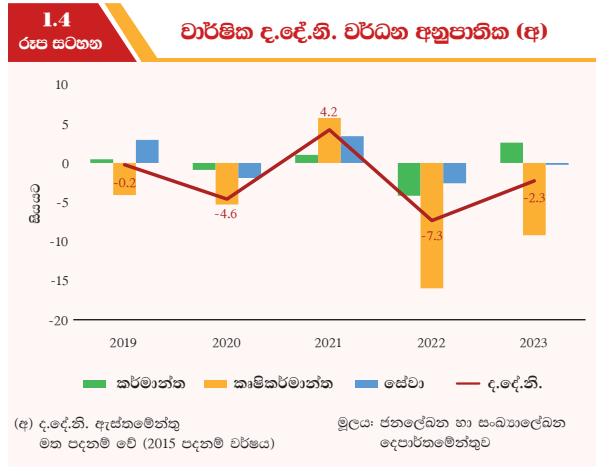
ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය, 2022 වසරේ දී වාර්තා කළ සියයට 7.3ක සැලකිය යුතු සංකෝචනයට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 2.3ක අඩු සංකෝචනයක් වාර්තා කරමින් යළි යථා තත්ත්වයට පත්වීමේ සලකුණු පෙන්වුම් කළේය. මෙහිදී, වසරේ දෙවන භාගය තුළ, ක්‍රමිකව එහෙත් ස්ථාවර ලෙස ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත්වීමක් දක්නට ලැබුණු අතර,



මෙම කාලය තුළ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ (ද.දේ.නි.)<sup>7</sup> ධනාත්මක වර්ධනයක් වාර්තා විය. උද්ධමනය පහත වැටීම හා විදේශීය අංශයේ අවහිරතා ලිහිල් වීම මධ්‍යයේ සාර්ව ආර්ථික ස්ථාවරත්වය යළි වැඩිදියුණු වීම මේ සඳහා හේතු විය.

සියයට 17.5ක් වූ ද.දේ.නි. ගම්‍ය අවධමනකය මගින් පිළිබිඹු කෙරෙන පරිදි, මිල බලපෑම හේතුවෙන් පවත්නා මිල අනුව ද.දේ.නි. 2023 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 27,629.7ක් දක්වා සියයට 14.8කින් වර්ධනය විය. තවද, ද.දේ.නි. සඳහා ශුද්ධ විදේශීය ප්‍රාථමික ආදායම ගැලපීම මගින් ඇස්තමේන්තු කරනු ලබන දළ ජාතික ආදායම (ද.ජා.ආ.) ද 2023 වසරේ දී සියයට 14.1කින් වර්ධනය විය. එ.ජ. ඩොලරයට සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රුපියල අතිප්‍රමාණය වීම හේතුවෙන් එ.ජ. ඩොලර් වටිනාකම අනුව ද.දේ.නි, 2022 වසරේ දී වාර්තා කළ බිලියන 76.8 සිට 2023 වන විට බිලියන 84.4ක් දක්වා ඉහළ ගියේය.

පවත්නා මිල අනුව ද.දේ.නි.හි ඉහළ යෑම සහ මධ්‍ය වාර්ෂික ජනගහනය පහත වැටීම හේතුවෙන්, 2022 වසරේ දී රුපියල් 1,084,882ක් වූ ඒක පුද්ගල ද.දේ.නි. 2023 වසර වන විට රුපියල් 1,253,785ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. තවද, 2022 වසරේ දී රුපියල් 1,056,424ක් වූ ඒක පුද්ගල ද.ජා.ආ. 2023 වසර වන විට රුපියල්



1,213,159ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. එ.ජ. ඩොලර් වටිනාකම අනුව ඒක පුද්ගල ද.දේ.නි, 2022 වසරේ දී වාර්තා කළ 3,464ට සාපේක්ෂව 2023 දී 3,830ක් දක්වා ඉහළ ගිය අතර, ඒක පුද්ගල ද.ජා.ආ. 2022 වසරේ දී වාර්තා කළ 3,378 සිට 2023 වසරේ දී 3,706ක් දක්වා ඉහළ ගියේය.

**1.2.2 නිෂ්පාදිතය**

**කෘෂිකර්මාන්තය**

කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකම්වල එකතු කළ අගය 2022 වසරේ දී වාර්තා කළ සියයට 4.2ක පහළ යෑමට

7 ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් නිෂ්පාදන, වියදම් සහ ආදායම් යන ප්‍රවේශ තුන යටතේ ද.දේ.නි. ඇස්තමේන්තු කරනු ලබයි.

**1.3 සංඛ්‍යා සටහන** **කර්මාන්ත මූල්‍ය අනුව ස්ථාවර මිල (2015) යටතේ දළ ජාතික ආදායම (අ)(ආ)**

ආර්ථික කටයුතු	වර්ධනය (%)		වර්ධනය සඳහා දායකත්වය (%)		ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස (%)	
	2022 (අ1)	2023	2022 (අ1)	2023	2022 (අ1)	2023
කෘෂිකර්මාන්තය, වන වගාව හා ධීවර කර්මාන්තය	-4.2	2.6	-0.3	0.2	7.5	7.9
නිෂ්පාදන කර්මාන්ත, පතල් සහ කැණීම් සහ අනෙකුත් කර්මාන්ත	-13.9	-4.7	-2.9	-0.9	19.6	19.1
එයින්: නිෂ්පාදන කර්මාන්ත කටයුතු	-12.7	-3.2	-2.2	-0.5	16.1	16.0
ඉදිකිරීම්	-20.9	-20.8	-1.9	-1.6	7.6	6.2
නොග හා සිල්ලර වෙළඳාම, ප්‍රවාහන සේවා සහ ගබඩා පහසුකම් සැපයීම සහ නවාතැන් සැපයීම සහ ආහාරපාන සැපයීමේ සේවා	2.4	3.1	0.6	0.8	26.5	28.0
තොරතුරු සහ සන්නිවේදන කටයුතු පිළිබඳ සේවා	-0.4	-13.2	-0.0	-0.5	3.4	3.0
මූල්‍ය හා රක්ෂණ කටයුතු	-18.3	-5.3	-1.0	-0.3	5.0	4.8
නිවාස අයිතිය හා දේපළ වෙළඳාම	-12.1	-6.0	-0.6	-0.3	4.6	4.4
වෘත්තීයමය සේවා	-17.7	2.4	-0.4	0.0	2.0	2.1
රාජ්‍ය පරිපාලනය, ජාතික ආරක්ෂාව, අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍ය සහ සමාජ ආරක්ෂණ සේවා	-0.3	-0.6	-0.0	-0.1	9.6	9.8
වෙනත් පෞද්ගලික සේවා	0.3	0.4	0.0	0.0	8.2	8.4
මූලික මිල ගණන් අනුව සමස්ත එකතු කළ අගය	-7.0	-2.6	-6.6	-2.5	94.1	93.7
හාණ්ඩ හා සේවා මත අය කෙරෙන බදු-සහනාධාර	-12.4	2.8	-0.8	0.2	5.9	6.3
වෙළඳපොළ මිල අනුව දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය	-7.3	-2.3	-7.3	-2.3	100.0	100.0
විදේශීය ශුද්ධ ප්‍රාථමික ආදායම	-4.5	-23.7				
වෙළඳපොළ මිල අනුව දළ ජාතික ආදායම	-7.6	-3.0				

(අ) 2015 පදනම් වර්ෂය යටතේ නිකුත් කරන ලද ද.දේ.නි. ඇස්තමේන්තු මත පදනම් වේ. (ආ) නාවකාලික (අ1) සංශෝධන මූලය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව

# 1

සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී යහපත් අතට හැරෙමින් සියයට 2.6ක ධනාත්මක වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. මේ සඳහා, විශේෂයෙන් පොහොර, වෙනත් කෘෂි රසායනික යෙදවුම් සහ ඉන්ධන ආදී සැපයුම් තත්ත්වයන් වර්ධනය වීම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. ඒ අනුව, වී, පළතුරු සහ එළවළු වගා කිරීම සහ ධීවර කටයුතු යන උප අංශවල වර්ධනය කෘෂිකාර්මික කටයුතුවල වර්ධනය සඳහා ප්‍රධාන ලෙස දායක විය. කෙසේ වුවත්, පැවති කාලගුණ විෂමතාවල අහිතකර බලපෑම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුකොටගෙන තේ, රබර් හා පොල් වගා කටයුතු වසර තුළ දී පහත වැටුණි.

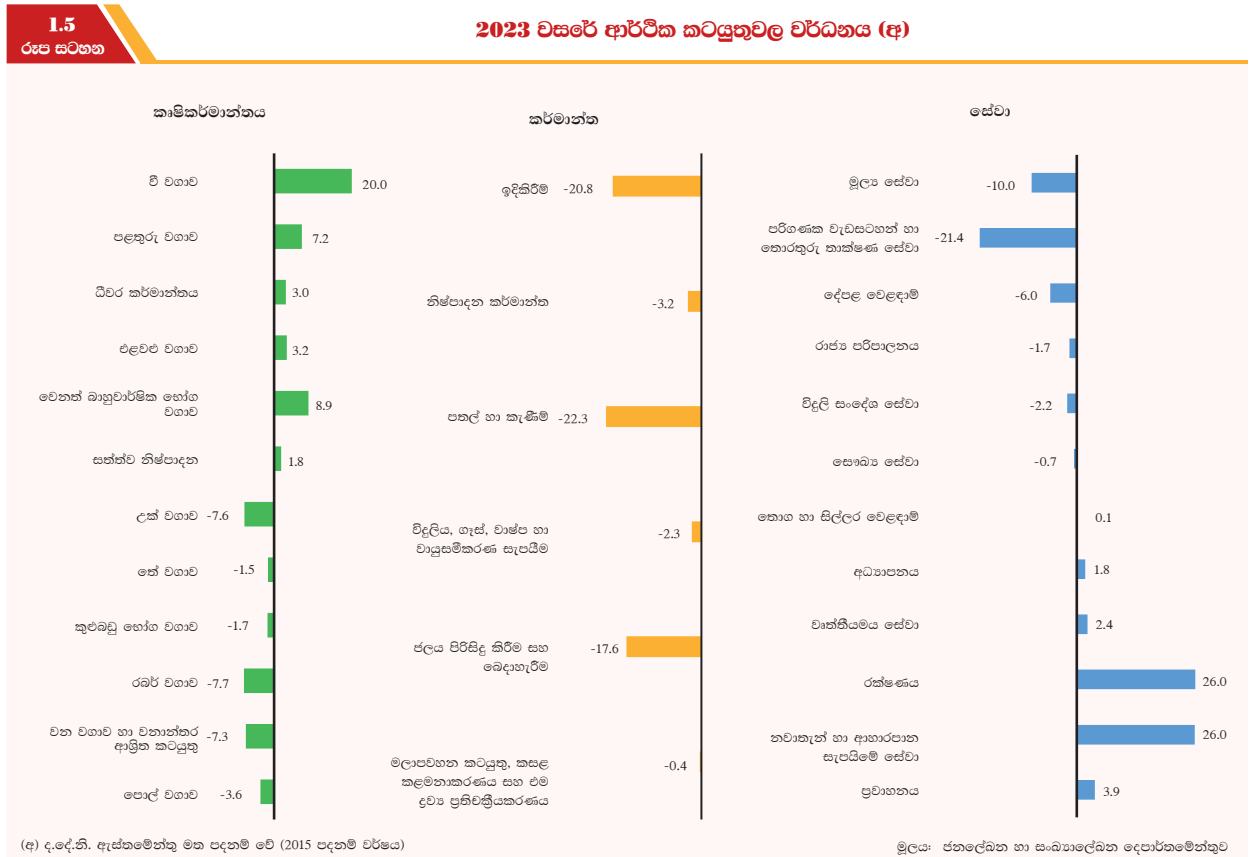
### කර්මාන්ත

2023 වසර තුළ දී සැපයුම් තත්ත්වයන්ගේ ක්‍රමික වර්ධනයක් දක්නට ලැබුණ ද, ඉල්ලුම් අංශයේ පසුබෑම හේතුවෙන් කර්මාන්ත කටයුතු වසර තුළ දී සියයට 9.2කින් පහත වැටුණි. ආර්ථික පසුබෑමවල දී දැඩි සේ බලපෑමට ලක්වන ඉදිකිරීම් කර්මාන්තයේ ව්‍යාපෘති අත්හිටුවීම මෙම පහත වැටීම සඳහා බොහෝ දුරට දායක විය. තවද, රෙදිපිළි, නිම් ඇඳුම්, සම් හා සම් භාණ්ඩ නිෂ්පාදන සඳහා වන ගෝලීය

ඉල්ලුම සැලකිය යුතු ලෙස පහළ යෑම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුකොටගෙන කර්මාන්ත අංශයේ ප්‍රධානම කාණ්ඩය වන නිෂ්පාදන කර්මාන්ත කටයුතු වසර තුළ දී පහත වැටුණි. කෙසේ වුවත්, විශේෂයෙන් ම ආහාර, බීම සහ දුම්කොළ නිෂ්පාදන කටයුතු සහ අඟුරු සහ බනිජතෙල් පිරිපහදු නිෂ්පාදන කටයුතුවල ප්‍රධාන දායකත්වයෙන් වසරේ අවසන් භාගය වන විට අනෙකුත් බොහෝ නිෂ්පාදන කර්මාන්ත කටයුතු සැලකිය යුතු ලෙස වර්ධනය විය.

### සේවා

සංචාරක කර්මාන්තය ක්‍රමයෙන් යථා තත්ත්වයට පත්වීම සහ විදුලිබල හා බලශක්ති සැපයුමෙහි අඛණ්ඩතාව තහවුරු කිරීම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුකොටගෙන නවාතැන් සහ ආහාර පාන සැපයීමේ සේවා සහ ප්‍රවාහන කටයුතු වර්ධනය වීම, සේවා කටයුතුවල සමස්ත සංකෝචනය සියයට 0.2ක මට්ටමට සීමා වීම සඳහා බොහෝ දුරට හේතු විය. කෙසේ වුවත්, විශේෂයෙන් ම වසරේ පළමු භාගය තුළ පැවති ඉහළ පොලී අනුපාතික හේතුවෙන්, මූල්‍ය සහ මූල්‍ය අතරමැදි සේවා සහ දේපළ වෙළඳාම්







කටයුතු බලපෑමට ලක්වීම සහ පරිගණක වැඩසටහන් හා මෘදුකාංග නිෂ්පාදනය සහ තොරතුරු තාක්ෂණ සේවාවල අඛණ්ඩ පහත වැටීම හේතුවෙන් වසර තුළ දී සමස්ත සේවා කටයුතුවල පහත වැටීමක් වාර්තා විය.

**1.2.3 වියදම**

වියදම් ප්‍රවේශය සලකන විට, පවත්නා මිල අනුව ආර්ථිකයේ සමස්ත ඉල්ලුම සඳහා දේශීය මෙන්ම විදේශීය ඉල්ලුම ද ධනාත්මක දායකත්වයක් දක්වා ඇත. දේශීය වියදමෙහි ප්‍රධානම වියදම් කාණ්ඩය වන පරිභෝජන වියදම 2023 වසරේ දී සියයට 16.7කින් වර්ධනය වූ අතර, ආයෝජන වියදම සියයට 1.6කින් වර්ධනය විය. පරිභෝජන වියදමෙහි වර්ධනය සඳහා මිල මට්ටම්වල බලපෑම හේතුවෙන් පෞද්ගලික මෙන්ම රජයේ පරිභෝජන වියදම් ඉහළ යෑම හේතු විය. වසර තුළ දී ආයෝජන වියදම ඉහළ ගිය ද, ප්‍රධාන වශයෙන් ඉදිකිරීම් වියදම පහත වැටීම හේතුවෙන් ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය පහත වැටුණි. තවද, රුපියල් වටිනාකම අනුව, භාණ්ඩ හා සේවා ආනයන වියදම පෙර වසරට සාපේක්ෂව

නොවෙනස්ව තිබියදී භාණ්ඩ හා සේවා අපනයනය ඉහළ යෑම හේතුවෙන් ශුද්ධ විදේශීය ඉල්ලුම සැලකිය යුතු ලෙස වර්ධනය විය.

ස්ථාවර මිල අනුව වියදම් ඇස්තමේන්තු සැලකීමේ දී, ක්‍රය ශක්තිය පිරිහීම හේතුවෙන් පරිභෝජන වියදම පහත වැටුණු අතර, ආයෝජන සඳහා පැවති අයහපත් පරිසරය හේතුවෙන් ආයෝජන වියදම ද පහත වැටුණි. මේ අතර, 2023 වසරේ දී ස්ථාවර මිල අනුව ශුද්ධ අපනයන වියදම සැලකිය යුතු ඉහළ වර්ධනයක් වාර්තා කිරීම හේතුවෙන් ද.දේ.නි.යේ මූර්ත වර්ධනයෙහි පහත වැටීම සියයට 2.3කට සීමා විය.

2023 වසරේ දී පවත්නා මිල අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ දේශීය ඉතුරුම් සියයට 9.2කින් වර්ධනය වූ අතර, ජාතික ඉතුරුම් සියයට 14.7කින් වර්ධනය විය. ජාතික ඉතුරුම්වල ඉහළ වර්ධනය සඳහා, රුපියල් වටිනාකම අනුව විදේශීය ශුද්ධ ප්‍රාථමික ආදායම පහත වැටීම හමුවේ වුව ද, විදේශීය ශුද්ධ ජංගම සංක්‍රාම කැපී පෙනෙන ලෙස වැඩි වීම හේතු විය. 2023 වසරේ දී ද.දේ.නි.යේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස දේශීය ඉතුරුම් සියයට

**1.4 සංඛ්‍යා සටහන පවත්නා වෙළඳපොළ මිල අනුව සමස්ත ඉල්ලුම සහ ඉතුරුම් (අ)(ආ)**

ශීර්ෂය	රුපියල් බිලියන		වර්ධනය (%)		ද.දේ.නි.හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස (%)	
	2022 (අ)	2023	2022 (අ)	2023	2022 (අ)	2023
1. දේශීය ඉල්ලුම	24,921.2	28,042.4	31.8	12.5	103.6	101.5
1.1 පරිභෝජනය	18,038.2	21,051.6	45.0	16.7	75.0	76.2
පෞද්ගලික රාජ්‍ය	16,311.0	19,158.5	51.3	17.5	67.8	69.3
1,727.3	1,893.1	3.8	9.6	7.2	6.9	
1.2 ආයෝජන (දළ ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය)	6,883.0	6,990.8	6.4	1.6	28.6	25.3
දළ ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය	5,724.1	4,859.6	23.4	-15.1	23.8	17.6
තොග වෙනස්වීම් සහ වටිනාදේ අත්පත් කරගැනීම හා අත්හැරීම	1,159.0	2,131.2	-36.7	83.9	4.8	7.7
2. ශුද්ධ විදේශීය ඉල්ලුම	-857.5	-412.7	34.1	51.9	-3.6	-1.5
භාණ්ඩ හා සේවා අපනයන	5,187.9	5,634.2	74.1	8.6	21.6	20.4
භාණ්ඩ හා සේවා ආනයන	6,045.4	6,046.9	41.2	0.0	25.1	21.9
3. මුළු ඉල්ලුම (ද.දේ.නි.) (1+2)	24,063.8	27,629.7	36.6	14.8	100.0	100.0
4. දේශීය ඉතුරුම් (3-1.1)	6,025.5	6,578.1	16.6	9.2	25.0	23.8
පෞද්ගලික රාජ්‍ය	7,566.0	8,228.9	17.1	8.8	31.4	29.8
-1,540.4	-1,650.9	-19.4	-7.2	-6.4	-6.0	
5. විදේශීය ශුද්ධ ප්‍රාථමික ආදායම (අ)	-631.2	-895.3	-59.6	-41.8	-2.6	-3.2
6. විදේශීය ශුද්ධ ජංගම සංක්‍රාම (අ)	1,159.4	1,836.2	12.1	58.4	4.8	6.6
7. ජාතික ඉතුරුම් (4+5+6)	6,553.7	7,519.0	12.8	14.7	27.2	27.2
8. ඉතුරුම්-ආයෝජන පරතරය						
දේශීය ඉතුරුම්-ආයෝජන (4-1.2)	-857.5	-412.7			-3.6	-1.5
ජාතික ඉතුරුම්-ආයෝජන (7-1.2)	-329.3	528.2			-1.4	1.9
9. විදේශීය ජංගම ගිණුම් ශේෂය (2+5+6) (අ)	-329.3	528.2			-1.4	1.9

(අ) 2015 පදනම් වර්ෂය යටතේ නිකුත් කරන ලද ද.දේ.නි. ඇස්තමේන්තු මත පදනම් වේ. මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව (ආ) තාවකාලික ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව (ඇ) සංශෝධිත (ඈ) මෙම අගය ගෙවුම් ශේෂයෙහි ඇස්තමේන්තුගත අගයෙන් කුමන හෝ වෙනසක් වනුයේ ගණනය කිරීමේ දී ඇතිවන කාල පරාස හේතුවෙනි.



23.8ක් ලෙස වාර්තා වූ අතර, ජාතික ඉතුරුම් සියයට 27.2ක් විය. තවද, විදේශීය අංශයේ සැලකිය යුතු වැඩිදියුණු වීමත් සමඟ ආයෝජනවලට සාපේක්ෂව ජාතික ඉතුරුම් වැඩි වේගයකින් ඉහළ යෑම හේතුවෙන් ජාතික ඉතුරුම් - ආයෝජන පරතරය 2023 වසරේ දී අතිරික්තයක් වාර්තා කළේය.

**1.2.4 ආදායම**

2023 වසරේ ආදායම් ඇස්තමේන්තු සලකන විට, විශාලතම ආදායම් සංරචකය වූ දළ මෙහෙයුම් අතිරික්තය 2022 වසරේ දී වාර්තා කළ සියයට 39.8ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 21.2කින් වර්ධනය වෙමින්, දළ එකතු කළ අගයෙන් සියයට 37.9කට දායකත්වය දක්වා ඇත. තවද, දෙවන විශාලම ආදායම් සංරචකය වූ දළ මිශ්‍ර ආදායම 2022 වසරේ දී වාර්තා කළ සියයට 43.4ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 13.8කින් වර්ධනය වී ඇත. අනෙකුත් ආදායම් සංරචක සලකන විට, නිෂ්පාදනය මත සහනාධාර අඩු කරන ලද බදු 2023 වසරේ දී වර්ධනය වී ඇති අතර, මූල්‍ය නොවන ආයතනික අංශයේ සේවක ආදායම පහත වැටීම හේතුවෙන් සමස්ත සේවක ආදායම පහත වැටී ඇත. දළ එකතු කළ අගය සඳහා දායකත්වය දක්වන ආයතනික අංශ අනුව ආදායම ජනනය කිරීම සැලකීමේ දී, මූල්‍ය නොවන ආයතනික අංශය ප්‍රධානතම දායකත්වය ලබාදුන් අතර, ඉන් අනතුරුව ගෘහ ඒකක හා ලාභ අපේක්ෂාවෙන් තොරව ගෘහ ඒකක සඳහා සේවය සලසන අංශය, මූල්‍ය ආයතන අංශය සහ රාජ්‍ය අංශය පිළිවෙලින් සිය දායකත්ව සපයා ඇත.

**1.2.5 ජනගහනය, ශ්‍රම බලකාය සහ සේවා නියුක්තිය**

රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ඇස්තමේන්තු කර ඇති පරිදි උපන් අඩු වීම සහ මරණ හා ශුද්ධ සංක්‍රමණ වැඩි වීම හේතුවෙන් 2023 වසරේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ මධ්‍ය වාර්ෂික ජනගහනය මිලියන 22.037ක් දක්වා සියයට 0.6කින් පහත වැටී ඇත. ජනගහනය පහත වැටීමට සමගාමීව, ශ්‍රී ලංකාවේ ජන ඝනත්වය 2022 වසරේ දී වාර්තා කළ වර්ග කිලෝමීටරයකට පුද්ගලයන් 354 සිට 2023 වසර වන විට වර්ග කිලෝමීටරයකට පුද්ගලයන් 351ක් දක්වා අඩු වී ඇත.

ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පවත්වනු ලබන ශ්‍රී ලංකා ශ්‍රම බලකා සමීක්ෂණයට අනුව, 2022 වසරේ දී මිලියන 8.547ක් වූ ආර්ථික වශයෙන් සක්‍රීය ජනගහනය<sup>8</sup> (ශ්‍රම බලකාය) 2023 වසරේ දී මිලියන 8.408ක් දක්වා පහත වැටී ඇත. ශ්‍රම බලකාය සහ කුටුම්භ ජනගහනය අතර අනුපාතය වන ශ්‍රම බලකා සහභාගීත්ව අනුපාතිකය ද 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 49.8 සිට 2023 වසර වන විට සියයට 48.6ක් දක්වා පහත වැටී ඇත.

සේවා විද්‍යුක්ත ජනගහනය<sup>9</sup> මෙන්ම ශ්‍රම බලකාය පහත වැටීමෙහි ඒකාබද්ධ බලපෑම හේතුවෙන් සේවා විද්‍යුක්ති අනුපාතිකය, පෙර වසර හා සැසඳීමේ දී 2023 වසරේ දී සියයට 4.7ක අගයෙහි නොවෙනස්ව පැවතුණි. සේවා විද්‍යුක්ත ජනගහනය 2022 දී

8 ආර්ථික වශයෙන් සක්‍රීය ජනගහනය, එනම් සලකා බලන සතියක කාලසීමාව තුළ වයස අවුරුදු 15 සහ ඊට වැඩි සේවා නියුක්ත සහ සේවා විද්‍යුක්ත ජනගහනය අයත් වේ.  
 9 රැකියාවක් සොයන හා රැකියාවක් නොකළ සහ පසුගිය සති හතරක කාලය තුළ රැකියාවක් සෙවීමට යම් පියවරක් ගත් හා ඉදිරි සති දෙක තුළ රැකියාවක් ලැබුණහොත් භාරගැනීමට හැකියාවක් ඇති පුද්ගලයන් සේවා විද්‍යුක්ත පුද්ගලයන් ලෙස හඳුන්වනු ලබයි.

**1.5 සංඛ්‍යා සටහන**

**පවත්නා වෙළඳපොළ මිල යටතේ ආයතනික අංශ අනුව ආදායම් සංරචක (අ) (ආ)**

ශීර්ෂය	ප්‍රතිශත දායකත්වය (%)									
	2022 (අ)					2023				
	මූල්‍ය නොවන අංශය	මූල්‍ය අංශය	රාජ්‍ය අංශය	ගෘහ ඒකක හා ලා.නො.ගෘ.සේ.ආ.*	දළ එකතු කළ අගය	මූල්‍ය නොවන අංශය	මූල්‍ය අංශය	රාජ්‍ය අංශය	ගෘහ ඒකක හා ලා.නො.ගෘ.සේ.ආ.*	දළ එකතු කළ අගය
සේවක ආදායම	48.2	10.3	23.4	18.1	27.0	44.7	11.1	23.7	20.6	23.8
දළ මෙහෙයුම් අතිරික්තය	85.7	12.0	2.3	-	35.4	84.3	13.8	2.0	-	37.9
මිශ්‍ර ආදායම	-	-	-	100.0	37.3	-	-	-	100.0	37.6
නිෂ්පාදනය මත වෙනත් බදු (අඩු කළා එම සහනාධාර)	71.2	11.1	-	17.7	0.2	64.1	14.6	-	21.3	0.7
මූලික මිල ගණන් අනුව දළ එකතු කළ අගය	43.5	7.1	7.1	42.3	100.0	43.0	7.9	6.4	42.6	100.0

(අ) 2015 පදනම් වර්ෂය යටතේ නිකුත් කරන ලද ද.දේ.නි. ඇස්තමේන්තු මත පදනම් වේ. මූලය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව  
 (ආ) තාවකාලික  
 (ඇ) සංශෝධිත  
 \*ලාභ අපේක්ෂාවෙන් තොරව ගෘහ ඒකක සඳහා සේවය සලසන ආයතන



**1.6 සංඛ්‍යා සටහන** කුටුම්භ ජනගහනය, ශ්‍රම බලකාය සහ ශ්‍රම බලකා සහභාගිත්වය

ශීර්ෂය	2022	2023 (අ)
කුටුම්භ ජනගහනය පුද්ගලයන් '000 (ආ)	17,162	17,306
ශ්‍රම බලකාය පුද්ගලයන් '000	8,547	8,408
සේවා නියුක්ත	8,148	8,010
සේවා වියුක්ත	399	398
සේවා වියුක්ත අනුපාතිකය	4.7	4.7
පුරුෂ	3.7	3.6
ස්ත්‍රී	6.5	7.0
ශ්‍රම බලකා සහභාගිත්ව අනුපාතිකය (ඇ)	49.8	48.6
පුරුෂ	70.5	68.6
ස්ත්‍රී	32.1	31.3

මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව

(අ) තාවකාලික

(ආ) වයස අවු. 15 සහ ඊට වැඩි කුටුම්භ ජනගහනය

(ඇ) ශ්‍රම බලකාය, කුටුම්භ ජනගහනයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස

වාර්තා වූ මිලියන 0.399 සිට 2023 වන විට මිලියන 0.398ක් දක්වා සුළු වශයෙන් පහත වැටුණි. එසේම, සේවා නියුක්ත ජනගහනය<sup>10</sup> ද 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ මිලියන 8.148 සිට 2023 වන විට මිලියන 8.010ක් දක්වා පහත වැටී ඇත.

2023 වසරේ දී විදේශ රැකියා සඳහා පිටත්ව යෑම් 297,656ක් ලෙස ඉහළ මට්ටමක පැවතුණ ද, එය 2022 වසරේ දී පිටත්ව ගිය පුද්ගලයින් 311,056ට සාපේක්ෂව සියයට 4.3ක පහත වැටීමකි. ප්‍රතිශතයක් ලෙස ගත් කල, වසර තුළ දී විදේශ රැකියා සඳහා පිටත්ව ගිය පිරිසෙන් සියයට 55.3ක් පුරුෂයින් ද සියයට 44.7ක් කාන්තාවන් ද විය.

**1.2.6 ආර්ථික යටිතල පහසුකම්**

**විදුලිබලය හා බලශක්තිය**

**බනිත තෙල්**

වසරේ අග භාගයේ දී භූ දේශපාලනික අර්බුද හේතුවෙන් ඉහළ මිල පීඩනයක් නිර්මාණය වුව ද, 2023 වසර තුළ ගෝලීය බොරතෙල් මිලෙහි සමස්තයක් ලෙස දක්නට ලද පහළ යෑමේ ප්‍රවණතාව මෙන්ම, ශ්‍රී ලංකා රුපියල අතිප්‍රමාණය වීම හේතුවෙන් 2023 වසර තුළ දී බනිත තෙල්

නිෂ්පාදිතවල දේශීය මිල ගණන් 2022 වසරට සාපේක්ෂව පහළ ගියේය. ඔපෙක් සංවිධානය සහ එයට සහාය දක්වන අනෙකුත් රටවල් විසින් ස්වේච්ඡාවෙන් තම නිෂ්පාදන සීමා කිරීම හේතුවෙන් වූ බලපෑම ඉක්මවා ගෝලීය ඉල්ලුම පහළ යෑම බොහෝ දුරට හේතුකොටගෙන 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී ගෝලීය බොරතෙල් මිල ගණන් පහළ යෑමක් වාර්තා කළේය. ඒ අනුව, බ්‍රෙන්ට් බොරතෙල් බැරලයක මිලෙහි සාමාන්‍යය, 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ එ.ජ. ඩොලර් 99.06 සිට 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් 82.22ක් දක්වා සියයට 17.0කින් පහළ ගියේය. ගෝලීය බොරතෙල් මිල ගණන්වල මෙම පහළ යෑමේ ප්‍රවණතාවට අනුකූලව ලංකා බනිත තෙල් නීතිගත සංස්ථාව (ලං.බ.නී.සං.) විසින් ආනයනය කරන ලද බොරතෙල් බැරලයක මිලෙහි වාර්ෂික සාමාන්‍යය එ.ජ. ඩොලර් 89.60ක් දක්වා පහළ ගිය අතර, ශ්‍රී ලංකා රුපියල ක්‍රමයෙන් අතිප්‍රමාණය වීම ද රුපියල් වටිනාකම අනුව ආනයන මිල පහළ යෑමට සහාය විය. වසර තුළ දී, පිරිවැය පිළිබිඹු කෙරෙන මිල සූත්‍රයට අනුකූලව බනිත තෙල් නිෂ්පාදිතවල දේශීය මිල ගණන් සඳහා මාසික සංශෝධන සිදු කරන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, වසර අවසානය වන විට, ලං.බ.නී.සං. විසින් අලෙවි කරන ලද පෙට්‍රල් 92, සුදු ඩීසල්, සහ භූමිතෙල් යන නිෂ්පාදිතවල මිල ගණන් 2022 වසර අවසානයට සාපේක්ෂව, පිළිවෙළින්, සියයට 6.5ක, 21.7ක සහ 32.3ක පහළ යෑම් වාර්තා කළේය. කෙසේ වෙතත්, රජය විසින් 2023 වසරේ ජනවාරි සහ ජූනි යන මාසවල දී, දෙවරක්, ප්‍රධාන පිරිපහදු කළ බනිත තෙල් නිෂ්පාදිත ආනයනය සඳහා ලීටරයකට රුපියල් 25.00ක නිෂ්පාදන බද්දක් පැනවීම හේතුවෙන් වසර තුළ දී තවදුරටත් මිල ගණන් පහළ යෑම සීමා විය.<sup>11</sup>

ආර්ථික අර්බුදයෙන් පසු ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රමානුකූලව යථා තත්ත්වයට පත් වීම සහ විදේශ විනිමය ද්‍රවශීලතා තත්ත්වය වැඩිදියුණු වීමත් සමඟ ඉන්ධන සුලභව පැවතීම පිළිබිඹු කරමින් 2023 වසරේ දී බනිත තෙල් නිෂ්පාදිත අලෙවිය ඉහළ ගියේය. 2023 වසරේ දී, වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත බනිත තෙල් නිෂ්පාදිතවල විකුණුම් පරිමාව සියයට 7.1ක වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. තවද,

10 අදාළ යොමු කාලය තුළ සේවකයන්, සේව්‍යයන් සහ තමාගේම වැඩ කටයුතු කරන්නන් හෝ ගෙවීම් නොලබන පවුලේ සාමාජිකයන් ලෙස අවම පැයක්වත් ආර්ථික කටයුත්තක යෙදුන පුද්ගලයන් සේවා නියුක්ත පුද්ගලයන් ලෙස හඳුන්වනු ලබයි. මෙයට ආදාළ යොමු කාලය තුළ ආර්ථික කටයුත්තක යෙදී නොසිටියත් එම ආර්ථික කටයුත්ත සමඟ විධිමත් බැඳීමක් ඇති පුද්ගලයන් ද ඇතුළත් වේ.

11 පෙට්‍රල් 92, පෙට්‍රල් 95, සුදු ඩීසල් සහ සුපිරි ඩීසල් යන ප්‍රධාන බනිත තෙල් නිෂ්පාදිත සඳහා 2024 වසරේ ජනවාරි 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි එකතු කළ අගය මත බදු නිදහස් කිරීම් ඉවත් කරන ලද අතර, භූමිතෙල් මත එම බදු නිදහස් කිරීම එලෙසම පවත්වා ගැනුණි.



1

සැපයුම් අවහිරතා අවම වීමත් සමඟ, 2023 වසරේ අප්‍රේල් සහ මැයි මාසවල දී ජාතික ඉන්ධන අවසර පත්‍ර කේත ක්‍රමය යටතේ සතිපතා ලබා දෙන සලාක වැඩි කිරීම සහ පසුව 2023 වසරේ සැප්තැම්බර් 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි මෙම සලාක අහෝසි කිරීම මගින්, 2022 වසරේ මැද භාගයේ සිට ක්‍රියාත්මක වූ ඉල්ලුම් කළමනාකරණ උපාය මාර්ග ලිහිල් කිරීමට රජය පියවර ගත්තේය.

වසර තුළ දී ලං.බ.නී.සං.වේ මූල්‍ය කාර්යසාධනය සැලකිය යුතු මට්ටමේ ප්‍රගතියක් අත්කර ගත්තේය. පිරිවැය පිළිබිඹු කෙරෙන මිල සූත්‍රය ක්‍රියාත්මක කිරීම ලං.බ.නී.සං.හි මූල්‍ය කාර්යසාධනය වැඩිදියුණු කිරීමට හේතු වූ අතර, සංස්ථාව විසින් 2022 වසරේ වාර්තා කරන ලද රුපියල් බිලියන 617.6ක අලාභයට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 120.3ක ලාභයක් වාර්තා කළේය. ලං.බ.නී.සං.වේ මූල්‍ය ශක්‍යතාව වැඩිදියුණු කිරීමේ පියවරක් ලෙස, ලං.බ.නී.සං.හි එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 2.5ක් පමණ වූ රජයේ ඇපකර සහිත විදේශ විනිමය ණය තොගය, රාජ්‍ය ණය වගකීම් යටතට පැවරීමට 2022 වසර අවසානයේ දී රජය තීරණය කළේය. 2023 වසරේ දෙසැම්බර් මාසයේ දී ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සේවය සහ ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය (ලං.වි.ම.) වෙතින් ලං.බ.නී.සං. වෙත අය විය යුතු වෙළඳ ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමත් සමඟ, රාජ්‍ය ආයතනවලින් ලං.බ.නී.සං.ට අයවිය යුතු සමස්ත හිඟ ණය මුදල, 2023 වසරේ දෙසැම්බර් මාසය අවසන් වන විට රුපියල් බිලියන 17.7ක් දක්වා රුපියල් බිලියන 206.0කින් පහළ ගියේය. මේ අතර, ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සේවය සහ ලං.වි.ම. වෙතින් ලං.බ.නී.සං.ට අය විය යුතු මුදල් පියවීමත් සමඟ 2023 වසරේ දෙසැම්බර් මාසය අවසන් වන විට ඉන්දීය ණය පහසුකමට අදාළ සිය වගකීම් පියවීමට ලං.බ.නී.සං. කටයුතු කළේය.

ශ්‍රී ලංකාවේ බනිජ තෙල් අංශයේ තරගකාරීත්වය සහ කාර්යක්ෂමතාවය වැඩිදියුණු කිරීමේ අරමුණින් යුතුව දේශීය බනිජ තෙල් වෙළඳපොළ ලිහිල්කරණය කිරීම සඳහා 2023 වසරේ දී ප්‍රතිසංස්කරණ කිහිපයක් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. 2023 වසරේ මාර්තු මාසයේ දී, ශ්‍රී ලංකාව තුළ බනිජ තෙල් නිෂ්පාදන ආනයනය, ගබඩා කිරීම, බෙදා හැරීම සහ පෙර තීරණය කරන ලද අලෙවි නියෝජිතයන් විසින් මෙහෙයවනු ලබන බෙදාහැරීමේ ජාලයක් හරහා විකිණීම සඳහා පෞද්ගලික සමාගම් තුනකට කොන්ත්‍රාත්තු ප්‍රදානය කිරීමට අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය ලබා දුන්නේය.

ඒ අනුව, විදේශීය සැපයුම්කරුවන් දෙදෙනෙක් 2023 වසරේ දී සහ 2024 වසරේ මුල් භාගයේ දී සිය ව්‍යාපාර මෙහෙයුම් ආරම්භ කළහ. නව වැඩපිළිවෙළ යටතේ විදුලිබල හා බලශක්ති අමාත්‍යාංශය විසින් පිරිවැය පිළිබිඹු කෙරෙන මිල සූත්‍රය මගින් තීරණය කරනු ලබන ලං.බ.නී.සං. විසින් අලෙවි කෙරෙන බනිජ තෙල් නිෂ්පාදනවල සිල්ලර මිල ගණන්, වෙළඳපොළහි උපරිම මිලක් ලෙස ක්‍රියා කරන අතර, නව සැපයුම්කරුවන්ට එම මිල ගණන්වලට යටත්ව තම නිෂ්පාදනවල මිල තීරණය කළ හැකිය.

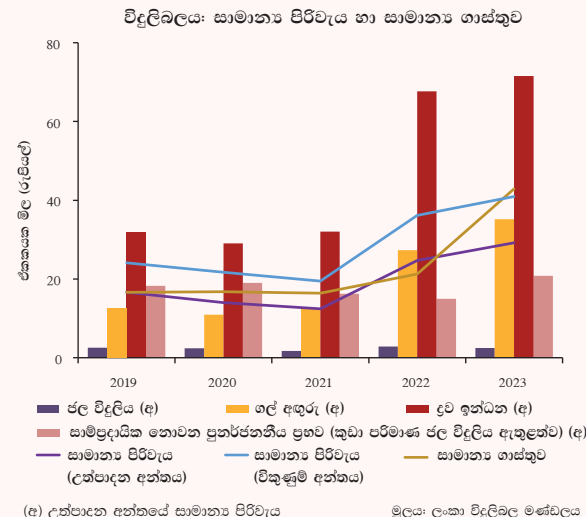
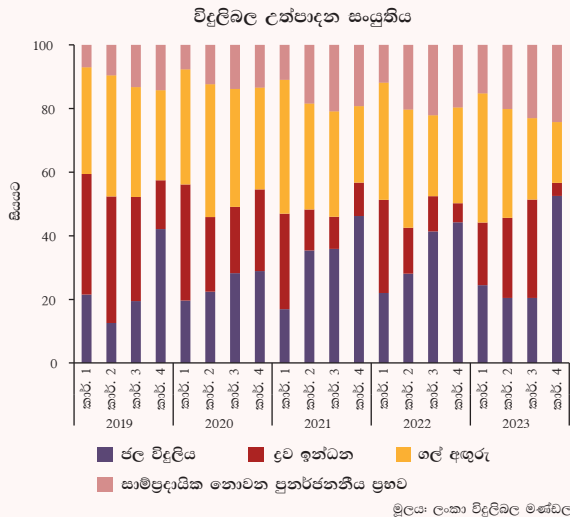
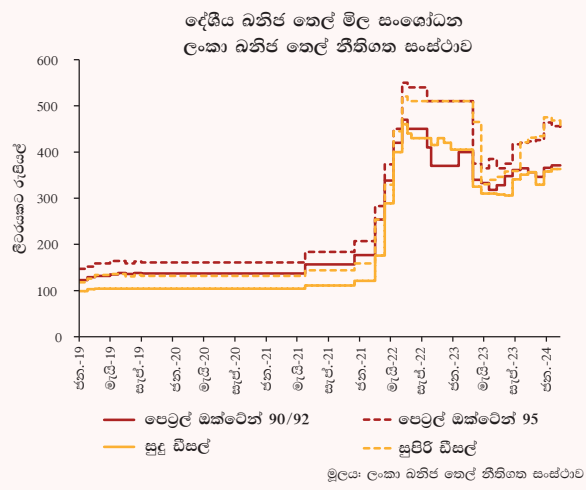
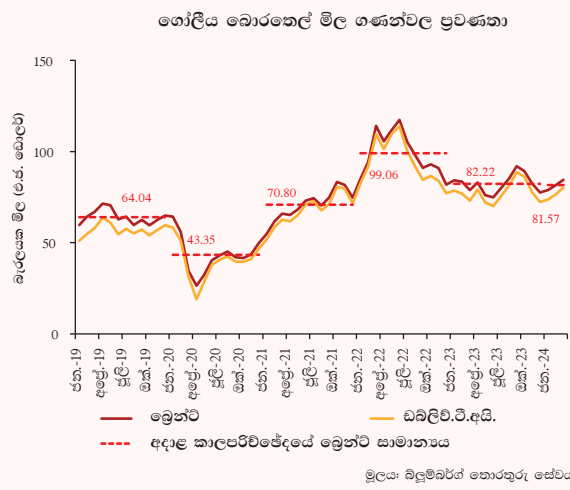
**විදුලිබලය**

විදේශ විනිමය ද්‍රවශීලතාව සීමා වීම නිසා ඇති වූ ඉන්ධන හා ගල් අඟුරු හිඟය මෙන්ම ජලාශවල ජල මට්ටම අඩු වීම මධ්‍යයේ ඉල්ලුම් කළමනාකරණ උපාය මාර්ගයක් ලෙස 2022 වසරේ පෙබරවාරි මාසයේ සිට සිදු කරන ලද දෛනික විදුලිබල කප්පාදු කිරීම්, විදුලිබල උත්පාදනය සඳහා ප්‍රමාණවත් ලෙස තාප ප්‍රභව ලබා ගැනීමට හැකිවීමත් සමඟ ක්‍රමානුකූලව අඩු කරමින් 2023 වසරේ පෙබරවාරි මාසයේ මැද සිට විදුලිබලය අඛණ්ඩව සැපයීම සඳහා කටයුතු කරන ලදී. 2022 වසරේ දී පැවති දෛනික විදුලිබල අත්හිටුවීම් මධ්‍යයේ පැවති අඩු මට්ටමේ විදුලිබල උත්පාදනයෙහි හිතකර සංඛ්‍යාතමය පදනම් බලපෑමක් පැවතිය ද, 2023 වසරේ දී විදුලිබල උත්පාදනය වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත සියයට 2.2ක අඩුවීමක් පෙන්නුම් කළේය. පිරිවැය පිළිබිඹු කෙරෙන විදුලිබල ගාස්තු සහ මන්දගාමී ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වල ඒකාබද්ධ බලපෑමෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ආර්ථිකයේ බලශක්ති ඉල්ලුම දුර්වල වීම මෙමගින් පිළිබිඹු කරයි. එල්-නිනෝ බලපෑමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නිරිතදිග මෝසම් වර්ෂාව ප්‍රමාද වීම හේතුවෙන් 2023 වසරේ දෙවන සහ තුන්වන කාර්තු තුළ දී විදුලිබල අංශය අභියෝග රැසකට මුහුණ දුන්නේ ය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස විදුලිබල නිෂ්පාදනය සඳහා මිල අධික තාප ප්‍රභව භාවිතය ඉහළ ගියේය. කෙසේ වෙතත්, 2023 වසරේ සැප්තැම්බර් මාසයේ අග භාගයේ සිට වාර්තා වූ අසාමාන්‍ය ඉහළ වර්ෂාපතනය මධ්‍යයේ ජලාශවල ජල මට්ටම වර්ධනය වීමත් සමඟ 2023 වසරේ තුන්වන කාර්තුව අවසානය වනවිට මෙම ප්‍රවණතාව වෙනස් විය. වසර තුළ දී ජලය, ඉන්ධන, ගල් අඟුරු සහ සාම්ප්‍රදායික නොවන පුනර්ජනනීය බලශක්ති ප්‍රභව මගින් සමස්ත බලශක්ති උත්පාදනය සඳහා



රූප සටහන 1.6

විදුලිබල හා බලශක්ති අංශයේ ප්‍රවණතා



වසර තුළ දී ගෝලීය බොරතෙල් මිල ගණන් පහත වැටීමේ ප්‍රවණතාව සහ ශ්‍රී ලංකා රුපියල අතිප්‍රමාණය වීම හේතුවෙන් බන්ජ තෙල් නිෂ්පාදනවල දේශීය මිල ගණන් පහළ ගිය අතර, විදුලිබල උත්පාදන සංයුතියේ දක්නට ලැබුණු විචලනා හේතුවෙන් විදුලිබල ගාස්තු ඉහළ අගයක පැවතිණි.

දැක්වූ දායකත්වය, පිළිවෙළින්, සියයට 29ක්, සියයට 20ක්, සියයට 30ක්, සහ සියයට 21ක් බැගින් විය.

විදුලිබලය සඳහා හඳුන්වා දුන් පිරිවැය පිළිබිඹු කෙරෙන මිලකරණ ක්‍රමවේදය හේතුවෙන් ලං.වි.ම.යෙහි මූල්‍ය කාර්යසාධනය වැඩිදියුණු විය. පිරිවැය පිළිබිඹු කෙරෙන මිලකරණ ක්‍රමවේදයක් මගින් ලං.වි.ම.යේ මූල්‍ය ගැටලු විසඳාලීම සඳහා 2023 වසරේ දී රජය විසින් අර්ධ වාර්ෂික ගාස්තු සංශෝධනය කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් ස්ථාපනය කළේය. කෙසේ වෙතත්, වසර තුළ දී විදුලිබල උත්පාදන සංයුතියේ පැවති අස්ථාවරභාවය හේතුවෙන්, 2023 වසරේ පෙබරවාරි සහ ඔක්තෝබර් මාසවල

විදුලිය ගාස්තු ඉහළ නැංවීමේ සංශෝධන දෙකක්, සහ ජූලි මාසයේ දී විදුලිය ගාස්තු පහළ දැමීමේ සංශෝධනයක් ලෙස වසර තුළ දී විදුලිය ගාස්තු තුන් වතාවක් සංශෝධනය කරන ලදී. ඒ අනුව, සාමාන්‍ය විදුලිබල ගාස්තුව 2023 වසරේ පෙබරවාරි සහ ඔක්තෝබර් මාසවල දී, පිළිවෙළින්, ආසන්න වශයෙන් සියයට 66කින් සහ සියයට 18කින් වැඩි කරන ලද අතර, 2023 වසරේ ජූලි මාසයේ දී ආසන්න වශයෙන් සියයට 14කින් අඩු කරන ලදී. තවද, මෙම ප්‍රවණතා මත පදනම්ව, 2024 වසරේ පළමු කාර්තුවේ සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි ගාස්තු සංශෝධන චක්‍රය මාස තුන දක්වා අඩු කිරීමට රජය විසින් තීරණය

# 1

කරන ලදී. ඒ අනුව, 2024 වසරේ මාර්තු 05 දින සිට ක්‍රියාත්මකවන පරිදි විදුලිය ගාස්තු අඩු කරමින් ගාස්තු සංශෝධනයක් සිදු කරන ලදී. විධිමත් විදුලිය ගාස්තු සංශෝධන ලං.වි.ම.යේ මුදල් ප්‍රවාහයේ කැපී පෙනෙන වර්ධනයකට දායක වී ඇති අතර, ඒ හේතුවෙන් 2016 වසරේ සිට වසර හතක පමණ කාලයක් මුළුල්ලේ අඛණ්ඩව අලාභ වාර්තා කිරීමෙන් අනතුරුව, ලං.වි.ම. 2023 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 61.2ක සැලකිය යුතු ලාභයක් වාර්තා කළේය. 2023 වසරේ දී ලං.වි.ම.යේ වැඩි දියුණු වූ මූල්‍ය කාර්යසාධනය සඳහා, විශේෂයෙන් ම 2023 වසරේ අග භාගයේ දී සමස්ත විදුලිය උත්පාදනය තුළ ජලවිදුලිබල දායකත්වය ඉහළ යෑම ද උපකාරී විය.

ඉහළ යන ඉල්ලුම සපුරාලීම සඳහා දේශීය විදුලිබල අංශයේ තරගකාරීත්වය සහ කාර්යක්ෂමතාව වැඩිදියුණු කිරීමේ අරමුණින් එම අංශයෙහි ප්‍රතිසංස්කරණ සිදු කිරීම සඳහා රජය විසින් ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ග ගණනාවක් ආරම්භ කරන ලදී. රජය සතු වාණිජ ව්‍යවසායයන්වලට අදාළව සිදු කෙරෙන ප්‍රතිසංස්කරණ මධ්‍යයේ, විදුලිබල අංශය සඳහා යෝජනා නව නීති මගින් එම අංශය තුළ අවශ්‍ය ප්‍රතිසංස්කරණ කඩිනම් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරෙන අතර, එමගින් බලශක්ති සුරක්ෂිතතාව සහතික කෙරෙන කාර්යක්ෂම සහ මූල්‍ය ශක්‍යතාවෙන් යුත් අංශයක් නිර්මාණය කෙරෙනු ඇත. තවද, විශේෂයෙන් ම විදේශීය ආයෝජන හරහා මූල්‍යනය කරනු ලබන පුනර්ජනනීය බලශක්ති ප්‍රභව භාවිතවන විවිධ විදුලිබල ව්‍යාපෘති හරහා බලශක්ති ප්‍රභව විවිධාංගීකරණය කිරීම සහ උත්පාදන ධාරිතාව පුළුල් කිරීම සඳහා වූ රජයේ ප්‍රමුඛතාව තුළින්, වර්ධනය වන බලශක්ති ඉල්ලුම, පිරිවැය එලදායී සහ තිරසාර අයුරින් සපුරාලන අතර ම, 2030 වසර වන විට බලශක්ති උත්පාදනයෙන් සියයට 70ක් පුනර්ජනනීය ප්‍රභව භාවිතයෙන් උත්පාදනය කිරීමේ ජාතික අවශ්‍යතාව සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා පහසුකම් සැලසෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ලං.බ.නී.සං. සහ ලං.වි.ම.හි මූල්‍ය කාර්යසාධනය මෑත කාලීනව යහපත් අතට හැරීම තුළින් රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශය මත වන පීඩනය කිසියම් දුරකට අවම කර ගැනීමට උපකාරී වී ඇත. කෙසේ වෙතත්, රජය සතු මෙම ප්‍රධාන වාණිජ ව්‍යවසායයන්හි මූල්‍ය කාර්යසාධනය වර්ධනය වීම හේතුවෙන් එම ව්‍යවසායයන් මූල්‍ය පද්ධතිය මත අනවශ්‍ය ලෙස රඳා පැවතීම අවම වී ඇත. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස,

රජය සතු වාණිජ ව්‍යවසායයන්හි අලාභ හේතුවෙන් එම ව්‍යවසායයන් වෙත සංකේන්ද්‍රණය වී පැවති මූල්‍ය පද්ධතියේ වටිනා සම්පත් ආර්ථිකයේ එලදායී අංශ වෙත නැවත යොමු කිරීමට හැකි වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. කෙසේ වෙතත්, පිරිවැය පිළිබිඹු කෙරෙන මිලකරණ ක්‍රමවේදය අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා රජයේ කැපවීම මෙන්ම විදුලිබල හා බලශක්ති අංශවල විවිධාංගීකරණය, තරගකාරීත්වය සහ විනිවිදභාවය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා වූ අඛණ්ඩ ප්‍රතිසංස්කරණ, අනාගතයේ දී මෙම අංශවල ඇතිවන ඕනෑම අර්බුදයක් වළක්වා ගැනීම සඳහා ඉතා වැදගත් වනු ඇත.

### ප්‍රවාහන අංශය

ඉන්ධන සැපයුම සාමාන්‍ය පරිදි සිදුවීම මෙන්ම ආර්ථික කටයුතු යථා තත්ත්වයට පත්වීම ආරම්භ වීම හේතුවෙන් වසර තුළ දී ප්‍රවාහන කටයුතු නැවතත් වර්ධනය විය. ශ්‍රී ලංකා ගමනාගමන මණ්ඩලයේ (ශ්‍රී.ලං.ග.ම.) ධාවන කිලෝමීටර් ගණන වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත සියයට 11.2ක වර්ධනයක් වාර්තා කළ අතර, මගී කිලෝමීටර් ගණන වසර තුළ දී සියයට 4.6ක පහළ යෑමක් වාර්තා කළේය. මේ අතර, 2023 වසරේ දී පෞද්ගලික අංශයේ මගී කිලෝමීටර් ගණන සහ ධාවන කිලෝමීටර් ගණන, වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත, පිළිවෙළින්, සියයට 23.7ක සහ සියයට 94.3ක කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළේය. 2023 වසරේ දී දුම්රිය ප්‍රවාහන අංශයේ ඇස්තමේන්තුගත මගී කිලෝමීටර් ගණන සහ භාණ්ඩ කිලෝමීටර් ගණන වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත, පිළිවෙළින්, සියයට 6.7කින් සහ සියයට 15.0කින් ඉහළ ගියේය. 2023 වසරේ දී සිවිල් ගුවන් සේවා අංශය තුළ මිලියන 7.5ක මගී පැමිණීම් (සංක්‍රමණික මගීන් ඇතුළත් නොවේ) වාර්තා වූ අතර, එය වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත සියයට 35.8ක වර්ධනයක් පිළිබිඹු කරයි. කෙසේ වෙතත්, වසර තුළ දී භාණ්ඩ මෙහෙයුම් සියයට 5.0ක පහළ යෑමක් වාර්තා කළේය. මේ අතර, රජය විසින් 2023 වසරේ ඔක්තෝබර් මාසයේ දී ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සේවය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමට අදාළව අයිතිය පවරා දීමට සුදුසු විභව ආයෝජකයන්ගෙන් අභිමතය විමසීමේ යෝජනා කැඳවමින් ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සේවය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ ක්‍රියාවලිය අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන ගියේය. 2023 වසරේ මුල් භාගයේ දී සැලකිය යුතු පසුබෑමකට ලක් වූ වරාය අංශය, ක්‍රමානුකූලව සිදු වූ ආනයන සීමා ලිහිල් කිරීම සහ



වර්ධනය වූ වෙළඳ කටයුතුවල සහාය ලැබීමත් සමඟ ඉන් පසු කාලසීමාව තුළ දී වර්ධනය විය. ඒ අනුව, බහාලු මෙහෙයුම් සහ භාණ්ඩ මෙහෙයුම්, පිළිවෙළින්, වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත සියයට 1.3ක සහ සියයට 3.4ක වර්ධනයන් වාර්තා කළ අතර, නැව් පැමිණීම් ද 2023 වසරේ දී වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත සියයට 18.4ක වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. විශේෂයෙන් ම වසරේ අවසාන භාගයේ දී නොහොඳ රතු මුහුදු මඟහැර යාත්‍රා කිරීම හේතුවෙන් සිදු වූ ප්‍රතිනැව්ගත කිරීම්වල ඉහළ යෑම ද මෙම යහපත් කාර්යසාධනය සඳහා හේතු විය.

**අනෙකුත් ප්‍රවණතා**

අනෙකුත් යටිතල පහසුකම් සංවර්ධන කටයුතු 2023 වසරේ දී ක්‍රමයෙන් නැවත ආරම්භ විය. කොළඹ වරාය නගරය, එහි මාර්ග සහ අනෙකුත් උපයෝගීතා ඇතුළුව බිම් මට්ටමේ යටිතල පහසුකම් ඉදිකිරීමෙහි පළමු අදියරෙහි අවසාන භාගය කරා ළඟා වී ඇති අතර, එම කටයුතු 2024 වසරේ මැද භාගය වන විට අවසන් කිරීමට හැකිවනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. තවද, කොළඹ වරාය නගරයෙහි නීතිමය රාමුව අඛණ්ඩව ශක්තිමත් කිරීම සඳහා වසර තුළ දී ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් ගනු ලැබූ අතර, ජාත්‍යන්තර වාණිජ ආරවුල් නිරාකරණය කිරීමේ මධ්‍යස්ථානය පිහිටුවීම එම ක්‍රියාමාර්ග අතර ප්‍රධාන සන්ධිස්ථානයක් විය. කොළඹ වරායේ නැගෙනහිර බහලුම් පර්යන්තයෙහි දෙවන අදියර සහ බටහිර බහලුම් පර්යන්තයෙහි පළමු අදියරට අදාළ ව යටිතල පහසුකම් සංවර්ධන කටයුතු වසර තුළ දී අඛණ්ඩව සිදු වූ අතර, එමගින් 2027 වසර වනවිට වරායෙහි ධාරිතාව අඩි විස්සේ බහලු ඒකක මිලියන 6කින් පමණ පුළුල් කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. වසර තුළ දී, නාගරික සංවර්ධන අධිකාරිය විසින්, සියක් නගර - නාගරික යටිතල පහසුකම් සහ නගර සංවර්ධන වැඩසටහන හරහා ප්‍රාදේශීය නගර මධ්‍යස්ථාන පුරවැසි කේන්ද්‍රීය නගර බවට පත් කිරීම අරමුණු කරගත් ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන ව්‍යාපෘති කිහිපයක් නුවරඑළිය, කුරුණෑගල සහ ගාල්ල යන ප්‍රදේශ ද ඇතුළුව ප්‍රදේශ කිහිපයක අවසන් කරන ලදී. 2023 වසරේ දී මිහිඳුපුර නිවාස ව්‍යාපෘතිය රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයක් යටතේ යළි ආරම්භ කිරීමට ජාතික නිවාස සංවර්ධන අධිකාරිය පියවර ගත්තේය. එමෙන්ම, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය මගින් ජල සම්පාදන ව්‍යාපෘති කිහිපයක් වසර තුළ දී නිම කරන ලදී. මේ අතර,

රජයේ DIGIECON 2030 වැඩසටහන යටතේ ද විවිධ ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාවට නැංවෙමින් පවතින අතර, ශ්‍රී ලංකාව ඩිජිටල් ආර්ථිකයක් බවට පරිවර්තනය කිරීම වේගවත් කිරීමට මෙම මූලපිරීම් දායක වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

**1.2.7 සමාජ යටිතල පහසුකම්**

**අධ්‍යාපනය**

අධ්‍යාපන අංශයේ නැවත සාමාන්‍ය තත්ත්වයට පත්වී ඇති බවක් පෙනී ගිය ද, අර්බුද කාලපරිච්ඡේදය තුළ අධ්‍යාපන පද්ධතියෙහි උග්‍ර වූ විෂමතා සඳහා තවමත් නිසි පිළියම් යෙදී නොමැත. වසර තුනක් පමණ මංගත සහ භෞතික ලෙස මිශ්‍ර ඉගෙනුම් ක්‍රමවේද භාවිත කිරීමෙන් අනතුරුව, කොවිඩ්-19 වසංගතය සහ ආර්ථික අර්බුදය හේතුවෙන් ඇති වූ අවහිරතා ඉවත්ව යෑමත් සමඟ 2023 වසරේ දී අධ්‍යාපන අංශයේ කටයුතු සඳහා නැවත පූර්ණ වශයෙන් භෞතික ඉගෙනුම් ක්‍රමවේද භාවිතා කිරීම ආරම්භ විය. ජාතික මට්ටමේ සියලු විභාග රජය විසින් අඛණ්ඩව පැවැත්වීමට කටයුතු කරනු ලැබූ ද, අධ්‍යයන වර්ෂයක් ප්‍රමාද වීමට අදාළව දිගින් දිගටම විසඳුමක් නොමැති වීම නිසා, 11 සහ 13 යන ශ්‍රේණිවල ශිෂ්‍ය කණ්ඩායම් දෙක බැගින් විභාග සඳහා මුහුණ දීමට එකම කාලය තුළ සූදානම් කිරීමට සිදුවීම හේතුවෙන් එම සිසුන්ට තම පාසල්වලින් සම්පත් ලබා ගැනීමේ දී අවාසි සහගත තත්ත්වයන් නිර්මාණය වී ඇත. ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව මගින් සිදු කළ සමීක්ෂණයක ප්‍රතිඵල අනුව, ආර්ථික අර්බුදය මගින් වයස අවුරුදු 3-21ක් අතර පුද්ගලයන් සියයට 54.9කගේ පාසල් අධ්‍යාපනය කෙරෙහි බලපෑම් ඇති වී තිබේ. මෙම තත්ත්වය සැලකිල්ලට ගනිමින්, සිසුන් පාසල් අධ්‍යාපනය හැර යෑම අවම කිරීම මෙන්ම ගුණාත්මක අධ්‍යාපනයක් සඳහා ප්‍රවේශය සහ සහභාගිත්වය වැඩිදියුණු කිරීම අරමුණු කරගනිමින් 2023 වසර තුළ දී රජය විසින් ශිෂ්‍ය සුබසාධන සහ සහනාධාර වැඩසටහන්වල අඛණ්ඩව ආයෝජනය කිරීමට කටයුතු කර ඇත. පාසල් සඳහා ආහාර ලබාදීමේ වැඩසටහන අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කිරීම, නොමිලේ පෙළ පොත් ලබාදීම, නොමිලේ පාසල් නිල ඇඳුම් සහ පාසල් පාවහන් ලබාදීම මෙම ක්‍රියාමාර්ගවලට ඇතුළත් විය. කෙසේ වෙතත්, පරම්පරා කිහිපයක සිට මුහුණ දෙන දරිද්‍රතාවයෙන් සහ අවදානමෙන් මිදීම සඳහා අධ්‍යාපනය වඩාත් වැදගත් වන, විශේෂයෙන් ම





ජනගහනයේ අවදානමට ලක්විය හැකි කොටස්වල අධ්‍යාපනික ප්‍රතිඵල මත අර්බුදයෙන් පසු ඇතිවන දිගු කාලීන බලපෑම මෙම ක්‍රියාමාර්ග හරහා අඩු කර ගත හැක්කේ යම් සීමාවකට පමණක් බව නැවත අවධාරණය කළ යුතුය.

**සෞඛ්‍ය**

බෝවන සහ බෝ නොවන රෝග යන දෙඅංශයෙහි ම අභියෝගවලට සෞඛ්‍ය ක්ෂේත්‍රය මුහුණ දුන් අතර, සීමිත සම්පත් මධ්‍යයේ එම රෝග සඳහා ප්‍රතිකාර සැපයීමේ දී උද්ගත වූ අමතර මූල්‍ය දුෂ්කරතා තුළින් ඉස්මතු වී පෙනෙන්නේ එම රෝග කාර්යක්ෂමව කළමනාකරණය සහ වැළැක්වීම සඳහා අවශ්‍ය විස්තීර්ණ උපායමාර්ග සහ සම්පත්වල අවශ්‍යතාවයයි. 2017 වසරේ දී (රෝගීන් 186,101) සහ 2019 වසරේ දී (රෝගීන් 105,049) වාර්තා වූ ඉහළ ම ඩොංගු ව්‍යාප්තිවලින් පසුව, රෝගීන් 89,799ක් වාර්තා කරමින් තෙවන විශාලතම ඩොංගු ව්‍යාප්තිය 2023 වසරේ දී සනිටුහන් විය. තවද, මැලේරියා රෝගය යළි හිස එසවීමේ අවදානමක් නිර්මාණය කරමින්, 2023 වසරේ දී විදේශ රටක දී මැලේරියා රෝගය ආසාදනය වී මෙරටට පැමිණි රෝගීන් 62ක් මෙරටින් වාර්තා විය. මෑතකාලීනව පෝෂණය සම්බන්ධ දර්ශක මගින් පවතින සමාජ ආර්ථික අභියෝග මධ්‍යයේ සහ විශේෂයෙන් ම අවදානමට ලක්විය හැකි කණ්ඩායම්වලට අයත් ළමුන් සහ කාන්තාවන් අතර පවතින අසතුටුදායක මෙන්ම තවදුරටත් දුර්වල වෙමින් පවතින පෝෂණ තත්ත්ව පිළිබිඹු කෙරේ. මෙම පසුබිම තුළ, එවැනි ගැටලුවල දිගුකාලීන බලපෑම අවම කිරීම සඳහා වන ප්‍රයත්නයක් ලෙස සංවර්ධනය සඳහා සහාය සපයන ආයතනවල සහයෝගය ඇතිව ළමා පෝෂණ සේවා සැපයීම සඳහා අදාළ බලධාරීන් විසින් වසර තුළ දී අඛණ්ඩව කටයුතු සිදු කරන ලදී. කෙසේ වෙතත්, මන්දපෝෂණයේ ප්‍රතිවිපාක දිගු කාලීන වන අතර, එමගින් පරම්පරා ගණනාවක පිරිසක් දුර්වල ඵලදායීතාවයේ විෂම වක්‍රය තුළට කොටු කරමින් දරිද්‍රතාවට පැමිණවිය හැකි බැවින් මේ සඳහා පුළුල් හා වඩාත් ඉලක්කගත උපායමාර්ගයක් අත්‍යවශ්‍ය වේ.

සෞඛ්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ පවතින දුර්වලතා වඩාත් අර්බුදකාරී වෙමින් පවතින අතර, එමගින් එම ක්ෂේත්‍රයේ කාර්යක්ෂමතාව පිළිබඳ බරපතල අවිනිශ්චිතතා ඉස්මතු කරයි. ඖෂධ සහ අවශ්‍ය උපකරණ ප්‍රසම්පාදනය කෙරෙහි එක හා සමාන ලෙස බලපෑම් ඇති කළ විදේශ විනිමය ද්‍රවශීලතා

අර්බුදය සමඟ උද්ගත වූ ආර්ථික අර්බුදය හේතුවෙන් මහජන සෞඛ්‍ය අංශයේ සේවා සැපයීම දැඩි බලපෑමට ලක් වී ඇත. මෙම අංශයට එල්ල වූ බලපෑම බොහෝ දුරට සමනය වී ඇතත්, දුර්වල තත්ත්ව පාලන ක්‍රමවේද සහ ඊට අදාළව දැඩි නියාමන යාන්ත්‍රණයක් නොමැති වීම හේතුවෙන් ඖෂධවල ප්‍රමිතිය පිළිබඳ ගැටලු මෑත කාලයේ නිරන්තරයෙන් ඇති විය. තවද, සෞඛ්‍ය සේවා සැපයීමේ දී දක්වන සැලකිලිමත්බව අඩුවීම වඩාත් ගැටලුකාරී තත්ත්වයක් බවට පත්වෙමින් පවතී. මෙම ගැටලු ද්විත්වයෙහි ම ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ජීවිත හානි සිදුවී ඇති අතර, එය සැමට සමාන අවස්ථා සහිත සෞඛ්‍ය සේවාවක් පවත්වාගෙන යෑම සඳහා වූ රජයේ දිගුකාලීන ප්‍රයත්නය පිළිබඳව සැලකීමේ දී ඉතා කණගාටුදායක තත්ත්වයක් ලෙස සඳහන් කළ යුතුය. මෙම ප්‍රවණතා හේතුවෙන් සෞඛ්‍ය සේවාව විසින් මෙතෙක් අත්කරගත් ජයග්‍රහණ අවතක්සේරුවට භාජනය වීමේ අවදානමක් ද පවතී. රටේ සෞඛ්‍ය සේවා පද්ධතිය, ආර්ථිකයේ මානව සම්පත් ප්‍රාග්ධන පදනමෙහි තීරණාත්මක අංගයක් වන බැවින් එය ශක්තිමත් කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමේ දැඩි අවශ්‍යතාව මෙමගින් අවධාරණය කෙරේ. සෞඛ්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ ආයෝජන සඳහා ප්‍රමාණවත් අයවැය ප්‍රතිපාදන සඳහා කඩිනම් ප්‍රමුඛතාව ලබා දීමට අමතරව, මෙම අංශය පුද්ගල යහපැවැත්ම සහ මිනිස් ජීවිත සමඟ කටයුතු කරන බව සැලකිල්ලට ගනිමින්, ඖෂධ නිෂ්පාදන සහ වෛද්‍ය උපකරණවලට අදාළ සැපයුම් දාමයේ සෑම අදියරකදී ම දැඩි නියාමන යාන්ත්‍රණ ක්‍රියාත්මක කිරීම ඉතා වැදගත් වේ. තිරසාර සෞඛ්‍ය මූල්‍යන ප්‍රතිපත්තිය කාලෝචිත ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම ද ඉතා කඩිනමින් සිදු කළ යුතු අත්‍යවශ්‍ය පියවරකි. සේවා සැපයීම සම්බන්ධව පමණක් නොව, යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය, ඖෂධ සහ වෛද්‍ය උපකරණ නිෂ්පාදනය මෙන්ම මෙම අංශයේ පර්යේෂණ හා සංවර්ධන කටයුතු ඇතුළු සෞඛ්‍ය සේවා සැපයීම ආශ්‍රිත වෙනත් අංශ සඳහා ද රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් සක්‍රීය ලෙස දිරිගැන්වීම මැදි කාලීනව තිරසාර සෞඛ්‍ය සේවාවක් සැපයීම සඳහා පදනම වේ. මේ අතර, මේ දක්වා සාක්ෂාත් කරගෙන ඇති ජයග්‍රහණ මෙම මෑත කාලීන අභිතකර ප්‍රවණතා මගින් දුර්වල වීමක් නොවන බව සහතික කිරීම සඳහා මානව ප්‍රාග්ධනය අභිමි වීම සම්බන්ධ ගැටලු මෙන්ම අවශ්‍ය මානව සම්පත නිර්මාණය කිරීම සඳහා යටිතල පහසුකම් නොමැති වීමේ ගැටලු විසඳීමට පියවර ගැනීමේ කඩිනම් අවශ්‍යතාවක් පවතී.



**සමාජ ආරක්ෂණ ජාල**

ආර්ථික අර්බුදය මගින් අවදානමට ලක්විය හැකි කුටුම්භ කෙරෙහි ඇති විය හැකි විෂමාකාර මෙන්ම දිගුකල් පවත්නා බලපෑම සැලකිල්ලට ගනිමින්, ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ සිදු කෙරෙන සාර්ව ආර්ථික ගැලපුම් හා අනුව යමින් රටේ සමාජ ආරක්ෂණ ජාලය ශක්තිමත් කිරීම සඳහා පියවර ගනු ලැබිණි. ඒ අනුව, සමෘද්ධි සංවර්ධන වැඩසටහන වෙනුවට නව වැඩසටහනක් හඳුන්වාදීමේ අරමුණින් 2023 ජූලි මාසයේ දී සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලය යටතේ අස්වැසුම සමාජ සුබසාධක ප්‍රතිලාභ වැඩසටහන ආරම්භ කරන ලදී. බහුවිධ පරාමිතීන් සැලකිල්ලට ගනිමින් සුබසාධක ප්‍රතිලාභ තොරතුරු පද්ධතියක් ගොඩනැගීමෙන් අනතුරුව, ප්‍රතිලාභ අවශ්‍ය කෙරෙන කාණ්ඩ ඵලදායී ලෙස ඉලක්ක කිරීම සහතික කිරීම සඳහා වැඩිදියුණු කළ තොරතුරු තහවුරු කිරීමේ පද්ධතියක් සමඟ මෙම වැඩසටහන නිර්මාණය කර ඇති අතර, ප්‍රතිලාභ වැඩසටහන සඳහා ඇතුළත් නොවන අවස්ථාවල දී ඊට අදාළව අභියාචනා ඉදිරිපත් කිරීමේ අවස්ථාව ද ලබා දී ඇත. අස්වැසුම වැඩසටහන යටතේ වර්ගීකරණය කර ඇති ප්‍රධාන කාණ්ඩ, එනම් සංක්‍රාන්ති, අවදානමට ලක් වූ, දුප්පත් සහ අන්ත දුප්පත් යන කාණ්ඩ යටතේ ප්‍රතිලාභ ලබා දීම සඳහා වැඩසටහන ආරම්භයේ දී මිලියන 3.7ක අයදුම්කරුවන් අතරින් මිලියන 1.4ක අයදුම්කරුවන් තෝරා ගන්නා ලදී. තවද, මෙම වැඩසටහන යටතේ ප්‍රතිලාභ ලැබිය යුතු පිරිස් ඉලක්කගත කිරීම වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා තොරතුරු නැවත සහතික කිරීම, තහවුරු කිරීමේ ක්‍රියාවලීන් මෙන්ම නිරන්තර සමාලෝචන යනාදිය සමඟ තෝරා ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය ශක්තිමත් කිරීම සඳහා ක්‍රියාමාර්ග ගණනාවක් ගෙන ඇත. මෙම වැඩසටහන යටතේ, 2023 වසර තුළ දී රුපියල් බිලියන 53.8ක් පමණ බෙදා දී ඇත. මේ අතර, නව ප්‍රතිලාභ වැඩසටහන යටතේ අභියාචනා ක්‍රියාවලිය අවසන් වනතෙක් සමෘද්ධි සහනාධාර වැඩසටහන අඛණ්ඩව ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා 2023 වසරේ ජූලි මාසයේ දී අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය හිමි විය. ඒ අනුව, 2023 වසර අවසානය වනවිට සමෘද්ධි වැඩසටහන යටතේ ප්‍රතිලාභ ලබන පවුල් සංඛ්‍යාව, 2023 වසර ආරම්භයේ වාර්තා වූ පවුල් මිලියන 1.7ට සාපේක්ෂව පවුල් 363,214ක් විය. සමාජ ආරක්ෂණ වැඩසටහන්හි සඵලදායීතාව වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා වන රජයේ ප්‍රයත්න ප්‍රශංසනීය වුව ද ආර්ථික අර්බුදයෙන් පසුව දරිද්‍රතාව, අවදානමට ලක්වීමේ හැකියාව සහ විෂමතා

පිළිබඳව ජාතික මට්ටමේ සංඛ්‍යාලේඛන නොමැති වීම ගැටලුකාරී වන අතර, එවැනි සංඛ්‍යා ලේඛන නොමැති වීම දරිද්‍රතාව තුරන් කරලීම සඳහා මෙන්ම සමාජ සහනාධාර ප්‍රයත්න නිසි කලට ක්‍රියාත්මක කිරීම කෙරෙහි බාධා පමුණුවයි.

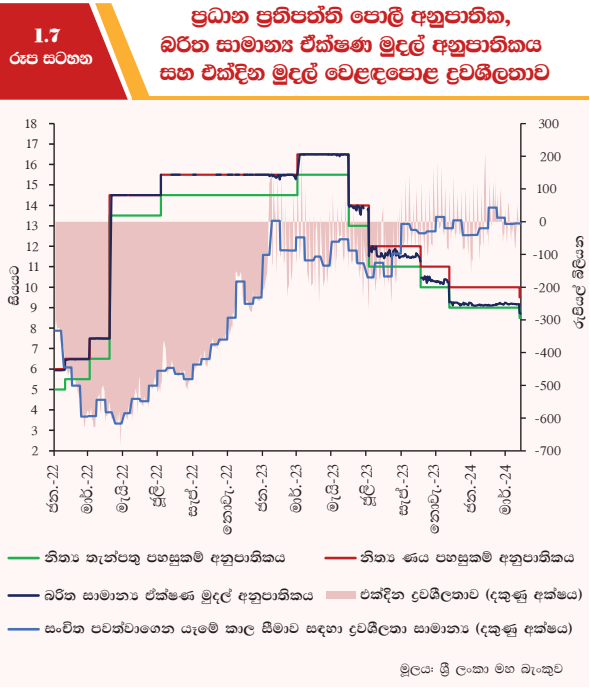
**1.3 මුදල් අංශයේ ප්‍රවණතා**

**1.3.1 දේශීය මුදල් වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතාව සහ කෙටි කාලීන පොලී අනුපාතික**

දේශීය මුදල් වෙළඳපොළ එක්දින ද්‍රවශීලතාව හිඟ මට්ටමේ සිට සමස්තයක් ලෙස සමතුලිත මට්ටමක් දක්වා 2023 වසරේ දී සැලකිය යුතු ලෙස වැඩිදියුණු විය. මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලිහිල් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරයට අනුකූලව, එක්දින පදනමින් ද්‍රවශීලතාව සැපයීමට අමතරව විවට වෙළඳපොළ කටයුතු යටතේ අවශ්‍ය පරිදි කාලීන ප්‍රතිවිකුණුම් වෙන්දේසි මගින් වෙළඳපොළ වෙත ද්‍රවශීලතාව සැපයීමත්, අඛණ්ඩ ද්‍රවශීලතා හිඟයන් පැවති ඇතැම් බලපත්‍රලාභී බැංකුවලට විශේෂ ද්‍රවශීලතා පහසුකම් සැපයීමත් මගින් මහ බැංකුව විසින් වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතාව වැඩිදියුණු කිරීමට ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා ලදී. මීට අමතරව, මහ බැංකුව විසින් සැලකිය යුතු ලෙස ශුද්ධ පදනමින් විදේශ විනිමය මිලදී ගැනීම් මගින් ද දේශීය මුදල් වෙළඳපොළට රුපියල් ද්‍රවශීලතාව සපයන ලදී. තවද, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල සියලුම රුපියල් තැන්පතු වගකීම් සඳහා අදාළ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය 2023 අගෝස්තු මස 16 වැනි දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි සියයට 2.00 දක්වා පදනම් අංක 200කින් අඩු කිරීම මගින් දේශීය මුදල් වෙළඳපොළට රුපියල් බිලියන 200ක පමණ අමතර ද්‍රවශීලතාව සැපයිණි. ඒ අනුව, 2022 වසර තුළ දී සාමාන්‍යයක් ලෙස රුපියල් බිලියන 450ක පමණ හිඟ මට්ටමක පැවති දේශීය මුදල් වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතාව, 2023 වසරේ දී සාමාන්‍යයක් ලෙස රුපියල් බිලියන 70ක පමණ හිඟ ද්‍රවශීලතා මට්ටමක් දක්වා වැඩිදියුණු විය. මහ බැංකුව විසින් නිත්‍ය පහසුකම් මත පැනවූ සීමාවන්<sup>12</sup> හේතුවෙන් සලකා බලන කාලය තුළ දී එක්දින ද්‍රවශීලතාවයේ විචලනයන් පැවතුණි. කෙසේ වෙතත්, 2024

12 2023 ජනවාරි 16 වැනි දිනෙන් ආරම්භ වන සංචිත පවත්වා ගෙන යෑමේ කාලපරිච්ඡේදයේ සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි, නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම ලබා ගත හැකි උපරිම වාර ගණන මාසයක් තුළ පස් වතාවකට (05) සීමා කරන ලද අතර, නිත්‍ය ණය පහසුකම ඕනෑම එක් දිනක් සඳහා අදාළ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවේ පවතින ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතයෙන් සියයට 90ක් දක්වා ප්‍රමාණයකට සීමා කෙරිණි.

# 1



පෙබරවාරි සහ මාර්තු මාසවල දී එම සීමාවන්<sup>13</sup> ඉවත් කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ද්‍රවශීලතාවයේ පැවති විචලන සහ අවිනිශ්චිතතා ඉදිරි කාලය තුළ දී සාමාන්‍ය තත්ත්වයට පත්වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු අතර ද්‍රවශීලතා ව්‍යාප්තිය අඛණ්ඩව අසමමිතිකව පැවති අතර විදේශීය බැංකු විශාල ද්‍රවශීලතා අතිරික්ත පවත්වාගෙන ගියේය. ඉතා දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරයක් පැවති කාලය තුළ දී ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික කොරිඩෝවේ ඉහළ සීමාව ආසන්නයේ පැවති බර්ත සාමාන්‍ය ඒකීෂණ මුදල් අනුපාතිකය,<sup>14</sup> මහ බැංකුව විසින් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය ලිහිල් කිරීම<sup>15</sup> සහ දේශීය මුදල් වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතා තත්ත්වය ක්‍රමයෙන් වැඩිදියුණු වීමට ප්‍රතිචාර වශයෙන් ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික කොරිඩෝවේ පහළ සීමාව දක්වා අඩු විය. මෙය සමස්තයක් ලෙස

13 නිත්‍ය පහසුකම් සඳහා වූ සීමාවන් අදියර දෙකකින් ලිහිල්/ ඉවත් කරන ලදී. පළමුව, 2024 පෙබරවාරි 16 වැනි දිනෙන් ආරම්භ වන සංචිත පවත්වා ගෙන යෑමේ කාලපරිච්ඡේදයේ සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි, නිත්‍ය ණය පහසුකම් සඳහා පැවති සීමා ඉවත් කරන ලද අතර නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම් ලබා ගත හැකි උපරිම වාර ගණන මාසයක් තුළ පස් වතාවක් (05) සිට දස වතාවක් (10) දක්වා ලිහිල් කරන ලදී. අවසාන වශයෙන්, 2024 අප්‍රේල් 01 වැනි දිනෙන් ආරම්භ වන සංචිත පවත්වා ගෙන යෑමේ කාලපරිච්ඡේදයේ සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි, නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම් සඳහා පැවති ඉතිරි සීමා ඉවත් කරන ලදී.

14 තමයිලී උද්ධමන ඉලක්කකරණ රාමුව යටතේ වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික මෙහෙයවීම සඳහා මෙහෙයුම් ඉලක්කය ලෙස මහ බැංකුව විසින් සම්පව නිරීක්ෂණය කරනු ලබන කෙටි කාලීන පොලී අනුපාතිකය වේ.

15 මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ලිහිල් කිරීම ආරම්භ වූ 2023 ජූනි මාසයේ සිට මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික 2023 වසරේ දී පදනම් අංක 650කින් සහ 2024 වසරේ මේ දක්වා කාලය තුළ දී පදනම් අංක 50කින් අඩු කරන ලද අතර, සමස්තයක් ලෙස පොලී අනුපාතික පදනම් අංක 700කින් පහළ දැමීය.

වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික ව්‍යුහය පහළ යෑමට පහසුකම් සැපයීය.

### 1.3.2 වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික

වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික 2022 වසරේ වාර්තා වූ ඉහළම මට්ටම්වල සිට 2023 වසරේ දී සැලකිය යුතු ලෙස අඩු විය. 2023 වසරේ ජූනි මාසයේ සිට ක්‍රියාත්මක කරන ලද ලිහිල් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග සහ තවත් විවිධ සාධක කිහිපයක් මෙම පොලී අනුපාතික අඩු වීම සඳහා හේතු විය.<sup>16</sup> ශීඝ්‍ර නිර්-උද්ධමන ක්‍රියාවලිය හා උද්ධමන අපේක්ෂා අඩුවීමේ සහාය ඇතිව අධික ලෙස ඉහළ මට්ටමේ පැවති වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික අඩු කිරීම ඉලක්ක කරගත් නියාමන ක්‍රියාමාර්ග හා ශීඝ්‍ර ප්‍රයෝග මෙන්ම දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ ක්‍රියාවලිය හේතුවෙන් රජයේ සුරැකුම්පත් මත ඵලදා අනුපාතික හා සම්බන්ධ අවදානම් අධිමිල අඩු වීම, වෙළඳපොළ ණය පොලී අනුපාතික සමස්තයක් ලෙස පහළ යෑම සඳහා දායක වූ අනෙකුත් වැදගත් සාධක වේ. අධික ලෙස ඉහළ මට්ටමක පැවති ණය පොලී අනුපාතික අඩු කිරීම සඳහා 2023 අගෝස්තු මාසයේ දී හඳුන්වා දුන් නියාමන ක්‍රියාමාර්ග මෙන්ම රුපියල් ණය සහ අන්තිකාරම් සඳහා වන අනෙකුත් වෙළඳපොළ ණය පොලී අනුපාතික ක්‍රමානුකූලව අඩු කිරීමට 2023 වසරේ අග භාගයේ දී හඳුන්වා දුන් පුළුල් මාර්ගෝපදේශවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ණය පොලී අනුපාතික අඩු වූ අතර, එමගින් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග වෙළඳපොළ වෙත මනාව සම්ප්‍රේෂණය වීම පිළිබිඹු වේ. රජයේ සුරැකුම්පත් මත ඵලදා අනුපාතික සාපේක්ෂව ඉහළ මට්ටමක පැවතීම හේතුවෙන් වෙළඳපොළ ණය පොලී අනුපාතික පහළ යෑමේ යම් මන්දගාමී වීමක් පෙන්නුම් කළේය. 2023 වසරේ දී, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු වෙතැති පොලී උපයන රුපියල් තැන්පතුවලට අදාළ පොලී අනුපාතික (බර්ත සාමාන්‍ය තැන්පතු අනුපාතිකය සහ බර්ත සාමාන්‍ය ස්ථාවර තැන්පතු අනුපාතිකය) ප්‍රතිශතය 2.42 - 3.61ක පරාසයකින් අඩු වූ අතර, මාසයක් තුළ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල තැන්පත් කර ඇති පොලී උපයන නව රුපියල් තැන්පතුවලට අදාළ පොලී අනුපාතික (බර්ත සාමාන්‍ය නව තැන්පතු අනුපාතිකය සහ බර්ත සාමාන්‍ය නව ස්ථාවර තැන්පතු අනුපාතිකය)

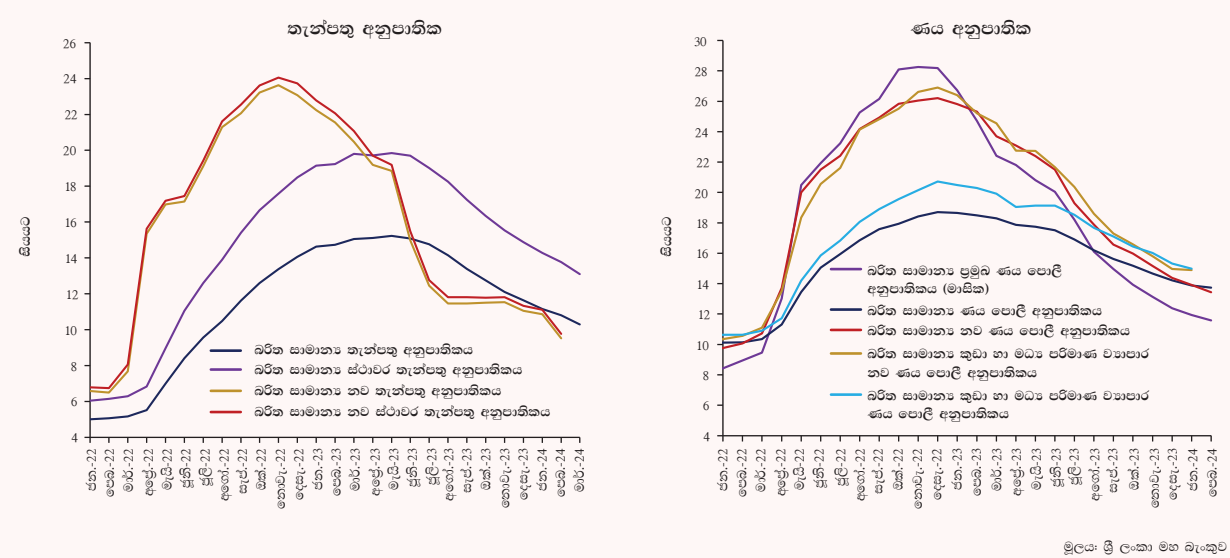
16 2021 වසරේ අගෝස්තු මාසයේ ආරම්භ වූ දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කළ කාල පරාසයේ අවසන් ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික ඉහළ නැංවීම ලෙස 2023 මාර්තු මාසයේ දී මහ බැංකුව සිය ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික පදනම් අංක 100කින් වැඩි කළේය.





**1.8**  
රූප සටහන

**තෝරාගත් වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතිකවල හැසිරීම**



ප්‍රතිශතයක 12.01 - 12.40ක පරාසයකින් අඩු විය. ණය පොලී අනුපාතික, විශේෂයෙන් ම වෙළඳපොළේ පදනම් පොලී අනුපාතිකයක් ලෙස සලකනු ලබන, සතියක් තුළ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් සිය ප්‍රධාන ගනුදෙනුකරුවන්ට ලබා දුන් කෙටි කාලීන රුපියල් ණය සහ අත්තිකාරම් සඳහා අදාළ වන පොලී අනුපාතිකය (බර්න සාමාන්‍ය ප්‍රමුඛ ණය පොලී අනුපාතිකය) 2023 වසරේ දී ප්‍රතිශතයක 15.11කින් විශාල ලෙස අඩු විය. මේ අතර, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් සපයන ලද සියලුම ණය හා අත්තිකාරම්වලට අදාළ ණය පොලී අනුපාතිකය (බර්න සාමාන්‍ය ණය පොලී අනුපාතිකය) සහ මාසයක් තුළ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් සපයන ලද නව ණය හා අත්තිකාරම්වලට අදාළ ණය පොලී අනුපාතිකය (බර්න සාමාන්‍ය නව ණය පොලී අනුපාතිකය) 2023 වසරේ දී, පිළිවෙලින්, ප්‍රතිශතයක 4.49කින් සහ ප්‍රතිශතයක 11.82කින් අඩු විය. අනෙකුත් වෙළඳපොළ ණය පොලී අනුපාතික අඩු වීම හා සමගාමීව කුඩා සහ මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර සඳහා වූ ණය පොලී අනුපාතික ද 2023 වසර තුළ දී අඩු විය. ඒ අනුව, බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් කුඩා සහ මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර අංශයට ලබා දුන් සියලුම ණය හා අත්තිකාරම් මත පදනම් වූ ණය පොලී අනුපාතිකය (බර්න සාමාන්‍ය කුඩා සහ මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර ණය පොලී අනුපාතිකය) සහ මාසයක් තුළ බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර අංශයට ලබා දුන් නව ණය හා අත්තිකාරම්

සඳහා වූ ණය පොලී අනුපාතිකය (බර්න සාමාන්‍ය කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර නව ණය පොලී අනුපාතිකය) 2023 වසරේ දී, පිළිවෙලින්, ප්‍රතිශතයක 5.40කින් සහ ප්‍රතිශතයක 11.95කින් අඩු විය. කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර සඳහා ණය දීමේ පොලී අනුපාතිකවල සමස්ත අඩු වීමක් පැවතිය ද, ණය ස්වභාවය සහ ඒ ආශ්‍රිත අවදානම් හේතුවෙන් කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර සඳහා ලබා දුන් ණය විශේෂයෙන් කුඩා ප්‍රමාණයේ ණය සඳහා අය කරන ලද පොලී අනුපාතික සාපේක්ෂව ඉහළ මට්ටමක පැවතිණි. ලිහිල් මුදල් තත්ත්වයන්ට ප්‍රතිචාර වශයෙන් වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික තවදුරටත් අඩු වීමට ඇති ඉඩකඩ පෙන්නුම් කරමින් වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික අඩු වීමේ ප්‍රවණතාවය 2024 මුල් කාලයේ දී ද අඛණ්ඩව පැවතුණි. මෙම ප්‍රවණතා මධ්‍යයේ වුව ද අඩු උද්ධමන මට්ටම හේතුවෙන් මූර්ත වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික ධනාත්මකව පැවති අතර, එමගින් පොලී අනුපාතික අනුව සලකා බලන විට මුදල් තත්ත්වයන් තරමක් දැඩිව පවතින බව පෙන්නුම් කරයි. මේ අතර, ගෝලීය මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය දැඩිව පැවතිය ද, වෙළඳ භාණ්ඩ හා සේවා අංශයේ අපනයනවලින් මෙන්ම විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණවලින් විදේශ විනිමය ගලා ඒම මගින් බැංකු අංශයේ විදේශ විනිමය ශේෂයන් වැඩිදියුණු වීම හේතුවෙන් විදේශ විනිමය තැන්පතු සඳහා පිරිනමනු ලබන පොලී අනුපාතික පෙර වසරට



**1.7 සංඛ්‍යා සටහන**

**පොලී අනුපාතිකවල හැසිරීම**

වාර්ෂික පොලී අනුපාතික සියයට			
පොලී අනුපාතිකය	2022 අවසානයට	2023 අවසානයට	ප්‍රතිශතාංක වෙනස
<b>ප්‍රධාන ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික</b>			
නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම් අනුපාතිකය	14.50	9.00	-5.50
නිත්‍ය ණය පහසුකම් අනුපාතිකය	15.50	10.00	-5.50
බරිත සාමාන්‍ය ඒකමණ මුදල් අනුපාතිකය	15.50	9.24	-6.26
<b>රජයේ සුරැකුම්පත් මත ඵලදා අනුපාතික ප්‍රාථමික වෙළඳපොළ (අ)</b>			
භාණ්ඩාගාර බිල්පත්			
දින 91	32.64	14.51	-18.13
දින 182	32.20	14.16	-18.04
දින 364	29.27	12.93	-16.34
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර			
වසර 2	33.01 (ආ)	13.87 (ඇ)	-19.14
වසර 3	31.36 (ආ)	14.07 (ඇ)	-17.29
වසර 4	-	14.21 (ඇ)	-
වසර 5	31.78 (ආ)	14.32 (ඇ)	-17.46
වසර 10	30.86 (ආ)	-	-
<b>ද්විතීයික වෙළඳපොළ භාණ්ඩාගාර බිල්පත්</b>			
දින 91	30.75	14.13	-16.62
දින 182	29.50	13.86	-15.64
දින 364	28.39	12.71	-15.68
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර			
වසර 2	28.19	13.52	-14.67
වසර 3	28.32	13.62	-14.70
වසර 4	27.60	13.66	-13.94
වසර 5	26.78	13.74	-13.04
වසර 10	26.18	13.10	-13.09
<b>තැන්පතු පොලී අනුපාතික</b>			
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු (ඈ)			
ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු	0.25-6.00	0.25-13.00	-
එක් අවුරුදු ස්ථාවර තැන්පතු (ඉ)	4.50-30.00	1.00-22.00	-
බරිත සාමාන්‍ය තැන්පතු අනුපාතිකය (ඊ)	14.06	11.64	-2.42
බරිත සාමාන්‍ය ස්ථාවර තැන්පතු අනුපාතිකය (උ)	18.49	14.88	-3.61
බරිත සාමාන්‍ය නව තැන්පතු අනුපාතිකය (ඌ)	23.07	11.06	-12.01
බරිත සාමාන්‍ය නව ස්ථාවර තැන්පතු අනුපාතිකය (ඍ)	23.73	11.33	-12.40
<b>අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන (ආ)</b>			
ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව			
ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු	3.00	3.00	-
එක් අවුරුදු ස්ථාවර තැන්පතු	12.00	8.00	-4.00
බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් (ඈ)			
ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු	4.63-8.03	4.33-6.62	-
එක් අවුරුදු ස්ථාවර තැන්පතු	20.48-27.15	11.88-13.56	-

වාර්ෂික පොලී අනුපාතික සියයට			
පොලී අනුපාතිකය	2022 අවසානයට	2023 අවසානයට	ප්‍රතිශතාංක වෙනස
<b>ණය පොලී අනුපාතික</b>			
බලපත්‍රලාභී බැංකු (එ)			
බරිත සාමාන්‍ය කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර ණය පොලී අනුපාතිකය	20.73	15.33	-5.40
බරිත සාමාන්‍ය කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර නව ණය පොලී අනුපාතිකය	26.91	14.96	-11.95
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු (ආ)			
බරිත සාමාන්‍ය ප්‍රමුඛ ණය පොලී අනුපාතිකය (මාසික)	28.19	12.39	-15.80
බරිත සාමාන්‍ය ණය පොලී අනුපාතිකය	18.70	14.21	-4.49
බරිත සාමාන්‍ය නව ණය පොලී අනුපාතිකය	26.20	14.38	-11.82
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු (උ)			
ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව	28.00-32.00	15.00-20.00	-
රාජ්‍ය උකස් හා ආයෝජන බැංකුව (ඒ)	18.00-27.25	9.50-21.00	-
බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් (ඌ)			
මූල්‍ය කල්බදු	21.53-35.37	14.98-32.48	-
නිශ්චල දේපළ මත ලබා දුන් ණය	26.80-28.43	14.18-23.86	-
<b>සාංගමික ණය වෙළඳපොළ</b>			
ණයකර	15.42-28.00	13.50-29.50	-
වාණිජ පක්‍රීකා	11.00-36.00	17.00-26.50	-
(අ) ආසන්නතම වෙන්දේසියේදී හිකුත් කළ බරිත සාමාන්‍ය ඵලදා අනුපාතික		මූලධර්ම අදාළ මූල්‍ය ආයතන කොළඹ කොටස් හුවමාරුව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව	
(ආ) 2022 වසරේදී අවසාන ප්‍රාථමික වෙන්දේසිය වසර 2 - දෙසැ. 13  වසර 3 - දෙසැ. 29  වසර 5 - ඔක්. 28  වසර 10 - නොවැ. 11			
(ඇ) 2023 වසරේදී අවසාන ප්‍රාථමික වෙන්දේසිය වසර 2 - දෙසැ. 28  වසර 3 - දෙසැ. 12  වසර 4 - දෙසැ. 28  වසර 5 - දෙසැ. 12			
(ඈ) වාණිජ බැංකු විසින් සපයන ලද පොලී අනුපාතික මත පදනම් වේ.			
(ඉ) ඇතැම් වාණිජ බැංකු විසින් සැපයූ විශේෂ පොලී අනුපාතික මෙහි උපරිම පොලී අනුපාතිකය වේ.			
(ඊ) සියයට 15ක් වූ රේඛිත පුරවැසි විශේෂ ස්ථාවර තැන්පතු අනුපාතිකයෙහි බලපෑම ඉවත් කිරීම සඳහා 2018 වසරේ ජූලි මස සිට බරිත සාමාන්‍ය තැන්පතු අනුපාතිකය සහ බරිත සාමාන්‍ය ස්ථාවර තැන්පතු අනුපාතිකය ගණනය කිරීමේදී වෙනස් කිරීම සඳහා 2018 ජූලි මස සිට බරිත සාමාන්‍ය නව තැන්පතු අනුපාතිකය සහ බරිත සාමාන්‍ය නව ස්ථාවර තැන්පතු අනුපාතිකය ගණනය කිරීම සඳහා මෙම ක්‍රමය භාවිතා වේ. කෙසේ වුවද, 01.10.2022 සිට රේඛිත පුරවැසි විශේෂ ස්ථාවර තැන්පතු සඳහා ලබාදුන් සියයට 15ක පොලිය ලබාදීම නවතා දමන ලදී.			
(උ) තෝරාගත් අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන විසින් සපයන ලද පොලී අනුපාතික මත පදනම් වේ.			
(ඌ) පොලී අනුපාතික පරාසයන් බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් විසින් අදාළ මාසයේදී තැන්පතු ලබා ගැනීම සහ ණය ලබා දීම සඳහා ඉදිරිපත් කිරීමේදී උපරිම සහ අවම සාමාන්‍ය පොලී අනුපාතික මත පදනම් වේ. 2023 වසර සඳහා දත්ත නොමැත.			
(එ) බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු හා බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු විසින් සපයන ලද පොලී අනුපාතික මත පදනම් වේ.			
(ඒ) නිවාස කටයුතු සඳහා දෙන ලද ණය පමණි.			

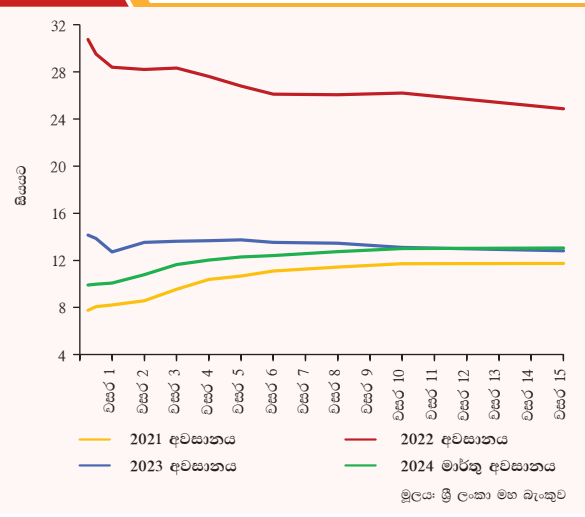
සාපේක්ෂව 2023 වසර තුළ දී අඩු අගයක් වාර්තා කළේය.

2023 ජූලි මාසයේ දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ ක්‍රියාවලිය ප්‍රකාශයට පත් කිරීමත් සමඟ සැලකිය යුතු ලෙස පහත වැටුණු රජයේ සුරැකුම්පත් මත ඵලදා අනුපාතික, මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ලිහිල් කිරීම සහ රජයේ සුරැකුම්පත් හා සම්බන්ධ අවදානම් අධිමිල ක්‍රමයෙන් අඩුවීම හේතුවෙන් තවදුරටත් අඩු විය. තවද, රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ප්‍රයත්න හා රාජ්‍ය ආදායමේ වැඩිදියුණු වීම, රජය විසින් මුදල් ප්‍රවාහ ක්‍රියාවලිය සඳහා ආරක්ෂක අරමුදල් ගොඩ නැගීම, උද්ධමනය අඩු වීම සහ උද්ධමන අපේක්ෂා අඩු වීම මෙන්ම වෙළඳපොළ අපේක්ෂා හිතකරවීම ද රජයේ

සුරැකුම්පත් මත ඵලදා අනුපාතික සාමාන්‍යකරණය වීමට සහාය විය. ඒ අනුව, 2023 වසර තුළ දී සියලු කල්පිරීම්වලට අදාළ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මත ඵලදා අනුපාතික ප්‍රතිශතාංක 16.34 - 18.13කින් අඩු වූ අතර, භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර මත ඵලදා අනුපාතික ද අඩු විය. මේ අතර, දේශීය ණය ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය පිළිබඳ පැවති ගැටලු සහ රජයේ ඉහළ ණය ගැනීමේ අවශ්‍යතා මගින් ඇති වූ අවිනිශ්චිතතා හේතුවෙන් 2022 අප්‍රේල් මාසයේ සිට අසාමාන්‍ය වෙනස්වීම් පෙන්නුම් කරන ලද ද්විතීයික වෙළඳපොළ ඵලදා වක්‍රය, 2023 වසරේ වැඩි කාලයක් තුළ දී ද ද්විත්ව නැගී සහිත ප්‍රතිලෝම ඵලදා වක්‍රයක් නිරූපණය කළේය. කෙසේ වෙතත්, දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ



**1.9 රජයේ සුරැකුම්පත් සඳහා ද්විතීයික වෙළඳපොළ ඵලදා වක්‍රය**



ක්‍රියාවලියෙන් සහ වැඩිදියුණු වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වයෙන් පසු රජයේ සුරැකුම්පත් මත ඵලදා අනුපාතික පහළ යෑම හේතුවෙන් ඵලදා වක්‍රය 2024 වසරේ මුල් කාලයේ සිට ඉහළට බැවුම් සහිත සාමාන්‍ය ඵලදා වක්‍රයක් බවට පත් විය.

**1.3.3 ණය සමස්ත**

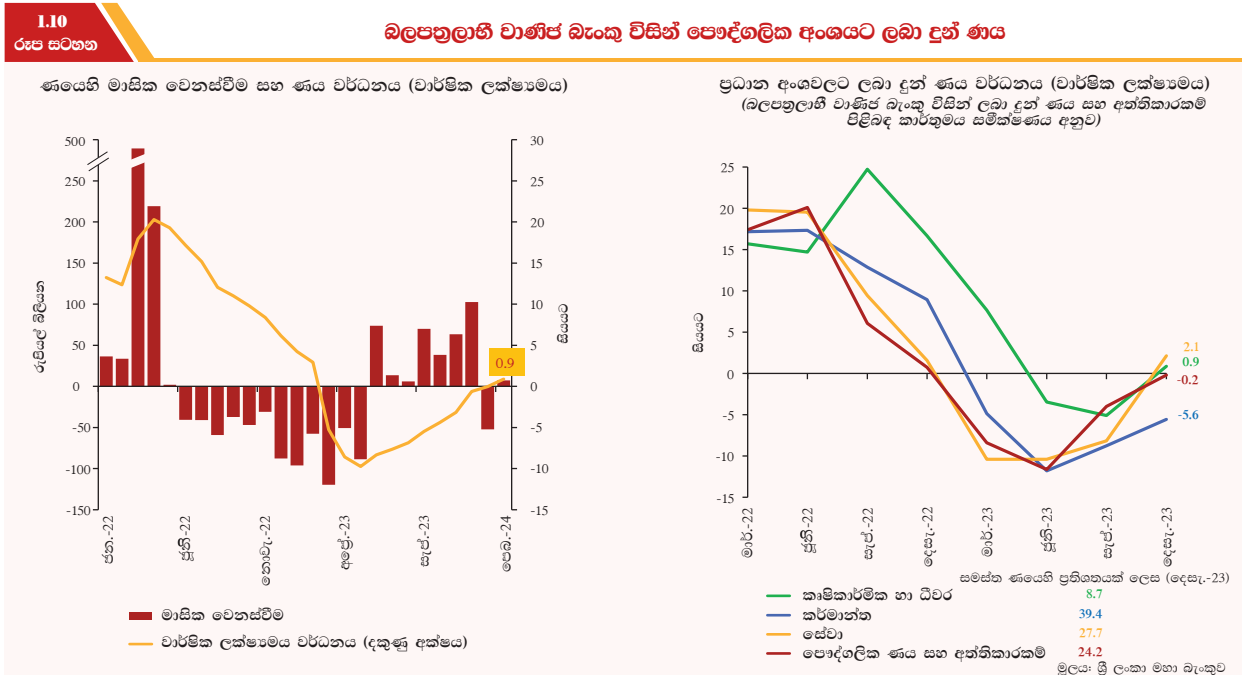
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් පෞද්ගලික අංශය වෙත ලබා දුන් ණය 2023 ජූනි මාසයේ දී ඉහළ යෑමත් සමඟ පෞද්ගලික අංශය වෙත ලබා දුන් ණය මාසිකව සංකෝචනය වීමේ දීර්ඝකම කාල සීමාව අවසන් විය. ණය ප්‍රසාරණය සඳහා මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය ක්‍රමානුකූලව ලිහිල් කිරීම මෙන්ම ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සහ වෙළඳපොළ හිතකර අපේක්ෂා වැඩිදියුණු වීම සහාය විය. ඒ අනුව, 2023 ජූනි - දෙසැම්බර් කාලය තුළ දී බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් පෞද්ගලික අංශය වෙත ලබා දුන් සමස්ත ණයෙහි වැඩි වීම රුපියල් බිලියන 367.4ක් විය. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් පෞද්ගලික අංශය වෙත ලබා දුන් ණය 2023 වසරේ දෙවන භාගයේ දී යථා තත්ත්වයට පත් වුව ද, 2023 වසර තුළ දී බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් පෞද්ගලික අංශය වෙත ලබා දුන් ණය රුපියල් බිලියන 45.0කින් සංකෝචනය වූ අතර 2022 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 6.2ක (වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය) වර්ධනය හා සැසඳීමේ දී 2023 වසර අවසානයේ දී සියයට 0.6ක සංකෝචනය වීමක් වාර්තා විය. කෙසේ වෙතත්, 2024 ජනවාරි සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි එකතු කළ අගය මත බදු සංශෝධන ක්‍රියාත්මක

කිරීම මත පදනම්ව එයට පෙර වියදම් සිදු කිරීම සහ වසර අවසාන උත්සව සමයේ ව්‍යාපාර විසින් ලබා ගත් කෙටි කාලීන ණය පියවීමේ යම් බලපෑම් හේතුවෙන් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් පෞද්ගලික අංශය වෙත ලබා දුන් ණය වැඩිවීමේ ප්‍රවණතාවය 2024 ජනවාරි මාසයේ දී අනපේක්ෂිත මාසික සංකෝචනයක් (රුපියල් බිලියන 52.2ක සංකෝචනයක්) වාර්තා කළේය. තවද, ශ්‍රී ලංකා රුපියල අතිප්‍රමාණය වීම හේතුවෙන් ණය රුපියල්වලින් ගණනය කිරීමේදී ඇතිවන වටිනාකම් වෙනස්වීමේ බලපෑම ද 2024 ජනවාරි මාසයේ දී පෞද්ගලික අංශය වෙත ලබා දුන් ණය සංකෝචනය සඳහා හේතු විය. එසේ වුව ද, 2024 පෙබරවාරි මාසයේ දී පෞද්ගලික අංශය වෙත ලබා දුන් ණය යම් ප්‍රමාණයකට වැඩි වූ අතර, අපේක්ෂා කරන පරිදි වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික තවදුරටත් අඩු වීම සහ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වල අපේක්ෂිත වැඩිදියුණු වීමත් සමඟ පෞද්ගලික අංශය වෙත ලබා දෙන ණය වැඩි වීමක් ඉදිරි කාලයේ දී අපේක්ෂා කෙරේ. මේ අතර, සාපේක්ෂ ලෙස දැඩි ද්‍රවශීලතා තත්ත්ව සහ ඉහළ පොලී අනුපාතික මධ්‍යයේ බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු මගින් පෞද්ගලික අංශය වෙත ලබා දුන් ණය 2023 වසර තුළ දී රුපියල් බිලියන 32.9කින් සංකෝචනය වූ අතර 2023 වසර අවසානය වන විට වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත සියයට 2.8ක සංකෝචනය වීමක් වාර්තා කරන ලදී. බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් විසින් පෞද්ගලික අංශය වෙත ලබා දුන් ණය ද 2023 වසර තුළ දී රුපියල් බිලියන 24.2කින් සංකෝචනය වූ අතර 2023 වසර අවසානය වන විට වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත සියයට 1.8ක සංකෝචනය වීමක් වාර්තා කරන ලදී.

ආර්ථිකයේ ප්‍රධාන අංශ වෙත ලබා දුන් ණය<sup>17</sup> 2023 වසරේ පළමු භාගයේ දී සංකෝචනය වුව ද ඉන් පසුව යථා තත්ත්වයට පත් වීම ආරම්භ විය. කර්මාන්ත අංශය වෙත ලබා දුන් ණය යම් පසුබෑමකට ලක් වුව ද 2023 වසර තුළ දී අනෙකුත් ඵලදායී අංශ සඳහා ලබා දුන් ණයෙහි වැඩි වීමක් දක්නට ලැබුණි. ඒ අනුව, වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත 2023 වසර තුළ දී කෘෂිකාර්මික සහ සේවා අංශ වෙත ලබා දුන් ණය, පිළිවෙළින්, සියයට 0.9කින් සහ සියයට 2.1කින් වර්ධනය විය. කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකම්වල පුළුල් ලෙස වර්ධනය වීමක් පිළිබිඹු කරමින් කෘෂිකාර්මික අංශය තුළ තේ, වී සහ

<sup>17</sup> බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් පෞද්ගලික අංශය වෙත ලබා දුන් ණය සහ අන්තිකාරම් පිළිබඳ කාර්තුමය සමීක්ෂණය මත පදනම්ව සකසා ඇත.





ධීවර උප අංශ වෙත ලබා දුන් ණය වසර තුළ දී ප්‍රසාරණය විය. සේවා අංශයේ තොග සහ සිල්ලර වෙළඳාම, සන්නිවේදන සහ තොරතුරු තාක්ෂණය, සහ නාවික, ගුවන් සහ භාණ්ඩ නිෂ්කාශන උප අංශවල ණය ප්‍රසාරණයක් 2023 වසර තුළ දී වාර්තා වූ අතර, එමගින් ආර්ථිකයේ සේවා ආශ්‍රිත ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් නැවත යථා තත්ත්වයට පත්වීමක් පෙන්නුම් කරයි. කෙසේ වෙතත්, රජය මගින් යෙදවිය හැකි මුදල් සීමා සහිත වීම, ඉහළ යන අමුද්‍රව්‍ය මිල ගණන් සහ 2022 වසරේ සහ 2023 වසරේ මුල් භාගයේ දී පැවති ඉහළ පොලී අනුපාතික හේතුවෙන් වූ මූල්‍ය පිරිවැය මගින් ඉදිකිරීම් උප අංශය දැඩි ලෙස බලපෑමට ලක් වූ අතර එමගින් රජයේ සහ පෞද්ගලික අංශයේ ව්‍යාපෘති සීමා සහිත වීමේ බලපෑමෙන් කර්මාන්ත අංශයට ලබා දුන් ණය දුර්වල මට්ටමක පැවතුණි. රෙදිපිළි සහ ඇඟලුම්, හා ආහාර සහ පාන වර්ග උප අංශ වෙත ලබා දුන් ණයෙහි ද සංකෝචනයක් වාර්තා වූ අතර, එය 2023 වසරේ දෙවන භාගය තුළ දී යම් යථා තත්ත්වයට පත්වීමක් සිදු විය. කෙසේ වෙතත්, වාර්ෂික ලක්ෂණමය පදනම මත කර්මාන්ත අංශයට ලබා දුන් ණය 2023 වසරේ දී සියයට 5.6කින් සංකෝචනය විය. මේ අතර, පෞද්ගලික ණය සහ අත්තිකාරම් ලෙස ලබා දුන් ණය 2023 වසරේ දී සියයට 0.2ක සුළු සංකෝචනයකට ලක් වුව ද, කොවිඩ්-19 පැවති කාලයේ සිට අඛණ්ඩව ඉහළ ගිය උකස් හා සම්බන්ධ

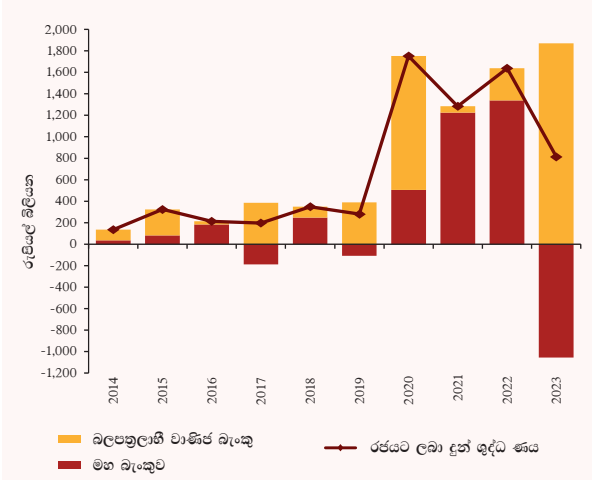
ණය ලබාදීමේ සැලකිය යුතු වර්ධනය හේතුවෙන් 2023 වසරේ දෙවන භාගයේ දී පෞද්ගලික ණය සහ අත්තිකාරම් ලෙස ලබා දුන් ණය නැවත වැඩි වීමක් පෙන්නුම් කළේය.

2022 වසර තුළ දී වාර්තා වූ සැලකිය යුතු වර්ධනය හා සැසඳීමේ දී රජය සතු වාණිජ ව්‍යාපාර බැංකු පද්ධතිය වෙතින් ලබා ගත් ණය 2023 වසරේ දී සංකෝචනය විය. ප්‍රධාන වශයෙන් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් ලංකා බැංකු තෙල් නීතිගත සංස්ථාව වෙත සපයන ලද රජයේ ඇපකර යටතේ පැවති විදේශ විනිමය ණය, රජය විසින් පවරා ගැනීම සහ පිරිවැය පිළිබිඹු කෙරෙන මිල වෙනස්වීම් ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් පසු රජය සතු ප්‍රධාන වාණිජ ව්‍යාපාරයන්හි මූල්‍ය කාර්යසාධනය වැඩිදියුණු වීම හරහා එම ආයතන බැංකු මූල්‍ය මත රඳා පැවතීම අඩු වීම හේතුවෙන් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් රජය සතු වාණිජ ව්‍යාපාර වෙත ලබා දුන් ණය 2023 වසර තුළ දී රුපියල් බිලියන 979.9කින් සංකෝචනය විය.

බැංකු පද්ධතිය, රජයට දේශීය මූල්‍යන ලබාගැනීමේ ප්‍රධාන මූලාශ්‍රවලින් එකක් වූ බැවින් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් රජය වෙත ලබා දුන් ශුද්ධ ණය 2023 වසරේ දී අඛණ්ඩව ඉහළ ගියේය. බැංකු පද්ධතිය මගින් රජය වෙත ලබා දුන් ශුද්ධ ණය 2023 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 813.9කින් ඉහළ ගිය ද



**1.11 රජය සටහන** **බැංකු පද්ධතියෙන් රජයට ලබා දුන් ශුද්ධ ණයෙහි වාර්ෂික වෙනස (₹)**



(₹) 2023 ජනවාරි 30 වැනි දින පැවති අමාත්‍ය මණ්ඩල රැස්වීමේදී, අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අනුමැතිය ඇතිව, ලංකා බැංකු කේන්ද්‍රීය බැංකු සංස්ථාවේ ඇපකර යටතේ පැවති තොරතුරු විදේශ විනිමය ණය 2022 දෙසැම්බර් මාසයේ සිට මධ්‍යම රජයේ ණය ලෙස සලකන ලදී. ඒ අනුව, මෙම ගැලපීම අද්ධර දෙකකින් ක්‍රියාත්මක කරමින් ප්‍රථමයෙන් 2023 අප්‍රේල් මාසයේදී සහ ඉන් අනතුරුව 2023 දෙසැම්බර් මාසයේදී සිදු කරන ලද අතර එය අදාළ රජය බැංකුවල මෙම පත්‍රවල පිළිබිඹු වේ. මේ හේතුවෙන්, රජය සංස්ථා/රජය සතු වාණිජ ව්‍යාපාර සඳහා ලබා දුන් ණය අඩු වූ අතර රජය වෙත ලබා දුන් ශුද්ධ ණය ඉහළ ගියේය.

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

2022 වසරේ දී ලබා දුන් ණය ප්‍රමාණයට වඩා පහළ මට්ටමක පැවතුණි (රුපියල් බිලියන 1,638.7ක ප්‍රසාරණයකි). පෞද්ගලික අංශය වෙත සපයන ලද ණය අඩු වීම මධ්‍යයේ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් රජයේ සුරැකුම්පත්වල සිදුකරන ලද ආයෝජන ඉහළ යෑම සහ ලංකා බැංකු කේන්ද්‍රීය බැංකු සංස්ථාව වෙත සපයන ලද රජයේ ඇපකර යටතේ පැවති විදේශ විනිමය ණය රජයට පැවරීම හේතුවෙන් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් රජය වෙත ලබා දුන් ශුද්ධ ණය 2023 වසර කුළ දී රුපියල් බිලියන 1,870.1ක ඉහළ යෑමක් වාර්තා කරන ලදී. එසේ වුව ද, ප්‍රධාන වශයෙන් මහ බැංකුව සතු භාණ්ඩාගාර බිල්පත් තොගය අඩු කිරීම සහ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල ද්‍රවශීලතා තත්ත්ව ක්‍රමානුකූලව වැඩිදියුණු වීම සමඟ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් මහ බැංකුවේ නිත්‍ය ණය පහසුකම භාවිතා කිරීම අඩු වීම හේතුවෙන් මහ බැංකුව විසින් රජය වෙත ලබා දුන් ශුද්ධ ණය 2023 වසර කුළ දී රුපියල් බිලියන 1,056.3ක සංකෝචනයක් වාර්තා කරන ලදී. 2023 අංක 16 දරන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු පනත මගින් හඳුන්වා දුන් රාජ්‍ය මූල්‍යන සීමා කිරීම් සමඟ මහ බැංකුව විසින් රජය වෙත මූල්‍යන ලබා දීම නැවත්වීම මෙන්ම මහ බැංකුව සතු රජයේ සුරැකුම්පත් තොගය අඩු කිරීම කෙරෙහි ඇති කැපවීම, මහ බැංකුව විසින් රජය වෙත ලබා දුන් ශුද්ධ ණය අඩු වීමට හේතු

විය. මේ අතර, මූල්‍ය සමීක්ෂණය (M<sub>4</sub>)<sup>18</sup> යටතේ 2023 වසරේ දී රජය වෙත ලබා දුන් ශුද්ධ ණයෙහි ඉහළ යෑම රුපියල් බිලියන 1,038.6ක් වූ අතර එයින් රුපියල් බිලියන 140.7ක් බලපත්‍රලාභී විදේශික බැංකු මගින් ද රුපියල් බිලියන 84.0ක් බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් මගින් ද විය.

**1.3.4 මුදල් සමස්ත**

2023 වසරේ දී සංචිත මුදල්වල සුළු පහළ යෑමක් වාර්තා වුව ද මහ බැංකුවේ නිත්‍ය පහසුකම් මත බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු අධික ලෙස රඳා පැවතීම අවම කිරීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් ගනු ලැබූ නියාමන ක්‍රියාමාර්ගවල බලපෑම හේතුවෙන් 2023 වසරේ මුල් කාලයේ සිට සංචිත මුදල්වල ඉහළ විචලන දක්නට ලැබුණි. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවලට නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම ලබා ගැනීම සීමා කිරීමෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විවිධ කාල පරාසයන් කුළ මහ බැංකුවේ විශාල අතිරික්ත සංචිත පවත්වා ගැනීමට පෙළඹිණි. මෙමගින් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් මහ බැංකුවේ පවත්වාගෙනයන තැන්පතුවල දෛනික විචලන ඇති වූ අතර ඒ හේතුවෙන් සංචිත මුදල්වල විචලන වාර්තා විය. 2023 අගෝස්තු මාසයේ දී ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය පදනම් අංක 200කින් අඩු කිරීමත් සමඟ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් මහ බැංකුවේ පවත්වා ගත යුතු තැන්පතු සැලකිය යුතු ලෙස අඩු වූ නමුත් 2023 වසර කුළ දී නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම ලබා ගැනීම සඳහා පැනවූ සීමා තවදුරටත් පැවතීම හේතුවෙන් එම තැන්පතුවල විචලන අඛණ්ඩව පැවතිණි. මේ අතර, 2023 අප්‍රේල් මස උත්සව සමයෙන් පසු සැලකිය යුතු ලෙස අඩු වූ සංසරණයේ පවතින ව්‍යවහාර මුදල්, දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ ක්‍රියාවලිය පිළිබඳව පැවති අවිනිශ්චිතතා පිළිබිඹු කරමින් 2023 ජූනි මස අවසානය වන විට යම් ඉහළ යෑමක් වාර්තා කළේය. කෙසේ වෙතත්, දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණය පිළිබඳව මහජනතාව වඩාත් හොඳින් දැනුවත් වීමත් සමඟ, 2023 ජූලි මස මැද සිට මන්දගාමීව වුව ද බැංකු පද්ධතියට ව්‍යවහාර මුදල් ආපසු ලැබීම දක්නට ලැබිණි. පෙර වසරවල දී මෙන්ම උත්සව සමයේ ව්‍යවහාර මුදල් සඳහා පවතින ඉල්ලුම හේතුවෙන් 2023 වසර අවසානය වන විට සංසරණයේ පවතින

18 මූල්‍ය සමීක්ෂණය මුදල් සැපයුම පිළිබඳ වඩාත් පුළුල් මිනුමක් වන අතර එමගින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සහ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු මෙන්ම බලපත්‍රලාභී විදේශික බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් ද ඇතුළුව සියලුම තැන්පතු බාරගන්නා ආයතන ආවරණය කරනු ලබයි.



**1.8 සංඛ්‍යා සටහන**

**මුදල් සමස්තවල ප්‍රවණතා**

රුපියල් බිලියන

අයිතමය	2019 අවසානයට	2020 අවසානයට	2021 අවසානයට	2022 අවසානයට	2023 අවසානයට (අ)
<b>1. සංචිත මුදල්</b>	933	964	1,306	1,349	1,329
(වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය වර්ධනය %)	-3.0	3.4	35.4	3.3	-1.5
මහ බැංකුවේ ශුද්ධ විදේශීය වත්කම්	896	527	-387	-1,614	-837
මහ බැංකුවේ ශුද්ධ දේශීය වත්කම්	37	438	1,693	2,963	2,166
<b>2. පටු මුදල් සැපයුම (M<sub>1</sub>)</b>	865	1,177	1,460	1,454	1,658
(වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය වර්ධනය %)	4.2	36.0	24.0	-0.4	14.1
<b>3. පුළුල් මුදල් සැපයුම (M<sub>2b</sub>)</b>	7,624	9,406	10,647	12,290	13,189
(වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය වර්ධනය %)	7.0	23.4	13.2	15.4	7.3
<b>3.1 ශුද්ධ විදේශීය වත්කම්</b>	101	-209	-982	-1,767	-456
මුදල් අධිකාරීන් (ආ)	896	527	-387	-1,614	-837
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු	-795	-736	-595	-153	381
<b>3.2 ශුද්ධ දේශීය වත්කම්</b>	7,523	9,615	11,629	14,056	13,645
දේශීය ණය	9,411	11,721	14,002	16,632	16,421
රජයට ලබා දුන් ශුද්ධ ණය	2,796	4,548	5,832	7,471	8,285 (ඇ)
මහ බැංකුව	363	869	2,094	3,432	2,376
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු	2,433	3,679	3,738	4,039	5,909
රාජ්‍ය සංස්ථාවලට / රජය සතු වාණිජ ව්‍යාපාරවලට ලබා දුන් ණය	818	1,002	1,188	1,750 (ඇ)	770 (ඇ)
පෞද්ගලික අංශයට ලබා දුන් ණය	5,797	6,171	6,981	7,411 (ඇ)	7,366
(වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය වර්ධනය %)	4.2	6.5	13.1	6.2	-0.6
අනෙකුත් අයිතම (ශුද්ධ)	-1,887	-2,106	-2,373	-2,576	-2,776
<b>4. පුළුල් මුදල් සැපයුම (M<sub>2</sub>)</b>	9,445	11,462	12,985	14,840	15,829
(වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය වර්ධනය %)	8.2	21.4	13.3	14.3	6.7
<b>4.1 ශුද්ධ විදේශීය වත්කම්</b>	89	-217	-999	-1,767	-456
මුදල් අධිකාරීන් (ආ)	896	527	-387	-1,614	-837
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු	-795	-736	-595	-153	381
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු	-12	-8	-17	0	0
<b>4.2 ශුද්ධ දේශීය වත්කම්</b>	9,356	11,679	13,984	16,607	16,285
රජයට ලබා දුන් ශුද්ධ ණය	3,483	5,366	6,769	8,469	9,507 (ඇ)
මහ බැංකුව	363	869	2,094	3,432	2,376
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු	2,433	3,679	3,738	4,039	5,909
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු	614	742	845	881	1,022
බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්	73	75	92	116	200
රාජ්‍ය සංස්ථාවලට / රජය සතු වාණිජ ව්‍යාපාරවලට ලබා දුන් ණය (බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු මගින්)	818	1,002	1,188	1,750 (ඇ)	770 (ඇ)
පෞද්ගලික අංශයට ලබා දුන් ණය	7,793	8,285	9,339	9,917 (ඇ)	9,815
(වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය වර්ධනය %)	3.9	6.3	12.7	6.2	-1.0
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු	5,797	6,171	6,981	7,411 (ඇ)	7,366
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු	814	936	1,094	1,159	1,126
බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්	1,182	1,177	1,264	1,347	1,323
අනෙකුත් අයිතම (ශුද්ධ)	-2,738	-2,973	-3,312	-3,529	-3,807
<b>විශේෂ සටහන්:</b>					
මුදල් ගුණකය (M <sub>2b</sub> )	8.18	9.75	8.15	9.11	9.93
සංසරණ ප්‍රවේගය (M <sub>2b</sub> සාමාන්‍ය) (ඉ)	2.16	1.84	1.73	2.04 (ඇ)	2.19

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(අ) තාවකාලික

(ආ) ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් මෙන්ම රාජ්‍ය ගිණුම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් වාර්තා කරනු ලබන රජයේ රන් පවුම් ගේෂය ද මෙහි අන්තර්ගත වේ.

(ඇ) 2023 ජනවාරි 30 වැනි දින පැවති අමාත්‍ය මණ්ඩල රැස්වීමේදී, අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අනුමැතිය ඇතිව, ලංකා බැංකු කෙල් නීතිගත සංස්ථාවේ ඇපකර යටතේ පැවති නොපියවූ විදේශ විනිමය ණය 2022 දෙසැම්බර් මාසයේ සිට මධ්‍යම රජයේ ණය ලෙස සලකන ලදී. ඒ අනුව, මෙම ගැළපීම අදියර දෙකකින් ක්‍රියාත්මක කරමින් ප්‍රථමයෙන් 2023 අප්‍රේල් මාසයේදී සහ ඉන් අනතුරුව 2023 දෙසැම්බර් මාසයේදී සිදු කරන ලද අතර එය අදාළ රාජ්‍ය බැංකුවල ගේෂ පත්‍රවල පිළිබිඹු වේ. මේ හේතුවෙන්, රාජ්‍ය සංස්ථා/රජය සතු වාණිජ ව්‍යාපාර සඳහා ලබා දුන් ණය අඩු වූ අතර රජය වෙත ලබා දුන් ශුද්ධ ණය ඉහළ ගියේය.

(ඈ) සංශෝධිත

(ඉ) ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුවේ දැ.දේ.නි. ඇස්තමේන්තු (2015 පදනම් වර්ෂය යටතේ නිකුත් කරන ලද) මත පදනම් වේ.



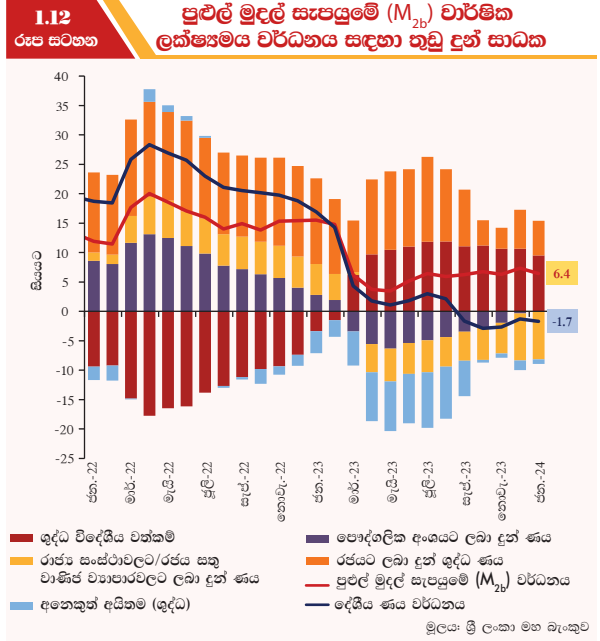


ව්‍යවහාර මුදල් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගිය ද එම ව්‍යවහාර මුදල්වලින් කොටසක් උත්සව සමයෙන් පසුව බැංකු පද්ධතියට නැවත ලැබීම ද සිදු විය. කෙසේ වෙතත්, මෑතකාලීනව බදු සම්බන්ධව ගනු ලැබූ ක්‍රියාමාර්ග සමඟ මුදල් මත පදනම් වූ ගනුදෙනු ඉහළ යෑම මෙන්ම තැන්පතු පොලී අනුපාතික අඩු වීම හේතුවෙන් මුදල් ළඟ තබා ගැනීමේ ආවේණික පිරිවැය අඩු වීමත් සමඟ මුදල් ළඟ තබා ගැනීමට ඇති කැමැත්ත ඉහළ මට්ටමක පැවතීම හේතුවෙන් සංසරණයේ පවතින ව්‍යවහාර මුදල් ඉන් පසුව අඛණ්ඩව ඉහළ ගියේය. ඒ අනුව, 2023 වසර අවසානය වන විට සංචිත මුදල් රුපියල් බිලියන 1,328.7ක් දක්වා සුළු වශයෙන් අඩු වූ අතර එය වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනමින් සියයට 1.5ක සංකෝචනයක් විය. මේ අතර, 2024 පෙබරවාරි සහ මාර්තු මාසවල දී නිත්‍ය පහසුකම් සඳහා පනවා තිබූ සීමාවන් ලිහිල් කිරීමත් සමඟ දෛනික සංචිත මුදල්වල විචලන යම් අඩු වීමක් පෙන්නුම් කළේය.

මහ බැංකු ශේෂ පත්‍රයේ වත්කම් අංශයෙන් සැලකූ විට, මහ බැංකුවේ ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් ඉහළ යෑමට වඩා මහ බැංකුවේ ශුද්ධ දේශීය වත්කම් පහළ යෑම මුළුමනින්ම හේතුවෙමින් 2023 වසරේ දී සංචිත මුදල්වල අඩු වීමක් වාර්තා විය. මහ බැංකුව විසින් රජයට ලබා දුන් ශුද්ධ ණය අඩු වීම, විශේෂයෙන් ම මහ බැංකුව සතු රජයේ සුරැකුම්පත් තොගය (ප්‍රතිමිලදී ගැනීම් හා ප්‍රතිවිකුණුම්හි ශුද්ධ අගය ගැලපීමෙන් පසු) අඩු වීම හේතුවෙන් මහ බැංකුවේ

ශුද්ධ දේශීය වත්කම් 2023 වසර තුළ දී රුපියල් බිලියන 797.2කින් අඩු විය. එසේ වුව ද, ශුද්ධ දේශීය වත්කම්හි මෙම අඩු වීම යම්තාක් දුරකට සීමා කරමින් අනෙකුත් අයිතම (ශුද්ධ) ඉහළ යෑමක් වාර්තා වූ අතර ඒ සඳහා දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණය හේතුවෙන් සිදු වූ පළමු දින අලාභයෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස 2023 සැප්තැම්බර් මාසයේ සිට රඳවාගත් ලාභ සෘණ අගයක් ගැනීම සහ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම ලබා ගැනීම අඩු වීම හේතු විය. මේ අතර, 2021 අගෝස්තු මාසයේ සිට සෘණ අගයක් වූ මහ බැංකුවේ ශුද්ධ විදේශීය වත්කම්, විදේශීය සංචිත ඉහළ යෑමත් සමඟ මහ බැංකුවේ විදේශීය වත්කම් වැඩි වීම සහ මහ බැංකුවේ විදේශීය වගකීම් අඩු වීම පිළිබිඹු කරමින් 2023 වසරේ දී ක්‍රමයෙන් ඉහළ ගියේය. 2023 වසරේ දී මහ බැංකුවේ ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් රුපියල් බිලියන 776.5කින් වැඩි වූ නමුත් 2023 වසර අවසානය වන විට අඛණ්ඩව සෘණ අගයක පැවතිණි.

බැංකු පද්ධතිය විසින් රජය වෙත ලබා දුන් ශුද්ධ ණය සහ ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් වැඩි වීම මධ්‍යයේ වුව ද බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් පෞද්ගලික අංශයට සහ රජය සතු වාණිජ ව්‍යාපාර වෙත ලබා දුන් ණය සංකෝචනය වීම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුකොටගෙන 2023 වසරේ දී පුළුල් මුදල් සැපයුමේ ( $M_{2b}$ ) වර්ධනය අඩු මට්ටමක පැවතිණි. විදේශීය අංශයේ ක්‍රියාකාරිත්වය සහ දළ නිල සංචිත වැඩිදියුණු වීම පිළිබිඹු කරමින් විදේශීය වගකීම් පහළ යෑම සහ විදේශීය වත්කම් ඉහළ යෑම හේතුවෙන්, බැංකු පද්ධතියේ ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් 2023 වසර තුළ දී රුපියල් බිලියන 1,310.7කින් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගියේය. මහ බැංකුව මෙන්ම බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් විදේශීය වගකීම් පියවීම, බැංකු පද්ධතියේ විදේශීය වගකීම් පහළ යෑමට උපකාරී වූ අතර, බහුපාර්ශ්වික නියෝජිත ආයතනවලින් ලද ලැබීම් මෙන්ම විදේශ විනිමය සඳහා ඇති අඩු ඉල්ලුම හේතුවෙන් විදේශ විනිමය බැංකු පද්ධතිය තුළ රඳා පැවතීම, බැංකු පද්ධතියේ විදේශීය වත්කම් ඉහළ යෑමට හේතු විය. ඒ අනුව, මෙම ප්‍රවණතාවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පුළුල් මුදල් වර්ධනය ( $M_{2b}$ ), 2022 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 15.4 සිට 2023 වසර අවසානය වන විට සියයට 7.3ක් දක්වා ක්‍රමයෙන් අඩු වූ අතර 2024 ජනවාරි මස අවසානය වන විට සියයට 6.4ක් දක්වා තවදුරටත් අඩු විය.  $M_{2b}$  පුළුල් මුදල් සැපයුමෙහි



# 1

වගකීම් අංශයෙන් සැලකූ විට, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු වෙතැති මහජනතාව සතු කාලීන සහ ඉතුරුම් තැන්පතු වැඩි වීම 2023 වසර තුළ දී M<sub>2b</sub>හි වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය ප්‍රසාරණය සඳහා සියයට 77කින් දායක විය. මේ අතර, වැඩි වූ ජීවන වියදම මධ්‍යයේ ව්‍යවහාර මුදල් වැඩි වශයෙන් ළඟ තබා ගැනීම සහ ඉල්ලුම් තැන්පතු වැඩි වීම මෙන්ම පොලී අනුපාතික අඩු වීම මගින් මුදල් ළඟ තබා ගැනීමේ හා ඉල්ලුම් තැන්පතුවල ආවස්ථික පිරිවැය අඩු වීම යම්තාක් දුරකට හේතුකොටගෙන 2023 වසරේ දී බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු වෙතැති මහජනතාව සතු ව්‍යවහාර මුදල් හා ඉල්ලුම් තැන්පතුවල ද ඉහළ යෑමක් වාර්තා විය. M<sub>2b</sub>හි ප්‍රවණතාවට සමාන ප්‍රවණතාවක් පෙන්නුම් කරමින් M<sub>4</sub> පුළුල් මුදල් සැපයුමේ වර්ධනය ද 2023 වසර තුළ දී අඩු මට්ටමක පැවතිණි.

### 1.4 විදේශීය අංශයේ ප්‍රවණතා

වසරේ අවසාන කාලපරිච්ඡේදයේ දී විවිධ අංශ මත ධනාත්මක වර්ධනයක් ඇති කරමින් ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශීය අංශය 2023 වසරේ දී ශක්තිමත් ලෙස නැවත යථා තත්ත්වයට පත් වෙමින් ඉහළ ස්ථාවරත්වයක් පෙන්නුම් කළේය. 2023 වසරේ මාර්තු මාසයේ දී ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන ආරම්භ කිරීම සහ එය මේ දක්වා සාර්ථකව පවත්වාගෙන යෑම විදේශීය අංශයේ ස්ථාවරත්වය ළඟා කර ගැනීමට බෙහෙවින් උපකාරී වී ඇත. විදේශීය ජංගම ගිණුම 2023 වසරේ දී අතිරික්තයක් වාර්තා කළේය. වෙළඳ හිඟය සැලකිය යුතු ලෙස අඩුවීම සහ සේවා අපනයන සහ විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ සැලකිය යුතු ලෙස ලැබීම මෙයට හේතු විය. 2023 වසරේ වෙළඳ ගිණුමේ හිඟය 2010 වසරෙන් පසු එහි අඩුම මට්ටම වාර්තා කර ඇති අතර, අපනයන ආදායම අඩු වීමට සාපේක්ෂව විශාල වශයෙන් ආනයන වියදම අඩු වීම මෙයට හේතු විය. පසුගිය වසර හතර තුළ අභියෝග ගණනාවකට මුහුණ දීමෙන් පසු සංචාරක පැමිණීමේ අපේක්ෂිත මට්ටමට යථා තත්ත්වයට පත් වීමත් සමඟ සංචාරක ඉපැයීම් කැපී පෙනෙන ලෙස ඉහළ යෑම සේවා ගිණුමේ අතිරික්තය වැඩිවීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. නොගෙවූ පොලී ද ඇතුළත් වූ විදේශීය ණය සඳහා පොලී වියදම් වැඩි වීම හේතුවෙන් උපචිත පදනම මත සම්පාදනය කරන ලද ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ හිඟය 2023 වසරේ දී පුළුල් විය. තවද, අඛණ්ඩව විදේශ රැකියා සඳහා පිටත්ව යෑම් සහ නිල මාර්ග හරහා වූ ඉහළ ලැබීම් හේතුවෙන් විදේශ සේවා

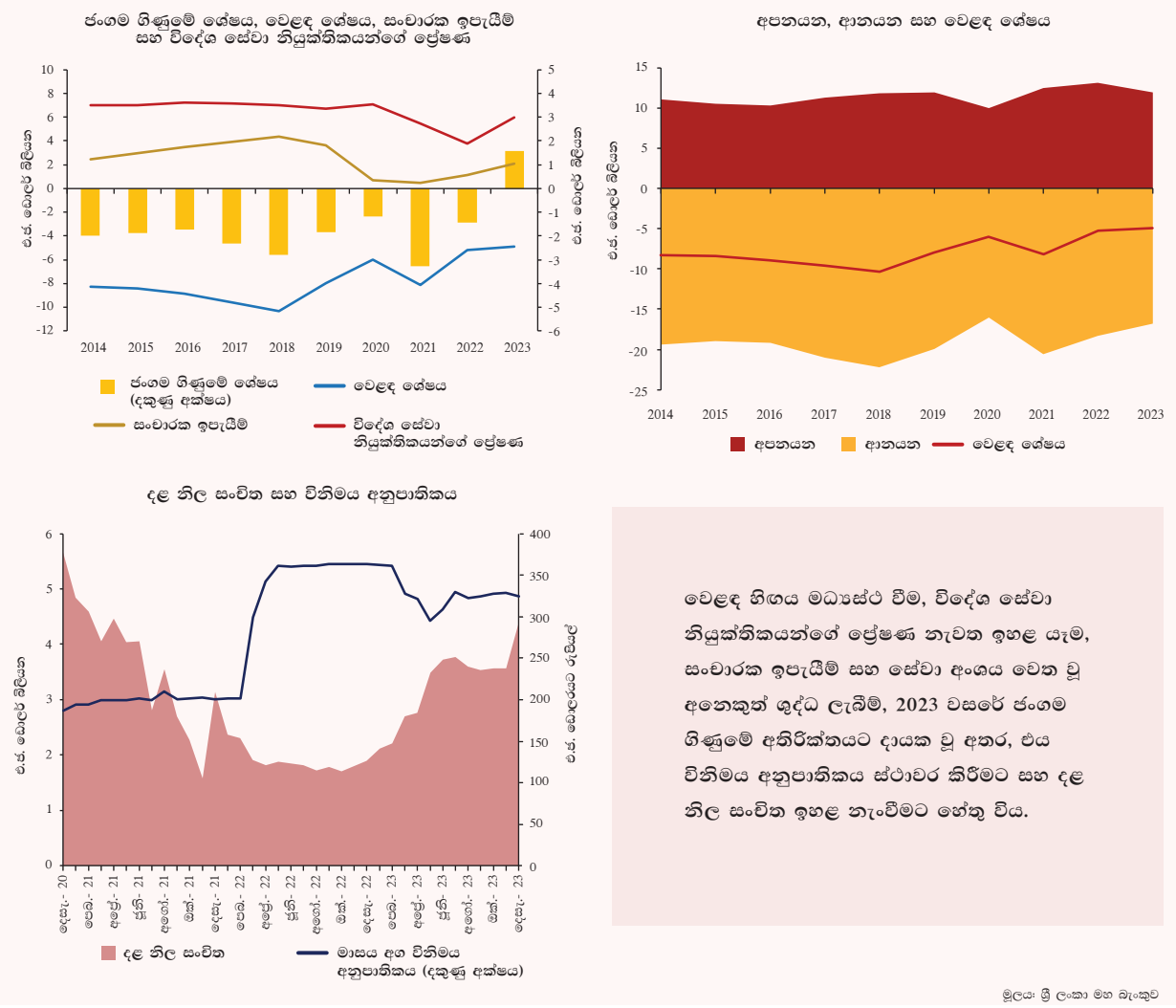
**1.9 සංඛ්‍යා සටහන** **ජංගම සහ ප්‍රාග්ධන ගිණුම**

ශීර්ෂය	එ.ජ. ඩොලර් මිලියන	
	2022 (අ)	2023 (ආ)
<b>ජංගම ගිණුම (ශුද්ධ)</b>	<b>-1,448</b>	<b>1,559</b>
ලැබීම්	20,228	23,780
ගෙවීම්	21,677	22,221
<b>වෙළඳ ශේෂය</b>	<b>-5,185</b>	<b>-4,900</b>
අපනයන	13,106	11,911
ආනයන	18,291	16,811
<b>සේවා (ශුද්ධ)</b>	<b>2,110</b>	<b>3,404</b>
ලැබීම්	3,062	5,416
එයින්;		
ප්‍රවාහන	676	1,550
සංචාරක	1,136	2,068
පරිගණක සේවා	1,066	795
ඉදිකිරීම්	9	355
ගෙවීම්	953	2,012
එයින්;		
ප්‍රවාහන	333	732
සංචාරක	244	152
පරිගණක සේවා	133	198
ඉදිකිරීම්	11	111
<b>ප්‍රාථමික ආදායම් (ශුද්ධ)</b>	<b>-1,870</b>	<b>-2,564</b>
ලැබීම්	266	463
සේවක වැටුප්	30	53
ආයෝජන ආදායම්	237	410
සෘජු ආයෝජන	15	12
විවිධ ආයෝජන	-	-
අනෙකුත් ආයෝජන	217	349
ගෙවීම්	2,136	3,027
සේවක වැටුප්	69	30
ආයෝජන ආදායම්	2,068	2,997
සෘජු ආයෝජන	549	888
විවිධ ආයෝජන	778	866
අනෙකුත් ආයෝජන	741	1,243
<b>ද්විතියික ආදායම් (ශුද්ධ)</b>	<b>3,496</b>	<b>5,619</b>
ලැබීම්	3,793	5,989
එයින්;		
සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ	3,789	5,970
ගෙවීම්	296	371
<b>ප්‍රාග්ධන ගිණුම (ශුද්ධ)</b>	<b>19</b>	<b>63</b>
ලැබීම්	38	94
ගෙවීම්	19	31
<b>ජංගම සහ ප්‍රාග්ධන ගිණුම (ශුද්ධ)</b>	<b>-1,429</b>	<b>1,622</b>
<b>ද.දේ.නි.හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස</b>		
වෙළඳ ශේෂය	-6.7	-5.8
භාණ්ඩ හා සේවා	-4.0	-1.8
ජංගම ගිණුම	-1.9	1.8

(අ) සංශෝධිත මූලාශ්‍ර: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව  
(ආ) තාවකාලික

1.13 රූප සටහන

විදේශීය අංශයේ සුවිශේෂී කරුණු



වෙළඳ හිඟය මධ්‍යස්ථ වීම, විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ නැවත ඉහළ යෑම, සංචාරක ඉපැයීම් සහ සේවා අංශය වෙත වූ අනෙකුත් ශුද්ධ ලැබීම්, 2023 වසරේ ඡංගම ගිණුමේ අතිරික්තයට දායක වූ අතර, එය විනිමය අනුපාතිකය ස්ථාවර කිරීමට සහ දළ නිල සංචිත ඉහළ නැංවීමට හේතු විය.

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. එහෙත්, විදේශීය සෘජු ආයෝජන ලැබීම් අඩු වීමත් සමඟ මූල්‍ය ගිණුමේ ක්‍රියාකාරිත්වය අඩු මට්ටමක පැවතුණි. කෙසේ වෙතත්, 2023 වසරේ රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළෙන් සහ කොටස් වෙළඳපොළෙන් විදේශීය ආයෝජන ශුද්ධ ලැබීම් වාර්තා විය. මේ අතර, දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළෙන් මහ බැංකුව විසින් සිදු කරන ලද කැපී පෙනෙන ශුද්ධ විදේශ විනිමය මිලදී ගැනීම්, ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම යටතේ වන ණය මුදාහැරීම්, සහ ලෝක බැංකුව සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වැනි බහුපාර්ශ්වික ආයතනවලින් ලද විදේශ මූල්‍යකරණ 2023 වසර අවසාන වන විට දළ නිල සංචිත සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ නැංවීමට

උපකාරී විය. දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළේ ද්‍රවශීලතා තත්ත්ව සහ වෙළඳපොළ අපේක්ෂාවන් වැඩි දියුණු වීම හේතුවෙන් 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සැලකිය යුතු අවප්‍රමාණය වීමට සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රුපියල 2023 වසරේ දී කැපී පෙනෙන ලෙස අතිප්‍රමාණය විය.

1.4.1 ගෙවුම් තුලනය

ඡංගම සහ ප්‍රාග්ධන ගිණුම

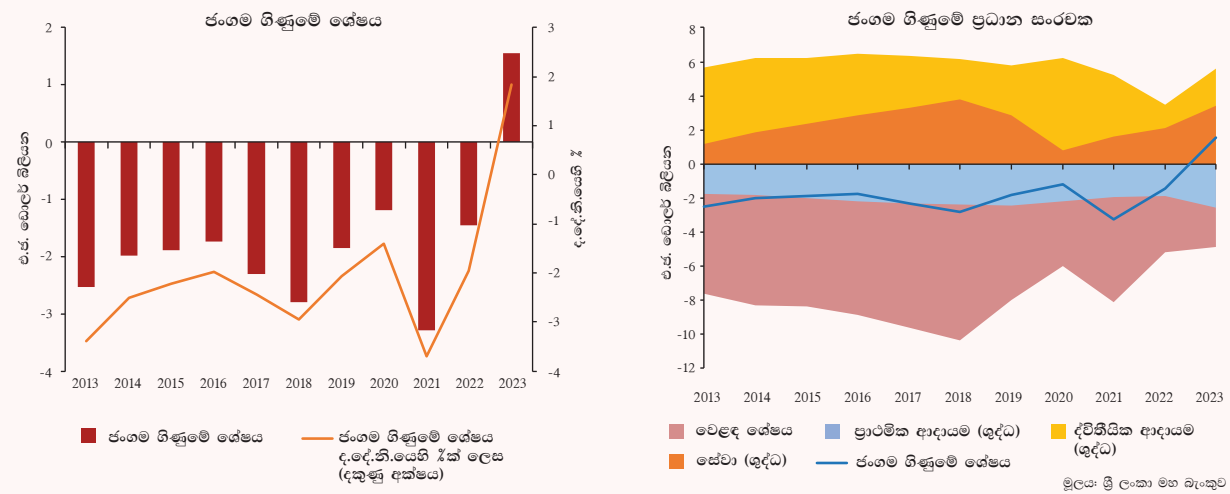
විදේශීය ඡංගම ගිණුම 2022 වසරේ දී වාර්තා කළ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 1,448ක හිඟයට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 1,559ක අතිරික්තයක් වාර්තා කළේය. ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ හිඟය කැපී පෙනෙන ලෙස පුළුල් වීම



# 1

### 1.14 රූප සටහන

### ජංගම ගිණුමේ ශේෂය සහ එහි සංයුතිය



හමුවේ වුව ද, විදේශීය ජංගම ගිණුමේ මෙම අතිරික්තය සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වූයේ, 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ ඒ.ජ. ඩොලර් බිලියන 5.2ක වෙළඳ හිඟයට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී වෙළඳ හිඟය ඒ.ජ. ඩොලර් බිලියන 4.9ක් දක්වා අඩු වීම, විශේෂයෙන් ම සංචාරක ඉපැයීම් ඇතුළු සේවා වෙළඳාමේ වර්ධනය සහ ද්විතියික ආදායම් ගිණුමේ ඉහළ අතිරික්තය යනාදියයි.

#### වෙළඳ හාණිම ගිණුම

2023 වසරේ දී වෙළඳ හාණිම ගිණුමේ හිඟය 2010 වසරට පසුව එහි අඩුම මට්ටමට ළඟා වූ අතර, අපනයන ආදායම පහළ යෑමට සාපේක්ෂව ආනයන වියදම විශාල වශයෙන් අඩුවීම ඒ සඳහා බොහෝ දුරට හේතු විය. 2023 වසරේ දී අපනයන ආදායම පහළ ගිය අතර, ඒ සඳහා ඇඟලුම් අපනයන පහළ යෑම හේතුවෙන් කාර්මික අපනයන සැලකිය යුතු ලෙස අඩුවීම හේතු විය. මේ අතර, ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් මන්දගාමී වීම, වැය කළ හැකි ආදායම පහළ යෑම, ආනයන සීමා කිරීම් සහ දැඩි මුදල් හා රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වයන් හේතුවෙන් ආනයන වියදම්වල සැලකිය යුතු පහත වැටීමක් දක්නට ලැබුණි. ඒ අනුව, වෙළඳ ගිණුමේ හිඟය 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ ඒ.ජ. ඩොලර් මිලියන 5,185ට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී ඒ.ජ. ඩොලර් මිලියන 4,900ක් දක්වා පහත වැටුණි. දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස, වෙළඳ හිඟය 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 6.7ක සිට 2023 වසරේ දී සියයට 5.8ක් දක්වා අඩු

විය. අපනයන ඒකක මිල දර්ශකය සහ ආනයන ඒකක මිල දර්ශකය යන දර්ශක දෙකම 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී ආසන්න මට්ටම්වලින් පහත වැටීම හේතුවෙන් අපනයන සහ ආනයන මිල ගණන් අතර අනුපාතය දැක්වෙන වෙළඳ මිල අනුපාතය සුළු වශයෙන් පහත වැටුණි. මේ අතර,

### 1.10 සංවිකා සටහන

#### වෙළඳ හාණිම ක්‍රියාකාරිත්වයෙහි සාරාංශය

කාණ්ඩය	2022	2023	වාර්ෂික වෙනස්වීම (%)
	වටිනාකම (ඒ.ජ. ඩොලර් මිලියන)	වටිනාකම (ඒ.ජ. ඩොලර් මිලියන)	
<b>අපනයන</b>	<b>13,106.4</b>	<b>11,910.7</b>	<b>-9.1</b>
කාර්මික	10,465.3	9,277.7	-11.3
කෘෂිකාර්මික	2,568.0	2,566.5	-0.1
බනිජ	50.0	38.5	-23.1
වර්ග නොකළ	23.2	28.0	20.8
<b>ආනයන</b>	<b>18,291.0</b>	<b>16,811.1</b>	<b>-8.1</b>
පාරිභෝගික	2,813.0	3,043.9	8.2
ආහාර හා පාන වර්ග	1,607.9	1,693.0	5.3
ආහාර නොවන පාරිභෝගික	1,205.1	1,350.9	12.1
අන්තර්	12,438.8	11,006.6	-11.5
ආයෝජන	3,030.5	2,744.6	-9.4
වර්ග නොකළ	8.8	16.0	82.9
<b>වෙළඳ ශේෂය</b>	<b>-5,184.6</b>	<b>-4,900.4</b>	
<b>මුළු වෙළඳාම</b>	<b>31,397.4</b>	<b>28,721.8</b>	<b>-8.5</b>

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා රේගුව  
බනිජ හෙළ අපනයනකරුවන් සහ ආනයනකරුවන් ජාතික මැණික් හා ස්වර්ණාභරණ අධිකාරිය  
ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව



අපනයන ආදායම සහ ආනයන වියදම ඇතුළත් සමස්ත වෙළඳ අගය පෙර වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 8.5කින් කැපී පෙනෙන ලෙස පහත වැටුණි.

**අපනයන ක්‍රියාකාරීත්වය**

2023 වසරේ දී වෙළඳ භාණ්ඩ අපනයන ක්‍රියාකාරීත්වය මන්දගාමී විය. 2023 වසරේ දී අපනයන ආදායම එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 11,911ක් වාර්තා වූ අතර, එය 2022 වසරට සාපේක්ෂව සියයට 9.1ක අඩුවීමකි. අපනයනවල මෙම පහළ යෑම සඳහා ශ්‍රී ලංකාවේ අපනයන මිල දී ගන්නා ප්‍රධාන රටවල ජීවන වියදම ඉහළ යෑම හා ආර්ථික අවපාත ඇතිවීම මෙන්ම භූ-දේශපාලනික ගැටලු ආදී වූ ගෝලීය සාධක හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ අපනයන සඳහා ඇති ඉල්ලුම අඩුවීම හේතු විය. එසේම, ඉහළ මෙහෙයුම් වියදම් සහ අන්තර් භාණ්ඩ සැපයුමට ඇති වූ බාධාවන් වැනි දේශීය සාධක ද අපනයනවල සමස්ත තරඟකාරීත්වයට අහිතකර ලෙස බලපෑවේය. තවද, දළ දේශීය නිෂ්පාදනයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස, අපනයන ආදායම 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 17.1ක සිට 2023 වසරේ දී සියයට 14.1ක් දක්වා පහළ ගියේය.

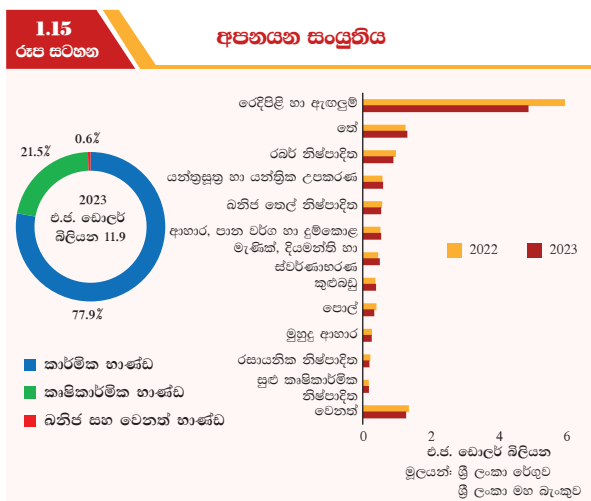
අපනයන පහත වැටීම පොදුවේ සෑම අංශයක් මතම සිදු වුව ද, අපනයන ආදායම පහළ යෑමට කාර්මික අපනයන පහළ යෑම බොහෝ දුරට දායක විය. ශ්‍රී ලංකාවේ විශාලතම තනි අපනයන භාණ්ඩය වන රෙදිපිළි සහ ඇඟලුම් සමස්ත අපනයන ආදායම පහත වැටීමට වැඩිම දායකත්වයක් සපයමින් 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 18.0ක

පහළ යෑමක් වාර්තා කළේය. නැව් සහ ගුවන් යානා ඉන්ධනවල අඩු මිල ගණන් හේතුවෙන් 2023 වසරේ දී බනිජ තෙල් නිෂ්පාදිත අපනයනවල කැපී පෙනෙන අඩුවීමක් දක්නට ලැබුණි. අනෙකුත් බොහෝ කාර්මික භාණ්ඩවල අපනයන ආදායම් ද මන්දගාමී ක්‍රියාකාරීත්වයක් පෙන්නුම් කළේය. කෙසේ වෙතත්, 2023 වසරේ දී මැණික්, දියමන්ති හා ස්වර්ණාභරණ, ප්‍රවාහන උපකරණ සහ යන්ත්‍රසූත්‍ර හා යාන්ත්‍රික උපකරණ අපනයන ආදායමේ ඉහළ යෑමක් වාර්තා කළේය. මේ අතර, 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී කෘෂිකාර්මික අපනයන ආදායමෙහි සුළු අඩුවීමක් වාර්තා විය. කෘෂිකාර්මික අපනයන අතරින්, ප්‍රධාන වශයෙන් තේ, කුළුබඩු සහ සකස් නොකළ දුම්කොළ අපනයනවල වාර්තා වූ වර්ධනය පොළ, රබර් සහ මුහුදු ආහාර අපනයනවල දුර්වල ක්‍රියාකාරීත්වය මගින් යටපත් විය. අපනයන පරිමාවේ පහළ යෑමක් තිබුණ ද තේ අපනයන ආදායම කැපී පෙනෙන ලෙස ඉහළ යෑම මගින් ඉහළ අපනයන මිල ගණන්වල බලපෑම පිළිබිඹු කරයි. 2022 වසරට සාපේක්ෂව බනිජ අපනයන පහළ යෑමක් වාර්තා කළ අතර, 2023 වසරේ දී ටයිටේනියම් ලෝපස් අපනයනය අඩු වීම ඒ සඳහා හේතු විය.

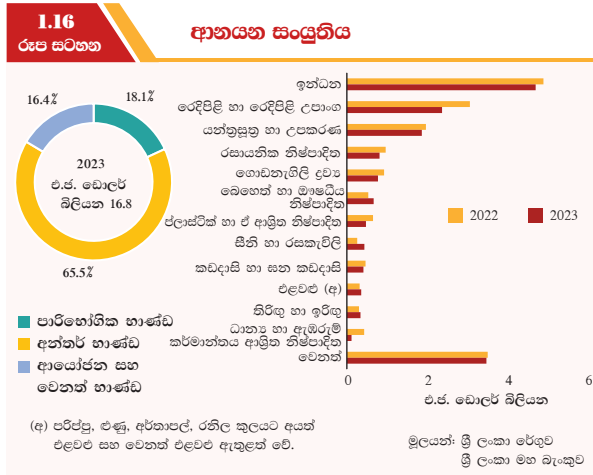
**ආනයන ක්‍රියාකාරීත්වය**

2023 වසරේ දී ආනයන වියදම්වල කැපී පෙනෙන පහළ යෑමක් දක්නට ලැබුණි. අත්‍යවශ්‍ය නොවන ආනයන සීමා කිරීම්, ආර්ථිකයේ ක්‍රියාකාරකම් මන්දගාමී වීම සහ දැඩි මුදල් හා රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති හේතුවෙන් මහජනතාවගේ වියදම් කිරීමේ හැකියාව සීමාවීම ඇතුළු කරුණු කිහිපයක් නිසා 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී ආනයන වියදම එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 16,811ක් දක්වා සියයට 8.1කින් පහළ ගියේය. ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස, ආනයන වියදම 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 23.8ක සිට 2023 වසරේ දී සියයට 19.9ක් දක්වා පහළ ගියේය.

අන්තර් භාණ්ඩ සහ ආයෝජන භාණ්ඩ ආනයන පහළ යෑමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ආනයන වියදම අඩු වූ අතර, ආහාර සහ ආහාර නොවන පාරිභෝගික භාණ්ඩ යන දෙඅංශයෙහිම ආනයන වියදම් ඉහළ ගියේය. 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සහල් ආනයන පරිමාව පහළ යෑම හේතුවෙන් සහල් ආනයන වියදම සැලකිය යුතු ලෙස අඩු වුව ද, සීනි, තෙල් හා මේද, කිරිපිටි වැනි අනෙකුත් බොහෝ ආහාර ආනයනය සඳහා වූ වියදම් ඉහළ



# 1



යෑම හේතුවෙන් එහි බලපෑම යටපත් විය. මේ අතර, බෙහෙත් හා ඖෂධීය නිෂ්පාදිත සහ ජංගම දුරකථන ආනයනය හේතුවෙන් ආහාර නොවන පාරිභෝගික භාණ්ඩ සඳහා වන වියදම් විශාල වශයෙන් ඉහළ ගියේය. මීට අමතරව, ආනයන සීමා ලිහිල් කිරීම හේතුවෙන් ආහාර නොවන පාරිභෝගික භාණ්ඩ කාණ්ඩය යටතේ වර්ග කර ඇති අනෙකුත් බොහෝ අයිතම සඳහා වන ආනයන වියදම 2023 වසරේ අවසාන භාගයේ දී ඉහළ යෑමේ ප්‍රවණතාවක් පෙන්නුම් කළේය. අන්තර් භාණ්ඩ ආනයන සඳහා වූ වියදම් අඩු වූ අතර ඒ සඳහා ඇඟලුම් අපනයන අඩුවීමට සමගාමීව රෙදිපිළි හා රෙදිපිළි උපාංග ආනයන පහළ යෑම සැලකිය යුතු ලෙස දායක විය. ආනයන පැසෙහි විශාලතම අයිතමය වන ඉන්ධන ආනයනය සඳහා වන වියදම, ප්‍රධාන වශයෙන් ඒ යටතේ ඇති සියලු නිෂ්පාදන වන බොරතෙල්, පිරිපහදු කළ බන්ධනෙල් (එල්.පී. ගැස් ඇතුළුව) සහ ගල් අඟුරු ආනයන මිල ගණන් අඩුවීම හේතුවෙන් පහත වැටුණ ද බොරතෙල් සහ ගල් අඟුරු ආනයන පරිමාවේ ඉහළ යෑමක් වාර්තා විය. ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් මන්දගාමී වීම පිළිබිඹු කරමින්, අනෙකුත් බොහෝ අන්තර් භාණ්ඩ වියදම් ද 2023 වසරේ දී පහත වැටුණි. 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී ආයෝජන භාණ්ඩ වලට අයත් ප්‍රධාන කාණ්ඩ තුනෙහි ම කැපී පෙනෙන අඩුවීමක් සිදුවූ අතර, ප්‍රධාන වශයෙන් ආනයන සීමා කිරීම් සහ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්, විශේෂයෙන් ඉදිකිරීම් අංශයේ ක්‍රියාකාරකම් මන්දගාමීවීම හේතුවෙන් 2023 වසරේ දී යන්ත්‍රසූත්‍ර හා උපකරණ (ප්‍රධාන වශයෙන් ඉංජිනේරු උපකරණ), ගොඩනැගිලි ද්‍රව්‍ය (ප්‍රධාන වශයෙන් යකඩ හා වානේ) සහ ප්‍රවාහන උපකරණ සහ ඒවායේ

### I.11 සංවික සටහන වෙළඳ මිල අනුපාතයෙහි සාරාංශය (2010=100)

කාණ්ඩය	වාර්ෂික වෙනස්වීම 2022/ 2023 (%)		
	වටිනාකම් දර්ශකය	පරිමා දර්ශකය	ඒකක වටිනාකම් දර්ශකය
<b>මුළු අපනයන</b>	<b>-9.1</b>	<b>2.4</b>	<b>-11.3</b>
කෘෂිකාර්මික අපනයන	-0.1	-0.3	0.3
කාර්මික අපනයන	-11.3	3.0	-13.9
බන්ධිත අපනයන	-23.1	-15.0	-9.5
<b>මුළු ආනයන</b>	<b>-8.1</b>	<b>3.0</b>	<b>-10.8</b>
පාරිභෝගික භාණ්ඩ	8.2	-1.4	9.7
අන්තර් භාණ්ඩ	-11.5	0.7	-12.1
ආයෝජන භාණ්ඩ	-9.4	10.6	-18.1
<b>වෙළඳ මිල අනුපාතය</b>			<b>-0.6</b>

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

බොහෝ උපකාණ්ඩවල ආනයන වියදම් අඩුවීම ඒ සඳහා හේතු විය.

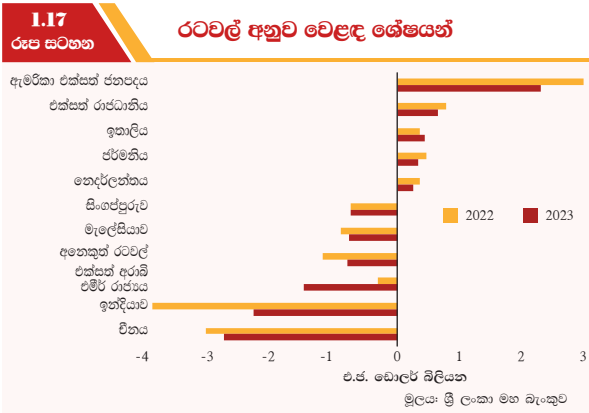
#### වෙළඳ මිල අනුපාතය

අපනයන භාණ්ඩවල මිල ගණන් සහ ආනයන භාණ්ඩවල මිල ගණන් අතර අනුපාතය නිරූපණය කරනු ලබන වෙළඳ මිල අනුපාතය, 2023 වසරේ දී සුළු වශයෙන් පහළ ගියේය. අපනයන මිල සහ ආනයන මිල දර්ශක, පිළිවෙලින්, දර්ශකාංක 82.7ක් සහ දර්ශකාංක 96.6ක් දක්වා පිළිවෙලින් සියයට 11.3කින් සහ සියයට 10.8කින් පහළ යෑමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, වෙළඳ මිල අනුපාතය 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 0.6කින් පහළ ගියේය. කාර්මික අපනයන සහ බන්ධිත අපනයනවල මිල දර්ශක අඩු වීම, අපනයන මිල ගණන් පහළ යෑමට දායක වූ අතර, අන්තර් භාණ්ඩ සහ ආයෝජන භාණ්ඩ ආනයනය කිරීමේ මිල ගණන් අඩු වීම සමස්ත ආනයන මිල දර්ශකයේ පහළ යෑමට දායක විය. කාර්මික අපනයන හැර අනෙකුත් සියලුම ප්‍රධාන අපනයන කාණ්ඩවල පරිමා දර්ශක පහළ ගිය අතර, පාරිභෝගික භාණ්ඩ හැර අනෙකුත් සියලුම ප්‍රධාන කාණ්ඩ සඳහා ආනයන පරිමා දර්ශක 2023 වසර තුළ ඉහළ යෑමක් පෙන්නුම් කළේය.

#### වෙළඳ දිශාව

2023 වසරේ දී සමස්ත වෙළඳ ගනුදෙනු ප්‍රමාණය පහළ යෑමට අනුකූලව බොහෝ ප්‍රධාන වෙළඳ





හවුල්කරුවන් සමඟ ද්විපාර්ශ්වික වෙළඳාම සැලකිය යුතු ලෙස පහළ ගියේය. ඉන්දියාව, ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන වෙළඳ හවුල්කරු ලෙස අඛණ්ඩව කටයුතු කළ අතර, ඉන් අනතුරුව චීනය සහ ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදය අනෙකුත් ප්‍රධාන වෙළඳ හවුල්කරුවන් වේ. ඒ අනුව, 2023 වසරේ දී, මෙම ප්‍රධාන වෙළඳ හවුල්කරුවන් තිදෙනා සාමූහිකව ශ්‍රී ලංකාවේ සමස්ත වෙළඳ ගනුදෙනු ප්‍රමාණයට සියයට 37කින් පමණ දායක විය. ඉන්දියාව සමඟ සිදු කළ මුළු වෙළඳ ගනුදෙනු ප්‍රමාණය එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 4කට ආසන්න වූ අතර, චීනය සහ ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදය සමඟ සමස්ත වෙළඳ ගනුදෙනු ප්‍රමාණය එක් එක් රට සඳහා එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 3ක් ඉක්මවා ඇත. ආනයන පහළ යෑමට සමගාමීව බොහෝ රටවල් සමඟ සමස්ත ගනුදෙනු ප්‍රමාණය පහළ ගියේය. 2023 වසරේ දී, ප්‍රධාන රටවල් අනුව වෙළඳ ශේෂයන් බොහෝදුරට නොවෙනස්ව පැවති අතර, එහිදී, ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදය, එක්සත් රාජධානිය, ඉතාලිය, ජර්මනිය සහ නෙදර්ලන්තය සමඟ සැලකිය යුතු වෙළඳ අතිරික්තයන් වාර්තා කළ අතර චීනය, ඉන්දියාව, එක්සත් අරාබි එමීර් රාජ්‍යය, මැලේසියාව සහ සිංගප්පූරුව සමඟ සැලකිය යුතු වෙළඳ හිඟයන් වාර්තා කළේය.

**විදේශ වෙළඳ ප්‍රතිපත්ති, ප්‍රවණතා සහ ආයතනික සහාය**

2023 වසරේ දී වෙළඳ අංශයේ මන්දගාමී වූ කාර්යසාධනය හමුවේ වුව ද, වෙළඳ ප්‍රතිපත්ති ක්ෂේත්‍රය නව ගම්‍යතාවයකින් ඉදිරියට ගමන් කළේය. 2018 වසරේ ඔක්තෝබර් මාසයේ සිට ක්‍රියාත්මක නොවූ නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම් පිළිබඳ සාකච්ඡා 2023 වසරේ දී කඩිනම් කිරීම සිදුවිය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ශ්‍රී ලංකාව සහ තායිලන්තය අතර නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම (SLTFTA) 2024 වසරේ පෙබරවාරි

මාසයේ දී අත්සන් කළේය. දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළෙහි ද්‍රවශීලතා තත්ත්වයන්හි හිතකර වර්ධනයත් සමඟ 2020-2022 කාලපරිච්ඡේදය තුළ පනවන ලද බොහෝ ආනයන සීමා කිරීම් 2023 වසරේ දී ලිහිල් කරන ලදී. ඒ අනුව, තෝරාගත් අත්‍යවශ්‍ය නොවන භාණ්ඩ ආනයනය කිරීම මත මහ බැංකුව විසින් 2022 වසරේ මැයි මාසයේ දී පනවා තිබූ සියයට 100ක ආන්තික මුදල් තැන්පතු අවශ්‍යතාවය 2023 වසරේ මැයි මාසයේ දී ඉවත් කරන ලදී. මේ අතර, තෝරාගත් අත්‍යවශ්‍ය නොවන භාණ්ඩ ආනයන තාවකාලිකව තහනම් කිරීමේ ආනයන සීමා කිරීම් ද 2023 වසරේ ජූනි, ජූලි සහ ඔක්තෝබර් මාසයන්හි දී රජය විසින් ක්‍රමයෙන් ලිහිල් කරන ලදී. ඉන් පසුව මෝටර් රථ පමණක් තාවකාලිකව තහනම් කරන ලද ලැයිස්තුවේ ඉතිරි විය. 2022 වසරේ මැයි මාසයේ දී ගෙවීම් ක්‍රම සඳහා, ප්‍රධාන වශයෙන් විවෘත ගිණුම් භාවිතය සඳහා පනවන ලද සීමා කිරීම් 2023 වසර පුරා පැවතියද, පිළිගැනීම මත ලේඛන (Documents against Acceptance-DA) සහ ගෙවීම් මත ලේඛන (Documents against Payment-DP) ගෙවීම් ක්‍රම යටතේ ආනයන සඳහා වාණිජ බැංකුවලින් පූර්ව අනුමැතිය ලබා ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය 2024 වසරේ පෙබරවාරි මාසයේ දී ඉවත් කළේය.

ශ්‍රී ලංකාව සිය සිව්වන ද්විපාර්ශ්වික නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම තායිලන්තය සමඟ අත්සන් කළ අතර තවත් නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම් කිහිපයක සාකච්ඡා කඩිනම් වී ඇත. ශ්‍රී ලංකාව සහ තායිලන්තය අතර නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම පිළිබඳ තෙවැනි වටයේ සාකච්ඡා 2023 වසරේ ජනවාරි මාසයේ දී නැවත ආරම්භ කරන ලද අතර, 2023 වසරේ නොවැම්බර් මාසයේ පැවති 8වන වටයේ දී සාකච්ඡා අවසන් විය. මෙම පුළුල් නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම භාණ්ඩ හා සේවා වෙළඳාම යන දෙඅංශයට අමතරව ආයෝජන, රේගු ක්‍රියාපටිපාටි, බුද්ධිමය දේපළ හිමිකම් ආදී වූ අංශ ආවරණය කරයි. ඉන්දියාව සමඟ ආර්ථික සහ තාක්ෂණික සහයෝගිතා ගිවිසුම (ETCA) පිළිබඳ සාකච්ඡා 12වන වටය සඳහා 2023 වසරේ ඔක්තෝබර් මාසයේ ශ්‍රී ලංකාවේ දී නැවත ආරම්භ කළ අතර 13වන වටය 2024 වසරේ ජනවාරි මාසයේ දී පැවැත්විණි. ආර්ථික සහ තාක්ෂණික සහයෝගිතා ගිවිසුම මගින් ඉන්දු-ශ්‍රී ලංකා නිදහස් ගිවිසුමට (ISFTA) සාපේක්ෂව පුළුල් විෂය පථයක් ආවරණය වේ. මෙම සාකච්ඡා මගින් වත්මන් භාණ්ඩ වෙළඳාම, තාක්ෂණ සහයෝගිතාව,



**1.12 සංඛ්‍යා සටහන**

**ශ්‍රී ලංකාව වරණීය සහ නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම් යටතේ සිදු කළ අපනයන**

වරණීය ගිවිසුම	2022		2023 (අ)	
	වටිනාකම (එ.ජ. ඩොලර් මිලියන)	වටිනාකම (එ.ජ. ඩොලර් මිලියන)	වර්ධනය (%)	දායකත්වය (%)
වෙළඳ වරණයන් පිළිබඳ පොදු ක්‍රම	4,314.7	3,803.5	-11.8	79.7
එයින් යුරෝපා සංගමය (ජී. එස්.පී. ජලස් සහිතව)	2,440.3	2,094.5	-14.2	43.9
ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදය (ආ)	719.0	663.4	-7.7	13.9
එක්සත් රාජධානිය	659.0	562.4	-14.7	11.8
රුසියානු සමූහාණ්ඩුව (ඇ)	125.7	127.9	1.7	2.7
මිස්ට්‍රියාව	97.0	93.3	-3.8	2.0
කැනඩාව	86.2	72.9	-15.4	1.5
ජපානය	80.7	68.3	-15.3	1.4
කුර්කිය	45.3	62.6	38.1	1.3
වෙනත් ජී.එස්.පී. ක්‍රම	61.6	58.2	-5.5	1.2
ඉන්දු - ශ්‍රී ලංකා නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම (ISFTA)	561.5	536.4	-4.5	11.2
ආසියා - ශාන්තිකර වෙළඳ ගිවිසුම (APTA) (ඇ)	228.4	213.9	-6.4	4.5
දකුණු ආසියානු වෙළඳ වරණය (SAFTA)	75.2	93.2	23.9	2.0
ගෝලීය වරණීය වෙළඳාම් ක්‍රමය (GSTP)	62.5	79.1	26.7	1.7
පාකිස්තාන - ශ්‍රී ලංකා නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම (PSFTA)	56.6	46.1	-18.6	1.0
සාර්ක් වරණීය වෙළඳ ගිවිසුම (SAPTA)	1.5	1.1	-24.5	0.0
<b>එකතුව</b>	<b>5,300.4</b>	<b>4,773.4</b>	<b>-9.9</b>	<b>100.0</b>
<b>ශ්‍රී ලංකාවේ මුළු වෙළඳ හාණ්ඩ අපනයනවලින් ප්‍රතිශතයක් ලෙස</b>	<b>40.4</b>	<b>40.1</b>		

(අ) තාවකාලික  
 (ආ) එක්සත් ජනපදය මගින් ලබා දුන් ජී. එස්.පී. සහනය 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස 31 වන දිනෙන් අවසන් වූ බැවින් ජී.එස්.පී. සහනය ලැබීමට සුදුසු අපනයන පෙන්වුම් කරයි.  
 (ඇ) රුසියාව, බෙලාරූස් සහ කසකස්තානය ඇතුළත් වේ.  
 (ඈ) පෙර මෙය බැංකොක් ගිවිසුම (1975) ලෙස හඳුන්වන ලදී.  
 මූලාශ්‍රය: වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකා රේගුව

ආර්ථික සහයෝගීතාව, සේවා සහ ආයෝජන ලිහිල්කරණය පිළිබඳ කටයුතු පුළුල් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. අඩු අපනයන ඉපැයීම්වලට සමගාමීව, ඉන්දු-ශ්‍රී ලංකා නිදහස් ගිවිසුම, පකිස්තාන-ශ්‍රී ලංකා නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම (PSFTA) මෙන්ම අනෙකුත් බොහෝ කලාපීය වෙළඳ ගිවිසුම් යටතේ අපනයන 2023 වසරේ දී පහළ ගියේය. කෙසේ වෙතත්, මෙක්සිකෝවට කුරුඳු අපනයනය හේතුවෙන් ගෝලීය වරණීය වෙළඳාම් ක්‍රමය (GSTP) යටතේ අපනයන ඉහළ ගිය අතර, ඉන්දියාවට ගම්මිරිස් අපනයනය හේතුවෙන් දකුණු ආසියානු වෙළඳ වරණය (SAFTA) යටතේ අපනයනය වැඩි විය. බංගලාදේශය සමඟ වරණීය වෙළඳ ගිවිසුමෙහි සාකච්ඡා වට 4ක් සම්පූර්ණ කර ඇති අතර ඉන්දුනීසියාව, මැලේසියාව සහ වියට්නාමය සමඟ වෙනත් වරණීය වෙළඳ ගිවිසුම් කිහිපයක් පිළිබඳ සාකච්ඡා ඉදිරියේ දී සිදුකිරීමට අපේක්ෂිතය. අනෙකුත් වෙළඳාම සම්බන්ධ විධිවිධානවල දී, 14 වන එක්සත් ජනපද-ශ්‍රී ලංකා වෙළඳ සහ ආයෝජන

රාමුව පිළිබඳ ගිවිසුම (TIFA) කවුන්සිලයේ රැස්වීම 2023 වසරේ සැප්තැම්බර් මාසයේ දී කොළඹ දී පැවැත්වුණු අතර, 2023 වසරේ ඔක්තෝබර් මාසයේ දී පැවති ඉන්දියානු සාගර වටදේර රටවල සංවිධානයේ (IORA) රැස්වීමේ දී ශ්‍රී ලංකාව 2023 වසරේ සිට 2025 වසර දක්වා කාලපරිච්ඡේදය සඳහා එම සංවිධානයේ සභාපතිත්වය භාර ගත්තේය. යුරෝපා සංගමය, එක්සත් රාජධානිය සහ ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය වෙත ඇඟලුම් සහ අනෙකුත් ප්‍රධාන අපනයන අයිතම වල අඩු කාර්යසාධනයක් තිබියදීත්, මෙම ප්‍රධාන වෙළඳ හවුල්කරුවන් විසින් පිරිනමනු ලබන වරණීය වෙළඳාම් පිළිබඳ පොදු ක්‍රමවලින් (ජී.එස්.පී) ශ්‍රී ලංකාවට අඛණ්ඩව ප්‍රතිලාභ හිමිවිය. යුරෝපා සංගමයේ ජී.එස්.පී යෝජනා ක්‍රමය 2023 වසරේ දෙසැම්බර් මස 31වැනි දිනෙන් අවසන් වීමට නියමිතව තිබූ අතර, ශ්‍රී ලංකාව දැනටමත් අනුමත කර ඇති අතිරේක ජාත්‍යන්තර සම්මුතීන් හයක් ඇතුළත් වසර 10ක නව යුරෝපා සංගමයේ විශේෂ ප්‍රතිලාභ සහිත වරණීය වෙළඳාම පිළිබඳ පොදු



ක්‍රමයක් (ඊ.එස්.පී+), 2024 වසරේ ජනවාරි මස 01 සිට 2033 වසරේ දෙසැම්බර් මස 31 දක්වා ක්‍රියාත්මක කිරීමට යෝජනා වී තිබුණි. කෙසේ වෙතත්, 2023 වසරේ සැප්තැම්බර් මාසයේ දී, යුරෝපා කවුන්සිලය වත්මන් යුරෝපා සංගමයේ ඊ.එස්.පී යෝජනා ක්‍රමයෙහි වලංගු කාලය 2027 වසර අග දක්වා දීර්ඝ කරන ලදී. එක්සත් රාජධානියේ නව ඊ.එස්.පී යෝජනා ක්‍රමය වන “සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල වෙළඳ යෝජනා ක්‍රමය” (DCTS) 2023 වසරේ ජූනි මාසයේ දී ක්‍රියාත්මක වූ අතර, ශ්‍රී ලංකාව වසර 3ක් සඳහා එහි වැඩි දියුණු කළ වරණීය යෝජනා ක්‍රමයෙන් ප්‍රතිලාභ ලැබීමට නියමිතය. 2020 වසරේ දෙසැම්බර් මස 31 දිනෙන් කල් ඉකුත් වූ එක්සත් ජනපද ඊ.එස්.පී යෝජනා ක්‍රමය සඳහා තවමත් එක්සත් ජනපද රජය විසින් නැවත අවසර ලබා දී නොමැති වුව ද එක්සත් ජනපද රජයේ සාමාන්‍ය ක්‍රමවේදයන්ට අනුව අතීතයට බලපාන පදනමක් යටතේ නැවත අවසර ලැබෙනු ඇතැයි අපේක්ෂිතය. අනෙකුත් බොහෝ ඊ.එස්.පී යෝජනා ක්‍රමයන් හි අපනයන කාර්යසාධනය 2023 වසර තුළ දී අඩු මට්ටමක පැවතුණි.

2023 වසරේ දී වෙළඳ ප්‍රතිපත්ති මූලපිරීම්වල ප්‍රගතිය සඳහා ආයතනික සහයෝගය ප්‍රධාන විය. මේ සම්බන්ධයෙන් සලකා බලන විට, සියලු ජාත්‍යන්තර වෙළඳ සාකච්ඡා පිළිබඳව කටයුතු කිරීම සඳහා ජනාධිපති ලේකම් කාර්යාලය යටතේ ජාත්‍යන්තර වෙළඳ කාර්යාලයක් ස්ථාපිත කරන ලදී. රේඛීය ආයතන කිහිපයක ඒකාබද්ධ ප්‍රයත්න ලෙස තායිලන්ත-ශ්‍රී ලංකා නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම පිළිබඳ සාකච්ඡා කඩිනමින් අවසන් කිරීමට ද මෙම කාර්යාලය මූලිකත්වය ගෙන කටයුතු කළේය. මේ අතර, වාණිජ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් වෙළඳ සාකච්ඡා ක්‍රියාවලීන් සඳහා සහාය දක්වන අතර ම ඊ.එස්.පී යෝජනා ක්‍රම සහ දැනට පවතින අනෙකුත් නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම් අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යෑමට අවශ්‍ය පියවර ගන්නා ලදී. අපනයන ඉහළ නැංවීම අරමුණු කර ගනිමින් අපනයන සංවර්ධන මණ්ඩලය විසින් ශ්‍රී ලංකාව පිළිගත් අපනයන ගමනාන්තයක් ලෙස ස්ථානගත කිරීම සඳහා 2023 වසරේ නොවැම්බර් මාසයේ දී ජාතික අපනයන සන්නාමය “Your Vital Island - Sri Lanka” දියත් කරන ලදී. 2022 වසර අවසානයේ දී ජාතික අපනයන ක්‍රමෝපාය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාලසීමාව අවසන් වූ අතර, ජාතික අපනයන ක්‍රමෝපාය ව්‍යාපෘතිය යළි නගා සිටුවීම

සඳහා කටයුතු ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. මේ අතර, ශ්‍රී ලංකා රේගුව 2024-2028 කාලපරිච්ඡේදය සඳහා උපාය මාර්ගික ක්ෂේත්‍ර හතරක් වන ආදායම, වෙළඳ පහසුකම් සැලසීම, පාරිසරික සමාජ ආරක්ෂණය සහ ආයතනික සංවර්ධනය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරමින් සිය උපායමාර්ගික සැලැස්ම ආරම්භ කළේය. ආයෝජන සහ අපනයන ප්‍රවර්ධනය සඳහා වඩාත් හිතකර පරිසරයක් නිර්මාණය කිරීම සඳහා ආයෝජන මණ්ඩලය සහ අපනයන සංවර්ධන මණ්ඩලය ඒකාබද්ධ කිරීමේ අපේක්ෂාවෙන් යුතුව ශ්‍රී ලංකා ආර්ථික කොමිෂන් සභාව ස්ථාපිත කිරීම සඳහා 2023 වසරේ නොවැම්බර් මාසයේ දී අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය ලබා දෙන ලදී. මේ අතර, සමස්ත ප්‍රතිපත්ති මඟ පෙන්වීම සඳහා වෙළඳ, වාණිජ හා ආහාර සුරක්ෂිතතා අමාත්‍යාංශය විසින් නව ජාතික වෙළඳ ප්‍රතිපත්තියක් කෙටුම්පත් කරමින් පවතී. ආර්ථිකයේ වෙළඳ අංශයෙහි තිරසාර සංවර්ධනයට මෙවැනි මූලපිරීම් වැදගත් වේ.

**සේවා ගිණුම**

සේවා ගිණුමේ අතිරික්තය 2023 වසරේ දී කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. සේවා ගිණුමේ අතිරික්තය 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 2,110ට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 3,404ක් විය. සංචාරක, ප්‍රවාහන, ඉදිකිරීම් සහ විදුලි සන්දේශ සේවා යන අංශ ඇතුළු සේවා අංශයේ කාර්යසාධනය සැලකිය යුතු ලෙස වැඩිදියුණු විය. රක්ෂණ සහ විශ්‍රාම වැටුප් සේවා හා අනෙකුත් ව්‍යාපාරික සේවා වෙත වූ ශුද්ධ ලැබීම් මධ්‍යස්ථව පැවති අතර, පරිගණක සේවා ඇතුළු අනෙකුත් උප අංශ වෙත වූ ලැබීම් සැලකිය යුතු ලෙස අඩු විය. 2023 ජනවාරි මාසයේ දී ජාත්‍යන්තර ගනුදෙනු වාර්තාකරණ පද්ධතිය (ITRS) යොදා ගනිමින් දත්ත රැස් කිරීම ආරම්භ කළ මහ බැංකුව, 2024 ජනවාරි මාසයේ දී පළමු වරට ජාත්‍යන්තර ගනුදෙනු වාර්තාකරණ පද්ධතිය මත පදනම්ව සේවා අංශයේ දත්ත මාසිකව ප්‍රකාශයට පත් කිරීම ආරම්භ කළේය. තවද මෙම පද්ධතිය යටතේ, පරිගණක සේවා, ගුවන් ප්‍රවාහනය, මුහුදු ප්‍රවාහනය, ඉදිකිරීම් සේවා වැනි අංශයන් හි දැනටමත් පවතින දත්තවල සැලකිය යුතු වැඩි දියුණු කිරීමක් සිදු විය. සංචාරක ව්‍යාපාරය 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සංචාරක පැමිණීම් මෙන් දෙගුණයකටත් වඩා වර්ධනය වීම මගින් 2023 වසරේ දී සංචාරක පැමිණීම් 1,487,303ක් වාර්තා කරමින් අඛණ්ඩව යථා තත්ත්වයට පත් විය.



# 1

ඒ අනුව, සංචාරක ඉපැයීම් ද 2022 වසරේ වාර්තා වූ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 1,136ට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 2,068ක් දක්වා වැඩි විය.

### ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුම

ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ හිඟය 2023 වසරේ දී පුළුල් විය. ආසියානු නිශ්කාණ සංගමයේ නොපියවා ඉතිරිව ඇති වගකීම් මෙන්ම සහ බංගලාදේශ බැංකුව සහ ඉන්දියානු සංචිත බැංකුව සමඟ ඇති ජාත්‍යන්තර විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම්වලට අදාළව මහ බැංකුව විසින් සිදු කරන ලද පොලී ගෙවීම් සහ ණය ආපසු ගෙවීම් අන්තිටුවීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නොගෙවා උපවිත වූ පොලී ගෙවීම් ද ඇතුළුව සියලුම පොලී වියදම් ප්‍රධාන වශයෙන් ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ ගෙවීම් සඳහා දායක විය. ඒ අනුව, ප්‍රාථමික ආදායම් ගිණුමේ හිඟය 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 1,870ට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 2,564ක් විය. වසර තුළ සෘජු ආයෝජන ව්‍යාපාර විසින් ගෙවන ලද ලාභාංශ ඉහළ ගිය ද, 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී ප්‍රතිආයෝජන ඉපැයීම්වල වැඩි වීමක් දක්නට ලැබුණි. කෙසේ වෙතත්, ණය සුරැකුම්පත් මත පොලී ගෙවීම් එකම මට්ටමේ නොවෙනස්ව පැවතුණි. එසේ වුව ද, විශේෂයෙන් ම ඉන්දියානු සංචිත බැංකුවේ ජාත්‍යන්තර විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම සහ ආසියානු නිශ්කාණ සංගමයට අදාළ නොගෙවූ වගකීම් එකතු කරමින් සකස් කළ නව විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම හේතුවෙන් රජයේ සහ මහ බැංකුවේ නොගෙවූ හිඟ මුදල් ද ඇතුළුව, විදේශීය ණය සඳහා පොලී ගෙවීම්වල කැපී පෙනෙන වැඩිවීමක් දක්නට ලැබුණි. මේ අතර, 2023 වසර තුළ දළ නිල සංචිතවල කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් සමඟ සංචිත වත්කම් තුළින් ලත් ආදායම ඉහළ ගියේය.

### ද්විතීයික ආදායම් ගිණුම

2022 වසරේ දෙවන භාගයේ සිට විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ ලැබීම් අඛණ්ඩව වර්ධනය වීමක් සමඟ 2023 වසරේ දී ද්විතීයික ආදායම් ගිණුමේ අතිරික්තය වැඩි විය. විදේශ රැකියා සඳහා පිටත්ව යෑම් අඛණ්ඩව සිදු වීම විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ වැඩි වීමට හේතු විය. නිල විනිමය අනුපාතිකය සහ අවිධිමත් වෙළඳපොළෙහි පිරිනමන විනිමය අනුපාතිකය අතර පැවති ඉහළ පරතරය නිවැරදි වීම තුළින් විධිමත් මාර්ග හරහා ලැබීම් ඉහළ යෑම විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ

ප්‍රේෂණ ලැබීම් වර්ධනය වීමට සහාය විය. එබැවින්, විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 3,789ට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 5,970ක් දක්වා සියයට 57.5කින් සැලකිය යුතු ලෙස වැඩි විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ද්විතීයික ආදායම් ගිණුම 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 3,496ක අතිරික්තයට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 5,619ක අතිරික්තයක් වාර්තා කළේය.

### ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ ශේෂය

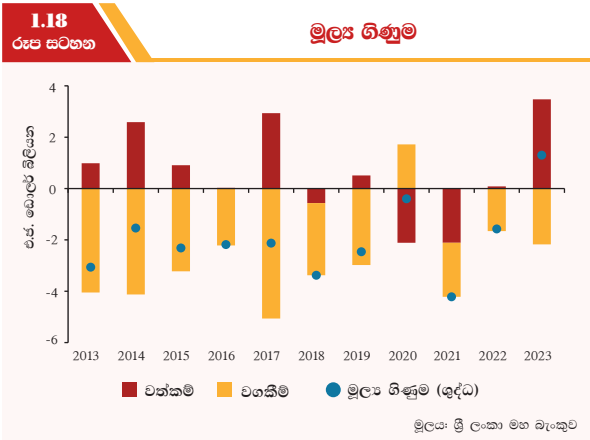
ප්‍රාග්ධන ගිණුම වෙත වූ ශුද්ධ ලැබීම් 2023 වසරේ දී වැඩි විය. රජය වෙත වූ ප්‍රාග්ධන ප්‍රදාන මධ්‍යස්ථ මට්ටමක පැවතිය ද, 2023 වසරේ දී රජය සහ පෞද්ගලික අංශ වෙත වූ ප්‍රාග්ධන සංක්‍රාම වැඩි විය. ඒ අනුව, ප්‍රාග්ධන ගිණුම 2022 වසරේ දී වාර්තා කළ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 19ක අතිරික්තයට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 63ක අතිරික්තයක් වාර්තා කළේය.

### මූල්‍ය ගිණුම

2023 වසරේ දී ගෙවුම් තුළනයෙහි මූල්‍ය ගිණුම තුළ වගකීම්වල ශුද්ධ වෙනස්වීම් සහ මූල්‍ය වත්කම්හි ශුද්ධ අත්කර ගැනීම් යන දෙකෙහිම කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් වාර්තා විය. වගකීම්වල ශුද්ධ වෙනස්වීම් 2022 වසරේ දී වූ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 1,652ට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 2,171ක වැඩිවීමක් වාර්තා කළේය. 2023 වසර තුළ මූල්‍ය ගිණුම වෙත වූ ප්‍රධාන ලැබීම්වලට ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහනෙන් ලැබුණු එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 670ක් පමණ වූ ලැබීම් සහ ලෝක බැංකුවෙන් හා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවෙන් පිළිවෙලින් එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 500ක් සහ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 550ක් පමණ වූ ලැබීම් ඇතුළත් විය.

### සෘජු ආයෝජන

සෘජු ආයෝජන ව්‍යාපාර ලද විදේශීය ණය ද ඇතුළුව විදේශීය සෘජු ආයෝජන ලැබීම් වසර තුළ මධ්‍යස්ථව පැවතුණි. හිමිකම් කොටස් ආයෝජන සහ ප්‍රතිආයෝජන ඉපැයීම් 2023 වසරේ දී වැඩිවීමක් වාර්තා කළ ද, සෘජු ආයෝජන ව්‍යාපාර සඳහා සම්බන්ධ පාර්ශ්වයන්ගෙන් ලැබුණු ණයෙහි සැලකිය යුතු අඩුවීමක් වාර්තා විය. මේ අතර, 2023 වසරේ දී



ශ්‍රී ලංකා ආයෝජන මණ්ඩලයේ සමාගම් වෙත වූ විදේශීය ණය ලැබීම් මධ්‍යස්ථ විය. ඒ අනුව, විදේශීය ණය ද ඇතුළත් විදේශීය සෘජු ආයෝජන 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 1,167ට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 758ක් විය. තවද, විදේශීය ණය හැර විදේශීය සෘජු ආයෝජන 2022 වසරේ දී වූ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 884ට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 712ක් විය. ඒ ඒ අංශ මත පදනම්ව සලකා බැලීමේ දී, ආයෝජන මණ්ඩලයෙහි ලියාපදිංචි සමාගම් වෙත ලැබුණු විදේශීය සෘජු ආයෝජන ලැබීම් ප්‍රධාන වශයෙන් සැපයුම් සේවා, විදුලි සංදේශ, හෝටල් සහ නිෂ්පාදන යන අංශයන්ට ලැබුණු අතර, ආයෝජන මණ්ඩලය සමඟ ලියාපදිංචි නොවූ එහෙත් කොළඹ කොටස් වෙළඳපොළෙහි ලැයිස්තුගත සමාගම් වෙත ලැබුණු විදේශීය සෘජු ආයෝජන ලැබීම් ප්‍රධාන වශයෙන් විදුලි සංදේශ සහ ඉන්ධන, ගෑස්, හා බනිජ තෙල් යනාදී අංශ වෙත විය.

**විවිධ ආයෝජන**

කොළඹ කොටස් වෙළඳපොළෙහි හිමිකම් කොටස් සහ ආයෝජන අරමුදල් කොටස් ආකාරයෙන් පැවති විවිධ ආයෝජන 2023 වසර තුළ දී මධ්‍යස්ථව පැවති අතර, රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්වල විදේශීය ආයෝජන සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගියේය. රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්වල විදේශීය ආයෝජනවල කැපී පෙනෙන වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් 2022 වසරේ මුල් කාලපරිච්ඡේදයේ සිට තාවකාලිකව ගෙවීම් අත්හිටුවන ලද ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරවල උපවිත පොලී වගකීම් හේතු විය. රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළෙහි, විශේෂයෙන් ම භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල අනෙව්‍යාසික ආයෝජන 2023 වසරේ දී

**1.13 සංඛ්‍යා සටහන** **මූල්‍ය ගිණුම**

ශීර්ෂය	එ.ජ. ඩොලර් මිලියන	
	2022 (අ)	2023 (ආ)
මූල්‍ය ගිණුම (ශුද්ධ)	-1,569	1,304
මූල්‍ය වත්කම්හි ශුද්ධ අත්කර ගැනීම්	84	3,474
වගකීම්හි ශුද්ධ වෙනස්වීම්	1,652	2,171
සෘජු ආයෝජන: වත්කම්	15	34
හිමිකම්	11	29
ණය උපකරණ	5	5
සෘජු ආයෝජන: වගකීම්	884	712
හිමිකම්	275	496
ණය උපකරණ	610	216
විවිධ ආයෝජන: වත්කම්	-	173
ණය සුරැකුම්පත්	-	173
විවිධ ආයෝජන: වගකීම්	370	931
හිමිකම්	151	8
ණය සුරැකුම්පත්	218	923
රජය	212	910
කෙටිකාලීන (භාණ්ඩාගාර බිල්පත්)	30	132
දිගුකාලීන	183	778
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර	21	78
ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර	2	-27
ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කර	159	727
අනෙකුත් අංශ	6	12
දිගුකාලීන	6	12
මූල්‍ය ව්‍යුත්පන්න	-	-
අනෙකුත් ආයෝජන: වත්කම්	1,302	1,022
මුදල් සහ තැන්පතු	514	114
වෙළඳ ණය සහ අත්තිකාරම්	282	186
අනෙකුත් ලැබිය යුතු ගිණුම්	506	721
අනෙකුත් ආයෝජන: වගකීම්	398	528
මුදල් සහ තැන්පතු	-583	-143
ණය	385	1,056
වෙළඳ ණය සහ අත්තිකාරම්	-895	-555
අනෙකුත් ගෙවිය යුතු ගිණුම්	1,492	171
විශේෂ ගැනුම් හිමිකම්	-	-
සංචිත වත්කම්	-1,234	2,245
ශුද්ධ වැරදීම් හා අත්හැරීම්	-139	-318
සමස්ත ශේෂය (ඇ)	-2,806	2,826

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(අ) සංශෝධිත  
 (ආ) තාවකාලික  
 (ඇ) සමස්ත ශේෂය ගණනය කිරීම සඳහා 1.15 සංඛ්‍යා සටහන පරිශීලනය කරන්න.

සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගියේය. කුප්‍ය නොගෙවීම හේතුවෙන් එකතු වන උපවිත වගකීම් සහ විදේශීය ණය මත පොලී අදාළ ණය උපකරණයේ නොපියවා ඉතිරිව පවතින වගකීමට එකතු කරන ලදී. ඒ අනුව, ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරයන්හි කුප්‍ය වගකීම්වලින් එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 727ක් ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරයන්හි උපවිත පොලී වගකීම් ලෙස වාර්තා විය. තවද, 2023 වසරේ දී රජය සතු වාණිජ ව්‍යවසායයන් විසින් අනෙව්‍යාසිකයින්ට නිකුත් කරන ලද ජාත්‍යන්තර බැඳුම්කරවලට අදාළ උපවිත

# 1

පොලී වගකීම් එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 12ක් ලෙස වාර්තා විය.

### අනෙකුත් ආයෝජන සහ සංචිත වත්කම්

මේ අතර, ලංකා බැංකු තෙල් නීතිගත සංස්ථාවට වසර තුළ දී නව වෙළඳ ණය පහසුකම් ලබා ගැනීමට නොහැකිවූ අතර, එහි වෙළඳ ණය වගකීම් වසර පුරා ආපසු ගෙවීමට අඛණ්ඩව කටයුතු කිරීමත් සමඟ වෙළඳ ණය සහ අත්තිකාරම් වගකීම්වල සැලකිය යුතු පහළ යෑමක් වාර්තා විය. විශේෂයෙන් ම, 2023 වසරේ දී බැංකු පද්ධතිය තුළ විදේශ විනිමය ද්‍රවශීලතාවය ඉහළ යෑමත් සමඟ පැවති ණය ආපසු ගෙවීම හේතුවෙන් මෙන්ම නව විදේශීය ණය ගැනීම් අඩුවීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, බැංකු අංශයේ විදේශීය ණය වසර තුළ දී පහත වැටුණි. මේ අතර, පෞද්ගලික සමාගම් අංශයේ ණය ගැනීම් අඛණ්ඩව සීමිතව පැවති අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මෙම අංශය වෙත වසර තුළ දී ලද ශුද්ධ ලැබීම් ඉතා සුළු අගයක් විය.

මූල්‍ය වත්කම්හි ශුද්ධ අත්කර ගැනීම් 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 84ක සුළු ශුද්ධ වැඩිවීමකට සාපේක්ෂව, 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 3,474ක සැලකිය යුතු වැඩිවීමක් වාර්තා කළේය. 2022 වසරේ දී දළ නිල සංචිත එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 1,234කින් අඩු වීමට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී දළ නිල සංචිත එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 2,245කින් වැඩි වීම මෙයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. මහ බැංකුව විසින් සිදු කළ දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ වෙතින් සැලකිය යුතු ශුද්ධ විදේශ විනිමය මිලදී ගැනීම් සහ ජා.මු. අරමුදල, ලෝක බැංකුව සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වෙතින් ලද ණය ලැබීම් දළ නිල සංචිත වැඩිවීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. කෙසේ වෙතත්, 2023 වසරේ දී බැංකු අංශයේ මුදල් හා තැන්පතු, වෙළඳ ණය හා අත්තිකාරම් සහ අනෙකුත් ලැබිය යුතු ගිණුම්වල වත්කම්හි ශුද්ධ අත්කර ගැනීම් ඉහළ ගියේය.

### 1.4.2 අන්තර්ජාතික ආයෝජන තත්ත්වය, සංචිත වත්කම් සහ සමස්ත ශේෂය

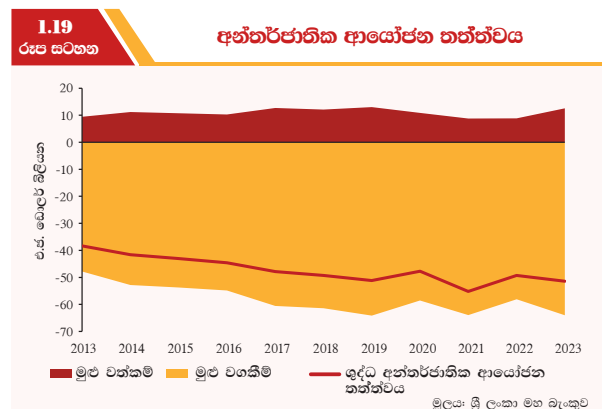
#### අන්තර්ජාතික ආයෝජන තත්ත්වය

2023 වසරේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ ශුද්ධ අන්තර්ජාතික ආයෝජන තත්ත්වය පිරිහීමට ලක් විය. 2022 වසර අවසානයට සාපේක්ෂව 2023 වසර අවසානය වන විට රටේ මුළු විදේශීය වගකීම් තත්ත්වය සහ මුළු

විදේශීය වත්කම් තත්ත්වය යන දෙකෙහිම කැපී පෙනෙන ඉහළ යෑමක් වාර්තා විය. කෙසේ වෙතත්, 2022 වසර අවසානයට සාපේක්ෂව 2023 වසර අවසානය වන විට මුළු වගකීම් තත්ත්වයෙහි වැඩිවීම මුළු වත්කම් තත්ත්වයෙහි වැඩිවීම ඉක්මවීය.

රටෙහි නොපියවා ඉතිරිව ඇති විදේශීය වගකීම් තත්ත්වය සලකා බැලීමේ දී, ඉන්දියානු සංචිත බැංකුව සමඟ පැවති අන්තර්ජාතික විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකමෙහි සහ ආසියානු නිශ්කාෂණ සංගමයේ වගකීම්වල නොපියවා ඉතිරිව ඇති තත්ත්වයන් වෙනුවට නව ණය උපකරණයක් නිකුත් කිරීම සඳහා මහ බැංකුව, ඉන්දියානු සංචිත බැංකුව සමඟ විශේෂ විදේශ විනිමය හුවමාරු ගිවිසුමකට එළඹුණි. මෙම උපකරණය 2023 වසර අවසානයේ දී මහ බැංකුවෙහි මුදල් සහ තැන්පතුවල නොපියවා ඉතිරිව ඇති තත්ත්වය යටතේ පිළිබිඹු වූ අතර, එමඟින් අනෙකුත් ගෙවිය යුතු ගිණුම් යටතේ වර්ගීකරණය කර තිබූ ආසියානු නිශ්කාෂණ සංගමයේ නොපියවා ඉතිරිව ඇති තත්ත්වය වෙනුවට මෙය ආදේශනය විය. විදේශීය සෘජු ආයෝජන අඩු වීම සහ පොදු ලැයිස්තුගත සමාගම්වල වෙළඳපොළ මිල ගණන් අඩු මට්ටමක පැවතීම හේතුවෙන් වසර තුළ දී විදේශීය සෘජු ආයෝජනවල නොපියවා ඉතිරිව ඇති තත්ත්වය සුළු වශයෙන් පමණක් ඉහළ ගියේය. ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරවල වෙළඳපොළ මිල<sup>19</sup> ඉහළ යෑම සහ උපචිත කුපත ගෙවීම් හේතුවෙන් ණය සුරැකුම්පත්වල වගකීම් තත්ත්වය ඉහළ ගියේය. ජා.මු. අරමුදල, ලෝක බැංකුව සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව විසින් රජය වෙත වූ ලැබීම් මෙන්ම රජයේ

19 ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරවල වෙළඳපොළ මිල පදනම් වී ඇත්තේ ජාත්‍යන්තර වෙළඳපොළ මූලාශ්‍රයන්ගේ පවතින වෙළඳපොළ මිල මත වන අතර එමඟින් වසර තුළ ජාත්‍යන්තර වෙළඳපොළවල ද්විතීයික වෙළඳාම් අතිවාරයෙන් නිරූපණය නොවිය හැකිය.







**1.14 සංඛ්‍යා සටහන**

**අන්තර්ජාතික ආයෝජන තත්ත්වය (සාරාංශය) (අ)**

එ.ජ. ඩොලර් මිලියන  
(කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී තත්ත්වය)

ශීර්ෂය	2022 (අ)		2023 (ආ)	
	වත්කම්	වගකීම්	වත්කම්	වගකීම්
<b>සාප්ත ආයෝජන</b>	<b>1,534</b>	<b>14,047</b>	<b>1,560</b>	<b>14,831</b>
ගිණිකම් සහ ආයෝජන අරමුදල් කොටස්	1,489	8,103	1,511	8,671
ණය උපකරණ	45	5,944	50	6,160
<b>විවිධ ආයෝජන</b>	<b>0.1</b>	<b>4,366</b>	<b>174</b>	<b>7,744</b>
ගිණිකම් සහ ආයෝජන අරමුදල් කොටස්		332		484
ණය සුරැකුම්පත්	0.1	4,035	174	7,260
<b>අනෙකුත් ආයෝජන</b>	<b>5,399</b>	<b>39,689</b>	<b>6,420</b>	<b>41,412</b>
මුදල් සහ තැන්පතු	1,656	5,880	1,770	7,941
ණය		29,497		31,721
වෙළඳ ණය සහ අත්තිකාරම්	1,493	1,020	1,679	464
අනෙකුත් ලැබිය යුතු/ගෙවිය යුතු ගිණුම්	2,250	2,028	2,971	-
විශේෂ ගැනුම් ගිණිකම්		1,265		1,285
<b>සංචිත වත්කම්</b>	<b>1,898</b>		<b>4,392</b>	
<b>මුළු වත්කම් / වගකීම්</b>	<b>8,830</b>	<b>58,102</b>	<b>12,546</b>	<b>63,986</b>
<b>ශුද්ධ අන්තර්ජාතික ආයෝජන තත්ත්වය</b>		<b>-49,272</b>		<b>-51,440</b>
<b>විශේෂිත අයිතමයන්</b>				
පරිණත කාලය අනුව අන්තර්ජාතික ආයෝජන තත්ත්වය	8,830	58,102	12,546	63,986
කෙටිකාලීන	7,091	7,957	9,330	5,516
දිගුකාලීන	1,739	50,145	3,216	58,471

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(අ) අන්තර්ජාතික ආයෝජන තත්ත්වයෙහි සවිස්තරාත්මක සංරචක සඳහා සංඛ්‍යාලේඛන පරිශීලනය වලට 12 පරිශීලනය කරන්න

(ආ) සංශෝධිත

(ඇ) තාවකාලික

නොගෙවූ විදේශීය ණයවල උපචිත පොලිය වැඩි වීම හේතුවෙන් විදේශීය ණය ඉහළ ගියේය. ඒ අනුව, 2023 වසර අවසානයේ දී රටෙහි මුළු විදේශීය වගකීම් තත්ත්වය 2022 වසර අවසානයේ දී වූ එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 58.1ක සිට එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 64.0ක් දක්වා ඉහළ ගියේය.

2023 වසර තුළ දී රටෙහි විදේශීය වත්කම් තත්ත්වය වර්ධනය විය. වසර තුළ දී සංචිත වත්කම් ස්වරූපයෙන් වූ විදේශීය වත්කම් තත්ත්වය සහ බැංකු අංශයේ විදේශීය වත්කම් ඉහළ ගියේය. මහ බැංකුවේ සංචිත වත්කම් තත්ත්වය වසර තුළ දී දෙගුණයකට වඩා වැඩි විය. තවද, බැංකුවල මුදල් හා තැන්පතු සහ අනෙකුත් ලැබිය යුතු ගිණුම්වල වැඩි වීම හේතුවෙන් බැංකු අංශයේ විදේශීය වත්කම් තත්ත්වය ද ඉහළ ගියේය. ඒ අනුව, 2023 වසර අවසානයේ දී රටෙහි මුළු විදේශීය වත්කම් තත්ත්වය 2022 වසර අවසානයේ දී වූ එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 8.8ක සිට එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 12.5ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. මුළු වගකීම් තත්ත්වයේ ඉහළ යෑම මුළු වත්කම් තත්ත්වයේ ඉහළ යෑමට වඩා වැඩි වූ බැවින්,

2023 වසර අවසානයේ දී අන්තර්ජාතික ආයෝජන තත්ත්වයෙන් පිළිබිඹු වන රටෙහි ශුද්ධ වගකීම් තත්ත්වය, 2022 වසර අවසානයේ දී වූ එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 49.3ක සිට එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 51.4ක් දක්වා ඉහළ ගියේය.

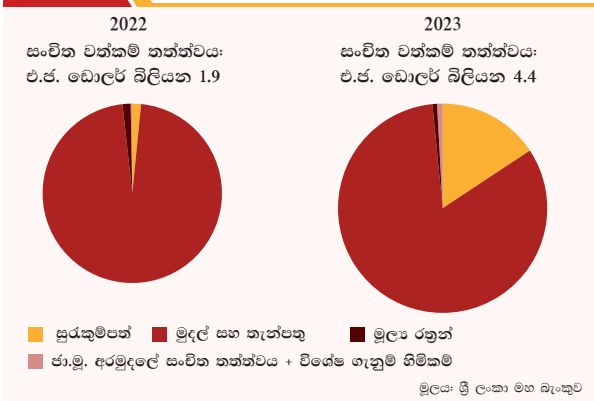
**සංචිත වත්කම් තත්ත්වය**

වසර තුළ දී විදේශීය අංශයේ දක්නට ලැබුණු හිතකර වර්ධනයන් පිළිබිඹු කරමින් 2023 වසර අවසානයේ දී දළ නිල සංචිත,<sup>20</sup> 2022 වසර අවසානයේ දී වූ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 1,898ට සාපේක්ෂව එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 4,392ක් දක්වා හිතකර මට්ටමකට වර්ධනය විය. මහ බැංකුව විසින් දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ වෙතින් විදේශ විනිමය මිල දී ගැනීම සහ දැනට ක්‍රියාත්මක ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහනෙහි පළමුවන හා දෙවන වාරික ලැබීම් හා ලෝක බැංකුවෙන් සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවෙන් ලැබුණු මූල්‍ය සහාය වැනි අනෙකුත් විදේශ විනිමය ලැබීම්, දළ නිල සංචිත ඉහළ නැංවීම සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. වසර තුළ දී මහ බැංකුව දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ වෙත මැදිහත් වෙමින් ශුද්ධ පදනම මත එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 1,683ක් (වටිනාකම මත පදනම් වූ දිනයට අනුව) අවශෝෂණය කළ අතර, දේශීය බැංකු සමඟ ඇති කරගත් විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම් ශුද්ධ අගය මත එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 861ක් (වටිනාකම මත පදනම් වූ දිනයට අනුව) විය. දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ වෙතින් සාප්ත විදේශ විනිමය අවශෝෂණය කිරීම හරහා දළ නිල සංචිත

20 2022 සහ 2023 වසර අවසානයේ දී පැවති දළ නිල සංචිත ප්‍රමාණයට චීන මහජන බැංකුවෙන් ලද චීන යුවාන් බිලියන 10ක ජාත්‍යන්තර විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම ද ඇතුළත් වූ අතර, එය පිළිවෙලින් එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 1,433ක් සහ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 1,420ක් ලෙස අගය කර ඇත.

**1.20 රූප සටහන**

**සංචිත වත්කම් තත්ත්වයෙහි ප්‍රධාන සංරචක**





**1.15 සංඛ්‍යා සටහන**

**දළ නිල සංචිත, මුළු විදේශීය වත්කම් සහ සමස්ත ශේෂය**

එ.ජ. ඩොලර් මිලියන (කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී තත්වය)

ශීර්ෂය	2019	2020	2021	2022	2023 (අ)
1. රජයේ විදේශීය වත්කම්	386	155	177	39	875
2. මහ බැංකුවේ විදේශීය වත්කම්	7,256	5,510	2,962	1,858	3,517
3. දළ නිල සංචිත (1+2)	7,642	5,664	3,139	1,898	4,392
4. තැන්පතු භාර ගන්නා ආයතනවල විදේශීය වත්කම්	2,760	2,856	2,983	3,976	4,981
5. මුළු විදේශීය වත්කම් (3+4) (ආ)	10,402	8,521	6,122	5,874	9,373
6. සංචිතවලට අදාළ වගකීම් (ඇ)	1,771	2,121	3,562	5,127	4,796
7. ශුද්ධ ජාත්‍යන්තර සංචිත (3-6)	5,871	3,543	-423	-3,229	-404
8. සමස්ත ශේෂය (ඈ)	377	-2,328	-3,967	-2,806	2,826
9. දළ නිල සංචිත මගින් වෙළඳ භාණ්ඩ ආනයන ආවරණය කළ හැකි මාස ගණන	4.6	4.2	1.8	1.2	3.1
10. මුළු විදේශීය වත්කම් මගින් වෙළඳ භාණ්ඩ ආනයන ආවරණය කළ හැකි මාස ගණන	6.3	6.4	3.6	3.9	6.7

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(අ) තාවකාලික

(ආ) 'විදේශයන්හි සිදු කරන ලද සෘජු ආයෝජන' සහ 'ලබා දුන් වෙළඳ ණය සහ අත්තිකාරම්' යන විදේශීය වත්කම් ඇතුළත් නොවේ.

(ඇ) මහ බැංකුවේ නොපියවා ඉතිරිව ඇති ණය (විශේෂ ගැනුම් හිමිකම් හැර)

(ඈ) කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ශුද්ධ ජාත්‍යන්තර සංචිත තත්වයේ වෙනස් වීම්

ගොඩනැංවීම කුළින් ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ වූ ශුද්ධ ජාත්‍යන්තර සංචිත ඉලක්ක අභිබවා යෑමට මහ බැංකුවට හැකි විය. බැංකු අංශයේ විදේශීය වගකීම් තත්වයට වඩා ඉහළ විදේශීය වත්කම් තත්වයක් වාර්තා කිරීම හේතුවෙන් බැංකු අංශයේ ශුද්ධ වත්කම් තත්වය ධන මට්ටමක පැවතුණි. 2023 වසර අවසානයේ දී බැංකු අංශයේ විදේශීය වත්කම් තත්වය 2022 වසර අවසානයේ දී වූ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 3,976 සිට එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 4,981 දක්වා ඉහළ ගියේය. ඒ අනුව, දළ නිල සංචිත සහ බැංකු අංශයේ විදේශීය වත්කම්වලින් සමන්විත වන මුළු විදේශීය සංචිත 2023 වසර අවසානය වන විට කැපී පෙනෙන ලෙස ඉහළ ගියේය.

**සමස්ත ශේෂය**

ශුද්ධ ජාත්‍යන්තර සංචිතවල වෙනස පිළිබිඹු කරන ගෙවුම් තුළනයේ සමස්ත ශේෂය, 2020 වසරේ සිට ඉහළ හිඟයන් වාර්තා කිරීමෙන් පසු, 2023 අවසානය වන විට සැලකිය යුතු ඉහළ අතිරික්තයක් වාර්තා කළේය. මහ බැංකුව විසින් දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ වෙතින් විදේශ විනිමය සැලකිය යුතු ලෙස අවශෝෂණය කර ගැනීම සහ බහුපාර්ශ්වික ආයතන වෙතින් වූ සැලකිය යුතු ලැබීම් හේතුවෙන් දළ නිල සංචිත සැලකිය යුතු ලෙස වැඩි විය. ඒ අනුව, 2023 වසර අවසානය වන විට ශුද්ධ ජාත්‍යන්තර සංචිත පෙර වසරට සාපේක්ෂව වර්ධනය වූ අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සමස්ත ශේෂය 2022

වසරේ දී වූ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 2,806ක හිඟයකට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 2,826ක පමණ අතිරික්තයක් වාර්තා කළේය.

**1.4.3 විදේශීය ණය සහ ණය සේවාකරණ ගෙවීම්**

**විදේශීය ණය**

වෙළඳපොළ වටිනාකම<sup>21</sup> අනුව ප්‍රකාශිත ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශීය ණය 2023 වසරේ දී වැඩි විය. 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ රජයේ විදේශීය ණය ප්‍රමාණයේ කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් ඇති වූයේ ප්‍රධාන වශයෙන් 2022 වසරේ වාර්තා වූ සැලකිය යුතු මට්ටමේ අඩු වෙළඳපොළ අගයන්ට සාපේක්ෂව රජය විසින් නිකුත් කරන ලද ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරවල වෙළඳපොළ අගය ඉහළ යෑම හේතුවෙනි. තවද, පෞද්ගලික අංශයේ සහ රජය සතු වාණිජ ව්‍යවසායයන් සහ සෘජු ආයෝජන ව්‍යාපාරවල විදේශීය ණය ප්‍රමාණයෙහි මධ්‍යස්ථ වැඩිවීමක් වාර්තා විය. මේ අතර, මහ බැංකුවේ සහ බැංකු අංශයේ විදේශීය ණය ප්‍රමාණයෙහි අඩුවීමක් වාර්තා විය.

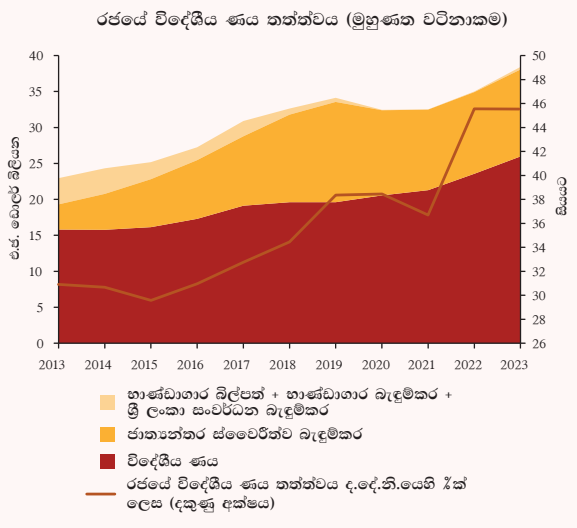
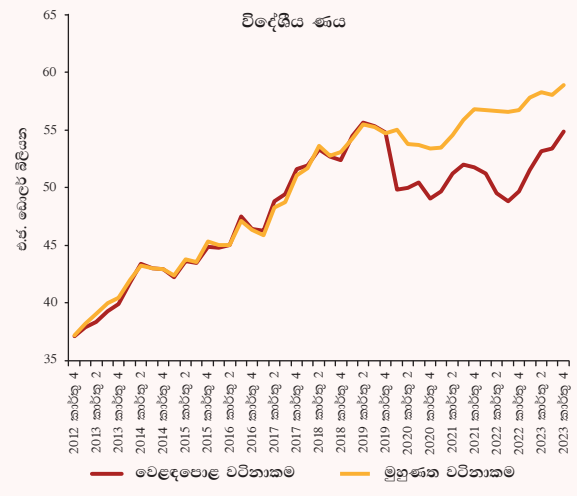
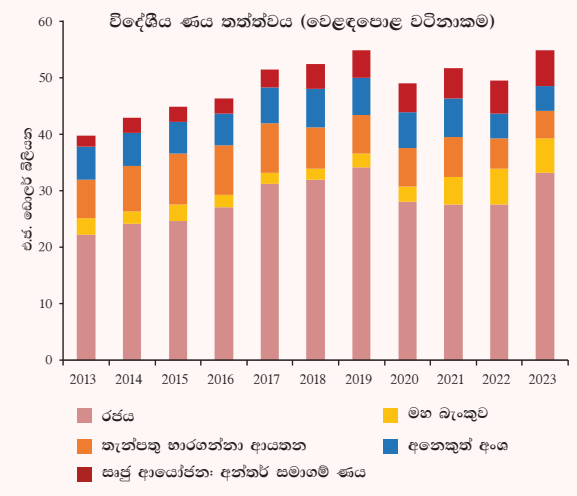
2023 වසරේ දී රජයේ විදේශීය ණය ප්‍රමාණයෙහි කැපී පෙනෙන වැඩිවීමක් වාර්තා විය. රජය විසින් නිකුත් කරන ලද ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරවල වෙළඳපොළ වටිනාකම ඉහළ යෑම,

21 ගෙවුම් තුළන සහ අන්තර්ජාතික ආයෝජන තත්ව අත්පොතෙහි 6වන සංස්කරණයට (BPM6) අනුව ගෙවුම් තුළන සම්පාදනය කිරීම පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව නිල ප්‍රකාශන අරමුණු සඳහා විදේශීය ණය සංඛ්‍යා දත්ත 2012 වසරේ සිට වෙළඳපොළ වටිනාකම අනුව ගණනය කෙරේ.



**1.21**  
රජය සටහන

**නොපියවා ඉතිරිව ඇති විදේශීය ණය**



“වෙළඳපොළ වටිනාකම මත පදනම් වූ ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශීය ණය තත්ත්වය 2023 වසර අවසානය වන විට එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 54.8ක් වූ අතර, එය මුහුණත වටිනාකම අනුව විදේශීය ණය තත්ත්වය ලෙස වූ එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 60.2ට වඩා සැලකිය යුතු ලෙස අඩු මට්ටමකි. වෙළඳපොළ වටිනාකම මත පදනම් වූ විදේශීය ණය තත්ත්වය අඩු වීමට, රජය විසින් නිකුත් කරන ලද ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරවල වෙළඳපොළ වටිනාකම සැලකිය යුතු ලෙස අඩු වීම හේතු විය.”

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

නොපියවා ඉතිරිව ඇති ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරවල උපචිත කුපන ගෙවීම්වල වැඩි වීම, බහුපාර්ශ්වික හවුල්කරුවන්ගේ ලැබීම් හා සම්බන්ධ රජයේ නොපියවා ඉතිරිව ඇති විදේශීය ණය ප්‍රමාණයෙහි වැඩි වීම, රජයේ ද්විපාර්ශ්වික විදේශීය ණයවල උපචිත පොලිය වැඩි වීම සහ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් හා භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවල විදේශීය ආයෝජනවල මධ්‍යස්ථ වැඩි වීම, රජයේ නොපියවා ඉතිරිව ඇති විදේශීය ණය වැඩි වීමට හේතු විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, ගනුදෙනු කළ හැකි ණය උපකරණ සඳහා වෙළඳපොළ වටිනාකමින් ප්‍රකාශිත රජයේ නොපියවා ඉතිරිව ඇති විදේශීය ණය ප්‍රමාණය 2022 වසර අවසන් වන විට එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 27.5ට සාපේක්ෂව 2023 වසර අවසන් වන විට එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 33.1ක් විය. මුහුණත වටිනාකමට අනුව, 2023 වසර අවසන් වන විට

රජයේ විදේශීය ණය ප්‍රමාණය එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 38.4ක් පමණ විය.

2016 වසරේ දී ලබාගත් ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම ක්‍රමානුකූලව ආපසු ගෙවීම සහ ඉන්දියානු සංචිත බැංකුව සමඟ ඇති කරගත් විශේෂ විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම ආපසු ගෙවීම ආරම්භ කිරීමත් සමඟ මහ බැංකුවේ නොපියවා ඉතිරිව ඇති විදේශීය ණය සුළු වශයෙන් අඩු විය. මේ අතර, කෙටි කාලීන සහ දිගු කාලීන ණය යන ණය දෙවර්ගයේම අඩුවීම හමුවේ, බැංකු අංශයේ නොපියවා ඉතිරිව ඇති විදේශීය ණය පහළ ගියේය. පෞද්ගලික අංශයේ නොපියවා ඉතිරිව ඇති වෙළඳ ණයවල කැපී පෙනෙන අඩුවීමක් දක්නට ලැබුණ ද, පෞද්ගලික අංශයේ නොපියවා ඉතිරිව ඇති විදේශීය ණය වැඩි වූ අතර, රජය සතු වාණිජ ව්‍යවසායයන්හි





**1.16 සංඛ්‍යා සටහන** **නොපියවා ඉතිරිව ඇති විදේශීය ණය**

එ.ජ. ඩොලර් මිලියන  
(කාලපරිච්ඡේදය අවසානයේ දී තත්ත්වය)

ශීර්ෂය	2022 (අ)	2023 (ආ)
<b>රජය</b>	<b>27,518</b>	<b>33,117</b>
භාණ්ඩාගාර බිල්පත් (පොත් අගය මත පදනම්ව)	31	210
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර (පොත් අගය මත පදනම්ව)	34	124
ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර (මුහුණත වටිනාකම මත පදනම්ව)	27	-
ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කර (උපචිත පොලීය ඇතුළුව වෙළඳපොළ මිල මත පදනම්ව)	3,866	6,794
නොපියවා ඉතිරිව ඇති විදේශීය ණය (උපචිත පොලීය ඇතුළුව)	23,562	25,988
<b>මහ බැංකුව</b>	<b>6,391</b>	<b>6,081</b>
මුදල් සහ තැන්පතු (කෙටිකාලීන)	0.2	0.3
ආසියානු නිශ්කාණ සංගමයේ වගකීම්	2,028	-
විශේෂ ගැනුම් ගිණිකම් වෙන් කිරීම්	1,265	1,285
ඉන්දියානු සංචිත බැංකුව සමඟ වූ විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම	400	-
ඉන්දියානු සංචිත බැංකුවේ සහ ආසියානු නිශ්කාණ සංගමයේ ඒකාබද්ධ විශේෂ විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම	-	2,451
බංගලාදේශ බැංකුව සමඟ වූ විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම	200	-
චීන මහජන බැංකුව සමඟ වූ විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම	1,434	1,420
විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම් සඳහා අදාළ වන උපචිත පොලීය	3	20
ජා.මු. අරමුදලේ ණය	1,062	904
<b>තැන්පතු භාර ගන්නා ආයතන</b>	<b>5,370</b>	<b>4,933</b>
මුදල් සහ තැන්පතු (ඇ)	3,843	4,050
ණය - කෙටිකාලීන	704	307
ණය - දිගුකාලීන	823	576
<b>අනෙකුත් අංශ (ඇ)</b>	<b>4,443</b>	<b>4,542</b>
වෙළඳ ණය සහ අන්තිකාරම් (ඉ)	1,020	464
ණය සුරැකුම්පත් (උපචිත පොලීය ඇතුළුව වෙළඳපොළ මිල මත පදනම්ව)	78	132
පෞද්ගලික අංශයේ සමාගම්හි ණය	2,361	2,966
රජය සතු වාණිජ ව්‍යවසායයන් සහ රාජ්‍ය සංස්ථාවන්හි ණය	985	980
<b>සෘජු ආයෝජන: අන්තර් සමාගම් ණය (ඊ)</b>	<b>5,944</b>	<b>6,160</b>
<b>දළ විදේශීය ණය තත්ත්වය</b>	<b>49,667</b>	<b>54,832</b>
<b>ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස</b>		
දළ විදේශීය ණය	64.6	65.0
කෙටිකාලීන ණය	9.9	6.0
දිගුකාලීන ණය	54.7	59.0
<b>දළ විදේශීය ණයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස</b>		
කෙටිකාලීන ණය	15.4	9.2
දිගුකාලීන ණය	84.6	90.8
<b>විශේෂිත අයිතමයන්</b>		
<b>අන්තර්ජාතිකයන් සතු ණය සුරැකුම්පත්-මුහුණත වටිනාකම අනුව ආංශික වර්ගීකරණය</b>	<b>11,622</b>	<b>12,615</b>
රජය	11,447	12,440
භාණ්ඩාගාර බිල්පත්	34	233
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර	36	130
ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර	27	-
ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කර	10,800	10,800
අන්තර්ජාතිකයන්ට ගෙවිය යුතු ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කර කුපනවල උපචිත පොලීය	551	1,278
අනෙකුත් අංශ	175	175
<b>නොපියවා ඉතිරිව ඇති මුළු ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරවල මුහුණත වටිනාකම</b>	<b>12,550</b>	<b>12,550</b>
අන්තර්ජාතිකයන් සතු ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරවල නොපියවා ඉතිරිව ඇති තත්ත්වය	10,800	10,800
න්තර්ජාතිකයන් සතු ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරවල නොපියවා ඉතිරිව ඇති තත්ත්වය	1,750	1,750

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(අ) සංශෝධිත  
(ආ) තාවකාලික  
(ඇ) පුද්ගලික විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගිණුම් ගිණිකමේ තැන්පතු ඇතුළත් වේ.  
(ඈ) පෞද්ගලික අංශය සහ රජය සතු වාණිජ ව්‍යවසායයන් ඇතුළත් වේ.  
(ඉ) ලංකා බැංකු කේන්ද්‍රීය සංස්ථාවේ සහ පෞද්ගලික අංශයේ සමාගම්හි නොපියවා ඉතිරිව ඇති වෙළඳ ණය ඇතුළත් වේ.  
(ඊ) ශ්‍රී ලංකා ආයෝජන මණ්ඩලයේ ලියාපදිංචි සමාගම්වල අන්තර් සමාගම් ණය සහ කොටස් ගිණිකමේ අන්තිකාරම් ඇතුළත් වේ.

නොපියවා ඉතිරිව ඇති විදේශීය ණය සමාන මට්ටමක පැවතුණි. සෘජු ආයෝජන ව්‍යාපාර විසින්, සම්බන්ධ පාර්ශ්ව සමඟ ඇති කරගත් නොපියවා ඉතිරිව ඇති විදේශීය ණය ද 2023 වසර තුළ දී වැඩි විය.

රටේ විදේශීය ණය තත්ත්වය, දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස 2022 වසර අවසානයේ සහ 2023 වසර අවසානයේ වන විට සමාන මට්ටම් වල පැවතියේය. රටේ විදේශීය ණය තත්ත්වය දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස 2022 වසර අවසාන වන විට පැවති සියයට 64.6ට සාපේක්ෂව 2023 වසර අවසාන වන විට සියයට 65.0ක් විය. තවද, කෙටිකාලීන ණය ප්‍රතිශතය වසර තුළ දී අඩුවීමක් වාර්තා කළේය. එමෙන්ම, රජයේ ණය සේවාකරණය අන්තිටුවීමත් සමඟ අන්තර්ජාතිකයන් වෙත වූ නොපියවා ඉතිරිව ඇති ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කරවල මුහුණත වටිනාකමෙහි වෙනසක් සිදු නොවීය.

**විදේශීය ණය සේවාකරණ ගෙවීම්**

2022 වසරේ අප්‍රේල් මාසයේ දී තෝරාගත් රජයේ ණය ගෙවීම් අන්තිටුවීම නිවේදනය කිරීමෙන් පසු 2022 සහ 2023 යන වසර දෙකේදී ම ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශීය ණය සේවාකරණය මධ්‍යස්ථව පැවතුණි. 2019, 2020 සහ 2021 වසරවල දී වසරකට එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 5.0කට ආසන්න සාමාන්‍යයක් වූ රටේ විදේශීය ණය සේවාකරණ ගෙවීම්, 2022 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 2.5ක් දක්වා සහ 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 2.6ක් දක්වා ද අඩු විය. මහ බැංකුවේ විදේශීය ණය සේවාකරණ වැඩි වීම හේතුවෙන් 2023 වසරේ දී විදේශීය ණය සේවාකරණ ගෙවීම් 2022 වසරට වඩා සුළු වශයෙන් ඉහළ ගියේය. ණය සේවාකරණය අන්තිටුවීමත් සමඟ 2023 වසරේ දී ජාත්‍යන්තර ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කර ආපසු නොගෙවීම හේතුවෙන් 2023 වසරේ දී රජයේ විදේශීය ණය සේවාකරණය සැලකිය යුතු ලෙස අඩු විය. කෙසේ වෙතත්, 2023 වසර තුළ දී බහුපාර්ශ්වික ආයතනවල ණය ආපසු ගෙවීම සහ පොලී ගෙවීම නිසා රජයේ විදේශීය ණය සේවාකරණය ඉහළ ගියේය. මහ බැංකුව විසින් බංගලාදේශ බැංකුවට ගෙවිය යුතුව තිබූ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 200ක ජාත්‍යන්තර විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම ආපසු ගෙවන ලද අතර, ඉන්දියානු සංචිත බැංකුව සමඟ පවත්නා විශේෂ විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකමෙහි



**1.17 සංඛ්‍යා සටහන**

**විදේශීය ණය සේවාකරණ ගෙවීම්**

එ.ජ. ඩොලර් මිලියන

ශීර්ෂය	2022 (අ)	2023 (ආ)
<b>1. ණය සේවාකරණ ගෙවීම්</b>	<b>2,483</b>	<b>2,589</b>
1.1 ණය ආපසු ගෙවීම්	1,714	1,869
රජය	1,236	1,043
ව්‍යාපෘති ණය	845	1,041
ණය සුරැකුම්පත්	391	2
මහ බැංකුව	140	522
ජා.මු. අරමුදල	140	172
ජාත්‍යන්තර විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම්	-	350
පෞද්ගලික අංශය සහ තැන්පතු භාරගන්නා ආයතන	339	304
විදේශීය ණය	339	304
1.2 පොලී ගෙවීම්	769	720
රජය	465	405
ව්‍යාපෘති ණය	273	377
ණය සුරැකුම්පත්	192	28
මහ බැංකුව	57	118
ජා.මු. අරමුදල	20	57
ජාත්‍යන්තර විදේශ විනිමය හුවමාරු පහසුකම්	36	60
පෞද්ගලික අංශය සහ තැන්පතු භාරගන්නා ආයතන	216	185
විදේශීය ණය	204	173
ණය සුරැකුම්පත්	12	12
සෘජු ආයෝජන ව්‍යාපාරයන්හි අන්තර් සමාගම් ණය	31	12
<b>2. වෙළඳ හාණ්ඩ හා සේවාවන්ගේ අපනයන ඉපයුම්</b>	<b>16,169</b>	<b>17,327</b>
<b>3. වෙළඳ හාණ්ඩ හා සේවා අපනයන ඉපයුම්, ආදායම් හා ජංගම සංක්‍රාම</b>	<b>20,228</b>	<b>23,779</b>
<b>4. ණය සේවාකරණ අනුපාතිකය</b>		
4.1 ඉහත 2හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සමස්ත අනුපාතිකය	15.4	14.9
ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ ගනුදෙනු හැර	14.4	13.6
4.2 ඉහත 3හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සමස්ත අනුපාතිකය	12.3	10.9
ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ ගනුදෙනු හැර	11.5	9.9
<b>5. රජයේ ණය සේවාකරණ ගෙවීම්</b>		
5.1 රජයේ ණය සේවාකරණ ගෙවීම් (අ)	1,701	1,448
5.2 ඉහත 1හි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන්	68.5	55.9

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

- (අ) සංශෝධිත
- (ආ) තාවකාලික
- (ඇ) ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ ගනුදෙනු හැර

නොපියවා ඉතිරිව ඇති වගකීම් ප්‍රමාණය ආපසු ගෙවීම ආරම්භ කරන ලදී. තවද, 2016 වසරේ දී ආරම්භ වූ ජා.මු. අරමුදලෙහි විස්තීර්ණ ණය පහසුකමෙහි ගෙවිය යුතු වගකීම් ප්‍රමාණය ද මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩව ගෙවන ලදී. 2023 වසරේ දී පෞද්ගලික අංශයේ ආයතනවල ණය සේවාකරණ ගෙවීම් 2022 වසරේ මට්ටමට ආසන්න වශයෙන් සමාන මට්ටමක පැවතුණි.

**1.4.4 විනිමය අනුපාතිකයේ හැසිරීම**

විටින් විට යම් විචලනයන් පෙන්නුම් කළ ද 2023 වසරේ දී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලද වෙළඳපොළ පදනම් කරගත් විනිමය අනුපාතික ප්‍රතිපත්තියක් යටතේ එ.ජ. ඩොලරයට සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රුපියල සැලකිය යුතු ලෙස අතිප්‍රමාණය විය. 2022 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලරයට සාපේක්ෂව සියයට 44.8කින් අවප්‍රමාණය වූ ශ්‍රී ලංකා රුපියල, 2023 වසරේ දී සියයට 12.1කින් අතිප්‍රමාණය විය. 2023 වසරේ මුල් මාස දෙක තුළ දී ශ්‍රී ලංකා රුපියල එ.ජ. ඩොලරයට සාපේක්ෂව රුපියල් 362ක පමණ අගයකට ආසන්නව ස්ථාවරව පැවතියේය. මේ සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩව ලබා දුන් දෛනික මාර්ගෝපදේශයට අනුව එතැන් විනිමය අනුපාතිකයක් මත පදනම්ව මධ්‍ය එතැන් විනිමය අනුපාතිකය සහ විචලන සීමාවන් ප්‍රකාශයට පත් කිරීමේ සහාය ලබමින් සැලකිය යුතු අස්ථාවරත්වයක් පෙන්වූ විනිමය අනුපාතිකය ස්ථාවර වීම හේතුවිය. ඉන් අනතුරුව, ශ්‍රී ලංකා රුපියල කැපී පෙනෙන ලෙස අතිප්‍රමාණය වීම සඳහා විදේශ විනිමය වෙළඳපොළෙහි ද්‍රවශීලතාවය ඉහළ නැංවීමට සහ විනිමය අනුපාතිකය තීරණය කිරීමේ දී වඩාත් නම්‍යශීලී බවක් ලබා දීමට මහ බැංකුව විසින් ගනු ලැබූ ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාමාර්ග උපකාරී විය. 2023 වසරේ පෙබරවාරි 27 දින සිට රුපියල්වලට පරිවර්තනය කළ අපනයන ආදායම සහ විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ හා සම්බන්ධ විදේශ විනිමය මහ බැංකුවට අනිවාර්යයෙන්ම විකිණීමේ අවශ්‍යතාවයට අදාළව බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙත පනවා තිබූ නියමයන් ක්‍රමානුකූලව ලිහිල් කිරීම ආරම්භ කළ අතර, පසුව බැංකු පද්ධතියේ විදේශ විනිමය ද්‍රවශීලතාවය ඉහළ නැංවීමේ අරමුණින් 2023 වසරේ මාර්තු 07 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි එම අවශ්‍යතාවය අවලංගු කරන ලදී. තවද, මහ බැංකුවේ නම්‍යශීලී උද්ධමන ඉලක්කකරණ රාමුවට අනුකූලව දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ තුළ වෙළඳපොළ මත පදනම් වූ ක්‍රියාකාරකම් දිරිමත් කිරීම සහ විනිමය අනුපාතිකය තීරණය කිරීමේ දී වැඩි නම්‍යශීලී බවක් ලබා දීම සඳහා 2023 වසරේ මාර්තු 07 දින සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි විනිමය අනුපාතික පිළිබඳ දෛනික මාර්ගෝපදේශ සැපයීම මහ බැංකුව විසින් අත්හිටුවන ලදී. පසුව, දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතාව වැඩිදියුණු වූ අතර එතැන් විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ ක්‍රියාකාරිත්වය ඉහළ ගියේය. 2023 වසරේ මාර්තු මාසයේ ජා.මු.

# 1

**1.18 සංඛ්‍යා සටහන**

**විනිමය අනුපාතික වෙනස්වීම්**

මුදල් වර්ගය	විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකයකට රුපියල් අගය						පෙර වර්ෂයට වඩා ප්‍රතිශත වෙනස්වීම් (අ)			
	වර්ෂය අග අනුපාතිකය			වාර්ෂික සාමාන්‍ය අනුපාතිකය			වර්ෂය අග		වාර්ෂික සාමාන්‍යය	
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2022	2023	2022	2023
යුරෝ	226.86	386.93	358.75	235.10	339.04	354.11	-41.37	7.86	-30.66	-4.26
ඉන්දියානු රුපියල්	2.69	4.39	3.90	2.69	4.11	3.97	-38.59	12.57	-34.57	3.63
ජපන් යෙන්	1.74	2.74	2.29	1.81	2.44	2.34	-36.41	19.53	-25.92	4.54
මිනාන්‍ය පවුම්	270.60	437.35	412.61	273.51	396.89	407.07	-38.13	5.99	-31.09	-2.50
එක්සත් ජනපද ඩොලර්	200.43	363.11	323.92	198.88	324.55	327.53	-44.80	12.10 (අ)	-38.72	-0.91 (අ)
විශේෂ ගැනුම් හිමිකම් (වි.ගැ.හි.)	280.53	483.24	434.60	283.18	431.91	436.88	-41.95	11.19	-34.43	-1.14

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(අ) වෙනස්වීම් ගණන් බලා ඇත්තේ ශ්‍රී ලංකා රුපියල්වලට අදාළ විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් වටිනාකම පදනම් කර ගෙනය. සෘණ ලකුණින් ශ්‍රී ලංකා රුපියලෙහි අගය විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකයට සාපේක්ෂව අවප්‍රමාණය වීමක් පෙන්නුම් කරයි.

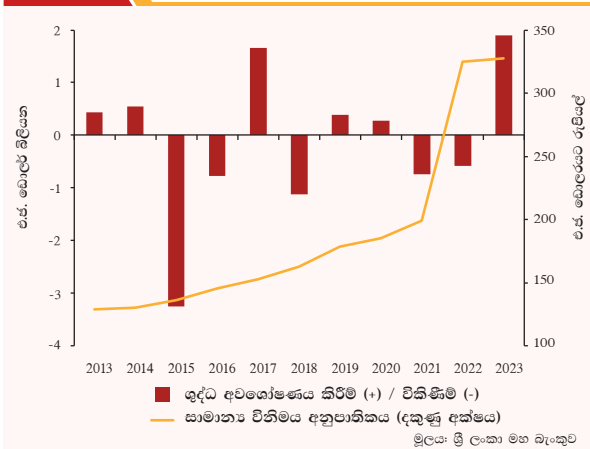
(ආ) විශ්ලේෂණාත්මක අරමුණු සඳහා, මහ බැංකුව විසින් ශ්‍රී ලංකා රුපියලේ අතිප්‍රමාණය වීම/අවප්‍රමාණය වීම ගණනය කරනු ලබන්නේ වසර අවසාන විනිමය අනුපාතිකය මත පදනම්වය. ඒ අනුව, 2022 වසර අවසානයට සාපේක්ෂව 2023 වසර අවසානයේ පැවති විනිමය අනුපාතිකයට අනුව ශ්‍රී ලංකා රුපියලේ අතිප්‍රමාණය වීමක් වාර්තා කර ඇත. කෙසේ වෙතත්, වාර්ෂික සාමාන්‍ය විනිමය අනුපාතිකය මත පදනම්ව ශ්‍රී ලංකා රුපියල 2022 වසරේ සාපේක්ෂව 2023 වසරේදී සුළු අවප්‍රමාණය වීමක් වාර්තා කළේය.

අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන ආරම්භ කිරීමෙන් පසුව ඇති වූ හිතකර වෙළඳපොළ අපේක්ෂා ද විනිමය අනුපාතිකය අතිප්‍රමාණය වීමට උපකාරී විය.

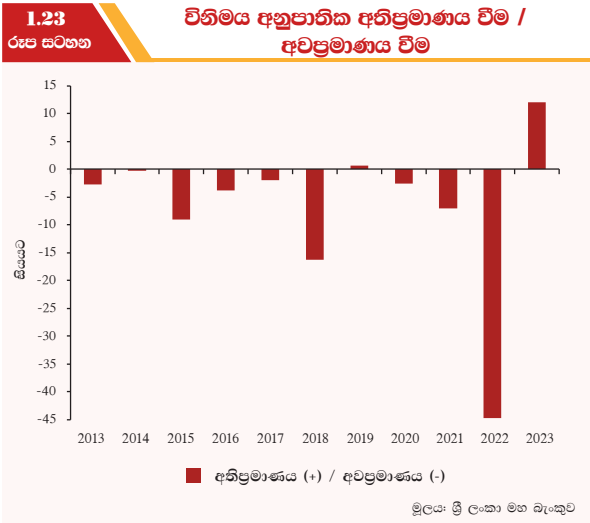
හිතකර වර්ධනයන් කිහිපයක් හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකා රුපියලේ කැපී පෙනෙන අතිප්‍රමාණය වීමක් දෙවන කාර්තුවේ දී, විශේෂයෙන් ම 2023 වසරේ මැයි මස සහ ජූනි මස මුල දී, වාර්තා විය. අපනයන ආදායම, විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ සහ රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළෙහි විදේශීය ආයෝජන වැනි විදේශ විනිමය ලැබීම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වැඩිදියුණු වූ වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතාවය සහ දැඩි මූල්‍ය

තත්ත්වයන් හමුවේ ආනයන සඳහා ඇති ඉල්ලුම අඩුවීම මෙම අතිප්‍රමාණය වීමට ප්‍රධාන සාධක විය. තවද, 2023 වසරේ මැයි මාසයේ දී ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වෙතින් ලද අයවැය සහාය සඳහා විශේෂ ප්‍රතිපත්ති මත පදනම් වූ ණය සහ 2023 වසරේ ජූනි මාසයේ දී ලෝක බැංකු මූල්‍යන යනා දී ලැබීම් වෙළඳපොළ අපේක්ෂාවන් වැඩිදියුණු කිරීමට හිතකර ලෙස බලපෑවේය. සමස්තයක් ලෙස, වසර ආරම්භයේ සිට 2023 වසරේ ජූනි මස 08 වන දින දක්වා කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී ශ්‍රී ලංකා රුපියල, එ.ජ. ඩොලරයට සාපේක්ෂව සියයට 24.8ක ඉහළම අතිප්‍රමාණය වීමක් වාර්තා කළේය. ඉන් අනතුරුව, දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ තුළ පැවති සාපේක්ෂ දැඩි ද්‍රවශීලතා තත්ත්වයන් පිළිබිඹු කරමින් 2023 වසරේ තුන්වන කාර්තුව තුළ දී ශ්‍රී ලංකා රුපියල යම් විචලනයක් සහ අවප්‍රමාණය වීමක් වාර්තා කළේය. මෙම අවප්‍රමාණය වීමේ පීඩනයට බලපෑ ප්‍රධාන සාධකය වූයේ ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර රුපියල්වලින් පියවීම හා සම්බන්ධව බැංකුවලින් ඔවුන්ගේ විදේශ විනිමය තත්ත්වය ආවරණය කිරීම සඳහා වූ ඉල්ලුම වැඩිවීම හේතුවෙන් විදේශ විනිමය ද්‍රවශීලතාව අඩු වීමයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2023 වසරේ තුන්වන කාර්තුව තුළ දී බලපෑමට ලක් වූ බැංකුවට සහ විදේශ විනිමය වෙළඳපොළට ද්‍රවශීලතා සහාය වරින් වර ලබා දෙමින් මහ බැංකුව මැදිහත් විය. කෙසේ වෙතත්, 2023 වසරේ ජූනි මාසයේ සිට ආනයන පාලන ක්‍රමයෙන් ලිහිල් කිරීම ආරම්භයේදී, ආනයන සඳහා

**1.22 රූප සටහන**  
**දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ වෙත මහ බැංකුවේ මැදිහත්වීම් සහ වාර්ෂික සාමාන්‍ය විනිමය අනුපාතිකය**







එම පාලන ක්‍රියාත්මකව තිබූ අවධිය තුළ ගොඩනැගී තිබුණු ඉල්ලුම හේතුවෙන් විනිමය අනුපාතිකය මත ඇතිවනු ඇතැයි අපේක්ෂා කළ පීඩනය මගින් විශාල බලපෑමක් ඇති නොකරන ලදී. වසරේ අවසාන කාලපරිච්ඡේදයේ දී විදේශ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ සහ සේවා අංශයට වර්ධනය වූ විදේශ විනිමය ලැබීම් නිරීක්ෂණය විය. ප්‍රධාන වශයෙන් 2023 වසරේ අවසාන කාලපරිච්ඡේදයේ දී ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහනෙහි දෙවන වාර්තය ලැබීම සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවෙන් සහ ලෝක බැංකුවෙන් විදේශ විනිමය ලැබීම් හේතුවෙන් වෙළඳපොළ අපේක්ෂාවන් අඛණ්ඩව වැඩිදියුණු විය. ඒ අනුව වසරේ අවසාන කාලපරිච්ඡේදයේ දී විටින් විට යම් විචලනයන් ඇති වුව ද රුපියල අතිප්‍රමාණයවීමක් වාර්තා විය. මේ අතර, දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළට මහ බැංකුවේ මැදිහත්වීම හේතුවෙන් 2023 වසරේ දී ශුද්ධ පදනම මත (වෙළඳ දිනය මත පදනම්ව) එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 1,896ක් අවශෝෂණය කර ගැනීමට හැකි විය. මෙයට එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 2,722ක මිලදී ගැනීමක් සහ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 826ක සැපයුමක් ඇතුළත් විය. එහෙත්, 2022 වසරේ දී මහ බැංකුව දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළෙන් එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 2,147ක් මිල දී ගත් අතර වෙළඳපොළට එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 2,726ක විදේශ විනිමය ප්‍රමාණයක් සපයන ලදී.

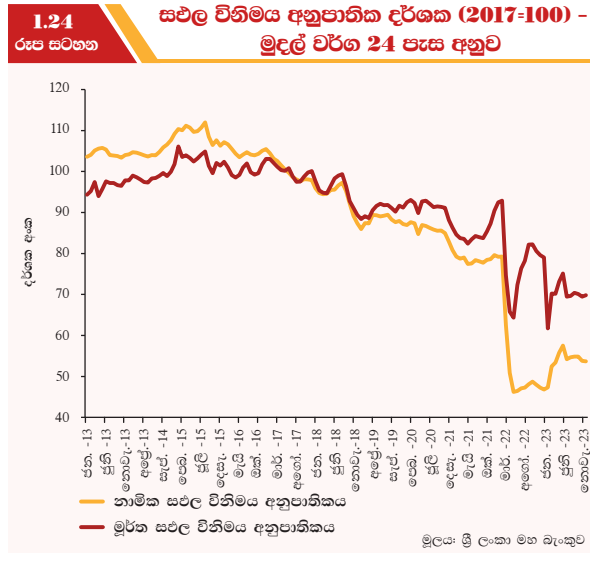
ශ්‍රී ලංකා රුපියල අතිප්‍රමාණය වීමේ ප්‍රවණතාවය 2024 වසරේ දී ද අඛණ්ඩව පැවතුණි. ඒ අනුව, 2024 මාර්තු අවසානය වන විට ශ්‍රී ලංකා රුපියල එ.ජ. ඩොලරයට සාපේක්ෂව සියයට 7.6කින් අතිප්‍රමාණය විය. සංචාරක ඉපැයීම් හා විදේශ

සේවා නියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ ලෙස වූ ඉහළ ලැබීම් සහ ආනයන වියදමෙහි වූ අඩු වීම මෙම අතිප්‍රමාණය වීම සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2024 වසරේ පළමු කාර්තුව තුළ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 1,200ක පමණ ශුද්ධ පදනම මත (වෙළඳ දිනය මත පදනම්ව) සැලකිය යුතු විදේශ විනිමය ප්‍රමාණයක් මිල දී ගැනීමට මහ බැංකුවට හැකි වූ අතර, එය වෙළඳපොළ තුළ රුපියල අතිප්‍රමාණය වීම සඳහා වූ අධික පීඩනය වැළැක්වීමට දායක විය.

ජාත්‍යන්තර වෙළඳපොළ තුළ එ.ජ. ඩොලරයට සාපේක්ෂව අනෙකුත් විදේශ ව්‍යවහාර මුදල්වල හැසිරීම පිළිබිඹු කරමින් පෙර වසර සමඟ සැසඳීමේදී 2023 වසරේ දී රුපියල අනෙකුත් සියළුම මුදල් ඒකකයන්ට සාපේක්ෂව කැපී පෙනෙන ලෙස අතිප්‍රමාණය විය. ඒ අනුව, 2023 වසර තුළ දී ශ්‍රී ලංකා රුපියල, යුරෝ (සියයට 7.9), ස්ටර්ලින් පවුම (සියයට 6.0), ජපන් යෙන් (සියයට 19.5) සහ ඉන්දියානු රුපියල (සියයට 12.6)ට සාපේක්ෂව අතිප්‍රමාණය විය. ප්‍රධාන මුදල් ඒකකවලට සාපේක්ෂව රුපියලේ අගය අතිප්‍රමාණය වීමේ ඒකාබද්ධ බලපෑමත් සමඟ ශ්‍රී ලංකා රුපියල වසර තුළ දී විශේෂ ගැනුම් හිමිකම්වලට සාපේක්ෂව ද සියයට 11.2කින් අතිප්‍රමාණය විය.

**නාමික සහ මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතික**

2023 වසර තුළ දී නාමික සඵල විනිමය අනුපාතික දර්ශක ඉහළ ගිය අතර, මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතික දර්ශක පහළ ගියේය. මුදල් වර්ග 5කින් සැදුම්ලත් පැස මත පදනම් වූ නාමික සඵල විනිමය





**1.19 සංඛ්‍යා සටහන**

**නාමික සහ මූල්‍ය සඵල විනිමය අනුපාතික**

සඵල විනිමය අනුපාතික දර්ශක (අ) (ආ) (2017=100)	වර්ෂය අග දර්ශකය			වාර්ෂික සාමාන්‍ය දර්ශකය			පෙර වර්ෂයට වඩා ප්‍රතිශත වෙනස්වීම			
							වර්ෂය අග දර්ශකය		වාර්ෂික සාමාන්‍ය දර්ශකය	
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2022	2023	2022	2023
නා.ස.වි.අ.-මුදල් වර්ග 24 පැස අනුව	79.65	47.32	53.66	78.64	53.99	53.30	-40.59	13.39	-31.34	-1.28
මු.ස.වි.අ.-මුදල් වර්ග 24 පැස අනුව	90.51	79.74	69.84	84.76	77.49	71.39	-11.90	-12.42	-8.58	-7.87

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

- (අ) නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකය (නා.ස.වි.අ.) යනු වෙළඳ හවුල්කරුවන් සහ තරඟකාරී රටවල් 24ක නාමික විනිමය අනුපාතිකයන්ගේ බර තැබූ සාමාන්‍යයයි. බර ප්‍රමාණය, මුදල් පැසට ඇතුළත් එක් එක් රට සමඟ සිදු කරන වෙළඳාමෙහි වැදගත්කම මත පදනම් වේ. මූල්‍ය සඵල විනිමය අනුපාතිකය (මු.ස.වි.අ.) ගණනය කරනුයේ පැසට ඇතුළත් මුදල් වර්ග අයත් රටවල උද්ධමන වෙනස නා.ස.වි.අ.ට ගැළපීම මගිනි. සෘණ ලකුණින් දර්ශකය අවප්‍රමාණය වීම පෙන්වයි. මු.ස.වි.අ. කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය පදනම් කරගෙන ගණනය කර ඇත.
- (ආ) දර්ශක අනුව විනිමය අනුපාතිකය අර්ථ දැක්වා ඇති අතර, ඒ අනුව අනෙකුත් ව්‍යවහාර මුදල්වලට සාපේක්ෂව රුපියලෙහි අගය අතිප්‍රමාණය වීම/අවප්‍රමාණය වීම සඵල විනිමය අනුපාතිකයන්හි අගය ඉහළ යාම/පහළ යාම මගින් පිළිවෙලින් පිළිබිඹු කෙරෙයි.

අනුපාතික දර්ශකය සියයට 10.52කින් ඉහළ ගිය අතර, මුදල් වර්ග 24කින් සැදුම්ලත් පැස මත පදනම් වූ නාමික සඵල විනිමය අනුපාතික දර්ශකය සියයට 13.39කින් ඉහළ ගියේය. නාමික සඵල විනිමය අනුපාතික දර්ශකයන්ගේ ඉහළ යෑම තුළින්, තෝරාගත් ප්‍රධාන මුදල් ඒකකවලට සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රුපියලෙහි අතිප්‍රමාණය වීම සහ අනෙකුත් විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ඒකකවල හැසිරීම පිළිබිඹු කෙරේ. තවද, මුදල් වර්ග 5කින් සැදුම්ලත් පැස මත පදනම් වූ මූල්‍ය සඵල විනිමය අනුපාතික දර්ශකය සියයට 12.87කින් පහළ ගිය අතර, මුදල් වර්ග 24කින් සැදුම්ලත් පැස මත පදනම් වූ මූල්‍ය සඵල විනිමය අනුපාතික දර්ශකය සියයට 12.42කින් පහළ ගියේය. සමස්තයක් ලෙස, මූල්‍ය සඵල විනිමය අනුපාතික දර්ශක දෙකම, 2017 පදනම් වර්ෂයේ පැවති මට්ටමට වඩා සැලකිය යුතු අඩු අගයක පැවති අතර, එමගින් ශ්‍රී ලංකා රුපියලේ අඛණ්ඩ තරඟකාරීත්වය පිළිබිඹු කරන ලදී.

**1.5 මූල්‍ය අංශයේ ප්‍රවණතා**

ආර්ථික අර්බුදයෙන් පැන නැගුණු අභියෝගාත්මක තත්ත්වයන් මධ්‍යයේ වුව ද, සමස්ත මූල්‍ය අංශයේ ස්ථායීතාවය 2023 වසර තුළ දී ද පවත්වා ගෙන යන යෑමට සමත් විය. මූල්‍ය අංශය සඳහා ඉහළ දායකත්වයක් ලබා දෙන බැංකු අංශය, අවදානම් මත බර තැබූ වත්කම්වල පහළ යෑම හේතුවෙන් ප්‍රාග්ධනය අඛණ්ඩව පවත්වාගත් අතර, රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්වල සිදු කරන ආයෝජන වැඩි කිරීමත් සමඟ ද්‍රවශීලතාවය නියාමන අවම මට්ටමට වඩා ඉහළින් පවත්වා ගනිමින් බැංකු අංශයේ ස්ථාවරත්වය පවත්වා ගැනීමට සමත් විය. තවද, 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසර තුළ දී, 3 වන අදියර යටතේ

පවතින ණය අනුපාතය මගින් පෙන්නුම් කරන ණය පැහැර හැරීමේ අවදානම වැඩි වූ අතර බැංකු අංශයේ මුළු වත්කම් සහ ලාභදායීත්වය වැඩිදියුණු විය. එමෙන්ම, බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම් අංශයේ වත්කම් පදනම ද වැඩිදියුණු වූ අතර, එම අංශයේ ණය පැහැර හැරීමේ අවදානම 2023 වසරේ දී 3 වන අදියර යටතේ පවතින ණය අනුපාතයට අනුව වැඩි වීමක් වාර්තා කළේය. ඒ අනුව, 3 වන අදියර යටතේ පවතින ණය අනුපාතය මගින් පිළිබිඹු වන ඉහළ ණය අවදානම බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම් යන අංශ දෙකෙහිම අවදානම් සාධකයක් ලෙස පැවතීමේ. මේ අතර, දිගුකාලීන සහ සාමාන්‍ය උප අංශ ඇතුළත් රක්ෂණ අංශය වසර තුළ විචල්‍යමය මූල්‍ය කාර්යසාධනයක් පෙන්නුම් කළේය. මූල්‍ය වෙළඳපොළ තුළ, දේශීය මුදල් වෙළඳපොළෙහි ද්‍රවශීලතා හිඟය වසර අවසන් වන විට සැලකිය යුතු ලෙස පහත වැටුණු අතර දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළේ ද්‍රවශීලතා තත්ත්වය වැඩිදියුණු විය. තවද, රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් මත ඵලදා අනුපාතිකය, ප්‍රාථමික සහ ද්විතීයික වෙළඳපොළ යන දෙකෙහිම පහත වැටීමක් වාර්තා කළේය. මිල දර්ශක, වෙළඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය සහ දෛනික පිරිවැටුම අනුව ගත් කල දේශීය කොටස් වෙළඳපොළ එකිනෙකට වෙනස් කාර්යසාධනයක් පෙන්නුම් කළ අතර 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී විදේශීය සහභාගීත්වය තවදුරටත් අඩු විය. මූල්‍ය අංශයේ සුමට ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා ශක්තිමත් මූල්‍ය යටිතල පහසුකම් සැපයීම සහතික කිරීමේ සහ මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය සම්බන්ධ ක්‍රියාකාරකම්වල මහ බැංකුව අඛණ්ඩව නිරත විය. තවද, මහ බැංකුවේ නියාමන විෂය පථය යටතේ මූල්‍ය සේවා සපයන්නන් සඳහා මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව ශක්තිමත් කිරීම අරමුණු කරගත් මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය



විශේෂ සටහන 2

ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන - ප්‍රගතිය පිළිබඳ යාවත්කාලීන තීරමක්



2022 වසරේ සිදු වූ ඓතිහාසික සමාජ-ආර්ථික හා දේශපාලන අර්බුදයෙන් පසුව සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාවය, ණය තිරසාරභාවය සහ ලෝකය සමඟ සබඳතා යළි ගොඩනැංවීම සඳහා වන සාර්ව ආර්ථික ගැලපුම් වැඩසටහනක් හා සම්බන්ධ වූ මූල්‍ය වැඩපිළිවෙළක් ලබා ගැනීම පිළිබඳව ශ්‍රී ලංකාව ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල (ජා.මු. අරමුදල) සමඟ සාකච්ඡා ආරම්භ කළේය. 2022 වසරේ සැප්තැම්බර් මාසයේ දී, ජා.මු. අරමුදලේ කාර්ය මණ්ඩලය සහ ශ්‍රී ලංකා බලධාරීන් විශේෂ ගැනුම් හිමිකම් (වි.ගැ.හි.) බිලියන 2.286ක (එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 3ක් පමණ) විස්තීර්ණ ණය පහසුකම යටතේ මාස 48ක වැඩපිළිවෙළක් සඳහා කාර්යමණ්ඩල මට්ටමේ එකඟතාවයකට එළඹුණි. ඉන් අනතුරුව, ජා.මු. අරමුදලේ විධායක මණ්ඩලය විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ දහ හත් වැනි ජා.මු. අරමුදල් වැඩසටහන ආරම්භ කිරීම සනිටුහන් කරමින් ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සහ ප්‍රතිසංස්කරණවලට සහාය වීම සඳහා රජයට අයවැය ආධාර ලෙස, 2023 වසරේ මාර්තු මස 20වන දින විස්තීර්ණ ණය පහසුකම අනුමත කරන ලදී. ඒ අනුව, ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකමෙහි පළමු සහ දෙවන වාරික වශයෙන් සමස්ත වටිනාකම වි.ගැ.හි. මිලියන 508ක් (එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 670ක් පමණ) පිළිවෙලින් 2023 වසරේ මාර්තු සහ දෙසැම්බර් මාසවල දී මුදා හරින ලදී. විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ දක්වා ඇති ප්‍රමාණාත්මක කාර්යසාධන නිර්ණායක (Quantitative Performance Criteria - QPCs), අඛණ්ඩ කාර්යසාධන නිර්ණායක (Continuous Performance Criteria - CPCs), මුදල් ප්‍රතිපත්ති උපදේශන වගන්තිය (Monetary Policy Consultative Clause - MPCC), දර්ශක ඉලක්ක (Indicative Targets - ITs) සහ ව්‍යුහාත්මක මිණුම් දඬු (Structural Benchmarks - SBs) යනාදී නිර්ණායක භාවිතයෙන් ජා.මු. අරමුදල සහ අදාළ බලධාරීහු විස්තීර්ණ ණය පහසුකමෙහි ප්‍රගතිය නිරන්තරයෙන් අධීක්ෂණය කරති. ශ්‍රී ලංකාව වෙනුවෙන් මෙම ඉලක්ක සපුරා ගැනීමේ වගකීම රජය සහ මහ බැංකුව වෙත පැවරී ඇත. වැඩසටහන් කාර්යසාධනය සම්බන්ධයෙන් ගත් කළ, 2023 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය සඳහා සමාජ වියදම් පිළිබඳ දර්ශක ඉලක්කය හැර සියලුම ප්‍රමාණාත්මක කාර්යසාධන නිර්ණායක සහ දර්ශක ඉලක්ක සපුරා ඇති අතර, 2024 වසරේ පෙබරවාරි මස අවසානයට පෙර බොහෝ ව්‍යුහාත්මක මිණුම් දඬු සපුරාලීමට හෝ ප්‍රමාද වී සපුරා ගැනීමට හැකි විය. 2024 වසරේ මාර්තු මස 21වන දින ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහනේ දෙවන සමාලෝචනය අවසන් කිරීම සඳහා ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ කාර්යමණ්ඩල මට්ටමේ එකඟතාවකට එළඹුණි. ජා.මු.

අරමුදලේ විධායක මණ්ඩලය විසින් මෙම සමාලෝචනය අනුමත කළ පසු, ශ්‍රී ලංකාවට තවත් වි.ගැ.හි. මිලියන 254ක (එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 337ක් පමණ) මූල්‍යකරණය සඳහා ප්‍රවේශය හිමිවනු ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාවය සහ රාජ්‍ය ණය තිරසාර බව යළි ඇති කිරීම සඳහා, ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන ප්‍රධාන ප්‍රතිසංස්කරණ කිහිපයක් මත රඳෙන විස්තරාත්මක ආර්ථික ප්‍රතිසංස්කරණ වැඩසටහනක් ලෙස සැලසුම් කර ඇත. මෙම සාධක අතරට ආදායම් මත පදනම් වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය, වඩාත් අවදානමට ලක්විය හැකි ජනතාව ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ශක්තිමත් සමාජ ආරක්ෂණ ජාලයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම, රාජ්‍ය ණය තිරසාරභාවය යළි ඇති කිරීම අරමුණු කර ගත් ස්වෛරීත්ව ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ උපාය මාර්ගයක්, මිල ස්ථායීතාවය යළි ඇති කිරීමේ බහු විධ උපාය මාර්ගයක් සහ වඩාත් නම්‍යශීලී විනිමය අනුපාතිකයක් යටතේ ජාත්‍යන්තර සංචිත යළි ගොඩනැගීම, මූල්‍ය අංශයේ ස්ථායීතාවය සුරැකීමේ ප්‍රතිපත්ති, පාලනය සහ දූෂණ අවදානම් සඳහා විසඳුම් ලබා දීම ඉලක්ක කරගත් ප්‍රතිසංස්කරණ සහ ආර්ථික වර්ධනය වැඩි දියුණු කරන පුළුල් ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ ඇතුළත් වේ.

දැනට පවතින ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහනේ ප්‍රධාන ඉලක්ක සහ මූලිකාංග, පහත සාකච්ඡා කෙරේ.

**ශුද්ධ ජාත්‍යන්තර සංචිත ඉලක්කය**

ශුද්ධ ජාත්‍යන්තර සංචිත ඉලක්කය සංචිත සම්බන්ධ වගකීම් හැර මහ බැංකුව විසින් පවත්වාගෙන යනු ලබන සංචිත මට්ටම මැන බැලීම සඳහා විස්තීර්ණ ණය පහසුකම යටතේ ඇති ප්‍රමාණාත්මක කාර්යසාධන නිර්ණායකයක් වේ. මූල්‍ය ගිණුම වෙත වූ ලැබීම් අඛණ්ඩව මධ්‍යස්ථ වීම, බහුපාර්ශ්වික ණය හිමියන්ට සිදු කරනු ලැබූ විදේශීය ණය සේවාකරණ ගෙවීම් සහ මූලික වශයෙන් වසර තුළ අත්‍යවශ්‍ය භාණ්ඩ ආනයනය සඳහා මහ බැංකුව විසින් දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ වෙත සිදු කළ ශුද්ධ විකුණුම් හේතුවෙන් දළ නිල සංචිත සැලකිය යුතු ලෙස පහත වැටුණු බැවින් 2022 වසරේ සහ 2023 වසරේ මුල් කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී සංචිත අඩු මට්ටමක පැවතුණි. වැඩසටහන ආරම්භයේ දී, එනම් 2023 වසරේ මාර්තු මස අවසානය වන විට, සංචිත සම්බන්ධ වගකීම් සංචිත වත්කම්වලට වඩා බෙහෙවින් වැඩි වූ නිසා ශුද්ධ ජාත්‍යන්තර සංචිත විශාල සෘණ මට්ටම්වල පැවතුණි. විස්තීර්ණ ණය පහසුකම යටතේ ශුද්ධ ජාත්‍යන්තර සංචිත ඉලක්කය සාක්ෂාත් කර ගැනීමේ මූලික අරමුණ වනුයේ වගකීම් අභිබවා දළ



# 1

නිල සංචිත වත්කම් වැඩි වීම සහතික කිරීම සහ එමගින් ශුද්ධ ජාත්‍යන්තර සංචිත ධනාත්මක මට්ටම් වල පවත්වා ගැනීමයි. මේ දක්වා, විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළෙන් ශුද්ධ පදනමක් මත විදේශ විනිමය මිලදී ගනිමින් සංචිත ගොඩ නැගීම අඛණ්ඩව සිදු කරන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, දළ නිල සංචිත මට්ටම ද 2022 වසර අවසන් වන විට එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 1.9ක සිට 2023 වසර අවසන් වන විට එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 4.4ක් පමණ දක්වාත්, 2024 වසරේ මාර්තු මාසය අවසන් වන විට එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 5.0ක් පමණ දක්වාත් කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළේය.

### මහ බැංකුව විසින් රජයට ලබා දෙන ශුද්ධ ණය පිළිබඳ ඉලක්කය

අතීතයේ පටන්, අනුප්‍රාප්තික රජයන් විසින් මූල්‍යන ලබා ගැනීම සඳහා මහ බැංකුව වෙත යොමු වීම, 2022 වසරේ දී උද්ධමනය සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ මට්ටමකට නැංවීමට බලපෑ ප්‍රධාන හේතුවක් විය. මහ බැංකුව විසින් රජය වෙත ලබා දුන් ණය සහ රජය විසින් මහ බැංකුවේ පවත්වාගෙන යනු ලබන රුපියල් තැන්පතු අතර වෙනස මගින් මහ බැංකුවෙන් රජයට ලබා දුන් ශුද්ධ ණය ගණනය කරනු ලැබේ. ජා.මු. අරමුදලේ වැඩසටහනට පෙර, රජයේ අයවැය හිඟය මූල්‍යනය කිරීමට මහ බැංකුවට නිරන්තරයෙන් සිදු විය. රජයට මහ බැංකුවෙන් මූල්‍ය පහසුකම් ලබා ගැනීමට හැකි ඕනෑම මාර්ගයක් වැළැක්වීම ජා.මු. අරමුදලේ වැඩසටහනේ එක් ප්‍රධාන අරමුණක් වූ අතර, මෙය 2023 අංක 16 දරන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු පනත බලාත්මක කිරීම හරහා සාක්ෂාත් කර ගන්නා ලදී. මහ බැංකුව විසින් රජයට අලුතින් මූල්‍යන සැපයීමකින් තොරව සහ මහ බැංකුවේ දැනට පවතින රජයේ සුරැකුම්පත් තොරතුරු ක්‍රමානුකූලව අඩු කිරීම තුළින් ජා.මු. අරමුදලේ වැඩසටහනට අනුව 2023 වසරේ දෙසැම්බර් අවසානය වන විට සපුරා ගත යුතුව තිබූ මහ බැංකුවෙන් රජයට ලබා දුන් ශුද්ධ ණය ඉලක්කය ද සාක්ෂාත් කර ගන්නා ලදී.

### මුදල් ප්‍රතිපත්ති උපදේශන වගන්තිය

ශ්‍රී ලංකාවේ උද්ධමනය 2022 වසරේ දී ඉතිහාසයේ පෙර වාර්තා නොවූ ආකාරයේ ඉහළ මට්ටම් වාර්තා කළේය. දේශීය මිල ස්ථායීතාවය පවත්වා ගැනීමේ අරමුණට අනුකූලව ශ්‍රී ලංකාව ඉලක්කගත උද්ධමන මට්ටම සාක්ෂාත් කර ගැනීම සහතික කිරීම සඳහා උද්ධමනයේ ප්‍රවණතා සමීපව නිරීක්ෂණය කිරීමට මුදල් ප්‍රතිපත්ති උපදේශන වගන්තිය පිහිටුවා ඇත. එය පෙර තීරණය කළ ඉලක්කගත දිනයන්හි දී කාර්තුමය උද්ධමනය නිරීක්ෂණය කරයි. ඒ අනුව, කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය (CCPI) (2021=100) මත පදනම්ව ගණනය කරනු ලබන වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත කාර්තුමය සාමාන්‍ය උද්ධමනය, ජා.මු. අරමුදලේ කාර්යමණ්ඩල වාර්තාවේ

තාක්ෂණික අවබෝධතා ගිවිසුමේ නිශ්චිතව දක්වා ඇති ක්‍රමවේදයට අනුව ගණනය කිරීමේ දී 2023 වසරේ දෙසැම්බර් මස වන විට සියයට 3.0ක් විය. එබැවින්, 2023 වසරේ දෙසැම්බර් මස වාර්තා කළ උද්ධමනය මුදල් ප්‍රතිපත්ති උපදේශන වගන්තියෙහි දක්වා ඇති සියයට 2.0-3.5 අතර පහළ බාහිර පරාසය තුළ පැවතියේය.

### ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය, රාජ්‍ය ආදායම සහ සමස්ත අයවැය ශේෂය

ශ්‍රී ලංකා රජයේ ආදායම එක් රැස් කිරීම ලොව පහළම ආදායම් එක් රැස් කිරීමේ මට්ටමක් ලෙස හඳුනාගෙන ඇති අතර ඉතිහාසය පුරාවට සැලකිය යුතු ප්‍රාථමික ශේෂ හිඟයකට හේතු වී ඇත. ශ්‍රී ලංකාව ආදායම් මත පදනම් වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාත්මක කිරීම, සමාජ ආරක්ෂණ ජාල, රාජ්‍ය ආයතන සහ රජය සතු ව්‍යවසායයන් සඳහා ප්‍රතිසංස්කරණ හඳුන්වා දීම ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ ඇති අවශ්‍යතා වන අතර, කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නැංවීම සහ රාජ්‍ය භාණ්ඩාගාරයට ඇති බලපෑම අඩු කිරීම ඒ තුළින් අරමුණු කර ගෙන ඇත. දැඩි රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ප්‍රයත්නයන්ගේ සහාය ඇතිව රජය විසින් 2023 වසර සඳහා ප්‍රාථමික අතිරික්තයක් වාර්තා කර ඇති අතර එය 2023 වසර සඳහා ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ ඉලක්කගත ප්‍රාථමික හිඟය සමග සැසඳීමේ දී ඉතා හිතකර තත්ත්වයකි. මේ අතර, 2023 වසරේ රාජ්‍ය වියදම ඉහළ ගිය ද රාජ්‍ය ආදායමේ සැලකිය යුතු ලෙස වැඩිවීම නිසා සමස්ත අයවැය හිඟය අඩු විය.

මීට අමතරව, රජයේ බදු ආදායම ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ දර්ශක ඉලක්කයක් ලෙස දක්වා ඇත. ජා.මු. අරමුදලේ මෑතක දී අවසන් වූ වැඩසටහන් සමාලෝචනයේ දී බදු ආදායම් එකතු කිරීමේ කැපී පෙනෙන දියුණුව ඇගයීමට ලක් විය.

### අඛණ්ඩ කාර්ය සාධන නිර්ණායක සහ දර්ශක ඉලක්ක

ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහනේ අඛණ්ඩ කාර්ය සාධන නිර්ණායක දෙකක් නියම කර ඇත. මේ තුළ (i) මූල්‍ය නොවන රාජ්‍ය ආයතන සහ මහ බැංකුව විසින් විදේශ ගෙවීම්වලට අදාළව උපචිත අගයන් වාර්තා නොකිරීමට වග බලා ගැනීම සහ (ii) මහ බැංකුව විසින් ප්‍රාථමික වෙළඳපොළෙන් තවදුරටත් රජයේ සුරැකුම්පත් මිලදී ගැනීම් සිදු නොකිරීම ද ඇතුළත් වේ. වැඩසටහනේ මෙතෙක් පැවති මෙම අඛණ්ඩ කාර්ය සාධන නිර්ණායක ශ්‍රී ලංකා බලධාරීන් විසින් සපුරා ඇත. මීට අමතරව, මධ්‍යම රජයේ බදු ආදායම, මධ්‍යම රජයේ සමාජ වියදම්, ඉන්ධන සහ විදුලිය සඳහා වන වාණිජ නොවන වගකීම්වල පිරිවැය සහ භාණ්ඩාගාර ඇපකර සම්බන්ධ සීමාවන් යනාදිය සම්බන්ධ දර්ශක ඉලක්ක මෙම වැඩසටහන මගින් නියම කර ඇත. 2023 වසරේ



දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට සමාජ වියදම් හැර අනෙකුත් සියලුම දර්ශක ඉලක්ක, වැඩසටහන යටතේ රජය විසින් සපුරා ගන්නා ලදී.

**ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ ප්‍රගතිය**

ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම මගින් අපේක්ෂා කරන පරිදි තිරසාර මාවතක් කරා රාජ්‍ය ණය අඩු කිරීමේ දිශානතියකට යොමු කිරීමේ අරමුණින් විදේශීය ණය සඳහා සහන ලබා ගැනීමට රජය විසින් විදේශීය ණය හිමියන් සමඟ සාකච්ඡා කරමින් සිටියි. විදේශීය ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සැලකිය යුතු ප්‍රගතියක් ලබා ගෙන ඇත. 2023 වසරේ නොවැම්බර් මාසයේ දී, නිල ණය හිමියන්ගේ කමිටුව සමඟ බලධාරීන් ප්‍රතිපත්තිමය එකඟතාවකට එළඹුණු අතර, ශ්‍රී ලංකාව පිළිබඳ එහි වගකීම් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සඳහා වන අපනයන-ආනයන බැංකුව ශ්‍රී ලංකාව සමඟ මූලික එකඟතාවකට ද එළඹුණි. දැනට, වැඩසටහන් පරාමිතීන් හා සැසඳිය හැකි ආකාරයෙන් ණය ගිවිසුම්වලට එළඹීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාව නිල ණය හිමියන්ගේ කමිටුව සහ වන අපනයන-ආනයන බැංකුව සමඟ සමීපව කටයුතු කරයි. මේ අතර, ශ්‍රී ලංකාව විදේශීය වාණිජ ණය හිමියන් සමඟ සාකච්ඡා තුළින් සහ තොරතුරු අධිකාරිව හුවමාරු කර ගැනීම තුළින් මනා විශ්වාසයෙන් යුතුව සමීපව කටයුතු කරමින් සිටින අතර, ණය සඳහා ගනු ලබන පිළියම් ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳව ඉක්මනින් එකඟතාවකට පැමිණීම අරමුණු කර ගෙන ඇත.

මීට අමතරව, රජය විසින් 2023 වසරේ ජූලි මාසයේ දී සිය දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ වැඩසටහන දියත් කරන ලද අතර, එහි මූලික කර්තව්‍යයන් 2023 වසරේ සැප්තැම්බර් මාසයේ දී අවසන් කරන ලදී. ඉදිරිපත් කර ඇති ණය හුවමාරුව රජයේ අනාගත වාර්ෂික දළ මූල්‍යන අවශ්‍යතා තිරසාර මට්ටම්වලට අඩු කිරීමට දායක වන අතර රජයට සැලකිය යුතු ද්‍රවශීලතා සහනයක් ලබා දීමට යොමු විය.

**ප්‍රධාන ව්‍යුහාත්මක මිණුම් දඬු**

දැනට ක්‍රියාත්මක ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහනෙහි රාජ්‍ය මූල්‍ය, රජය සතු ව්‍යවසායයන් සහ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල ප්‍රතිසංස්කරණ, මූල්‍ය අංශය සහ පාලනය වැනි ක්ෂේත්‍රවල ව්‍යුහාත්මක මිණුම් අන්තර්ගත වේ. මෙම ව්‍යුහාත්මක මිණුම් දඬු සපුරා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් මේ වන විට සැලකිය යුතු ප්‍රගතියක් ලබා ඇත. මහ බැංකුවට අදාළ වන ප්‍රධාන ව්‍යුහාත්මක මිණුම් දඬු අතරට මහ බැංකු පනත බලාත්මක කිරීම, විශාලතම රාජ්‍ය බැංකු දෙක සහ විශාලතම පෞද්ගලික අංශයේ බැංකු තුන සඳහා බැංකු නිර්ණ කිරීමේ ව්‍යායාමයේ වත්කම්වල ප්‍රමිතිය සමාලෝචනය සම්පූර්ණ කිරීම, බැංකු පද්ධතියේ ප්‍රාග්ධනය සහ විදේශ

විනිමය ද්‍රවශීලතා හිඟයන් සඳහා විසඳුම් සෙවීමට ඉදිරි දැක්ම සකස් කිරීම, සහ ප්‍රාග්ධනීකරණ සැලැස්මක් සකස් කිරීම ඇතුළත් වේ. තවද, බැංකු පනතේ සංශෝධන සඳහා පාර්ලිමේන්තු අනුමැතිය ප්‍රමාදයකින් වුවද ලබා ගන්නා ලදී. රජය සතු ව්‍යවසායයන් ප්‍රතිසංස්කරණ සම්බන්ධයෙන්, පිරිවැය පිළිබිඹු කරන ඉන්ධන මිල නියම කිරීම සහ සුත්‍ර මත පදනම් වූ ගැලපීම් සමඟ විදුලි ගාස්තු නිරණය කිරීමේ රාමුවක් සැකසීම වැනි වැදගත් ව්‍යුහාත්මක මිණුම් දඬු සපුරා ඇත. ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය සහ ලංකා බනිජතෙල් නීතිගත සංස්ථාව වැනි දීර්ඝ කාලීනව පාඩු ලබන ආයතන ලාභදායී තත්ත්වයට වැඩි දියුණු වීමත් සමඟ මෙම උත්සාහයන් දැනටමත් සාර්ථක ප්‍රතිඵල පෙන්නුම් කර ඇත. 2024 වසරේ විසර්ජන පනතට පාර්ලිමේන්තු අනුමැතිය ලැබීම, රාජ්‍ය ඇපකරවල සීමාව දළ දේශීය නිෂ්පාදනයෙන් සියයට 7.5ක් දක්වා අඩු කිරීමට කැබිනට් අනුමැතිය ලබා ගැනීම, එකතු කළ අගය මත බදු (VAT) ආපසු ගෙවීමේ ක්‍රමයක් ගොඩනැගීමේ උපාය මාර්ගයක් සඳහා කැබිනට් අනුමැතිය ලබා ගැනීම සහ සරල කළ අගය එකතු කළ බද්ද (SVAT) සම්පූර්ණයෙන් ඉවත් කිරීම සහ බදු අනුකූලතාව සඳහා ප්‍රධාන කාර්යසාධන දර්ශක හඳුන්වා දීම රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයට සම්බන්ධ මේ වන විට සපුරා ඇති ව්‍යුහාත්මක මිණුම් දඬු කිහිපයකි.

**පාලනය**

ශ්‍රී ලංකාවේ තිරසාර සහ සැමට ප්‍රතිලාභ අත්වන ලෙස ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත් වීම සහතික කිරීම සඳහා දූෂණ අවදානම් සඳහා විසඳුම් සෙවීම ඉතා වැදගත් වේ. වැඩසටහනේ ප්‍රධාන කේන්ද්‍රීය ප්‍රතිසංස්කරණයක් වන පාලනය සහ දූෂණ විරෝධී ප්‍රතිසංස්කරණ ඉදිරියට ගෙන යෑමට ශ්‍රී ලංකාව කැපවී සිටී. මේ සම්බන්ධයෙන්, ජා.මු. අරමුදලේ පාලන නිර්ණය පිළිබඳ ක්‍රියාවලිය සිදුකළ ආසියාවේ පළමු රට බවට පත් වෙමින් ශ්‍රී ලංකාව 2023 වසරේ සැප්තැම්බර් මාසයේ දී පාලන නිර්ණ වාර්තාව ප්‍රකාශයට පත් කළේය. තවද, පාලන නිර්ණ වාර්තාවේ ප්‍රධාන නිර්දේශ ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාව විසින් ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම මෑතක දී ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද අතර, මෑතක දී අවසන් වූ සමාලෝචනයේ දී ජා.මු. අරමුදල විසින් මෙය ඇගයීමට ලක් කරන ලදී. දූෂණ අවදානම් පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීම, ආර්ථිකය පිළිබඳ විශ්වාසය යළි ගොඩනැංවීම සහ ආර්ථික වර්ධනය වඩාත් ශක්තිමත් සහ සැමට ප්‍රතිලාභ අත්වන ආකාරයෙන් සිදු වීම සඳහා මෙම ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමට තිරසාර ප්‍රයත්නයන්ගේ අවශ්‍යතාවය ජා.මු. අරමුදල විසින් අවධාරණය කර ඇත.



# 1

## 1.20 සංඛ්‍යා සටහන

### මූල්‍ය අංශයේ සමස්ත වත්කම්

	2022 (අ)		2023 (ආ)	
	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය (%)	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය (%)
<b>බැංකු අංශය</b>	<b>23,928.0</b>	<b>76.2</b>	<b>24,611.5</b>	<b>74.1</b>
මහ බැංකුව	4,510.3	14.4	4,205.4	12.7
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු	17,226.3	54.9	18,121.0	54.6
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු	2,191.4	7.0	2,285.0	6.9
<b>තැන්පතු බාරගන්න අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන</b>	<b>1,812.1</b>	<b>5.8</b>	<b>1,914.1</b>	<b>5.8</b>
බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්	1,610.2	5.1	1,692.0	5.1
සමුපකාර ග්‍රාමීය බැංකු (අූ)	201.2	0.6	221.3	0.7
සකසුරුවම් හා ණය ගනුදෙනු සමුපකාර සමිති	0.8	0.0	0.9	0.0
<b>විශේෂිත මූල්‍ය ආයතන</b>	<b>328.9</b>	<b>1.0</b>	<b>728.7</b>	<b>2.2</b>
විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්	1.0	0.0	1.2	0.0
බලපත්‍රලාභී ක්ෂුද්‍රමූල්‍ය සමාගම්	9.9	0.0	11.7	0.0
ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්	131.7	0.4	270.8	0.8
කොටස් තැරැව්කරුවන්	24.8	0.1	24.3	0.1
එකක හාර / එකක හාර කළමනාකරණ සමාගම්	153.5	0.5	411.6	1.2
වෙළඳපොළ අතරමැදියන් (අූ)	8.0	0.0	9.1	0.0
ව්‍යවසාය ප්‍රාග්ධන සමාගම්	෭෭.෩	෭෭.෩	෭෭.෩	෭෭.෩
<b>ගිවිසුම්ගත ඉතිරි කිරීමේ ආයතන</b>	<b>5,320.3</b>	<b>16.9</b>	<b>5,945.5</b>	<b>17.9</b>
රක්ෂණ සමාගම්	947.3	3.0	1,086.9	3.3
සේවක අර්ථසාධක අරමුදල	3,491.8	11.1	3,895.1	11.7
සේවා නියුක්තයන්ගේ හාර අරමුදල	465.0	1.5	520.5	1.6
අනුමත විශ්‍රාම සහ අර්ථසාධක අරමුදල	330.4	1.1	347.2	1.0
රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල	85.9	0.3	95.8	0.3
<b>එකතුව</b>	<b>31,389.4</b>	<b>100.0</b>	<b>33,199.8</b>	<b>100.0</b>

(අ) සංශෝධිත මූලාශ්‍රයන්: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව  
 (ආ) තාවකාලික සමුපකාර සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව  
 (ඇ) දත්ත නොමැතිකම හේතුවෙන් 2023 වසර අවසානයේ සමුපකාර ග්‍රාමීය බැංකුවල වත්කම් පදනම ලෙස එම වසරේ තුන්වන කාර්තුවේ වත්කම් පදනම යොදාගෙන ඇත.  
 (ඈ) වෙළඳපොළ අතරමැදියන් ලෙස ලියාපදිංචි වී ඇති බලපත්‍රලාභී බැංකු, බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් හැර.

මූලාශ්‍රයන්: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව  
 සමුපකාර සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව  
 කම්කරු දෙපාර්තමේන්තුව  
 විශ්‍රාම වැටුප් දෙපාර්තමේන්තුව  
 සේවා නියුක්තයන්ගේ හාර අරමුදල් මණ්ඩලය  
 ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ නියාමන කොමිෂන් සභාව  
 සභික මහා සංගමය  
 ශ්‍රී ලංකා සුරැකුම්පත් සහ විනිමය කොමිෂන් සභාව  
 ශ්‍රී ලංකා එකක හාර සංගමය

පිළිබඳ නව රෙගුලාසි 2023 වසරේ දී නිකුත් කරන ලදී. තවද, මූල්‍ය පද්ධතියේ තත්ත්වයන් පිළිබඳ විස්තර 2023 මූල්‍ය ස්ථායීතා විවරණය මඟින් ලබාගත හැක<sup>22</sup>.

### 1.5.1 බැංකු අංශය

මූල්‍ය අංශයේ ප්‍රධාන අංශය වන බැංකු අංශය, 2023 වසර අවසන් වන විට මූල්‍ය අංශයේ සමස්ත වත්කම්වලින් සියයට 61.5කට හිමිකම් කියමින්, අවම නියාමන අවශ්‍යතාවන්ට වඩා වැඩියෙන් පවත්වාගත්

ප්‍රාග්ධන සහ ද්‍රවශීලතා මට්ටම් වල සහාය ඇතිව, ආර්ථික අර්බුදයෙන් හා අහිතකර ගෝලීය තත්ත්වයන්ගෙන් පැන නැගුණු අභියෝගවලට ඔරොත්තු දීමට සමත් විය. 2023 වසර අවසන් වන විට, බැංකු අංශය, බැංකු 30කින්, එනම් විදේශ බැංකු ශාඛා 11ක් ද ඇතුළුව බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු 24කින් සහ බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු 6කින් සමන්විත විය. බැංකු අංශය විසින්, බැංකු ජාලය පුළුල් කිරීම සහ බැංකු සේවා වැඩි දියුණු කිරීම මඟින් මූල්‍ය අතරමැදිකරණය සඳහා අඛණ්ඩව සහයෝගය ලබා දුන් අතර එමඟින් මූල්‍ය අන්තර්ගතතාවය

22 <https://www.cbsl.gov.lk/en/publications/economic-and-financial-reports/financial-system-stability-review>





**1.21 සංඛ්‍යා සටහන**

**බැංකු අංශයේ වත්කම් සහ වගකීම් සංයුතිය**

අයිතමය	2022 (අ)		2023 (ආ)		වෙනස (%)	
	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය (%)	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය (%)	2022	2023
<b>වත්කම්</b>						
ණය සහ අත්තිකාරම්	11,312.5	58.3	11,017.6	54.0	5.5	(2.6)
ආයෝජන	5,931.7	30.5	7,314.0	35.8	19.4	23.3
වෙනත් (ඇ)	2,172.4	11.2	2,074.4	10.2	92.1	(4.5)
<b>වගකීම්</b>						
තැන්පතු	15,298.7	78.8	16,623.6	81.5	18.8	8.7
ණය ගැනුම්	1,871.6	9.6	1,389.0	6.8	(13.9)	(25.8)
ප්‍රශ්න අරමුදල්	1,598.1	8.2	1,766.9	8.7	18.5	10.6
වෙනත්	648.2	3.3	626.5	3.1	52.2	(3.4)
<b>මුළු වත්කම්/වගකීම්</b>	<b>19,416.6</b>	<b>100.0</b>	<b>20,406.0</b>	<b>100.0</b>	<b>15.4</b>	<b>5.1</b>

(අ) සංශෝධිත  
 (ආ) තාවකාලික  
 (ඇ) මුදල් හා බැංකු ශේෂයන්, සරාපනයන්, ප්‍රති විකුණුම් ගිවිසුම් සහ ස්ථාවර වත්කම් ඇතුළත් වේ.  
 මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ප්‍රවර්ධනය කරන ලදී. 2023 වසර තුළ දී, බැංකු ශාඛා 7ක් සහ ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 272ක් ස්ථාපිත කළ අතර, බැංකු ශාඛා 4ක් සහ ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 31ක් වසා දමන ලදී. ඒ අනුව, 2023 වසර අවසානය වන විට සමස්ත බැංකු ඒකක සංඛ්‍යාව සහ ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර සංඛ්‍යාව, පිළිවෙළින්, 7,517ක් සහ 6,943ක් දක්වා ඉහළ ගොස් ඇත. බැංකු අංශයේ සමස්ත වත්කම් ප්‍රමාණය වසර තුළ රුපියල් බිලියන 989.4කින් ඉහළ ගිය අතර 2023 දෙසැම්බර් වන විට එය රුපියල් ට්‍රිලියන 20.0 ඉක්මවීය. 2022 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 15.4ක වාර්ෂික වර්ධනයට සාපේක්ෂව, 2023 වසර අවසානයේ සියයට 5.1ක වාර්ෂික වර්ධනයක්, බැංකු අංශයේ වත්කම් වාර්තා කරන ලදී. විනිමය අනුපාතිකය අධි ප්‍රමාණය වීමත් සමඟ විදේශ මුදල් වලින් නාමනය

කරන ලද ණය සහ ලැබිය යුතු දෑ සහ ආයෝජන ශ්‍රී ලංකා රුපියල් වලට පරිවර්තනය වීම මෙම වර්ධනයේ පසුබෑමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. ණය සහ ලැබිය යුතු දෑ, 2022 අවසානයේ පැවති සියයට 5.5ක වාර්ෂික වර්ධනයට සාපේක්ෂව, 2023 අවසානයේ දී සියයට 2.6කින් වාර්ෂික සංකෝචනයකට ලක් වූ අතර, 2023 වසරේ පළමු භාගය තුළ පැවති දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය මෙයට හේතු විය. මේ අතර, ආයෝජනවල වාර්ෂික වර්ධනය 2022 වසර අවසානයේ සියයට 19.4 සිට 2023 වසර අවසානය වන විට සියයට 23.3ක් දක්වා වැඩි විය. සලකා බලන කාලය තුළ ආයෝජනවල වර්ධනයට, වෙනත් විස්තීර්ණ ආදායම් හරහා සාධාරණ වටිනාකම මත, ගණනය වන ආයෝජන රුපියල් බිලියන 828.2කින් වැඩි වීම සහ ක්‍රමානුකූල

**1.22 සංඛ්‍යා සටහන**

**බැංකු අංශයේ තැන්පතු සංයුතිය**

	2022 (අ)		2023 (ආ)		වෙනස (%)	
	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය (%)	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය (%)	2022	2023
ඉල්ලුම් තැන්පතු	1,060.0	6.9	1,079.0	6.5	19.4	1.8
ඉතුරුම් තැන්පතු	3,713.0	24.3	4,293.0	25.8	(7.4)	15.6
ස්ථාවර තැන්පතු	10,393.0	67.9	11,042.3	66.4	32.2	6.2
වෙනත් තැන්පතු	133.2	0.9	209.3	1.3	12.0	57.2
<b>මුළු තැන්පතු</b>	<b>15,299.1</b>	<b>100.0</b>	<b>16,623.6</b>	<b>100.0</b>	<b>18.8</b>	<b>8.7</b>

(අ) සංශෝධිත  
 (ආ) තාවකාලික  
 මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

# 1

පිරිවැය මත ගණනය වන මූල්‍ය ආයෝජන රුපියල් බිලියන 311.2කින් වැඩි වීම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය.

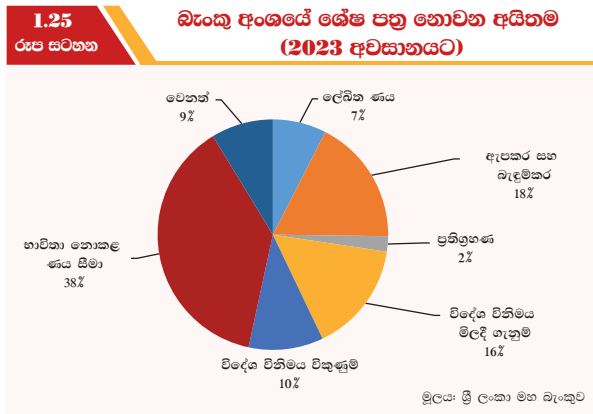
බැංකු අංශයේ අරමුදල් සැපයීමේ ප්‍රධාන ප්‍රභවය ලෙස අඛණ්ඩව පැවති තැන්පතු, 2023 වසර අවසානය වන විට මුළු ශේෂ පත්‍ර වගකීම්වලින් සියයට 81.5ක් වූ අතර, ණය ගැනීම් වල දායකත්වය සියයට 6.8ක් විය. 2023 වසර අවසන් වන විට සමස්ත තැන්පත්වලින්, කාලීන තැන්පත් සියයට 66.4ක් වූ අතර, ඉතුරුම් තැන්පත් සහ ඉල්ලුම් තැන්පත්, පිළිවෙලින්, සියයට 25.8ක් සහ සියයට 6.5ක් විය. ඒ අනුව, ජංගම හා ඉතුරුම් ගිණුම් අනුපාතය, 2022 වසරේ පැවති සියයට 31.2ක සිට 2023 වසරේ දී සියයට 32.3ක් දක්වා ඉහළ ගියේ ය. බැංකු අංශයේ සමස්ත ණය ගැනීම්, 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 301.4ක (සෘණ සියයට 13.9) පහත වැටීමට සාපේක්ෂව, 2023 දී රුපියල් බිලියන 482.5කින් (සෘණ සියයට 25.8) පහත වැටීමක් පෙන්නුම් කරන ලදී. ස්වෛරීත්ව ශ්‍රේණිගත කිරීම් පහත වැටීම්වල බලපෑම පිළිබිඹු කරමින් 2023 වසරේ දී විදේශ විනිමය ණය ගැනීම් සියයට 40.8කින් (එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 514.5) අඩු වීම මෙයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී ඇති අතර, 2023 වසරේ දී රුපියල් ණය ගැනීම් ද සියයට 19.4කින් (රුපියල් බිලියන 256.0) පහත වැටීමක් වාර්තා කරන ලදී.

බැංකු අංශයේ ශේෂ පත්‍රයෙන් බාහිර නිරාවරණ, 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 0.6ක සෘණාත්මක වර්ධනයට (රුපියල් බිලියන 26.3ක අඩුවීම) සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 15.6ක වර්ධනයක් (රුපියල් බිලියන 724.4ක වැඩිවීම) පෙන්නුම් කරන ලදී. 2023 වසර තුළ දී ශේෂ පත්‍රයෙන් බාහිර විදේශ විනිමය මිලදී ගැනීම් (රුපියල් බිලියන 415.0), ශේෂ

පත්‍රයෙන් බාහිර විදේශ විනිමය විකුණුම් (රුපියල් බිලියන 261.0), භාවිතා නොකළ ණය සීමා (රුපියල් බිලියන 118.4) සහ ලේඛන ණය (රුපියල් බිලියන 52.3) සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරන ලද අතර, ඇපකර හා බැඳුම්කර (රුපියල් බිලියන 223.8) සහ ප්‍රතිග්‍රහණ (රුපියල් බිලියන 3.8) පහළ යෑමක් වාර්තා කරන ලදී.

3 වන අදියර යටතේ පවතින ණය අනුපාතය මගින් නිරූපණය කෙරෙන පරිදි, 2023 වසර අවසානයේ දී බැංකු අංශයේ ණය අවදානම ඉහළ මට්ටමක පැවතුණි. ප්‍රධාන වශයෙන් 3 වන අදියර යටතේ පවතින ණය වැඩිවීම් සහ ණය සහ ලැබිය යුතු දෑ වල සංකෝචනය හේතුවෙන්, බැංකු අංශයේ 3 වන අදියර යටතේ පවතින ණය අනුපාතය, 2022 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 11.3 ට සාපේක්ෂව 2023 වසර අවසානයේ දී සියයට 12.8 දක්වා වැඩි වූ අතර, එමගින් බැංකු අංශයේ ණයවල ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ ගැටලුකාරී තත්ත්වයක් පෙන්නුම් කෙරිණි. කෙසේ වුව ද, 3 වන අදියර යටතේ පවතින ණය සඳහා වෙන් කිරීම් (භාවිතා නොකළ ණය සීමා ඇතුළුව) සියයට 18.4කින් (වාර්ෂික) වර්ධනය වීම මගින්, 2022 වසර අවසානයේ පැවති 3 වන අදියර යටතේ පවතින ණය හානිකරණ ආවරණ අනුපාතය වූ සියයට 44.9 ට සාපේක්ෂව, 2023 වසර අවසානයේ දී එය සියයට 49.3 දක්වා ඉහළ යෑමක් වාර්තා කළේය.

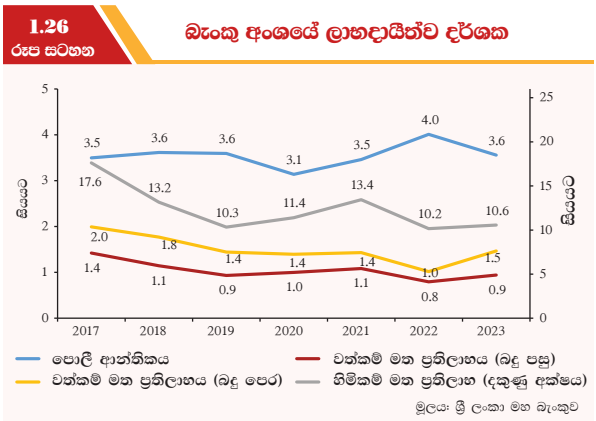
රුපියල් වලින් නාමනය කරන ලද රජයේ සුරැකුම්පත් වලින් නියෝජනය වන ද්‍රවශීල වත්කම්වල ඉහළ වර්ධනය හේතුවෙන්, ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීලතා වත්කම් අනුපාතය (SLAR) සහ ද්‍රවශීලතා ආවරණ අනුපාත (LCRs) මගින් පෙන්නුම් කෙරෙන බැංකු අංශයේ ද්‍රවශීලතාවය 2023 වසරේ දී වර්ධනය විය. ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීලතා වත්කම් අනුපාතය, 2023 වසර අවසානයේ දී සියයට 44.9 දක්වා වැඩි වූ අතර, එය අවම නියාමන අවශ්‍යතාවයට වඩා ඉහළ මට්ටමක පැවතුණි. තවද, සමස්ත වත්කම්වලට ද්‍රවශීලතා වත්කම් අනුපාතය ද 2022 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 23.6 ට සාපේක්ෂව 2023 අවසානයේ දී සියයට 35.9 දක්වා වර්ධනය විය. 2023 වසර තුළ බැංකු අංශයේ ද්‍රවශීලතා ආවරණ අනුපාතයන්හි සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළේය. 2023 වසර අවසානය වනවිට බැංකු අංශයේ රුපියල් සහ සියලු මුදල් ඒකක සඳහා අදාළ ද්‍රවශීලතා ආවරණ අනුපාත, පිළිවෙලින් සියයට 340.9 සහ සියයට 286.4





විය. මීට අමතරව, බැංකුවලට ප්‍රමාණවත් ලෙස ස්ථායී අරමුදල් මූලාශ්‍ර පවත්වාගැනීම සඳහා 2019 වසරේ දී හඳුන්වා දුන් ශුද්ධ ස්ථාවර අරමුදල් අනුපාතය (NSFR), 2023 අවසානයේ දී සියයට 158.4ක්ව පැවතුණු අතර, එය අවම නියාමන අවශ්‍යතාවය වන සියයට 100 ට වඩා ඉහළ අගයක පැවතුණි.

ප්‍රධාන වශයෙන් නව ණය භානිකරණ ගාස්තු අඩුවීම හේතුවෙන් වසර තුළ දී ලාභදායීත්වය වැඩිවීමක් පෙන්නුම් කරන ලදී. 2023 වසර තුළ බැංකු අංශයේ පොලී ආදායම සියයට 25.5කින් ඉහළ ගිය අතර, පොලී වියදම් සියයට 42.7කින් වැඩි වීම, ශුද්ධ පොලී ආදායම සියයට 4.9කින් අඩු වීමට හේතුවිය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2022 වසර අවසානයේ සියයට 4.0ක්ව පැවති ශුද්ධ පොලී ආන්තිකය, 2023 වසර අවසානයේ දී සියයට 3.6 දක්වා අඩු විය. 2023 වසර තුළ දී සේවක පිරිවැය රුපියල් බිලියන 16.8කින් වැඩි වීම සහ ණය භානිකරණ හා අනෙකුත් අලාභ වෙන්කිරීම් රුපියල් බිලියන 305.0කින් අඩු වීම හේතුවෙන් පොලී නොවන වියදම් රුපියල් බිලියන 49.2කින් වැඩිවිය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, නියාමන වාර්තාකරණයට අනුව 2023 වසර සඳහා වන බදු පෙර ලාභය රුපියල් බිලියන 294.4ක් වූ අතර, එය පෙර වසරට සාපේක්ෂව රුපියල් බිලියන 116.6ක ඉහළ යෑමකි. 2023 වසර තුළ දී බැංකු අංශයෙහි බදු පසු ලාභය රුපියල් බිලියන 188.9ක් වූ අතර, එය පෙර වසරට සාපේක්ෂව සියයට 22.8ක වර්ධනයකි. මෙම ලාභයෙහි වැඩිවීම, වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ (බදු පෙර) අනුපාතය 2022 වසර අවසානයේ දී වාර්තා වූ



සියයට 1.0 සිට 2023 වසර අවසානය වන විට සියයට 1.5 දක්වා වැඩි වීම මෙන්ම, හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ (බදු පසු) අනුපාතය 2022 වසරේ දී පැවති සියයට 10.2 සිට 2023 වසරේ දී සියයට 10.6 දක්වා වැඩි වීම තුළින් ද පිළිබිඹු විය. තවද, ප්‍රධාන වශයෙන් මෙහෙයුම් පිරිවැය ඉහළ යෑම හේතුවෙන්, බැංකු අංශයේ කාර්යක්ෂමතාවය 2022 වසර අවසානයේ දී සියයට 31.5 සිට 2023 වසර අවසානයේ දී සියයට 40.5 දක්වා පිරිහීමට ලක්විය.

සමස්තයක් වශයෙන්, 2023 වසර තුළ දී, අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවන්ට අනුකූල වීමට බැංකු අංශය සමත්විය. ප්‍රධාන වශයෙන්, සමස්ත ණයවල සංකෝචනය රජයේ සුරැකුම්පත්වල ආයෝජන ඉහළ යෑම, සහ ශ්‍රී ලංකා රුපියල අධි ප්‍රමාණය වීම හේතුවෙන්, 2023 වසර තුළ දී අවදානම මත බර තැබූ වත්කම් ප්‍රමාණය පහත වැටීමෙන්, 2022 වසර

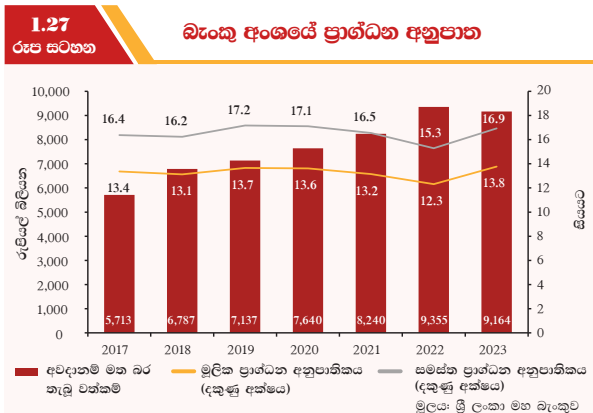
**1.23 සටහන** බැංකු අංශයේ ලාභදායීත්වය

අයිතමය	2022 (අ)		2023 (ආ)	
	වටිනාකම (රුපියල් බිලියන)	සාමාන්‍ය වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස	වටිනාකම (රුපියල් බිලියන)	සාමාන්‍ය වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස
ශුද්ධ පොලී ආදායම	750.8	4.0	713.8	3.6
පොලී ආදායම	2079.4	11.0	2609.0	13.0
පොලී වියදම	1328.6	7.0	1895.2	9.4
පොලී නොවන ආදායම	280.6	1.5	206.8	1.0
ශුද්ධ ගාස්තු සහ කොමිස් ආදායම	127.0	0.7	132.1	0.7
පොලී නොවන වියදම	324.0	1.7	373.2	1.9
සේවක පිරිවැය	173.2	0.9	190.0	0.9
ණය සහ වෙනත් අලාභ සඳහා වෙන්කිරීම්	468.8	2.5	163.8	0.8
බදු පෙර ලාභය (එකතුකළ අගය මත බදු අඩු කළ පසු)	177.8	0.9	294.4	1.5
බදු පසු ලාභය	153.8	0.8	188.9	0.9

(අ) සංශෝධිත (ආ) තාවකාලික මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව



# 1



අවසානයට සාපේක්ෂව, 2023 වසර අවසානයේ දී බැංකු අංශයේ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතාවයෙහි දියුණුවක් වාර්තා විය. අභියෝගාත්මක ව්‍යාපාරික තත්ත්වයන් තුළින් සහ බාහිර ස්වෛරීත්ව ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ බලපෑම් මඟින් පැන නැගිය හැකි අවදානම් හේතුවෙන් සිදුවිය හැකි අලාභ අවශෝෂණය කර ගැනීම පිණිස, උසස් තත්ත්වයේ ප්‍රාග්ධන ස්චාරක්ෂක එක්රැස් කිරීමට බැංකු දිරිමත් කරන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2023 වසර තුළ දී බැංකු විසින් ලාභ රඳවා ගැනීම් (රුපියල් බිලියන 82.7), නව කොටස් නිකුත් කිරීම් (රුපියල් බිලියන 18.6) සහ සංචිත ඉහළ නැංවීම් (රුපියල් බිලියන 17.2) හරහා පළමු ස්ථර ප්‍රාග්ධනය ඉහළ නංවාගෙන ඇත. වසර තුළ දී බැංකු අංශයේ නියාමන ප්‍රාග්ධනය සියයට 8.5කින් වර්ධනය වූ අතර, එයට පළමු ස්ථර ප්‍රාග්ධනයේ සියයට 89.7ක වැඩිවීම දායක විය. මේ

අතර, උපකාරක ණයකර නිකුත් කිරීම මඟින් බැංකු අංශය විසින් එහි දෙවන ස්ථරයේ ප්‍රාග්ධනය ඉහළ නංවා ඇත.

### 1.5.2 බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අංශය

#### බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්

අභිතකර ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතුවෙන් අභියෝගවලට මුහුණ දීමට සිදු වූ ද, බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් අංශය වසර පුරා ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන සහ ද්‍රවශීලතා සංචිත සමඟ ශක්තිමත්ව පැවතිණි. මෙම අංශය විසින් වත්කම්, තැන්පතු පදනම සහ ලාභදායීත්වය අනුව වර්ධනයක් වාර්තා කරන ලදී. කෙසේ වෙතත්, 3 වන අදියරෙහි ණය ඉහළ යාමෙන් පිළිඹිබු වන පරිදි, මෙම අංශයෙහි වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවය පහත වැටිණි. 2023 වසර අවසානය වන විට, මෙම අංශය බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් 33කින්<sup>23</sup> සමන්විත වූ අතර, මුළු වත්කම්වලින් සියයට 5.1ක් නියෝජනය කරන ලදී. බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් අංශයේ ශාඛා 1,827ක් පැවති අතර, ඉන් ශාඛා 1,198ක් (සියයට 65.6) බස්නාහිර පළාතෙන් පිටත පිහිටා තිබිණි. 2022 වසරේ දී පෙන්නුම් කළ සියයට 10.9ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව, මෙම අංශයේ වත්කම් පදනම 2023 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 1,692.0ක් දක්වා සියයට 5.1ක

23 ඊට අමතරව ප්‍රවේශය ලබාදුන් බැංකු (2023 දෙසැම්බර් මස 15 වන දින, කොළඹ වාණිජ මහාධිකරණය විසින් ඊට අමතරව ප්‍රවේශය ලබාදුන් ආයතනය අධිකරණ අධීක්ෂණයට යටත්ව ගණන් බේරා වසා දැමීමට නියම කරන ලදී).

### 1.24 සංඛ්‍යා සටහන

#### බැංකු අංශයේ නියාමන ප්‍රාග්ධන සංයුතිය

අයිතමය	රුපියල් බිලියන		සංයුතිය (%)	
	2022 (අ)	2023 (ආ)	2022 (අ)	2023 (ආ)
<b>ප්‍රථම ස්ථරය : ප්‍රාග්ධන</b>	<b>1152.0</b>	<b>1261.6</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>
කොටස් ප්‍රාග්ධනය	366.7	385.3	31.8	30.5
ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අරමුදල්	74.3	81.1	6.4	6.4
නොබෙදූ ලාභ	544.5	627.2	47.3	49.7
පොදු හා අනෙකුත් සංචිත	295.2	312.4	25.6	24.8
වෙනත්	67.2	77.2	5.8	6.1
නියාමක ගැලපීම්	(195.9)	(221.6)	(17.0)	(17.5)
<b>දෙවන ස්ථරය : ප්‍රාග්ධන</b>	<b>277.7</b>	<b>290.2</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>
ප්‍රත්‍යාගණන සංචිත	35.4	42.4	12.7	14.6
උපකාරක ණය	135.4	148.8	48.8	51.3
පොදු වෙන්කිරීම් සහ වෙනත්	107.3	99.6	38.6	34.3
නියාමක ගැලපීම්	(0.5)	(0.6)	(0.2)	(0.2)
<b>සමස්ත නියාමන ප්‍රාග්ධන පදනම</b>	<b>1429.6</b>	<b>1551.8</b>		

(අ) සංශෝධිත  
(ආ) තාවකාලික

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

විශේෂ සටහන 3

තිරසාර ආර්ථික සංවර්ධනයට සහාය වීම සඳහා බලපත්‍රලාභී බැංකු තුළ ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකක පිහිටුවීම



**පසුබිම**

පසුගිය වසර කිහිපය තුළ පැවති අභියෝගාත්මක සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හමුවේ, බොහෝ ව්‍යාපාරික ණය ගැනුම්කරුවන්ගේ ආදායම් උත්පාදන ක්‍රියාකාරකම් අඩපණ වූ අතර, එය ඔවුන්ගේ ණය සේවාකරණ හැකියාවට අහිතකර අන්දමින් බලපාන ලද අතර එමගින් බලපත්‍රලාභී බැංකුවල<sup>1</sup> ණය අයකර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය ද අඩාල විය. බලපත්‍රලාභී බැංකුවල අක්‍රීය ණය,<sup>2</sup> 2023 අග වන විට සියයට 12.8ක් දක්වා සුළු වශයෙන් අඩු වුවද, 2019 වසර අවසානයේ දී පැවති සියයට 5.2ක සිට 2023 වසරේ 3වන කාර්තුව අවසන් වන විට සියයට 13.6ක් දක්වා වැඩි වූ අතර, එකී වැඩිවීම මගින් පෙන්නුම් කරන පරිදි බැංකු අංශයේ ණයවල ගුණාත්මකභාවය සැලකිය යුතු ලෙස පිරිහී ඇත. එබැවින්, එවැනි ව්‍යාපාර පුනර්ජීවනය කිරීම මගින් ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සහ රැකියා අවස්ථා වැඩිදියුණු වී, එය ජාතික ආර්ථිකයේ පුනර්ජීවනයට හිතකර අන්දමින් දායක වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

2019 දී සිදු වූ පාස්කු ඉරිදා ප්‍රහාර, කොවිඩ්-19 වසංගතය සහ ආර්ථික අර්බුදය සමඟ පැවති අයහපත් සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හි සෘණාත්මක බලපෑම හේතුවෙන් ණය ගෙවීමේ හැකියාව දුර්වල වී පීඩාවට පත් ණය ගැනුම්කරුවන්ට සහන සැලසීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් බලපත්‍රලාභී බැංකුවලට වරින් වර විවිධ මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කරන ලදී. දැනටමත්, බලපත්‍රලාභී බැංකුවල පශ්චාත් කොවිඩ්-19 යළි පණගැන්වීමේ ඒකක ස්ථාපිත කර ඇති අතර, ණය ගැනුම්කරුවන් තෝරා ගැනීම සඳහා සුදුසුකම් නිර්ණායක, පුනර්ජීවන යාන්ත්‍රණ, ආයතනික යළි පණ ගැන්වීමේ රාමු සහ යහපාලනය පිළිබඳව බලපත්‍රලාභී බැංකුවලට මග පෙන්වීම මගින් මූලික වශයෙන් ශක්‍ය ණය ගැනුම්කරුවන් පුනර්ජීවනය කිරීමට වැඩි දියුණු කළ විෂය පථයක් සහිත වඩාත් ප්‍රමිතිගත රාමුවක් සැකසීම කාලෝචිත අවශ්‍යතාවයකි.

විවිධ හේතූන් මත ආර්ථිකයන් මන්දගාමී වීමත් සමඟ, ව්‍යාපාර පුනර්ජීවන රාමු බොහෝ රටවල පිළිගැනීමට ලක් විය. “අධිකරණයෙන් පරිබාහිර ගිවිසුම්” යනු පරිපාලන මාර්ගෝපදේශ සහිතව හෝ රහිතව, ණය ගැනුම්කරුවන් සහ ණය ලබා දෙන්නා අතර අන්‍යෝන්‍ය එකඟත්වයෙන් සිදු කෙරෙන ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම් වේ. “අධිකරණයෙන් පරිබාහිර ගිවිසුම්වල” ප්‍රධාන වාසි ලෙස ඉක්මණින් ක්‍රියාත්මක කළ හැකි වීම, සාපේක්ෂව අඩු පිරිවැය, රහස්‍යභාවය ආරක්ෂා වීම සහ ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ නියමයන් සහ කොන්දේසි සම්බන්ධයෙන් ඉහළ නම්‍යශීලිතාවය යනාදිය පෙන්වාදිය හැක.

මීට විකල්පයක් ලෙස, සමහර රටවල් බුන්වත්භාවය පිළිබඳ නීති මගින් සපයනු ලබන නීතිමය රාමුවේ ව්‍යාපාරික තුළ සිට අධිකරණ ක්‍රියා පටිපාටිවල මැදිහත්වීම් හරහා සිය ව්‍යාපාර පුනර්ජීවන ක්‍රියාවලියේ යොදවනු ලැබේ.

ඉහත සාධක සලකා බැලීමෙන් අනතුරුව, අභියෝගාත්මක සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හමුවේ පීඩාවට පත් වූ ව්‍යාපාරවල පුනර්ජීවනයට පහසුකම් සැලසීම සඳහා සහ ඊට අදාළව බලපත්‍රලාභී බැංකු තුළ විනිවිද සහ ඵලදායී විසඳුම් ප්‍රතිපත්ති රාමුවක් පැවතීම සහතික කිරීමට, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙත 2024 මාර්තු මාසයේ දී “බලපත්‍රලාභී බැංකුවල ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකක පිහිටුවීම සඳහා වූ මාර්ගෝපදේශ” යන මැයෙන් වකුලේඛයක් නිකුත් කරන ලදී. බලපත්‍රලාභී බැංකුවල දැනටමත් පිහිටුවා ඇති පශ්චාත් කොවිඩ්-19 යළි පණගැන්වීමේ ඒකක තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීම සඳහා වන පාලන රාමුව, අවශ්‍ය සම්පත්, ණය ගැනුම්කරුවන් තෝරා ගැනීම සඳහා සුදුසුකම් නිර්ණායක, ආයතනික යළි පණ ගැන්වීමේ රාමු සඳහා පුනර්ජීවන යාන්ත්‍රණ, ගිණුම්කරණ සලකා බැලීම් සහ නියාමන වාර්තාකරණය පිළිබඳ පුළුල් මාර්ගෝපදේශ මෙම වකුලේඛයට ඇතුළත් වේ.

**බලපත්‍රලාභී බැංකුවල ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකක පිහිටුවීමේ අරමුණු**

ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකකවල පරමාර්ථය වනුයේ ආදායම්, මුදල් ප්‍රවාහ හෝ විකුණුම් අඩුවීම, ව්‍යාපාර කටයුතු අඩු වීම හා අඩාල වීම හෝ අභියෝගාත්මක සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතුවෙන් ව්‍යාපාර තාවකාලිකව වසා දැමීම යන හේතු මත වර්තමානය වනවිට මූල්‍ය (සහ/හෝ ව්‍යාපාර) අභියෝගවලට මුහුණ දෙන හෝ ඉදිරියේ දී එවැනි දුෂ්කරතාවයන්ට මුහුණ දිය හැකි, සක්‍රීය සහ අක්‍රීය ණය ගැනුම්කරුවන් හඳුනා ගැනීම සහ ඔවුන්ගේ ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමට සහාය වීමයි.

මෙම ඒකකය මගින් මූලික වශයෙන් නැවත නගාසිටුවීමට ශක්‍යතාවයක් ඇති නමුත් දැනට හෝ අනාගතයේ දී මූල්‍ය අපහසුතාවලට මුහුණ දෙන ව්‍යාපාර පුනර්ජීවනය කිරීමට අපේක්ෂා කරන අතර, ඒ තුළින් එම ණය ගනුදෙනුකරුවන්ට ප්‍රතිලාභ ලබා දීමට බලාපොරොත්තු වන අතර, ඒ තුළින් එම ව්‍යාපාර නගා සිටුවීම හරහා රටේ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් වැඩිදියුණු කිරීම සහ ජාතික ආර්ථිකයේ සංවර්ධනයට ද මග පාදා දෙනු ඇත.

**ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකකවල පාලනය සහ මෙහෙයුම් රාමුව**

මූල්‍ය දුෂ්කරතාවයන්ට මුහුණ දෙන හෝ මුහුණ දීමේ අවදානමක් සහිත බැංකුවල ණයගැනුම්කරුවන්ගේ



# 1

ශක්‍ය ව්‍යාපාර යළි නගා සිටුවීමේ අරමුණින්, බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් පුනර්ජීවන සහ පුනරුත්ථාපන ප්‍රතිපත්ති සකස් කළයුතු අතර, මෙම ප්‍රතිපත්ති සමාලෝචනය කර යාවත්කාලීන කිරීම අවම වශයෙන් වාර්ෂිකව සිදුකළ යුතුය.

ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකකය මගින්, විෂය පථයට යටත් ණය සඳහා අදාළ සියලු තොරතුරු සහ පද්ධති ප්‍රවේශය, ණය දෙන අංශය, නීති සහ අවදානම් කළමනාකරණ අංශ සහ ණය අයකරගැනීමේ අංශය යන බහුවිධ අංශ සමඟ ඵලදායීව බෙදාගත යුතු අතර, ඒ අංශ සමඟ විධිමත්ව සහ ස්වාධීනව කටයුතු කිරීම අපේක්ෂා කෙරේ. තවද, බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකක පිහිටුවීම සඳහා අවශ්‍ය කාර්ය මණ්ඩලය සහ අනෙකුත් සම්පත් සැපයිය යුතු අතර, බැංකු කටයුතු දීපව්‍යාප්තව විසිරී පවතින බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින්, මෙහෙයුම් කටයුතුවල ඵලදායීතාවය පදනම් කර ගනිමින් ප්‍රාදේශීය වශයෙන් මෙම ඒකක පිහිටුවීමට දිරිමත් කරනු ලැබේ.

ශක්‍යතා තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ඵලදායී මෙන්ම විනිවිද භාවයෙන් සිදු විය යුතු බැවින්, ව්‍යාපාර පණගැන්වීමේ ක්‍රියාවලිය යටතේ සිදු කරන්නා වූ මූලික ශක්‍යතා තක්සේරුව තීරණාත්මක කාර්යයක් වනු ඇත. මූලික ශක්‍යතා තක්සේරුව යටතේ, ප්‍රමාණාත්මක සහ ගුණාත්මක දර්ශක, විවක්ෂණශීලී පදනමක් මත සලකා බැලිය යුතුය. මෙම දර්ශකවලට, ලාභදායීතාවය, තෝරනය, ද්‍රවශීලතාවය, වගකීම්වල කල් පිරීමේ ස්වභාවය සහ අනෙකුත් අදාළ ගුණාත්මක නිර්ණායක පිළිබඳ තක්සේරුව ඇතුළත් වනු ඇත. අදාළ ශක්‍යතා තක්සේරුව, හැකිතාක් දුරට ණයගැණුම්කරුගේ විගණනය කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන මත පදනම් විය යුතුය. කෙසේ වෙතත්, ණයගැණුම්කරු හට විගණනය කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන නොමැති අවස්ථාවන්හි දී, පිළිගත හැකි හේතූන් මත, බලපත්‍රලාභී බැංකුවල අභිමතය පරිදි ඒ සඳහා සුදුසු සහ විශ්වසනීය තොරතුරු මූලාශ්‍ර භාවිතා කළ හැකිය. මේ සම්බන්ධයෙන්, බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් ණයගැනුම්කරුවන්ගේ අඛණ්ඩ සහයෝගය පවතින බව සහතික කර ගත යුතු වන අතර, එවැනි ණය ගැනුම්කරුවන් පමණක් මෙම පුනර්ජීවනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා සලකා බලනු ලබයි.

තවද, වගවීම සහ විනිවිදභාවය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා බලපත්‍රලාභී බැංකු සිය ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකකවලට අදාළ වන පාලන රාමුව, මෙහෙයුම් ක්‍රියාපටිපාටි සහ ශක්‍යතා තක්සේරු ක්‍රමවේද, ඔවුන්ගේ වාර්ෂික වාර්තාවේ හෝ සුදුසු වෙනත් වාර්තා හරහා අනාවරණය කිරීම දිරිමත් කරනු ලැබේ.

**පුනර්ජීවන යාන්ත්‍රණ: මූල්‍ය සහ මෙහෙයුම්**

ව්‍යාපාර පණගැන්වීමේ ඒකකය විසින් පීඩාවට පත් වූ, එනමුත් ශක්‍යතාවයක් සහිත ව්‍යාපාර පුනර්ජීවනය කිරීම

සඳහා මූල්‍ය සහ/හෝ මෙහෙයුම් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ මෙවලම් සහ ක්‍රමවේද භාවිතා කරනු ඇත.

- මූල්‍ය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ මෙවලම්වලට, ණය කපා හැරීම, ණය ප්‍රාග්ධනය සහ පොලී ගෙවීම සඳහා සහන කාල සීමාවන් ලබා දීම ඇතුළුව ණය ප්‍රතිලේඛනගත කිරීම, පොලී අනුපාත සංශෝධනය කිරීම, ණය ගෙවීමේ කාලසීමාව දීර්ඝ කිරීම සහ අන්තර් මූල්‍ය පහසුකම් සහ බැහැර වීමට අදාළ මූල්‍ය පහසුකම් ඇතුළු වෙනත් සුදුසු නව මූල්‍ය පහසුකම් සැපයීම යනාදිය ඇතුළත් වේ.
- මෙහෙයුම් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම යටතේ, ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ඒකක විසින් ව්‍යාපාරයක මෙහෙයුම් හෝ වත්කම්වල වාණිජමය ශක්‍යතාවය ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම සඳහා මූලික වෙනස්කම් යෝජනා කිරීම, නව ව්‍යාපාර සැලැස්මක්/උපාය මාර්ගයක් සංවර්ධනය කිරීම සහ එවැනි ව්‍යාපාරවල මෙහෙයුම්වල කාර්යක්ෂමතාවය සහ ලාභදායීත්වය වැඩි දියුණු කිරීම, මුදල් කළමනාකරණ පද්ධති වැඩිදියුණු කිරීම, මිලකරණ ක්‍රමවේදය සමාලෝචනය කිරීම සහ පාරිභෝගිකයන් රඳවා තබා ගැනීම සහ/හෝ නව වෙළඳපොළ අත්පත් කරගැනීමේ උපාය මාර්ග සමාලෝචනය කිරීම යනාදිය සලකා බැලිය හැක. තවද, ව්‍යාපාර පණගැන්වීමේ ඒකක මගින් ව්‍යාපාර පුනරුත්ථාපනය කිරීමට සම්බන්ධ දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් ද, අනාගත ආයෝජකයින් වෙත ළඟාවීමේ දී ණය උපදේශන සහ ව්‍යාපාර උපදේශන සේවා සැපයීම ද සිදු කළ හැක.

**ආයතනික යළි පණගැන්වීම් සඳහා වන රාමුව**

ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ ක්‍රියාවලිය යටතේ ආයතනික යළි පණගැන්වීමේ රාමුවක් යනු, ණය ගැනුම්කරුවෙකු සහ බැංකු ණයහිමියන් කිහිපදෙනෙක් අතර අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකඟ විය හැකි ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ සැලැස්මක් සඳහා වන පුළුල් රාමුවක් ලෙස අලුතින් හඳුන්වා දුන් යාන්ත්‍රණයකි. මෙය පාර්ශ්වයන් අතර අන්‍යෝන්‍ය එකඟතාවයක් වන බැවින් අධිකරණ මැදිහත්වීමක් අවශ්‍ය නොවේ. බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින්, බලපත්‍රලාභී බැංකු සහ ආයතනික යළි පණගැන්වීමේ රාමුවෙන් ප්‍රයෝජන ගැනීමට අපේක්ෂා කරන ආයතනික ණයගැණුම්කරුවෙකු අතර, ආයතනික යළි පණගැන්වීමේ රාමුව සඳහා පොදු ආකෘතියකට අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකඟ විය හැකිය. දැනට බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් එවැනි පොදු ආකෘතියක් සකස් කරමින් පවතී. අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකඟ විය හැකි කොන්දේසි සාකච්ඡා කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ දී ඇතිවිය හැකි සංකීර්ණතා සහ පිරිවැය පිළිබඳව නිසි සැලකිල්ලක් දක්වමින්, මෙම රාමුව ආයතනික ණය ගැනුම්කරුවන් සඳහා යොදා ගැනීමට නිර්දේශ කරනු ලැබේ.





**ඉදිරි දැක්ම**

බලපත්‍රලාභී බැංකුවල යෝජිත ව්‍යාපාර යළි පණගැන්වීමේ යාන්ත්‍රණයට අනුව, බලපත්‍රලාභී බැංකුවල මඟපෙන්වීම හමුවේ, ව්‍යාපාර මෙහෙයුම් පුනර්ජීවනය වී එමගින් ඇති වන මුදල් ප්‍රවාහයන් තුළින්, දැනට අක්‍රීය තත්ත්වයේ පවතින ණය නැවත ගෙවීම ආරම්භ වී, එමගින් බැංකු අංශයේ වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවය වැඩිදියුණු වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

තවද, රටේ සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන්හි දියුණුවත් සමඟ විශේෂයෙන් ම රටේ ක්ෂුද්‍ර, සුළු සහ මධ්‍ය පරිමාණයේ ව්‍යාපාර පුනර්ජීවනය කිරීම හරහා රටේ තිරසාර ආර්ථික වර්ධනය සහ රැකියා අවස්ථා ඉහළ නැංවිය හැකිවනු ඇති අතර, එමගින් ජාතික ආර්ථිකයේ සංවර්ධනය වඩාත් තිරසාර වනු ඇත. මීට අමතරව, ජාතික ණය ඇප විමේ ආයතනය (National Credit Guarantee Institute)

පිහිටුවීම, සුරක්ෂිතලත් ගනුදෙනු පනත (Secured Transaction Act) හරහා වැඩිදියුණු කළ නීතිමය රාමුවක් ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ ක්ෂුද්‍ර, සුළු සහ මධ්‍ය පරිමාණයේ ව්‍යාපාර සඳහා වන අර්ථ දැක්වීම් පුළුල් පරාසයක් තුළ ව්‍යාපාර ආවරණය කිරීමට හැකිවන පරිදි පුළුල් කිරීම වැනි, ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතින අනෙකුත් ක්‍රියාමාර්ග තුළින් බලපෑමට ලක් වූ ව්‍යාපාර පුනර්ජීවනය කිරීමට වඩාත් හිතකර වටපිටාවක් සැකසෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරෙන අතර, ඒ තුළින් ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් වැඩිදියුණු වීමට දායක වනු ඇත.

**සටහන්**

1. බලපත්‍රලාභී බැංකු යන්නට 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනත (සංශෝධිත) යටතේ ලියාපදිංචි බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු අයත් වේ.
2. අක්‍රීය ණය යනු ගනුදෙනුකරුවෙකුගේ ගිවිසුම්ගත ගෙවීම් දින 90කට වැඩි කාලයක් හිඟ හිටි හෝ දින 90කට වඩා වැඩි කාලයක් සඳහා අනුමත ණය සීමාව ඉක්මවා ඇති සහ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති අංක 09 (SLFRS 9) යටතේ 3වන අදියරෙහි ණය පහසුකමක් ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති ණය පහසුකම් වේ (විභව අවදානම් සහ ණය හානිකරණය සහිතව උපදවන ලද මූල්‍ය වත්කම් මත).

(රුපියල් බිලියන 81.8) වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. රජයේ සුරැකුම්පත්වල ආයෝජනයන්හි ඉහළ යෑමත් සමඟ ආයෝජන කළඹෙහි සිදු වූ සැලකිය යුතු වර්ධනය, මෙම අංශයේ වත්කම් වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය.

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් අංශයේ ණය සහ අත්තිකාරම්, සමස්ත වත්කම්වලින් සියයට 68.6 ක් විය. 2022 වසරේ දී වාර්තා කළ සියයට 7.7ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව, මෙම අංශයේ ණය සහ අත්තිකාරම් කළඹ 2023 වසර තුළ දී රුපියල් බිලියන 1,160.4ක් දක්වා සියයට 3.2කින් (රුපියල් බිලියන 38.0) සංකෝචනය විය. මෙම අංශයේ ණය සහ අත්තිකාරම් කළඹ ඉහළ නියෝජනය මූල්‍ය කල්බදු මගින් සිදු කර ඇති අතර, එහි නියෝජනය, 2022 වසර අවසානයේ දී වාර්තා වූ සමස්ත ණය සහ අත්තිකාරම්වලින් සියයට 41.6ට සාපේක්ෂව, 2023 වසර අවසානය වන විට සියයට 41.5ක් විය. 2023 වසර අවසානය වන විට, වාහන ණය ඇතුළත්ව වෙනත් සුරැකුම් ණය, සමස්ත ණය සහ අත්තිකාරම්වලින් සියයට 32.5ක් වූ අතර, එම ප්‍රතිශතය 2022 වසර අවසානයේ දී සියයට 33.8ක් විය. තවද, වසර තුළ දී රන් සුරැකුම් මත ණය දීම් සහ තැන්පතු මත ණය දීම් පිළිවෙලින් සියයට 4.7කින් සහ සියයට 3.2කින් සංකෝචනය විය. මේ අතර, 2022 වසර තුළ දී වාර්තා වූ සියයට 23.2ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව, ප්‍රධාන වශයෙන් මුදල් සහ බැංකු හා මූල්‍ය ආයතනවල පවත්නා ශේෂයන් අඩංගු

වන වෙනත් වත්කම්, 2023 වසර තුළ දී සියයට 3.2කින් ඉහළ යන ලදී.

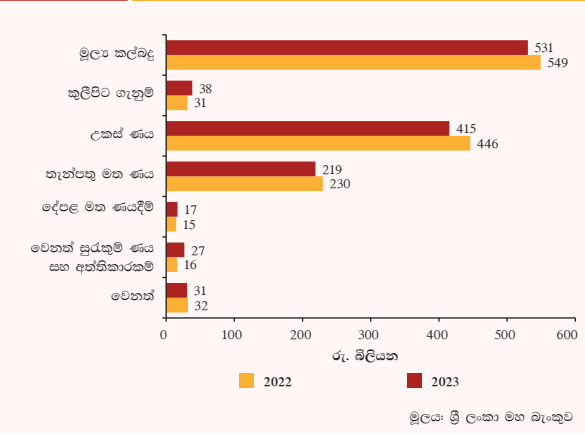
2022 වසර අවසානයේ දී පෙන්නුම් කළ සියයට 17.4ට සාපේක්ෂව, දළ 3 වන අදියරෙහි ණය අනුපාතය සියයට 17.8ක් දක්වා ඉහළ යාමෙන් පිළිබිඹු වන පරිදි, බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් අංශයේ වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවය පහළ ගොස් ඇත. 3 වන අදියරෙහි ණය වර්ගීකරණය කිරීමේදී, කල් ඉකුත් වූ දිනය ලෙස දින 120 භාවිතා කිරීමට බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්වලට තිබූ නියාමන අවශ්‍යතාවය, 2023 අප්‍රේල් 01 සිට පෙර පැවති දින 120 වර්ගීකරණය වෙනුවට දින 90 දක්වා තීව්‍ර කරන ලදී. මේ අතර, 2023 වසර අවසානය වන විට මෙම අංශයේ 3 වන අදියරේ ණය සඳහා හානිකරණ ආවරණ අනුපාතය සියයට 32.5ක් ලෙස වාර්තා විය. ඒ අනුව, 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 12.3ක් ලෙස වාර්තා වූ ශුද්ධ 3 වන අදියරෙහි ණය අනුපාතය 2023 වසර අවසානය වන විට සියයට 12.0ක් ලෙස යහපත් වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරන ලදී.

ශුද්ධ පොලී ආදායමේ සහ පොලී නොවන ආදායමේ ඉහළ යෑම හේතුවෙන් බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් අංශයේ බදු පසු ලාභය 2022 වසරේ පැවති රුපියල් බිලියන 42.8 සිට 2023 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 47.7ක් දක්වා සියයට 11.3කින් ඉහළ ගියේය. 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 3.7ක් ලෙස වාර්තා වූ වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය 2023 වසර අවසානය වන විට සියයට 4.3ක් ලෙස ඉහළ යෑම තුළින් ලාභදායීත්වයේ ඉහළ යෑම පිළිබිඹු විය.

# 1

## 1.28 රූප සටහන

### 2022 සහ 2023 වසර සඳහා බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ සේවාවන් අනුව සපයන ලද සමස්ත ණය සහ අත්තිකාරම් (දළ)



කෙසේ වෙතත්, හිමිකම් ප්‍රාග්ධනයේ සාපේක්ෂ ඉහළ වර්ධනය හේතුවෙන්, 2022 වසරේ දී සියයට 12.7ක් ලෙස දැක්වුණු මෙම අංශයේ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය, 2023 වසරේ දී සියයට 12.4ක් ලෙස සුළු අඩුවීමක් පෙන්නුම් කළේය. ආදායම මත පිරිවැය අනුපාතය 2022 වසරේ පැවති සියයට 79.9 සිට 2023 වසරේ දී සියයට 81.1ක් දක්වා වර්ධනය විය.

2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 317.0ක් ලෙස වාර්තා වූ බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් අංශයේ ප්‍රාග්ධන පදනම සියයට 3.9ක (රුපියල් බිලියන 12.3) සුළු වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරමින් 2023 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 329.0ක් ලෙස වාර්තා විය. මෙම අංශයේ මූලික ප්‍රාග්ධන සහ සමස්ත ප්‍රාග්ධන අනුපාත 2022 වසර අවසානය වන විට පිළිවෙළින් වාර්තා වූ සියයට 20.6 සහ සියයට 22.0 සිට පිළිවෙළින් සියයට 21.1 සහ සියයට 22.3 දක්වා ඉහළ ගියේය. කෙසේ වෙතත්, බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් 6ක්<sup>24</sup> අවම මූලික ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා සහ/හෝ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මක අවශ්‍යතාවලට අනුකූල නොවීය.

සමස්තයක් ලෙස ගත් කල, 2023 වසර තුළ දී බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් අංශයේ ද්‍රවශීල වත්කම් ප්‍රමාණය, අවම නියාමන මට්ටමට වඩා ඉහළ අගයක පවත්වා ගැනීමට හැකි විය. 2022 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 86.9ක ද්‍රවශීලතා

24 අවම මූලික ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා සහ/හෝ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මක අවශ්‍යතාවලට අනුකූල නොවූ බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් මත තැන්පතු මත උපරිම සීමා, ණයදීම් මත උපරිම සීමා, නව තැන්පතු භාර ගැනීම අත්හිටුවීම සහ නව ණය ලබාදීම් මත උපරිම සීමා වැනි නියාමන සීමාකිරීම් පනවා ඇත.

අතිරික්තයට සාපේක්ෂව 2023 වසර අවසානයේ රුපියල් බිලියන 151.5ක ද්‍රවශීලතා අතිරික්තයක් වාර්තා කරමින්, අවම ද්‍රවශීල වත්කම් අවශ්‍යතාවය වූ රුපියල් බිලියන 103.4ට එරෙහිව, 2023 වසර අවසානය වන විට පැවැති සමස්ත නියාමන ද්‍රවශීල වත්කම් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 254.9ක් විය.

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් අංශයේ වගකීම් වලින් ප්‍රධාන කොටස තවදුරටත් ගනුදෙනුකරුවන්ගේ තැන්පතු මගින් නියෝජනය කළ අතර එය සියයට 55.3ක් විය. 2023 වසර තුළ දී තැන්පතු රුපියල් බිලියන 935.3ක් දක්වා සියයට 8.2කින් (රුපියල් බිලියන 70.8) වර්ධනය වූ අතර, ණය ගැනීම් රුපියල් බිලියන 264.6ක් දක්වා සියයට 17.9කින් (රුපියල් බිලියන 57.8) පහත වැටුණි.

### විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම

2023 දෙසැම්බර් අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 1.2ක වත්කම් පදනමක් සහ රුපියල් බිලියන 0.7ක ණය සහ අත්තිකාරම් සහිත විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගමක් පමණක් පැවතියේය. එහි දළ සහ ශුද්ධ 3 වන අදියරේ ණය අනුපාත පිළිවෙළින් සියයට 57.8 සහ සියයට 33.6ක් විය. ශුද්ධ පොලී ආදායම අඩුවීම හේතුවෙන් මෙම විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගමේ 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 1.1 බදු පසු ලාභය 2023 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 0.1ක් දක්වා සියයට 94.3කින් අඩු විය.

### රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්වල ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්

2023 වසර අවසානය වන විට රජයේ සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළෙහි සක්‍රීය ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් ලෙස ලියාපදිංචි වූ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු<sup>25</sup> 5ක් සහ ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්<sup>26</sup> 5ක් ක්‍රියාත්මක විය. ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්වල සමස්ත වත්කම් 2022 දී පැවති රුපියල් බිලියන 131.7ට සාපේක්ෂව

25 පැන් ඒෂියා බැංකුවේ කෝපරේෂන් පීඑල්සී හැර (රජයේ සුරැකුම්පත් ප්‍රාථමික වෙන්දේසි සඳහා සහභාගී වීම 2017 වසරේ අගෝස්තු මස 15 දින සිට අත්හිටුවන ලදී).

26 එන්ට්‍රස්ට් සෙක්යුරිටීස් පීඑල්සී (2017 ජූලි මස 24 දින සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි රජයේ සුරැකුම්පත් සඳහා වන ප්‍රාථමික වෙන්දේසි කටයුතුවලට සහභාගී වීම අත්හිටුවීමට එන්ට්‍රස්ට් සෙක්යුරිටීස් පීඑල්සී වෙත නියෝග කර ඇත. අනාරක්ෂිත ආයෝජකයෙකු විසින් මෙම සමාගම ණයහිමියන්ගේ ස්වේච්ඡාවෙන් ගණන් බේරා වසා දැමීම සඳහා වන ඉල්ලීමක් කරන ලද අතර අධිකරණය මගින් 2022 ජූනි මස 17 දින ගණන් බේරා වසා දැමීම සඳහා වන නියෝගය ලබා දෙන ලදී. කෙසේ වෙතත්, ගණන් බේරා වසා දැමීම සඳහා ගොනු කල තඩුව වෙනත් නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන් විභාග වෙමින් පවතී, සහ පරිපෙළුවල් ට්‍රේස් සමාගම (2017 වසරේ ජූලි මස 06 දින සිට ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවෙකු ලෙස ව්‍යාපාර කටයුතු කර ගෙන යෑම අත්හිටුවා ඇති අතර, මෙම අත්හිටුවීම 2024 ජනවාරි 05 දින තෙක් තවත් මාස 06 ක කාලයක් සඳහා දීර්ඝ කරන ලදී, යන ආයතන හැර.



2023 දී රුපියල් බිලියන 270.8ක් දක්වා සියයට 105.7කින් වර්ධනය වී ඇත. රජයේ සුරැකුම්පත් වල සමස්ත ආයෝජන කළඹ 2023 අවසන් වන විට රුපියල් බිලියන 261.9ක් වූ අතර, එය 2022 දී වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 126.1ට සාපේක්ෂව සියයට 107.7ක වාර්ෂික වර්ධනයක් වාර්තා කළේය.

පොලී ආදායම, ප්‍රාග්ධන ලාභ සහ ප්‍රත්‍යාගණන ලාභවල සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යෑම හේතුවෙන්, 2022 වසර තුළ වාර්තා කළ රුපියල් බිලියන 1.7ක ලාභයට සාපේක්ෂව, ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම් 2023 වසර තුළ දී රුපියල් බිලියන 35.8ක බදු පසු ලාභයක් වාර්තා කරන ලදී. තවද, ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්වල වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය සහ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ පිළිවෙළින් සියයට 3 සහ සියයට 19.9 සිට 2023 වසර අවසාන වනවිට පිළිවෙළින් සියයට 25.7 සහ 139.3 දක්වා වැඩිවිය. එමෙන්ම, වසර තුළ දී ඉපයූ ලාභ හේතුවෙන් අයිතිකරුවන්ගේ හිමිකම සියයට 142.4කින් ඉහළ ගොස් ඇත. 2022 වසර අවසානයේ දී සියයට 23.2ක් ලෙස වාර්තා වූ ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්වල අවදානම් මත බර තබන ලද ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතිකය, 2023 වසර අවසානයේ දී සියයට 22.3 දක්වා සුළු පහළ යෑමක් වාර්තා කළ ද, එය අවම අවශ්‍යතාව වන සියයට 10ට වඩා වැඩි අගයක පැවැතුණි.

**බලපත්‍රලාභී ක්ෂුද්‍රමූල්‍ය සමාගම්**

බලපත්‍රලාභී ක්ෂුද්‍රමූල්‍ය සමාගම් 4කින් සමන්විත වන බලපත්‍රලාභී ක්ෂුද්‍රමූල්‍ය සමාගම් අංශය සියයට 18.2ක වර්ධනයක් සමගින් 2023 වසර අවසානයේ දී වාර්තා කළ මුළු වත්කම් පදනම රුපියල් බිලියන 11.7ක් විය. සමස්ත වත්කම් ප්‍රමාණයෙන් විශාලතම දායකත්වය, ක්ෂුද්‍රමූල්‍ය ණය හා අත්තිකාරම් වූ අතර, 2022 වසර අවසානයේ දී රුපියල් බිලියන 7.4ක් ලෙස වාර්තා වූ ක්ෂුද්‍රමූල්‍ය ණය හා අත්තිකාරම් 2023 වසර අවසානයේ දී සියයට 8.4ක වර්ධනයක් වාර්තා කරමින් රුපියල් බිලියන 8.9ක් ලෙස වාර්තා විය. මෙම අංශයේ සමස්ත තැන්පතු පදනම, 2022 වසරේ පැවති රුපියල් මිලියන 648.3ක අගයෙහි සිට 2023 වසරේ දී රුපියල් මිලියන 812.8ක් දක්වා සියයට 31.7කින් වර්ධනය විය. මෙම අංශයේ මූලික ප්‍රාග්ධන මට්ටම රුපියල් බිලියන 2.6ක් ලෙස සටහන් වූ අතර, සියලුම බලපත්‍රලාභී ක්ෂුද්‍රමූල්‍ය සමාගම් මූලික ප්‍රාග්ධනය සඳහා වන අවම විවික්ෂණශීලී රෙගුලාසිවලට අනුගතව ක්‍රියාත්මක විය.

**ඒකක භාර අංශය**

ක්‍රියාත්මකව පවතින ඒකක භාර සංඛ්‍යාව 2022 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ 80 සිට 2023 වසර අවසානය වන විට 84 දක්වා ඉහළ ගිය අතර, මුළු වත්කම්වල සැලකිය යුතු වැඩි වීමක් වාර්තා විය. ඒකක භාර කළමනාකරණ සමාගම් සංඛ්‍යාව 2022 වසර අවසානයට සාපේක්ෂව 2023 වසර අවසානයේ 16ක් ලෙස නොවෙනස්ව පැවතුණි. ඒකක භාර අරමුදල් ප්‍රධාන වශයෙන් මුදල් වෙළඳපොළ අරමුදල් සහ ආදායම් අරමුදල් වලින් සමන්විත අතර එමගින් ඒකක භාර අංශයේ, සියයට 84.9ක් නියෝජනය විය. 2022 වසර අවසානයේ රුපියල් බිලියන 150ක් ලෙස පැවති ඒකක භාරවල මුළු වත්කම්, 2023 වසර අවසානයේ දී සියයට 171.0කින් සැලකිය යුතු ලෙස වර්ධනය වූ අතර, එය රුපියල් බිලියන 406.5ක් ලෙස පැවතිණි. නිකුත් කරන ලද ඒකක සංඛ්‍යාව 2022 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ මිලියන 6,283 සිට 2023 වසර අවසන් වන විට මිලියන 13,371 දක්වා වර්ධනය විය. මීට අමතරව, 2022 වසර අවසානයේ 67,912ක් වශයෙන් වාර්තා වූ සමස්ත ඒකක හිමියන් සංඛ්‍යාව 2023 වසර අවසානයේ දී 93,450ක් දක්වා වර්ධනය විය. මුළු වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස ඒකක භාර මගින් රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්වල කරන ලද ආයෝජන, 2022 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 56.7 සිට 2023 වසර අවසන් වන විට සියයට 77.2 දක්වා සැලකිය යුතු අයුරින් ඉහළ ගියේය. මේ අතර, ඒකක භාර වත්කම්වල කොටසක් ලෙස කොටස් ආයෝජනය 2022 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 7.9ට සාපේක්ෂව 2023 වසර අවසන් වන විට සියයට 4.5ක් දක්වා අඩු විය.

**රක්ෂණ අංශය**

දිගුකාලීන සහ සාමාන්‍ය යන උප අංශවලින් සමන්විත රක්ෂණ අංශය 2023 වසර තුළ මිශ්‍ර කාර්යසාධනයක් පෙන්නුම් කළේය. 2023 වසර අවසන් වන විට රක්ෂණ අංශයේ මෙහෙයුම් කටයුතු වල නිරත වන සමාගම් 28ක් වූ අතර, ඉන් 14ක් දිගුකාලීන රක්ෂණ ව්‍යාපාරයෙහි පමණක් ද, සමාගම් 12ක් සාමාන්‍ය රක්ෂණ ව්‍යාපාරයෙහි පමණක් ද, සමාගම් 2ක් දිගුකාලීන සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ ව්‍යාපාර දෙකෙහිම ද නිරත විය. මීට අමතරව, 2023 වසර අවසන් වන විට රක්ෂණ තැරැවිකාර සමාගම් 78ක් ක්‍රියාත්මක විය. 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී රක්ෂණ අංශයේ දළ ලියාහළ වාරිකයෙහි වර්ධනය වීමක් වාර්තා විය. වසර



1

තුළ දී, දිගුකාලීන සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශවල වාර්ෂික පදනම මත දළ ලියාහළ වාරිකය පිළිවෙළින් සියයට 12.9කින් සහ සියයට 3.4කින් වර්ධනය විය. දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස වාර්ෂික දළ ලියාහළ වාරිකය මගින් මනිනු ලබන රටෙහි රක්ෂණ ව්‍යාප්තිය, 2023 වසර අවසානය වන විට සියයට 1.0ක් විය. දිගුකාලීන රක්ෂණ අංශයේ වත්කම් පුළුල් වූ අතර සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයේ වත්කම් පහත වැටුණි. දිගුකාලීන රක්ෂණ අංශයේ වත්කම් වර්ධනය සියයට 22.6ක් (වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය) වූ අතර සාමාන්‍ය රක්ෂණයේ වත්කම් 2023 වසර අවසානයේ දී සියයට 4.2කින් (වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය) අඩු විය. කෙසේ වෙතත්, දිගු කාලීන රක්ෂණ අංශයේ ඉහළ වත්කම් පදනම අනුව, 2023 වසරේ සමස්ත රක්ෂණ අංශයේ වත්කම් සියයට 14.7කින් වාර්ෂික පදනම මත වර්ධනය විය. සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයේ ලාභදායීත්වය 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී අඩු විය. දිගුකාලීන රක්ෂණ අංශයේ බදු පෙර ලාභය 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 30.6කින් වර්ධනය විය. කෙසේ වෙතත්, මෙම කාලසීමාව තුළ සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයේ බදු පෙර ලාභය සියයට 25.6කින් අඩු විය. එමෙන්ම, පෙර වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසර තුළ දී සාමාන්‍ය රක්ෂණවල වත්කම්වල ප්‍රතිලාභ සහ කොටස් මත ප්‍රතිලාභය පිරිහී ගිය අතර දිගුකාලීන රක්ෂණ සඳහා එම දර්ශක වැඩිදියුණු විය. මෙම කාලපරිච්ඡේදය තුළ දිගුකාලීන සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ යන අංශ දෙකෙහිම ප්‍රාග්ධන තත්ත්වයන් තවදුරටත් වැඩිදියුණු විය. සාමාන්‍ය රක්ෂණ සඳහා ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතා අනුපාතය වසරකට පෙර පැවති සියයට 210.0 සිට 2023 වසර අවසන් වන විට සියයට 252.0 දක්වා වැඩි විය. එමෙන්ම, දිගු කාලීන රක්ෂණ සඳහා ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතා අනුපාතය වසරකට පෙර පැවති සියයට 303.0 සිට සියයට 358.0 දක්වා වර්ධනය විය.

**සේවක අර්ථසාධක අරමුදල**

සේවක අර්ථසාධක අරමුදලෙහි (EPF) ශුද්ධ වටිනාකම 2022 වසර අවසානයට සාපේක්ෂව 2023 වසර අවසානය වන විට සියයට 11.5කින් සැලකිය යුතු ලෙස වැඩි විය. අරමුදල විවක්ෂණශීලී ලෙස ආයෝජන කිරීම තුළින් උපයන ලද ආදායම මෙම වර්ධනය සඳහා හේතු විය. කෙසේ වුව ද, මෙම කාලය තුළ සාමාජිකයන් වෙත වූ මුළු වගකීම ද සියයට 12.9කින් වැඩි විය. මේ අතර, 2023 වසර සඳහා මුළු දායක මුදල් ලැබීම් සියයට 8.2කින් වැඩි

වූ අතර සාමාජිකයින්ට සහ ඔවුන්ගේ නෛතික උරුමකරුවන් හට ගෙවන ලද සමස්ත ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණය ද සියයට 32.4කින් සැලකිය යුතු ලෙස වැඩි විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2022 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 31.6ක් ලෙස වාර්තා වූ අරමුදලෙහි ශුද්ධ දායක මුදල් ලැබීමට සාපේක්ෂව එම අගය 2023 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 5.3ක සෘණ අගයක් විය.

2023 වසරේ සමස්ත ආයෝජන ආදායම රුපියල් බිලියන 469.3ක් ලෙස වාර්තා වූ අතර, එය පෙර වසරේ වාර්තා කළ රුපියල් බිලියන 315.8 හා සැසඳීමේදී සියයට 48.6ක කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් විය. පොලී ආදායම, අරමුදලෙහි ප්‍රධාන ආදායම් ප්‍රභවය ලෙස අඛණ්ඩව පැවති අතර, එය 2022 වසරේ දී උපයන ලද රුපියල් බිලියන 349.3ට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 442.4 දක්වා සියයට 26.7කින් වර්ධනය විය. කෙසේ වෙතත්, 2022 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 7.5ක් වූ ලාභාංශ ආදායම 2023 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 3ක් දක්වා සියයට 60කින් පහත වැටුණි. භාණ්ඩ හා සේවාවල මිල ගණන් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගිය ද, අරමුදලෙහි දළ ආදායමට සාපේක්ෂව මෙහෙයුම් වියදම් අනුපාතය ප්‍රශස්ථ මට්ටමක පවත්වාගත් අතර, 2023 වසරේ දී එම අගය සියයට 0.49ක් විය. එසේ වුව ද, ආයෝජන ආදායම වැඩිවීම හේතුවෙන් 2023 වසරේ දී අරමුදලේ බදු වියදම ඉහළ ගියේය.

දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ වැඩසටහන යටතේ ලබා දුන් විකල්ප අවස්ථාවන් ද්විත්වය මනාව සලකා බැලීමෙන් අනතුරුව, සේවක අර්ථසාධක අරමුදල බැඳුම්කර හුවමාරු කිරීමේ විකල්පය අනුගමනය කිරීමට තීරණය කළේය. 2023 ජූලි 04 දින මුදල් ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය විසින් දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ වැඩසටහන ප්‍රකාශයට පත් කළ අතර, එම වැඩසටහනට අනුව විශ්‍රාම අරමුදල් සඳහා විකල්ප අවස්ථා දෙකක් ඉදිරිපත් විය. පළමු විකල්පය යටතේ සේවක අර්ථසාධක අරමුදල සතුව පැවති භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවලින් නිශ්චිත අවම ප්‍රමාණයක් 2027 සිට 2038 දක්වා කල් පිරෙන නව භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර කාණ්ඩ 12කට හුවමාරු කර ගැනීමට සේවක අර්ථසාධක අරමුදල වෙත අවස්ථාව ලබා දුන් අතර, එහිදී භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ආයෝජනයෙන් උපයන ආදායම සඳහා වාර්ෂිකව සියයට 14ක ආදායම් බදු අනුපාතයකට සේවක අර්ථසාධක අරමුදල යටත් විය. දෙවන විකල්ප අවස්ථාව ලෙස, පැවති භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර හුවමාරු නොකිරීමට තීරණය කළේ නම්,



**1.25 සංඛ්‍යා සටහන**

**සේවක අර්ථසාධක අරමුදලෙහි කාර්යසාධනය පිළිබඳ වසර පහක සාරාංශය**

අයිතමය	2019	2020	2021	2022	2023*
අරමුදලේ සමස්ත වටිනාකම (රු. බිලියන)	2540.4	2824.3	3166.1	3459.9	3857.4
සාමාජිකයන් වෙත වූ මුළු වගකීම (රු. බිලියන)	2497.6	2767.8	3066.9	3380.6	3817.9
මුළු දායක මුදල් ලැබීම් (රු. බිලියන)	157.2	150.7	165.7	194.6	210.6
මුළු ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් (රු. බිලියන)	126.3	109.7	118.2	163.0	215.9
ශුද්ධ දායක මුදල් ලැබීම් (රු. බිලියන)	30.9	41.0	47.5	31.6	(5.3)
සාමාජික ශේෂ මත පොලී අනුපාතිකය (%)	9.25	9.00	9.00	9.00	13.00
මුළු සාමාජික ගිණුම් (මිලියන)	19.4	19.8	20.3	20.4	20.9
සක්‍රීය සාමාජික ගිණුම් (මිලියන)	2.9	2.6	2.5	2.7	2.7

\*තාවකාලික

මූලාශ්‍රය: සේවක අර්ථසාධක අරමුදලේ දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ආයෝජනයෙන් උපයන බදු ගෙවිය යුතු ආදායම සඳහා සියයට 30ක ස්ථාවර බදු අනුපාතයක් අදාළ විය. මෙම විකල්ප අවස්ථාවන් පුළුල්ව විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් අනතුරුව, සේවක අර්ථසාධක අරමුදලෙහි භාරකරු ලෙස ක්‍රියා කරන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙහි මුදල් මණ්ඩලය විසින් ණය හුවමාරු කිරීමේ අවස්ථාව සඳහා යොමු වීමට තීරණය කරන ලදී. දිගුකාලීන ඉදිරි දැක්මකින් යුතුව අරමුදලේ සාමාජිකයින්ගේ යහපත වෙනුවෙන් ගනු ලැබූ මෙම තීරණය අනුව සේවක අර්ථසාධක අරමුදල රුපියල් බිලියන 2,667.5ක මුහුණත වටිනාකමකින් යුත් භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර හුවමාරු කර ගන්නා ලදී.

**සේවා නියුක්තයන්ගේ භාර අරමුදල**

සේවා නියුක්තයන්ගේ භාර අරමුදලේ මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය වාර්ෂිකව සියයට 11.9කින් රුපියල් බිලියන 520.5ක් දක්වා 2023 වසර අවසානයේ දී වර්ධනය විය. එමෙන්ම, සේවා නියුක්තයන්ගේ භාර අරමුදල විසින් කරන ලද ආයෝජන සියයට 8.3කින් වැඩි විය. මෙම ආයෝජනවලින් සියයට 93.8ක් 2023 වසර අවසන් වන විට රජයේ සුරැකුම්පත්වල ආයෝජනය කර ඇත. මෙම අරමුදල, 2023 වසරේ දී එහි සාමාජික ශේෂයන් මත සියයට 12.3ක ආයෝජන මත ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමට සමත් විය. අරමුදලෙහි පැවති සාමාජික ගිණුම් මිලියන 15.5න් 2023 වසර අවසන් වන විට ගිණුම් මිලියන 2.5ක් සක්‍රීයව පැවතුණි. අරමුදලට දායක වන සේවා යෝජකයින් සංඛ්‍යාව 2022 වසර අවසානයේ 68,488ක් වූ අතර එය 2023 වසර අවසන් වන විට 75,485ක් දක්වා වැඩි විය. අරමුදලෙහි මුළු සාමාජික ශේෂය සියයට 0.2කින් අඩු වී 2023 වසර අවසන් වන විට රුපියල් බිලියන 458.5ක් ලෙස වාර්තා විය. 2023 වසර අවසන් වන විට, අරමුදල වෙත ලැබුණු මුළු දායකත්වය වාර්ෂිකව සියයට

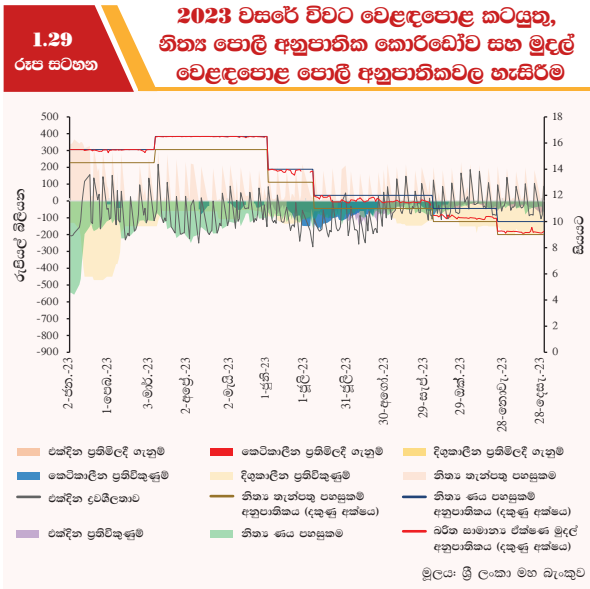
7.4කින් රුපියල් බිලියන 37.1ක් දක්වා වර්ධනය වූ අතර සාමාජිකයින්ට ගෙවන ලද මුළු ප්‍රතිලාභ වාර්ෂිකව සියයට 53.0කින් රුපියල් බිලියන 38.3ක් දක්වා වර්ධනය විය.

**1.5.3 මූල්‍ය වෙළඳපොළ කාර්යසාධනය**

**දේශීය මුදල් වෙළඳපොළ**

දේශීය මුදල් වෙළඳපොළෙහි ද්‍රවශීලතා හිඟය 2023 අවසන් වන විට සැලකිය යුතු ලෙස අඩු විය. මේ සඳහා මහ බැංකුවේ විදේශ විනිමය මිලදී ගැනීම්, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු වෙත කාලීන ප්‍රතිචක්‍රණී වෙන්දේසි පැවැත්වීම, ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාව අඩු කිරීම සහ ඇතැම් බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙත ද්‍රවශීලතා ආධාරක පහසුකම හරහා ද්‍රවශීලතාව සැපයීම හේතු විය. 2023 වසරේ දී ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාව අඩු කිරීම හරහා ස්ථිර පදනමින් රුපියල් බිලියන 200ක් වෙළඳපොළට මුදාහරින ලදී. මීට අමතරව, මහ බැංකුව විවට වෙළඳපොළ වෙන්දේසි හරහා ද්විතියික වෙළඳපොළෙන් භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර මිලදී ගැනීම මගින් ද ස්ථිර පදනමින් රුපියල් බිලියන 8.5ක ද්‍රවශීලතාව ලබාදීම සිදු කරන ලදී. කෙසේ වුව ද, 2023 වසරේ දී වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතාව අසමමිතික ව්‍යාප්තියක් පෙන්නුම් කළේය. එහි දී ඇතැම් දේශීය බැංකු ද්‍රවශීලතා හිඟයක් වාර්තා කළ අතර, බොහෝ විදේශීය බැංකු සැලකිය යුතු ද්‍රවශීලතා අතිරික්තයක් වාර්තා කළේය. ඒක්ෂණ මුදල් වෙළඳපොළෙහි දෛනික සාමාන්‍ය ගනුදෙනු වටිනාකම 2022 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 15.7 සිට 2023 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 8.6ක් දක්වා අඩු විය. කෙසේ වෙතත්, ප්‍රතිමිලදීගැනීම් වෙළඳපොළෙහි දෛනික සාමාන්‍ය ගනුදෙනු වටිනාකම 2022 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 6.8ක සිට 2023 වසරේ දී රුපියල් බිලියන

# 1



14.4ක් දක්වා ඉහළ ගිය අතර, එමගින් මූල්‍ය ආයතන විසින් ඇපකර සුරැකුම් සහිත ණය ලබාදීම සඳහා වැඩි කැමැත්තක් දක්වන බව පෙන්නුම් කරන ලදී.

**දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ**

2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලරයට සාපේක්ෂව රුපියල සියයට 12.1කින් අතිප්‍රමාණය විය. 2022 වසර අවසානයේ දී එ.ජ. ඩොලරයට රුපියල් 363.11ක් වූ විනිමය අනුපාතිකය, 2023 වසර අවසාන වන විට රුපියල් 323.92ක් ලෙස වාර්තා විය. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් 2023 මාර්තු 07 වන දා සිට වෙළඳපොළ බලවේග මගින් විනිමය අනුපාතිකය තීරණය කිරීමට ඉඩ සලසන ලදී. මේ අතර, බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත සිදුකළ යුතු වූ අනිවාර්ය විදේශ විකුණුම් අවශ්‍යතාවය ක්‍රමානුකූලව ලිහිල් කිරීම සහ ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩපිළිවෙළ යටතේ විදේශ විනිමය ගලා ඒම හේතුවෙන් දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළෙහි ද්‍රවශීලතා තත්ත්වයන් වර්ධනය විය. මෙම ප්‍රවණතාව වෙළඳපොළ සහභාගිවන්නන් තුළ රුපියල තවදුරටත් අතිප්‍රමාණය වීම සම්බන්ධව බලාපොරොත්තු ඇති කළ අතර, විදේශ ප්‍රේෂණ සහ අපනයන ආදායම රුපියල් බවට පත්කිරීම ඉහළ නැංවීය. කෙසේ වෙතත්, රජය විසින් දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණය යටතේ බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් ආයෝජනය කරන ලද එ.ජ. ඩොලර්වලින් නාමනය කරන ලද ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර රුපියල්වලින් පියවීම හේතුවෙන් එම බැංකු ඔවුන්ගේ විදේශ විනිමය වගකීම් ආවරණය කිරීම සඳහා

දේශීය වෙළඳපොළෙන් විදේශ විනිමය මිලදී ගැනීම හේතුවෙන් 2023 වසරේ දෙවන භාගයේ මුල් කාලය තුළ රුපියල අවප්‍රමාණය වීමේ යම් පීඩනයක් ඇති විය. කෙසේ වෙතත්, විදේශ විනිමය වෙළඳපොළ තුළ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සිදුකරනු ලැබූ මැදිහත් වීම් හේතුවෙන් රුපියල මත වූ පීඩනය අඩු වූ අතර, විනිමය අනුපාතිකය ද ස්ථාවර විය. තවද, දේශීය විදේශ විනිමය අන්තර් බැංකු වෙළඳපොළෙහි වෙළඳ පරිමාව 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 9.6ට සාපේක්ෂව වසර 2023 දී එ.ජ. ඩොලර් බිලියන 15.0 දක්වා සියයට 56.7කින් වර්ධනය විය.

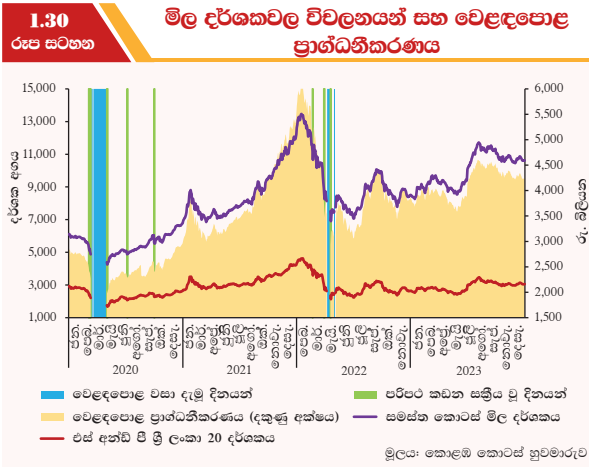
**රජයේ සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළ**

ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික අඩු කිරීම් වලට අනුරූපව, ද්විතීයික වෙළඳපොළ ඵලදා අනුපාතික ද අඩු වූ අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඵලදා වක්‍රය ද පහළට විතැන් විය. ද්විතීයික වෙළඳපොළ ඵලදා වක්‍රය 2023 වසර අවසානය වන විට සාමාන්‍ය හැඩැති වක්‍රයක් බවට පත්වීමේ ලකුණු පෙන්නුම් කර ඇත. තවද, වෙළඳපොළ තුළ දෛනික සාමාන්‍ය වෙළඳ පරිමාවන් සහ දෛනික සාමාන්‍ය වෙළඳ කටයුතු සංඛ්‍යාව ඉහළ යෑම හරහා නිරීක්ෂණය වූ පරිදි, 2023 වසර තුළ දී රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්වල ද්‍රවශීලතාවය සුළු වශයෙන් ඉහළ ගියේය. ඒ අනුව, 2022 වසරේ දෛනික සාමාන්‍ය වෙළඳ පරිමාව සහ දෛනික සාමාන්‍ය වෙළඳාම් සංඛ්‍යාව රුපියල් බිලියන 12.5ක් සහ 39ක් වූ අතර, 2023 වසර තුළ දී එය පිළිවෙලින් රුපියල් බිලියන 25.7ක් සහ 80.6ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. කෙසේ වෙතත්, ද්විතීයික වෙළඳපොළ ගනුදෙනු කෙටි කාලීන කල්පිරීම් සඳහා වැඩි වශයෙන් නැඹුරු විය. 2023 දෙවන භාගය තුළ දී, රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළේ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 216ක ශුද්ධ විදේශ ගලායාමක් පැවතිය ද, 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 210ක ශුද්ධ විදේශ ගලා ඒමක් වාර්තා විය.

**කොටස් වෙළඳපොළ**

2023 වසර තුළ දී, මිල දර්ශක, වෙළඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය සහ දෛනික පිරිවැටුම අනුව දේශීය කොටස් වෙළඳපොළ එකිනෙකට වෙනස් කාර්යසාධනයක් වාර්තා කළේය. සමස්තයක් ලෙස, සමස්ත කොටස් මිල දර්ශකය (ASPI) සහ ස්ටැන්ඩර්ඩ් සහ පුවර්ස් ශ්‍රී ලංකා 20 (S&P SL20) යන මිල දර්ශක දෙකම වසර පුරාවට ඉහළ යෑමේ ප්‍රවණතාවයක් පෙන්නුම් කරන ලදී. දේශීය ණය ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය සඳහා බැංකු අංශය සැලකිල්ලට





නොගන්නා බවට වූ නිවේදනය සමඟ මිල දර්ශකවල සැලකිය යුතු ඉහළ යෑමක් ස්‍රී-අගෝස්තු මාස තුළ වාර්තා විය. යෝජිත බදු සංශෝධන, ආහාර සහ බලශක්ති මිල ගණන්වල ඉහළ යෑම් හේතුවෙන් සමස්ත කොටස් මිල දර්ශකය මත ඇති වූ සාමාන්‍ය බලපෑම සමඟ සමස්ත දර්ශකවල අගය 2023 අවසානය වන විට පහළ යෑමේ ප්‍රවණතාවයක් පෙන්නුම් කළේය. කෙසේ වෙතත්, 2023 වසර තුළ දී සමස්ත කොටස් මිල දර්ශකය සහ ස්ටැන්ඩර්ඩ් සහ පුවරස් ශ්‍රී ලංකා 20 දර්ශකය පිළිවෙළින් සියයට 24.9කින් සහ සියයට 15.7කින් වර්ධනය වූ අතර 2023 වසර අවසානය වන විට වෙළඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය සියයට 9.7ක ඉහළ යෑමක් සමඟ රුපියල් බිලියන 4,233.3ක අගයක් වාර්තා කරන ලදී. කොළඹ කොටස් හුවමාරුව 2023 වසරේ දී රුපියල් මිලියන 1,696.81ක දෛනික සාමාන්‍ය පිරිවැටුමක් වාර්තා කළ අතර, එය 2022 දී වාර්තා වූ අගය වන රුපියල් මිලියන 2,972.3ට සාපේක්ෂ ව සියයට 43ක අඩු වීමකි. දේශීය කොටස් වෙළඳපොළ තුළ 2023 වසරේ දී විදේශීය

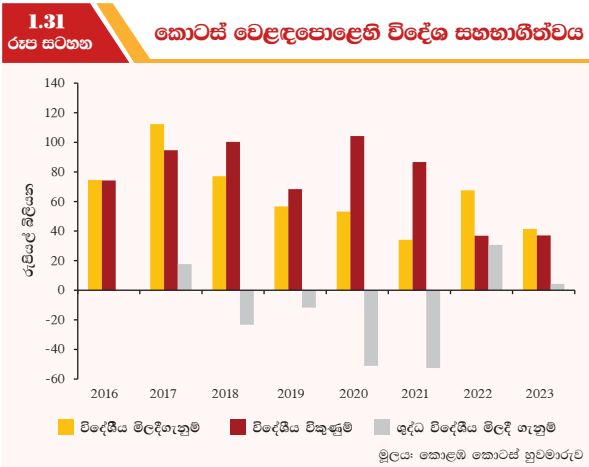
සහභාගිත්වය, ශුද්ධ විදේශ මිලදී ගැනීම් පිළිබඳ ව සලකා බැලීමේ දී 2022 වසරට සාපේක්ෂව අඩු විය. ඒ අනුව, වෙළඳපොළ විසින් 2023 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 4.3ක (ආසන්න වශයෙන් එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 13.27ක) ශුද්ධ විදේශ ගලා ඒමක් වාර්තා කර ඇති අතර එය 2022 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 30.6ක් (ආසන්න වශයෙන් එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 74.30ක්) විය.

**සාංගමික ණය සුරැකුම්පත් වෙළඳපොළ**

**2023 වසරේ දී වාණිජ පත්‍ර (Commercial Papers) නිකුත් කිරීම 2022 වසරට සාපේක්ෂව අඩු විය.** 2023 වසර තුළ දී වාණිජ පත්‍ර නිකුත් කිරීම මගින් රුපියල් බිලියන 1.3ක් පමණක් රැස් කරගත් අතර, 2022 වසරේ දී එම අගය රුපියල් බිලියන 2.0ක් විය. තව ද, 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 11.00 සිට 36.00 පරාසයට සාපේක්ෂ ව වාණිජ පත්‍රවල පොලී අනුපාතික 2023 වසර තුළ දී සියයට 17.00 සිට 26.50 දක්වා පරාසයක විචලනය විය. සාංගමික ණයකර කොළඹ කොටස් වෙළඳපොළෙහි සමාගම් 5ක් විසින් මූලික නිකුතු 16ක් හරහා රුපියල් බිලියන 34.6ක් 2023 වසර තුළ දී රැස් කරගන්නා ලදී. එය 2022 වසර තුළ දී සමාගම් 4ක් විසින් සාංගමික ණයකරවල මූලික නිකුතු 10ක් මගින් රුපියල් බිලියන 12.7ට සාපේක්ෂව සැලකිය යුතු වැඩි වීමකි. ස්ථාවර සහ පාවෙන පොලී අනුපාතික සහිත ණයකර මෙම වසරේ දී නිකුත් කරන ලද අතර, ස්ථාවර පොලී අනුපාතික 2022 වසරේ දී පැවැති සියයට 15.42 සිට 28.00 දක්වා පරාසයට සාපේක්ෂව 2023 වසර තුළ දී සියයට 13.50 සිට 29.50 දක්වා පරාසයක පැවැතුණි.

**1.5.4 මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය**

2023 වසර තුළ දී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය ප්‍රවර්ධනයෙහි ලා අඛණ්ඩව කටයුතු කරන ලදී. කෙසේ වෙතත්, 2023 අංක 16 දරන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු පනත බලාත්මක වීමත් සමඟම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මඟින් ක්ෂුද්‍ර, කුඩා සහ මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයන් සඳහා ලබාදුන් ණය යෝජනා ක්‍රම අත්හිටුවන ලදී. නමුදු, රජය විසින් සපයන අරමුදල් යටතේ ක්‍රියාත්මක කෙරෙන ණය යෝජනා ක්‍රම අවසන් අදියරේ ක්‍රියාත්මක වන බැවින් මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ව්‍යවස්ථාපිත කාර්යයක් බවට පත්ව ඇත. මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය පිළිබඳ ජාතික උපාය මාර්ගයේ පළමු අදියර 2024 වසරේ දී අවසන් වන



# 1

අතර දෙවන අදියර 2025 වසරේ සිට ක්‍රියාත්මක වීමට නියමිතය. තවද, මහජනතාවගේ මූල්‍ය හැසිරීම වැඩි දියුණු කිරීම අරමුණු කරගත් ශ්‍රී ලංකාව සඳහා වූ පුළුල් මූල්‍ය සාක්ෂරතා පෙර දැක්ම 2024 මැයි මාසයේ දී දියත් කෙරෙනු ඇත. තවද, වසර තුළ රටපුරා මූල්‍ය සාක්ෂරතාව ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා දැනුම්වත් කිරීමේ වැඩසටහන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී.

### 1.5.5 මූල්‍ය යටිතල පහසුකම්

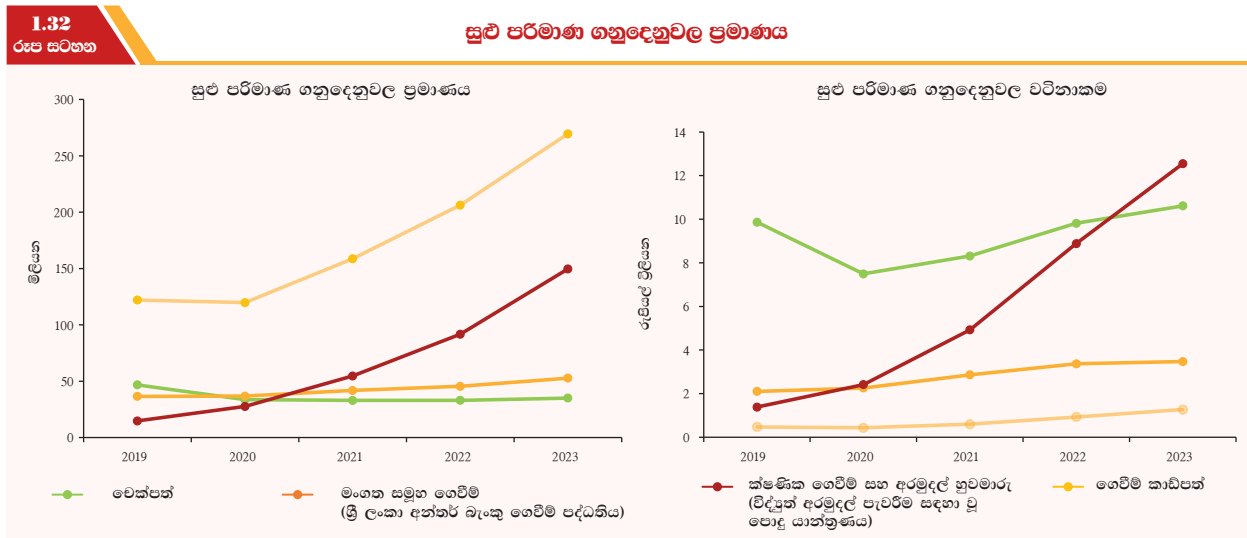
#### ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති

ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික කටයුතු ඩිජිටල්කරණය වීමේ සැලකිය යුතු වර්ධනයක් 2023 වසරේ දී පෙන්නුම් කළ අතර සුළු පරිමාණ ගෙවීම් පද්ධතිවල අඛණ්ඩ ඉහළ වර්ධනය මේ සඳහා දායක වන ලදී. ඩිජිටල් ගෙවීම් ක්‍රම භාවිතය සඳහා වැඩි වශයෙන් යොමු වීම මෙම ප්‍රවණතාවය මගින් පිළිබිඹු කරයි. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ඩිජිටල් ගෙවීම් ප්‍රවර්ධන ප්‍රතිපත්තිය මෙන්ම ගෙවීම් පද්ධති පිළිබඳ උපදේශන හා නිරීක්ෂණ කමිටුව වන ජාතික ගෙවීම් කවුන්සිලය මගින් සකස් කරන ලද උපාය මාර්ග මෙම ප්‍රවණතාවයෙහි සාර්ථකත්වයට හේතු වන ලදී.

ඩිජිටල් ගෙවීම් මාධ්‍යයන් සඳහා ඉහළ යන ඉල්ලුම සපුරාලීමට, පද්ධතිවල සහභාගිකරුවන් හට ප්‍රමාණවත් ද්‍රවශීලතාවයක් පවත්වා ගැනීමට සහ පද්ධතිවල පැවැත්ම සහතික කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලද ප්‍රතිපත්ති තුළින් ගෙවීම් පද්ධතිවල සුමට ක්‍රියාකාරීත්වය සහතික කරන ලදී. කාසි සහ නෝට්ටු භාවිතයට වඩා

ක්ෂණිකව බැංකු අතර තත්කාලීනව මුදල් හුවමාරු කිරීම සඳහා වන මහජන කැමැත්ත වැඩිවීම රටේ ක්ෂණික ගෙවීම් පද්ධතිය වන විද්‍යුත් අරමුදල් පැවරීම සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණයෙහි (CEFTS) ගනුදෙනු, ඩිජිටල් ගෙවීම් පද්ධති අතර ඉහළම වර්ධනයක් 2023 වසර තුළ වාර්තා කිරීමට හේතු විය. ඒ අනුව 2023 වසරේ දී, ලංකාපේ මංගත ගෙවීම් වේදිකාව (LPOPP) මගින් බැංකු ගිණුම් වලින් බදු සහ රේගු බදු වැනි රාජ්‍ය ආයතන සඳහා වන ගෙවීම්වලට සෘජුවම පහසුකම් සැලසීම, LANKAQR ගනුදෙනු සහ ජස්ට්පේ (JustPay) මගින් ජංගම ගෙවීම් යෙදුමකට ගනුදෙනුකරුගේ ඕනෑම බැංකු ගිණුමක් සම්බන්ධ කිරීමෙන් ගනුදෙනුකරුවන් හට ගෙවීම් කිරීමට ඉඩ සැලසීම මෙන්ම ගෙවීම් කාඩ්පත් භාවිතය යන සියල්ල සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරන ලදී.

2023 වසර තුළ, තත්කාලීන බැංකු හුවමාරු කෙරෙහි සැලකිය යුතු යොමු වීමක් දක්නට ලැබුණු අතර, වෙක්පත් මගින් ක්‍රියාත්මක කරන ලද ගනුදෙනුවලට සාපේක්ෂව තත්කාලීන අරමුදල් හුවමාරු හරහා සිදු කරන ලද ගනුදෙනුවල වටිනාකම ඉක්මවා යෑම මගින් එය සනාථ වේ. ගනුදෙනුකරුවන් අතර විශාල වටිනාකමින් යුතු අරමුදල් හුවමාරු කිරීමේ හැකියාව ඇති තත්කාලීන දළ පියවීම් (RTGS) පද්ධතිය හරහා සිදු කරන ලද පුද්ගලික හා ආයතනික යන ගනුදෙනු ද්විත්වයම අඛණ්ඩව වැඩිවිය. කෙසේ වෙතත්, එහි සහභාගිවන්නන් වෙනුවෙන් RTGS පද්ධතිය හරහා පියවීම් සිදු කරන ලද දිනය තුළ ද්‍රවශීලතා පහසුකම සහ නිත්‍ය ණය පහසුකම සම්බන්ධ ගනුදෙනුවල වටිනාකම සහ පරිමාව යන ද්විත්වයම පහත වැටීමට 2023 වසර තුළ වෙළඳපොළ ද්‍රවශීලතාවයේ සැලකිය





යුතු වර්ධනය හේතු වන ලදී. තවද, කලාපීය වශයෙන් ගෙවීම් පද්ධති ඒකාබද්ධ කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කරමින්, LANKAQR, ඉන්දියාවේ Unified Payments Interface (UPI) සහ චීනයේ යුනියන්පේ ඉන්ටර්නැෂනල් සමඟ 2023 දී ඒකාබද්ධ කරන ලදී.

වෙළඳපළ ප්‍රවණතා සම්පව අධීක්ෂණය කිරීම, අවශ්‍ය අවස්ථාවලදී කඩිනම් ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ ගැනීම සහ රට තුළ ගෙවීම් ක්ෂේත්‍රයේ මතුවන අවදානම් අවම කිරීම සඳහා සුදුසු පරිදි පාර්ශවකරුවන් දැනුවත් කිරීම තුළින් ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති ස්ථාවරත්වය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් සහතික කරන ලදී. තවද, රට තුළ කාර්යක්ෂම ගෙවීම් හා පියවීම් පද්ධති පවත්වාගෙන යෑමටත්, එමගින් මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාවරත්වයට සහ ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමට සහාය වීමටත් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව කැපවී සිටී.

**මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීම සහ ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීම**

මුදල් විශුද්ධීකරණය සහ ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම තුළින් ඇතිවන අවිභවසාධකත්වය, රටක වෙළඳපොළ විකෘතිතා, නියාමන සංකුලතා, කීර්තිනාමයට වන හානි සහ පද්ධතීන්ට බලපාන උපද්‍රව ආදිය ඇති කරලීම හරහා එහි මූල්‍ය පද්ධතිය සැලකිය යුතු ලෙස අවදානමට ලක් කරනු ලබයි. 2023 වසර තුළ දී මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය, සැක කටයුතු ගනුදෙනු වාර්තා 1369ක් විශ්ලේෂණය කරමින් සහ ඉන් 236ක් නීතිය බලාත්මක කිරීමේ ආයතන සහ නියාමන ආයතන වෙත වැඩිදුර විමර්ශනය සඳහා යොමු කරමින්, 2006 අංක 06 දරන මුදල් ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනතේ ප්‍රතිපාදනයන් ප්‍රකාරව කටයුතු කරන ලදී. අවදානම මත පදනම් වූ අධීක්ෂණ ප්‍රවේශය යටතේ, මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් එතැන් පරීක්ෂාවන් 23ක් සිදු කරමින් හේතු දක්වන ලෙස දැනුම් දීමේ ලිපි 15ක් සහ දඩ නියම කිරීමේ ලිපි 13ක් මූල්‍ය ආයතන වෙත නිකුත් කරන ලද අතර, රුපියල් මිලියන 21.2ක දඩ මුදල් ලෙස රැස් කර ගන්නා ලදී. තවද, මුදල් විශුද්ධීකරණය සහ ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම සම්බන්ධයෙන් 2021/22 වසර සඳහා සිදු කරන ලද ජාතික අවදානම් ඇගයීමේ දී ප්‍රධාන වශයෙන් හඳුනාගත් තර්ජනයන්, මුදල් විශුද්ධීකරණය/ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම සඳහා අවහාවන වීමට ඇති ඉඩකඩ සහ ශ්‍රී ලංකාව තුළ හඳුනාගත් ප්‍රධාන අවදානම් පිළිබඳව සඳහන් කරමින් 2023 සැප්තැම්බර් මාසයේ දී එහි සංක්ෂිප්ත වාර්තාව ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. ජාතික අවදානම්

ඇගයීමේ ප්‍රතිඵල අනුසාරයෙන් 2023 - 2028 වසර සඳහා වන මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීම සහ ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීමට අදාළ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය සකස් කර කැබිනට් මණ්ඩලයේ අනුමැතිය ලබා ගන්නා ලදී. මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීම සහ ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීමට අදාළව 2025 වසරේ දී සිදු කිරීමට නියමිත අන්‍යෝන්‍ය ඇගයීම් සඳහා සහභාගී වන ප්‍රධාන පාර්ශ්වකරුවන්, ඒ වෙනුවෙන් සුදානම් කිරීමේ අරමුණින් ආයතනික මට්ටමින් සකස් කරන ලද ක්‍රියාකාරී සැලසුම් අදාළ පාර්ශ්වයන් වෙත ලබා දෙන ලදී. තවද, මෙම ක්‍රියාකාරී සැලසුම්වල සාර්ථකත්වය අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීම හා ත්‍රස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීම පිළිබඳ 'කාර්යසාධන බලකායක්' ද අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලදී.

**මූල්‍ය අංශයට අදාළ නීති ප්‍රතිසංස්කරණ**

2023 අංක 16 දරන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු පනත සහ 2023 අංක 17 දරන බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත 2023 සැප්තැම්බර්/නොවැම්බර් මාසවලදී නීතිගත කර බලාත්මක කරන ලදී. 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනතට අදාළ විධිවිධාන තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීම සහ විධිමත් කිරීම සඳහා එම පනතට සංශෝධන ඉදිරිපත් කරන ලද අතර දැනට එය පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කර ඇත. තවද, 2023 වසර තුළ දී, ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය හා ණය නියාමන අධිකාරී පනත සහ මූල්‍ය වත්කම් කළමනාකරණ සමාගම් පනත කෙටුම්පත් කිරීමේ දී මහ බැංකුව විසින් මුදල් අමාත්‍යාංශයට තාක්ෂණික සහාය ලබා දෙන ලදී. 2023 වසර තුළ සිදු කරන ලද අනෙකුත් නීතිමය ප්‍රතිසංස්කරණ වනුයේ, 2011 අංක 42 දරන මුදල් ව්‍යාපාර පනත, 2000 අංක 56 දරන මූල්‍ය කල්බදු පනත, 2005 අංක 28 දරන ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති පනත, 2017 අංක 12 දරන විදේශ විනිමය පනතට අදාළව සංශෝධන කෙටුම්පත් කිරීම සහ ප්‍රාග්ධන වෙළඳපොළ සංවර්ධනය සඳහා වන නව නීති කෙටුම්පත් කිරීමට අදාළව වෙළඳ නිෂ්කාශන සහ පියවීම් පිළිබඳ පනතට (TCN Act) සංශෝධන කෙටුම්පත් කිරීම වේ.

**මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය**

2023 වසර තුළ දී, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් තම නියාමන විෂය පථයට අදාළ වන මූල්‍ය සේවා සපයන්නන්ගේ මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව



# 1

ශක්තිමත් කිරීමේ අරමුණින් සුවිශේෂී මූලපිරීමක් ක්‍රියාවට නංවන ලදී. ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් 2023 අගෝස්තු 08 වන දින, 1949 අංක 58 දරන මුදල් නීති පනතේ 10 (අ) වගන්තිය යටතේ, 2023 අංක 1 දරන මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය පිළිබඳ නව රෙගුලාසි නිකුත් කරන ලදී. ශක්තිමත් මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව, මූල්‍ය අංශයේ විනිවිදභාවය, සාධාරණත්වය හා වගකීම් සහගත ව්‍යාපාරකරණය වර්ධනය කිරීම අරමුණු කරගත් පුළුල් වැඩපිළිවෙලකින් සමන්විත වන අතර, එමඟින් වඩා ශක්තිමත් සහ පාරිභෝගිකයා කෙන්දකරගත් මූල්‍ය පද්ධතියක් ස්ථාපිත කිරීම අපේක්ෂා කෙරේ. තවද, මෙම රෙගුලාසි මගින් පවතින ද්විස්ථර පැමිණිලි හැසිරවීමේ ක්‍රියාපටිපාටියට අමතරව මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ අධීක්ෂණය සඳහා ඵලදායී අධීක්ෂණ යාන්ත්‍රණයක් වන, වෙළඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය සිදුකිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට අදාළ අධිකාරී බලය සහ රාමුව සපයනු ඇති අතර මෙම රෙගුලාසි 2024 වසර තුළ ක්‍රමානුකූලව බලාත්මක වනු ඇත. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ගන්නා ලද මෙම ක්‍රියාමාර්ග වලින් ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින්ගේ සුබසිද්ධිය මූලික කර ගනිමින් මූල්‍ය පද්ධතියේ විශ්වසනීයත්වය හා ස්ථායීතාවය පවත්වාගෙන යෑම අරමුණු කෙරේ.

### තැන්පතු රක්ෂණ සහ නිරාකරණ අධිකාරිය

මහ බැංකු පනතේ 62 වැනි වගන්තිය යටතේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මූල්‍ය ආයතන නිරාකරණය කිරීමේ වගකීම දරන අධිකාරිය ලෙස නම් කර ඇත. ඒ අනුව, මහ බැංකුව, 2023 අංක 17 දරන බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත බලාත්මක කිරීමට දායක වූ අතර, මහ බැංකුවේ නිරාකරණ අධිකාරී බලයන් ශක්තිමත් කිරීම සහ එම නිරාකරණ බලතල කාර්යක්ෂමව ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ ගෝලීය ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව තැන්පතු රක්ෂණ ක්‍රමය පරිපාලනය කිරීම හරහා මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතා රාමුව වැඩිදියුණු කිරීම උදෙසා තැන්පතු රක්ෂණ සහ නිරාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටුවන ලදී.

මූල්‍ය පද්ධතිය කෙරෙහි ඇති මහජන විශ්වාසය රැක ගැනීමට සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාව ප්‍රවර්ධනය කිරීමට සහ දායක වීමට ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ යෝජනා ක්‍රමය, 2023 අංක 17 දරන බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනතේ විධානයන්ට අනුව නෛතිකව ස්ථාපිත කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ

යෝජනා ක්‍රමය සාමාජික ආයතන 63කින් සමන්විත වන අතර මූල්‍ය පද්ධති ආරක්ෂණ ජාලය කෙරෙහි තැන්පත්කරුවන්ගේ විශ්වාසය තහවුරු කිරීම සඳහා 2023 වසර තුළ දී රුපියල් මිලියන 505.0ක හානිපූරණ වියදම් ගෙවා ඇත. තවද, මූල්‍ය අංශයේ කාර්යසාධනය සහ පද්ධති ස්ථායීතාවය සඳහා අත්‍යාවශ්‍ය වන ඵලදායී තැන්පතු රක්ෂණ ක්‍රමයක් සංවර්ධනය කිරීම සඳහා ජාත්‍යන්තර ප්‍රශස්ත පරිචයන්ට අනුකූලව ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ යෝජනා ක්‍රමයෙහි මූල්‍ය හා ආයතනික ධාරිතාවය ශක්තිමත් කිරීම අරමුණු කර ගෙන ශ්‍රී ලංකා රජය, ලෝක බැංකුව සහ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව එක්ව මූල්‍ය අංශයේ ආරක්ෂණ ජාලය ශක්තිමත් කිරීමේ ව්‍යාපෘතියක සම්බන්ධ වී සිටියි.

### විදේශ විනිමය නියාමනය සහ අධීක්ෂණය

2017 අංක 12 දරන විදේශ විනිමය පනතේ ප්‍රතිපාදන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ රජයේ නියෝජිතයා වශයෙන්, රට තුළ විදේශ විනිමය ගනුදෙනු නියාමනය සහ ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වගකීමෙන් බැඳී සිටී. 1949 අංක 58 දරන මුදල් නීති පනත යටතේ නිකුත් කරන ලද "අපනයන ඉපැයීම් ශ්‍රී ලංකාවට ගෙන ඒමේ රීති" ප්‍රකාරව, ශ්‍රී ලංකාවට අපනයන ඉපැයීම් ගෙන්වා ගැනීම අධීක්ෂණය කිරීමට අවශ්‍ය තොරතුරු ලබා ගැනීමේ අරමුණැතිව ශ්‍රී ලංකා රේගුව, බලපත්‍රලාභී බැංකු සහ තෝරාගත් ප්‍රධාන අපනයනකරුවන් යන පාර්ශවයන්ගේ සහභාගීත්වයෙන්, වසර තුළ දී, අපනයන ඉපැයීම් අධීක්ෂණ පද්ධතියට සැලකිය යුතු වැඩිදියුණු කිරීම් එක් කරන ලදී. එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 14,997ක අපනයන ඉපැයීම් අගයක් වාර්තා කරමින් ඉන් එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 4,009කට සමාන අගයක් ශ්‍රී ලංකා රුපියල් බවට පරිවර්තනය කරමින්, දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපොළෙහි ද්‍රවශීලතාවය වර්ධනය කරලීමට, මෙම පියවරයන් උපකාරී විය.

තවද, මුදල් හුවමාරු කිරීමේ කටයුතුවල නිරත පරිසීමිත වෙළෙන්දන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් දැඩි අධීක්ෂණයකට ලක් කරන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, පරිසීමිත වෙළෙන්දන් විසින් 2022 වසරේ දී බැංකු පද්ධතියට තැන්පත් කළ එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 159.8ට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 388ක අගයක් දක්වා වර්ධනය වීම තුළින්, එකී පරිසීමිත වෙළෙන්දන්ගේ කාර්යසාධනයේ වාර්තාගත වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරන ලදී.

විශේෂ සටහන 4

වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය: මූල්‍ය පද්ධතියේ විශ්වාසය පවත්වා ගැනීම



**හැඳින්වීම**

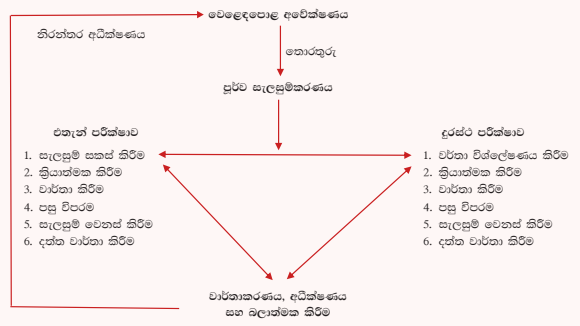
පසුගිය දශක දෙකක පමණ කාලය තුළ විධිමත් නියාමනයන් සහිත දියුණු ආර්ථිකයන් තුළ පවා සිදු වූ මූල්‍ය බිඳවැටීම් සහ මූල්‍ය අර්බුද හමුවේ මූල්‍ය ආයතන, මූල්‍ය අධිකාරීන් සහ සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය පද්ධතිය කෙරෙහි මහජනතාවගේ, විශේෂයෙන් ම මූල්‍ය පාරිභෝගිකයන්ගේ විශ්වාසය සහ පැහැදීම පවත්වා ගැනීම ඉතාමත් වැදගත් වන බව මනා ලෙස පෙන්නුම් කර ඇත. මෙම තත්ත්වය තුළ මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය වර්ධනය කිරීම සහ මූල්‍ය සේවා සපයන්නන් විසින් සලසා ඇති මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂාව ශක්තිමත් කිරීම කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කරමින් මූල්‍ය පද්ධති සුපරීක්ෂණ කාර්යයේ විෂය පථය මෙන්ම ඒ සඳහා වන ප්‍රවේශයන් වඩාත් ශක්තිමත් කිරීමට සහ හැඩගස්වා ගැනීමට ලෝකයේ සෑම මූල්‍ය අධිකාරියක් ම යොමු විය. ඒ අනුව, මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව, ඵලදායී නියාමනයන්, හැසිරීම් අධීක්ෂණය සහ පාරිභෝගික සවිබල ගැන්වීම මගින් ශක්තිමත් කිරීම ලොව පුරා මූල්‍ය අධිකාරීන්ගේ ප්‍රමුඛතාවයක් බවට පත්වෙමින් ඇත. නිදසුනක් ලෙස, ලෝක බැංකුව විසින් පවත්වන ලද 2022 ගෝලීය මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය සහ පාරිභෝගික ආරක්ෂණය පිළිබඳ සමීක්ෂණයට අනුව, එයට ප්‍රතිචාර දැක්වූ රටවල් 113ක් අතරින් රටවල් 109ක මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂාව පිළිබඳ රෙගුලාසි ක්‍රියාත්මක වන බව වාර්තා කර ඇත.

**වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය**

මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාවරත්වයට සහ ආර්ථික වර්ධනයට දායක වෙමින්, වෙළෙඳපොළ සුපිලිපන්නභාවය සහ තෘප්තකරුවන්, ණය ගැනුම්කරුවන්, ආයෝජකයන් යන පාර්ශවකරුවන් මෙන්ම මහජනතාව අතර විශ්වාසය පිළිබඳ පුළුල් අරමුණ සාක්ෂාත් කර ගැනීම මගින් නියාමකයින් විසින් මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණයේ මූලිකාංගයක් වන මෙම වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය භාවිත කරනු ලබයි. පුළුල් හෝ පුර්ණ විෂය පථයක් සහිත වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය මගින් මූල්‍ය සේවා සපයන්නන්ගේ නිෂ්පාදන, සේවා, පද්ධති සහ ක්‍රියා පටිපාටි පිළිබඳ අඛණ්ඩ සමාලෝචනයක් සිදුවන අතර එමගින් කඩිනම් නිවැරදි කිරීම් සහ බලාත්මක කිරීම් ක්‍රියාවට නංවනු ලැබේ. වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය, මූල්‍ය ආයතන විවක්ෂණශීලී අධීක්ෂණය සමඟ සසඳා බලන විට, අරමුණු, ප්‍රවේශය, ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධයෙන් යම් සමානකම් පැවතුණ ද, එහි සංකල්ප සහ අවධානය යොමු කරන ක්ෂේත්‍ර අනුව විවක්ෂණශීලී අධීක්ෂණයට වඩා වෙනස් වන අතර, එමගින් මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින් සහ මූල්‍ය සේවා සපයන්නන් යන දෙඅංශයට ම වඩාත් සාධාරණ වූ තත්ත්වයක් ලබා දීමට කටයුතු කරනු ඇත.

රූප සටහන වි.ස. 2.1

**වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණ ක්‍රියාවලිය**



මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

**වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණ ප්‍රවේශයන්**

විවිධ මෙහෙයුම් පරිසරයන් සහ ව්‍යුහයන් යටතේ වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක වන බැවින්, නියාමන අරමුණු, සම්පත් සහ කුසලතා මට්ටම් මෙන්ම මූල්‍ය අංශයේ සහ සමස්ත ආර්ථිකයේ සංවර්ධනයට ද ගැලපෙන පරිදි ප්‍රධාන ප්‍රවේශයන් දෙකක් ඔස්සේ එය සකස් කළ හැකිය. අනුකූලතා මත පදනම් වූ ප්‍රවේශයේ දී, මූල්‍ය සේවා සපයන්නන් විසින් අදාළ නීති සහ රෙගුලාසිවලට අනුකූල නොවීම කෙරෙහි අධීක්ෂකවරුන් අවධානය යොමු කරන අතර, එහිදී නීති හා රෙගුලාසිවලට පූර්ණ අනුකූලතාව සහතික කිරීම සඳහා සුදුසු බලාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාවාර්ග ගනු ඇත. එසේ වුවද, අවදානම් මත පදනම් වූ ප්‍රවේශයේ දී අවදානම් විශ්ලේෂණය සහ අවදානම් අවම කිරීම් කෙරෙහි අධීක්ෂකවරුන් අවධානය යොමු කරයි. ඒ අනුව, අවදානම් මත පදනම් වූ ප්‍රවේශය වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණයෙහි වඩා පුර්වගාමී ප්‍රවේශයක් ලෙස හඳුනාගත හැකි අතර එහිදී අධීක්ෂණ ක්‍රියාවලියට පෙර සහ අධීක්ෂණ වක්‍රය තුළ දී හඳුනාගත් අවදානම් මට්ටම් අනුව අධීක්ෂණ ක්‍රියාකාරකම් වඩා සුක්ෂ්ම ලෙස සකස් කිරීම සිදුවේ.

**ප්‍රධාන අධීක්ෂණ මෙවලම්**

වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය තුළ මාධ්‍ය නිරීක්ෂණ සහ මූල්‍ය සේවා සමාලෝචන, තේමාත්මක සමාලෝචන (Thematic Review), හදිසි වෙළෙඳපොළ සංචාර සහ ඇමතුම් (mystery shopping and calls), මෙන්ම මූල්‍ය සේවා සපයන්නන්ගේ ස්වයං තක්සේරු කිරීම සහ මූල්‍ය සේවා සපයන්නන්ගේ ඉහළ කළමනාකාරිත්වය සමඟ නියුතු වී කටයුතු කිරීම වැනි අධීක්ෂණ මෙවලම් මාලාවක් ඇතුළත් වේ. මෙම මෙවලම් වෙළෙඳපොළ හැසිරීම පිළිබඳ අවදානම් සහ එහිදී මතුවන ගැටලු පාලනය කිරීම සඳහා යම් භාවිතයන් සහ පාලන ක්‍රමවේදයන්වල ප්‍රමාණාත්මක බව නිර්ණය කිරීම සම්බන්ධයෙන් විශේෂ



# 1

අවධානයක් යොමු කරමින් යොදාගනු ලබන අතර, මෙමගින් ඵලදායී වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණයක් සිදු කිරීම සඳහා අධීක්ෂකවරුන්හට පහසුකම් සලසා ඇත.

### මහ බැංකුවේ වෙළෙඳපොළ හැසිරීම් අධීක්ෂණ කාර්යය

මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ නියාමනයන්හි ගෝලීය වශයෙන් සිදුවූ සංවර්ධනය අනුව යමින්, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් 2020 වසරේ දී මූල්‍ය පාරිභෝගික සබඳතා දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටුවන ලද අතර, මුදල් නීති පනතේ 10(ඇ) වගන්තිය යටතේ, 2023 වසරේ අගෝස්තු මස දී, 2023 අංක 01 දරන මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය පිළිබඳ රෙගුලාසි නිකුත් කරන ලදී. 2024 වසරේ අගෝස්තු මාසයේ සිට පූර්ණ වශයෙන් බලාත්මක වන මෙම රෙගුලාසි මගින්, විවිධ නීතිමය තත්ව යටතේ මීට පෙර නිකුත් කර ඇති පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමු ඒකාබද්ධ කිරීම සහ ශක්තිමත් කිරීම ද, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නියාමනය කරනු ලබන මූල්‍ය සේවා සපයන්නන්ගේ වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත අවශ්‍ය බලතල ද ලබා දී ඇත.

මෙම රෙගුලාසි මගින් ලැබී ඇති බලතල ප්‍රකාරව, මූල්‍ය සේවා සපයන්නන්ගේ වාර්තා වී ඇති අනුකූලතා නොවීම් සහ අක්‍රමිකතා පිළිබඳව නිසි සැලකිල්ලක් දක්වමින් අවදානම් මත පදනම් වූ ප්‍රවේශයක් යටතේ වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය ආරම්භ කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව කටයුතු සකස් කර ඇත. වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණයෙහි මුල් පියවරක් ලෙස, මූල්‍ය පාරිභෝගික සබඳතා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මූල්‍ය සේවා සපයන්නන්ගේ පැමිණිලි හැසිරවීමේ යාන්ත්‍රණය පිළිබඳ තේමාත්මක සමාලෝචනයක් සිදු කර ඇති අතර, මෙමගින් මූල්‍ය සේවා සපයන්නන්හට ඔවුන්ගේ අභ්‍යන්තර පැමිණිලි හැසිරවීමේ යාන්ත්‍රණය වැඩිදියුණු කිරීමට අවස්ථාවක් සලසන ලද අතර ම, වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණ ක්‍රියාවලිය සඳහා පසුබිම සැකසීමද මෙය උපකාරී වනු ඇත.

### සමාජිකය සහ ඉදිරි දැක්ම

නවීන මූල්‍ය නිපැයුම් සහ සේවාවන්හි පවතින වැඩි අවදානම් සහ සංකීර්ණතා සමඟ සෑම රටක් ම ගමන් කරන තත්වයක් තුළ මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය සහ පද්ධති ස්ථායීතාව සාක්ෂාත් කර ගැනීමේ ප්‍රධාන අංගයක් ලෙස මූල්‍ය පද්ධතිය කෙරෙහි මහජන විශ්වාසය තහවුරු

### ණය තොරතුරු

මූල්‍ය ආයතනවල ණය පැහැර හැරීමේ අවදානම අවම කිරීම සහ මූල්‍ය අංශයේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ශක්තිමත් කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා ණය තොරතුරු කාර්යාංශය අඛණ්ඩව ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටු කළේය. ඒ අනුව, ණය තොරතුරු

කිරීම සැලකිය හැක. ශක්තිමත් වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය නියාමනය කිරීමේ ප්‍රධාන යාන්ත්‍රණය ලෙස කටයුතු කරන අතර, නිරන්තරයෙන් ම මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින්ට සාධාරණ ලෙස සැලකීම සහ මූල්‍ය සේවා සපයන්නන්ගේ වගකීම් සහගත වෙළෙඳපොළ හැසිරීම තවදුරටත් ශක්තිමත් කරනු ලබන අතර, මෙමගින් සමස්ත මූල්‍ය පද්ධතිය කෙරෙහි මහජන විශ්වාසය වැඩි කිරීමට මග පෑදේ.

මේ සම්බන්ධයෙන්, මූල්‍ය සේවා සපයන්නන්ගේ වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය සිදු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය යාන්ත්‍රණ, නිපුණතා සහ ක්‍රියා පටිපාටි ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් 2023 අංක 01 දරන මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රෙගුලාසිවලට අනුව සංවර්ධනය කරමින් පවතී. වර්තමානයේ, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් එහි අධීක්ෂණ ප්‍රවේශය, මෙවලම් සහ ඒ සම්බන්ධ සියලු අවශ්‍ය විස්තර සහිතව ඒකාබද්ධ වෙළෙඳපොළ හැසිරීම් අධීක්ෂණ අත්පොතක් සකස් කර ඇති අතර 2024 වසරේ දෙවන භාගයේ දී සම්පූර්ණ විෂය පථයකින් සමන්විත පළමු වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය ආරම්භ කිරීමට අපේක්ෂා කර ඇත. ඉදිරියේ දී, මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින්ගේ විශ්වාසය තහවුරු කරමින් වඩාත් ශක්තිමත් සහ ස්ථාවර මූල්‍ය පද්ධතියකට දායක වීමේ අරමුණින් වෙළෙඳපොළ හැසිරීම අධීක්ෂණය ඵලදායී ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පළපුරුද්ද සහ ප්‍රවීණත්වය ලබා ගැනීම සඳහා අනෙකුත් රටවල වෙළෙඳපොළ හැසිරීම් අධීක්ෂකවරුන් සහ මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය සඳහා වූ සන්ධානය (AFI) සහ ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ සංවිධානය (FinCoNet) වැනි ජාත්‍යන්තර සංවිධාන වෙතින් වැඩි සහයෝගයක් ලබා ගැනීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව අපේක්ෂා කරනු ලබයි.

මූලාශ්‍ර

1. An Introduction to Developing a Risk-Based Approach to Financial Consumer Protection Supervision (2022) - World Bank
2. Establishing a Financial Consumer Protection Supervision Department (2021) – World Bank
3. Financial Consumer Protection and New Forms of Data Processing Beyond Credit Reporting (2018) – World Bank
4. Good Practices for Financial Consumer Protection (2017) – World Bank
5. Market Conduct Supervision in Small Countries: The Case of Armenia (2013) – World Bank
6. Market Conduct Supervision of Financial Services Providers A Risk-Based Supervision Framework (2016) - Alliance for Financial Inclusion
7. Market Conduct Supervision – A Toolkit (2023) - Alliance for Financial Inclusion
8. The Global State of Financial Inclusion and Consumer Protection (2022) - World Bank

කාර්යාංශය විසින් සිදු කරන සම්ප්‍රදායික ප්‍රමිතීන්ගෙන් එහා ගිය ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ක්‍රියාවලිය මගින් පුද්ගලයන්ගේ ණය සුදුසුකම් පිළිබඳ පරිපූර්ණ තක්සේරුවක් සපයන අතර එමගින් ණය ගැනුම්කරුවන්ට ඔවුන්ගේ ණය තත්වය හොඳින් කළමනාකරණය කිරීමට සහ ණය දෙන්නන්ට





විශ්වාසදායී පුරෝකථන මත පදනම්ව ණය දීමේ තීරණ කඩිනම් කිරීමට හැකියාව ලැබේ. ණය දීම පිළිබඳ වෙළඳපොළ දත්ත විශ්ලේෂණය කිරීම, අනාගත වෙළඳපොළ වර්ධනයන්, පාරිභෝගික හැසිරීම් වල වෙනස්කම් සහ වෙනස් වන සමාජ අවශ්‍යතා පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා දීම සඳහා උසස් තාක්ෂණය උපයෝගී කර ගැනීම කෙරෙහි ද ණය තොරතුරු කාර්යාංශය අවධානය යොමු කරයි. කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායක සහ ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායක යන අංශයන් ව්‍යුහාත්මකව ඇගයීමට ණය තොරතුරු කාර්යාංශය විසින් හඳුන්වා දුන් මෙම විශ්ලේෂණාත්මක නිෂ්පාදනය සඳහා ණය දෙන ආයතනවල පරිශීලකයින්ට පූර්ණ ප්‍රවේශය ඇත. තවද, මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය වැඩිදියුණු කිරීම සහ විස්තීර්ණ ණය දත්ත සහ ලියකියවිලි නොමැති අවිධිමත් අංශය ආවරණය කිරීම සඳහා, ණය තොරතුරු කාර්යාංශය විකල්ප දත්ත මූලාශ්‍ර ගවේෂණය කරමින් පවතී. රක්ෂණ කටයුතු පිළිබඳ දත්ත, උපයෝගීතා ගෙවීම් සහ විදුලි සංදේශ ගෙවීම්, සහ විද්‍යුත් වාණිජ දත්ත වැනි මෙම මූලාශ්‍ර ඇපකර තක්සේරු කිරීම සඳහා භාවිතා කළ හැකි විධිමත් දත්ත ප්‍රභවයන් ලෙස සැලකේ. තවද, සුරක්ෂිත ගනුදෙනු ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත බලාත්මක කිරීම, ශ්‍රී ලංකාවේ වංචල වත්කම් උකස් කිරීම සඳහා ආරක්ෂිත ගනුදෙනු ණය රාමුවක් නිර්මාණය කරනු ඇත. මෙම රාමුව විසින් වංචල ඇපකර මත මූල්‍ය පහසුකම් සැපයීමට නියාමනය කරන ලද මූල්‍ය ආයතන දිරිමත් කරමින් එම ආයතන වල අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කරනු ඇත.

**1.6 රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයේ ප්‍රවණතා**

**1.6.1 ප්‍රධාන රාජ්‍ය මූල්‍ය ශේෂයන්**

අභියෝගාත්මක සමාජ-දේශපාලන වාතාවරණයක් මධ්‍යයේ වූව ද, ආදායම් වැඩි දියුණු කිරීම සහ වියදම් තාර්කිකකරණය වැනි දැඩි රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ක්‍රියාමාර්ග මගින් 2023 වසරේ සුවිශේෂී රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනයක් ඇති කරමින් ප්‍රධාන මූල්‍ය ශේෂයන් සැලකිය යුතු ලෙස වර්ධනය වූ අතර, එමගින් ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන අඛණ්ඩ පවත්වා ගෙන යෑමට සහ සමස්ත සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාවය ඉහළ නැංවීම සහතික කිරීමට හැකි විය. ඒ අනුව, සමස්ත අයවැය හිඟයෙන් පොලී ගෙවීම් ඉවත් කිරීම මගින් ගණනය කෙරෙන, රජයේ අභිමත රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිවල බලපෑම පිළිබිඹු

**1.26 සංඛ්‍යා සටහන රාජ්‍ය මූල්‍ය කටයුතු පිළිබඳ සමීක්ෂණය**

ශීර්ෂය	2022	2023 (අ)	2023/2022	
			නිරපේක්ෂ වෙනස	% වෙනස
<b>රුපියල් මිලියන</b>				
මුළු ආදායම සහ ප්‍රදාන	2,012,589	3,074,324	1,061,735	52.8
මුළු ආදායම	1,979,184	3,048,822	1,069,638	54.0
බදු ආදායම	1,751,132	2,720,563	969,431	55.4
බදු නොවන ආදායම	228,052	328,259	100,207	43.9
ප්‍රදාන	33,405	25,502	(7,903)	(23.7)
වියදම් සහ ශුද්ධ ණය දීම්	4,472,556	5,356,591	884,035	19.8
පුනරාවර්තන	3,519,633	4,699,679	1,180,046	33.5
පොලී ගෙවීම්	1,565,190	2,455,600	890,410	56.9
එයින් දේශීය	1,436,569	2,332,208	895,639	62.3
විදේශීය	128,621	123,391	(5,230)	(4.1)
ප්‍රාග්ධන සහ ශුද්ධ ණය දීම්	952,923	656,912	(296,011)	(31.1)
එයින් රාජ්‍ය ආයෝජන	1,014,293	932,745	(81,548)	(8.0)
වර්තන ගිණුමේ ශේෂය	-1,540,448	-1,650,857		
ප්‍රාරම්භ ශේෂය	-894,777	173,332		
සමස්ත අයවැය ශේෂය	-2,459,967	-2,282,267		
මූල්‍යනය	2,459,967	2,282,267	(177,700)	(7.2)
විදේශීය මූල්‍යනය	424,822	494,655	69,833	16.4
දේශීය මූල්‍යනය	2,035,145	1,787,612	(247,533)	(12.2)
<b>ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස (ආ)</b>				
මුළු ආදායම සහ ප්‍රදාන	8.4	11.1		
මුළු ආදායම	8.2	11.0		
බදු ආදායම	7.3	9.8		
බදු නොවන ආදායම	0.9	1.2		
ප්‍රදාන	0.1	0.1		
වියදම් සහ ශුද්ධ ණය දීම්	18.6	19.4		
පුනරාවර්තන	14.6	17.0		
පොලී ගෙවීම්	6.5	8.9		
එයින් දේශීය	6.0	8.4		
විදේශීය	0.5	0.4		
ප්‍රාග්ධන සහ ශුද්ධ ණය දීම්	4.0	2.4		
එයින් රාජ්‍ය ආයෝජන	4.2	3.4		
වර්තන ගිණුමේ ශේෂය	-6.4	-6.0		
ප්‍රාරම්භ ශේෂය	-3.7	0.6		
සමස්ත අයවැය ශේෂය	-10.2	-8.3		
මූල්‍යනය	10.2	8.3		
විදේශීය මූල්‍යනය	1.8	1.8		
දේශීය මූල්‍යනය	8.5	6.5		

මූලාශ්‍ර: මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය (අ) තාවකාලික (ආ) ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2024 මාර්තු 15 වන දින නිකුත් කරන ලද ද.දේ.නි. ඇස්තමේන්තු (2015 පදනම් වර්ෂය) උපයෝගී කොටගෙන ඇත.

කරන ප්‍රාරම්භ ශේෂය, ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකම් වැඩසටහන යටතේ දක්වා ඇති ප්‍රමාණාත්මක කාර්යසාධන නිර්ණායක අභිබවා යමින්, 2022 වසරේ දී වාර්තා කරන ලද ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 3.7ක (රුපියල් බිලියන 894.8) හිඟයට සාපේක්ෂව, 2023 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 0.6ක (රුපියල් බිලියන 173.3) අතිරික්තයක් වාර්තා කළේය.

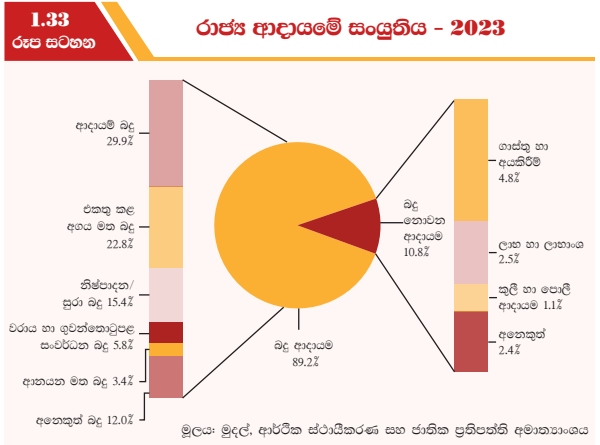
# 1

ප්‍රාථමික ශේෂයේ අතිරික්තයක් අවසන් වරට වාර්තා වූයේ 2018 වසරේ වන අතර, 1950 සිට ශ්‍රී ලංකාව ප්‍රාථමික ශේෂයේ අතිරික්තයක් වාර්තා කර ඇත්තේ වසර හයක් තුළ පමණි. රාජ්‍ය මූල්‍ය තිරසාරභාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ණය සමුච්චය වීම ඵලදායී ලෙස පාලනය කිරීම සඳහා ධනාත්මක ප්‍රාථමික ශේෂයක් පවත්වා ගැනීම ඉතා වැදගත් වේ. මේ අතර, ඉහළ පොලී ගෙවීම් හේතුවෙන් ජංගම ගිණුමේ හිඟය<sup>27</sup> නාමික වශයෙන් පුළුල් වූව ද, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස එය සුළු වශයෙන් අඩු විය. සමස්ත අයවැය හිඟය, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස පෙර වසරේ වාර්තා වූ සියයට 10.2 (රුපියල් බිලියන 2,460.0) හා සැසඳීමේ දී 2023 වසරේ දී සියයට 8.3ක් (රුපියල් බිලියන 2,282.3ක්) දක්වා අඩු විය. සමස්ත අයවැය හිඟය සඳහා කරන ලද මූලික ඇස්තමේන්තුව ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 7.9ක් (රුපියල් බිලියන 2,404.0) විය.

### 1.6.2 රජයේ ආදායම, වියදම සහ ශුද්ධ ණය දීමි

රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය සඳහා රජය විසින් දක්වන කැපවීම පිළිබිඹු කරමින්, 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී රජයේ ආදායම නාමික වශයෙන් සහ ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සැලකිය යුතු වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. ඒ අනුව, නාමික වශයෙන් රජයේ ආදායම සියයට 54.0ක වාර්ෂික වර්ධනයක් වාර්තා කළ අතර, ද.දේ.නි.ට අනුව 2023 වසරේ දී ආදායම ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 11.0ක් දක්වා ප්‍රතිශතාංක 2.8කින් ඉහළ ගියේය. 2022 වසරේ දෙවන භාගයේ දී සහ 2023 වසරේ දී ක්‍රියාත්මක කරන ලද බදු ප්‍රතිසංස්කරණ ගණනාවක් ආදායම් එක්රැස් කිරීම වැඩි වීමට හේතු විය. ආදායම් බදු, එකතු කළ අගය මත බද්ද, නිෂ්පාදන/සුරා බදු, ආනයන බදු සහ විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්ද යන බදුවලින් ලද ආදායම ඉහළ යෑම බදු ආදායම සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යෑමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. 2022 වසරේ ඔක්තෝබර් මාසයේ දී හඳුන්වා දුන් සමාජ ආරක්ෂණ දායකත්ව බද්ද ද රජයේ ආදායම ඉහළ යෑමට දායක විය. බදු නිදහස් සීමාව, බදු අනුපාත හා බදු ආදායම් කාණ්ඩ අනුව පුද්ගලික ආදායම් බදු ව්‍යුහයට සිදු කරන ලද සංශෝධන, විශේෂිත වෘත්තිකයන්ට දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව යටතේ ලියාපදිංචි වීම අනිවාර්ය කිරීම, සංස්ථාපිත ආදායම් බදු අනුපාතය ඉහළ

නැංවීම සහ සංස්ථාපිත ආදායම් බදුවලට සම්බන්ධ සහනදායී අනුපාත ඉවත් කිරීම යනාදී ප්‍රධාන ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග හරහා 2023 වසරේ දී ආදායම් බදු සැලකිය යුතු ලෙස වැඩි කර ගැනීමට හැකි විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2022 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 2.2ක් ලෙස වාර්තා වූ ආදායම් බදු එක්රැස් කිරීම, 2023 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 3.3ක් දක්වා වැඩි විය. මේ අතර, 2022 වසරේ දී අදියර දෙකකින් එකතු කළ අගය මත බදු අනුපාතිකය ඉහළ නැංවීම සඳහා ගැළපුම් සිදු කිරීම සමඟ එම වසරේ අවසාන භාගයේ දී එකතු කළ අගය මත බද්දට අදාළ බදු පදනම පුළුල් වන පරිදි එකතු කළ අගය මත බදු සඳහා වන ලියාපදිංචි සීමාව පහළ දැමීම, 2023 වසරේ දී එකතු කළ අගය මත බදු එකතුවේ කැපී පෙනෙන වර්ධනයට දායක විය. ඒ අනුව, එකතු කළ අගය මත බදු එකතුව පෙර වසරේ පැවති ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 1.9ක සිට 2023 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 2.5ක් දක්වා වැඩි විය. මද්‍යසාර, දුම්වැටි, පෙට්‍රල් සහ ඩීසල් සඳහා වන නිෂ්පාදන/සුරා බදු ව්‍යුහයන් 2023 වසර තුළ දී කිහිප වතාවක් සංශෝධනය කිරීම, 2022 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි සියයට 1.4ක් වූ නිෂ්පාදන/සුරා බදුවලින් ලද ආදායම, 2023 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 1.7ක් දක්වා ඉහළ යෑමට හේතු විය. 2023 වසරේ දී ආනයන බදු සහ විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්ද ඇතුළු ජාත්‍යන්තර වෙළඳාම සම්බන්ධ බදු නාමික වශයෙන් සැලකිය යුතු වාර්ෂික වර්ධනයක් පෙන්නුම් කිරීම සඳහා අදාළ අනුපාත ඉහළ නංවමින් සිදු කරන ලද සංශෝධන හේතු විය. කෙසේ වුව ද, ද.දේ.නි. අනුව ගණනය කළ විට, එම බදුවලින්



27 ජංගම ගිණුමේ ශේෂය මුළු ආදායම සහ මුළු පුනරාවර්තන වියදම් අතර වෙනස නියෝජනය කරයි.

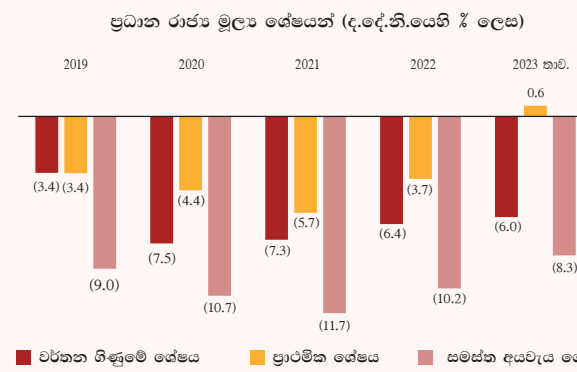
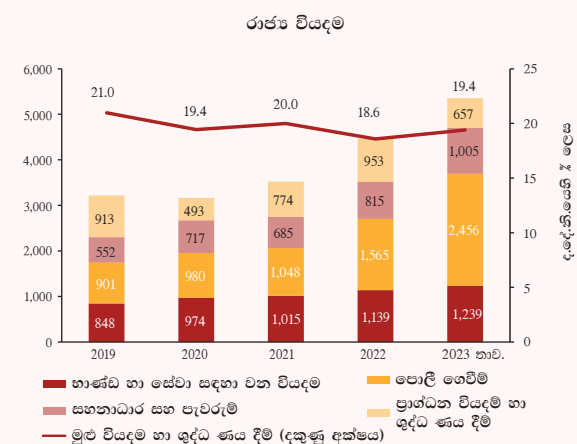
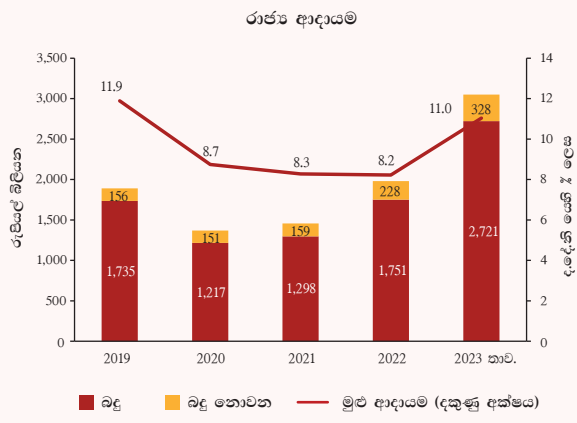


ලද ආදායමේ වර්ධනය සුළු අගයක් වූ අතර, 2023 වසරේ වැඩි කාල සීමාවක් තුළ හදිසි නොවන ආනයන සඳහා සීමාවන් පවත්වාගෙන යෑම සහ මිලදී ගැනීමේ හැකියාව අඩු වීම හේතුවෙන් ආනයන අඩු වීම මෙයට හේතු විය. මේ අතර, සමාජ ආරක්ෂණ දායකත්ව බදු එකතුව 2023 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 0.8ක් විය. තීරු බදු නොවන බදු වර්ග ක්‍රමයෙන් ඉවත් කිරීමට 2023 වසර තුළ දී පියවර ගැනීම හේතුවෙන්, සලකා බලන වසර තුළ දී, වරාය හා ගුවන් තොටුපළ සංවර්ධන බද්දෙන් සහ සෙස් බද්දෙන් ලද ආදායම අඩු විය. මේ අතර, 2023 වසර තුළ දී බදු නොවන ආදායම ද නාමික සහ මූර්ත යන දෙයාකාරයෙන් ම ඉහළ ගිය අතර, ගාස්තු හා අය කිරීම් මෙන්ම රජය සතු ව්‍යවසායයන්ගේ ලාභ සහ ලාභාංශ පැවරුම් වැනි ප්‍රභවයන්ගෙන් ලද ඉහළ ආදායම් මේ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. 2023 වසර සඳහා වන මූලික අයවැය ඇස්තමේන්තුවලට අනුව, සමස්ත ආදායම ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 12.5ක් ලෙස පුරෝකථනය කර තිබූ අතර, බදු ආදායම සහ බදු නොවන ආදායම,

පිළිවෙලින්, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 11.3ක් සහ සියයට 1.2ක් ලෙස ඇස්තමේන්තු කර තිබුණි. පෙර වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ ආදායම් එක්රැස් කිරීමේ කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළ ද, 2023 වසර සඳහා වූ ඉහළ අභිලාශී මූලික අයවැය ඇස්තමේන්තුවලට සාපේක්ෂව සැබෑ ආදායමේ උග්‍ර කාර්යසාධනයක් දක්නට ලැබුණි. 2023 වසරේ රැස් කෙරුණු ආදායම මූලික පුරෝකථනවලින් සියයට 88.4ක් වූ අතර බදු ආදායම සියයට 86.9ක් විය. අයවැයෙන් අපේක්ෂා කළ වේගයට වඩා වැඩි වේගයකින් උද්ධමනය පහත වැටීම, ආනයන ඉල්ලුම අඛණ්ඩව අඩු මට්ටමක පැවතීම, විනිමය අනුපාතිකය අතිප්‍රමාණය වීම සහ ආදායම් පරිපාලනය ආශ්‍රිත ගැටලු මෙම උග්‍ර කාර්යසාධනයට හේතු ලෙස දැක්විය හැකිය. ආදායම් බදු ඉහළ නැංවීම සඳහා ආදායම් බදු ව්‍යුහයට සිදු කළ සංශෝධන වැනි බදු ක්‍රියාමාර්ග මුළු බදු ආදායමෙන් ප්‍රතිශතයක් ලෙස සෘජු බදු ආදායම ඉහළ යෑමට හේතු වී ඇති අතර, 2022 වසරේ සියයට 30.5ක්ව පැවති එම ප්‍රතිශතයට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 33.5ක් දක්වා ඉහළ ගියේය.

**1.34 රූප සටහන**

**රාජ්‍ය ආදායම, වියදම සහ ප්‍රධාන රාජ්‍ය මූල්‍ය ශේෂයන්**



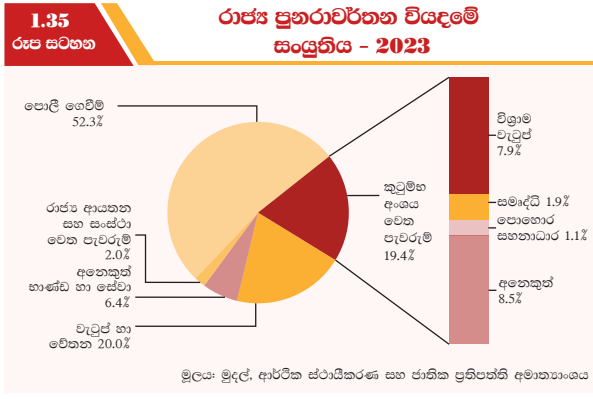
2022 වසරේ දෙවන භාගයේ දී සහ 2023 වසරේ දී ක්‍රියාත්මක කෙරුණු බදු ප්‍රතිසංස්කරණ, 2023 වසරේ දී රජයේ ආදායමේ කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් ඇති වීමට හේතු වූ අතර, දේශීය පොලී වියදම ඉහළ මට්ටමක පැවතියත් වියදම් තාර්කිකකරණ ක්‍රියාමාර්ග හරහා රජයේ වියදම යම්කිසි මට්ටමක පාලනයකට යටත්ව තබා ගැනීමට හැකි විය. විශේෂයෙන් ම වසර පහකට පසු සහ 1950 සිට ගත් කළ භයවන වතාවට ප්‍රාරම්භක ගිණුමේ අතිරික්තයක් වාර්තා කරමින් රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන් රාජ්‍ය මූල්‍ය ශේෂයන්වල කැපී පෙනෙන දියුණුවක් ඇති විය.

මූලාශ්‍ර: මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය



# 1

ප්‍රාග්ධන වියදම් සහ ශුද්ධ ණය දීමි කැපී පෙනෙන ලෙස අඩු වී තිබියදීත්, ප්‍රධාන වශයෙන් දේශීය පොලී වියදම් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යෑම හේතුවෙන් සමස්ත වියදම් සහ ශුද්ධ ණය දීමි නාමික වශයෙන් සහ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස ඉහළ ගියේය. ඒ අනුව, නාමික වශයෙන්, රජයේ වියදම් සියයට 19.8ක වාර්ෂික වර්ධනයක් වාර්තා කළ අතර, ද.දේ.නි.ට අනුව 2023 වසරේ දී ප්‍රතිශතාංක 0.8කින් පමණක් වැඩි විය. 2023 වසරේ ජුනි මාසය දක්වා පැවති දැඩි මුදල් තත්ත්වයන් සහ දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණය පිළිබඳව පැවති අවිනිශ්චිතතා මධ්‍යයේ රජයේ සුරැකුම්පත් සම්බන්ධයෙන් පැවති අවදානම් අධිමිල වැඩි වීම හේතුවෙන් දේශීය පොලී අනුපාත ඉහළ යෑම, නාමික වශයෙන් දේශීය පොලී වියදම් සැලකිය යුතු ඉහළ යෑමට බලපා ඇත. මීට අමතරව, රජයට විදේශ මූල්‍යනය සඳහා ඇති ප්‍රවේශය සීමිත වීම හේතුවෙන් දේශීය මූල්‍යනය මත අධික ලෙස රඳා පැවතීම ද දේශීය පොලී වියදම ඉහළ යෑමට හේතු විය. 2023 වසරේ දී පොලී වියදම සමස්ත රජයේ ආදායමෙන් සියයට 80.5ක් සහ සමස්ත රජයේ වියදමෙන් සියයට 45.8ක් වූ අතර, මෙම අගයන් 2022 වසරේ දී, පිළිවෙලින්, සියයට 79.1ක් සහ සියයට 35.0ක් ලෙස සටහන් විය. මේ අතර, රාජ්‍ය අංශයේ සේවකයන්ගේ විශ්‍රාම වයස අවුරුදු 65 සිට 60 දක්වා අඩු කිරීමට අදාළව පෙර වසරේ ක්‍රියාත්මක කළ සංශෝධන හේතුවෙන් වසර තුළ දී විශ්‍රාම යෑම් ඉහළ යෑම නිසා විශ්‍රාම වැටුප් ගෙවීම් සඳහා වන වියදම 2023 වසරේ දී සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගියේය. තවද, නොමිලේ ඖෂධ ලබාදීම සහ අස්වැසුම සුබසාධන ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක කිරීම, සහනාධාර හා පැවරුම් ඉහළ යෑමට හේතු විය. අනෙක් අතට, රාජ්‍ය අංශයට නව බඳවා ගැනීම් නතර කිරීම සහ රාජ්‍ය අංශයේ සේවකයින්ගෙන් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් විශ්‍රාම යෑමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වැටුප් හා වේතන නාමික වශයෙන් මෙන්ම ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස ද සුළු වශයෙන් අඩු විය. මේ අතර, ප්‍රාග්ධන වියදම් සහ ශුද්ධ ණය දීමි නාමික වශයෙන් මෙන්ම ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස ද කැපී පෙනෙන අඩුවීමක් වාර්තා කළේය. ඉන්දියානු ණය ආධාර යටතේ 2022 වසරේ දී ලං.බ.නී.සං.ට ලබා දුන් ණය පහසුකම පියවීම හේතුවෙන් ශුද්ධ ණය දීමි සැලකිය යුතු ලෙස අඩු වීම මෙම පහළ යෑමට මූලික වශයෙන් හේතු විය. ශුද්ධ ණය දීමේ බලපෑම හැර ප්‍රාග්ධන වියදම් ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස 2022 වසරේ



පැවති සියයට 3.0 සිට 2023 වසරේ දී සියයට 3.3ක් දක්වා වැඩි විය. 2023 වසර සඳහා වන මූලික අයවැය ඇස්තමේන්තුවලට අනුව, සමස්ත වියදම ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 21.2ක් ලෙස පුරෝකථනය කර තිබූ අතර, පුනරාවර්තන වියදම් සහ ප්‍රාග්ධන වියදම් හා ශුද්ධ ණය දීමි, පිළිවෙලින්, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 16.8ක් සහ සියයට 4.4ක් ලෙස ඇස්තමේන්තු කර තිබුණි. හදිසි නොවන සහ අත්‍යවශ්‍ය නොවන වියදම් අඩු කිරීම සඳහා වියදම් තාර්කිකකරණ ක්‍රියාමාර්ග අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කිරීමට රජය ගත් ප්‍රයත්න නිසා අපේක්ෂිත මට්ටමට වඩා දේශීය පොලී ගෙවීම් ඉහළ ගිය ද, පුනරාවර්තන වියදම් අයවැය ඇස්තමේන්තුවලට වඩා විශාල ලෙස ඉහළ යෑම වළක්වා ගනිමින් සමස්ත වියදම පාලනය කර ගැනීමට හැකි විය.

### 1.6.3 අයවැය හිඟය මූලාශ්‍රය

ප්‍රධාන වශයෙන් විදේශීය මූලාශ්‍ර වෙත ප්‍රවේශ වීමට දැනට පවතින සීමා හේතුවෙන්, 2023 වසරේ දී අයවැය හිඟය මූල්‍යනය කිරීම සඳහා රජය මූලිකවම දේශීය මූලාශ්‍ර මත තවදුරටත් රඳා පැවතුණි. ඒ අනුව, සලකා බලන ලද කාල සීමාව තුළ දී ශුද්ධ දේශීය මූල්‍යනය සමස්ත මූල්‍යනයෙන් සියයට 78.3ක් විය. 2021 වසරේ දී මෙම ප්‍රතිශතය සියයට 100 ඉක්මවා තිබූ අතර, පසුගිය වසර දෙකට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී මෙම අගය සුළු වශයෙන් අඩු වූව ද, එවැනි සීමා නොපැවති 2019 සහ 2018 වසරවල දී වාර්තා වූ, පිළිවෙලින්, සියයට 62.3ට සහ සියයට 57.5ට සාපේක්ෂව වර්තමාන ප්‍රතිශතය තවමත් ඉහළ මට්ටමක පවතී. දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ ක්‍රියාවලියට අදාළ ගනුදෙනුවල බලපෑම ඉවත් කර සලකා බැලීමේ දී, වසරේ මුළු භාගය තුළ දී පැවති අවිනිශ්චිතතා සහ භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල ඉහළ පොලී අනුපාත හේතුවෙන් දිගු කාලීන ණය



උපකරණවලට වඩා කෙටි කාලීන ණය උපකරණ සඳහා දැඩි වෙළඳපොළ ඉල්ලුමක් පෙන්නුම් කරමින්, සමස්ත ශුද්ධ දේශීය මූල්‍යනය ප්‍රධාන වශයෙන් භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මගින් සිදු විය.<sup>28</sup> ද.දේ.නියෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මගින් සිදු කළ ශුද්ධ මූල්‍යනය, 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 6.7ක (රුපියල් බිලියන 1,608.2) සිට 2023 වසරේ දී සියයට 7.5ක් (රුපියල් බිලියන 2,058.6ක්) දක්වා ඉහළ ගියේය. අනෙක් අතට, ද.දේ.නියෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර මගින් සිදු කළ ශුද්ධ මූල්‍යනය, 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 6.0 (රුපියල් බිලියන 1,440.2) සිට 2023 වසරේ දී සියයට 2.5ක් (රුපියල් බිලියන 692.3ක්) දක්වා අඩු විය. ද.දේ.නියෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස බැංකු අංශයෙන් සිදු කළ ශුද්ධ දේශීය මූල්‍යනය සැලකිය යුතු සංකෝචනයක් වාර්තා කරමින් සියයට 0.02ක (රුපියල් බිලියන 6.4ක) ශුද්ධ ණය ආපසු ගෙවීමක් ලෙස සටහන් විය.<sup>29</sup> 2023 වසරේ දී මෙම පහළ යෑම, ද.දේ.නියෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 6.5ක් (රුපියල් බිලියන 1,798.5ක්) ලෙස සටහන් වූ බැංකු නොවන මූලාශ්‍ර මගින් සිදු කළ ශුද්ධ මූල්‍යනය මගින් තුළනය විය. මේ අතර, විදේශීය මූලාශ්‍ර මගින් සිදු කළ ශුද්ධ මූල්‍යනය සමස්ත ශුද්ධ මූල්‍යනයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස, පෙර වසරේ වාර්තා කරන ලද සියයට 17.3ට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී සියයට 21.7ක් දක්වා වර්ධනය විය. අයවැයට සහාය ලබා දීම සඳහා ජා.මු. අරමුදලෙහි විස්තීර්ණ ණය පහසුකම යටතේ වාරික දෙකකට අදාළව ලැබුණු දළ අරමුදල් 2023 වසරේ ශුද්ධ විදේශ මූල්‍යනය තුළ ඇතුළත් වේ. මීට අමතරව, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව සහ ලෝක බැංකුවේ ජාත්‍යන්තර සංවර්ධන සමායතනය වැනි අනෙකුත් බහුපාර්ශ්වික ආයතනවලින් සැලකිය යුතු මට්ටමක අරමුදල් ලැබී ඇත. මෙම අරමුදල් රජයේ ආර්ථික ස්ථායීකරණ වැඩසටහනට සහාය වීමට සහ සමාජ ආරක්ෂණ ජාල සඳහා වන වියදම් සඳහා ලබා දී ඇත.

**නෝරා ගත් විදේශීය ණය සේවාකරණ ගෙවීම් අත්හිටුවීම හේතුවෙන් ස්වෛරීත්ව ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ නියෝජ්‍යායතන විසින් පහළ හෙළන ලද ශ්‍රී**

28 වසර තුළ දී, දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ මෙහෙයුමේ අංගයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර සහ මහ බැංකු තාවකාලික අත්තිකාරම් පියවන ලදී.  
 29 මෙම කොටස යටතේ බැංකු අංශයෙන් ශුද්ධ දේශීය මූල්‍යකරණයේ වාර්තා වී ඇති සංකෝචනයට ප්‍රතිවිරුද්ධව, මෙම පරිච්ඡේදයේ මුදල් අංශයේ වර්ධනයන් යටතේ ඇති සංඛ්‍යාත මගින් රජයට ලබා දුන් ශුද්ධ ණය ප්‍රසාරණය වීමක් පෙන්නුම් කරයි. ලං.බී.නී.ස.හි රජයේ ඇපකර සහිත රාජ්‍ය ණය මධ්‍යම රජයේ ණය තොගයට මාරු කිරීම මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වාර්තාවලට අනුව 2022 වසර අවසානය වන විට වාර්තා වූවන්, එම ගනුදෙනුව බැංකු අංශයේ වාර්තාවල ගිණුම්ගත කර ඇත්තේ 2023 වසරේ දී වීම මෙම වෙනසට හේතු වී ඇත.

ලංකාවේ ස්වෛරීත්ව ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම් තවදුරටත් එම තත්ත්වයේ ම පවත්වා ගෙන යන ලදී. ඒ අනුව, ෆිච් ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතනය සහ එස් ඇන්ඩ් පී ගෝලීය ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතනය විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ දිගුකාලීන විදේශ විනිමය ණය පැහැර හැරීමට අදාළ ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම (Long Term Foreign Currency Issuer Default Rating), පිළිවෙලින්, ‘RD’ (Restricted Default) සහ ‘SD’ (Selective Default) ලෙස පවත්වා ගෙන යන ලදී. මුඩ්ස් ශ්‍රේණිගත කිරීමේ නියෝජ්‍යායතන දිගුකාලීන විදේශීය ණය පැහැර හැරීමට අදාළ ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම ‘Ca (ස්ථාවර)’ තත්ත්වයෙහි පවත්වා ගෙන ගියේය. මේ අතර, දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ ක්‍රියාවලිය ප්‍රකාශයට පත් කිරීමත් සමඟ ස්වෛරීත්ව ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ නියෝජ්‍යායතන විසින් රජයේ දේශීය ණය සම්බන්ධ ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම් පහත හෙළීමට කටයුතු කරන ලද අතර, දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ ක්‍රියාවලිය සාර්ථකව නිම කිරීමත් සමඟම එම ශ්‍රේණිගත කිරීම නැවත ඉහළ නංවන ලදී.

**1.6.4 මධ්‍යම රජයේ ණය සහ රාජ්‍ය ණය<sup>30</sup>**

ප්‍රධාන වශයෙන් වශයෙන්, ඉහළ උද්ධමනය නිසා ද.දේ.නියේ ඇති වූ කැපී පෙනෙන වර්ධනය සහ රුපියලේ අගය ඉහළ යෑම නිසා විදේශ ණය මත ඇතිවූ බලපෑම හේතුවෙන්, මධ්‍යම රජයේ නොපියවූ ණය ද.දේ.නියේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස 2022 වසර අවසානයේ දී පැවති සියයට 114.2 සිට 2023 වසරේ අවසානය වන විට සියයට 103.9ක් දක්වා පහත වැටුණි. ඒ අනුව, දේශීය ණය සහ විදේශීය ණය ද.දේ.නියේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස, 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ, පිළිවෙලින්, සියයට 62.5 සහ සියයට 51.8 සිට 2023 වසරේ දී, පිළිවෙලින්, සියයට 61.7ක් සහ සියයට 42.1ක් දක්වා අඩු විය.<sup>31</sup> කෙසේ වෙතත්, සමස්ත ණයෙහි<sup>32</sup> නාමික අගය සියයට 4.4කින් වැඩි

30 බැංකුවල ඇති රජය සතු තැන්පතු ගැලපුම් කළ පසු ඇති ශේෂය රජයේ ණය සංඛ්‍යාලේඛන ලෙස ඉදිරිපත් කර ඇත.  
 31 2014 වසරේ දී ජා.මු. අරමුදල විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද රාජ්‍ය මූල්‍ය සංඛ්‍යාලේඛන සම්පාදනය කිරීමේ මාර්ගෝපදේශවලට අනුව, අන්වාසිකයන් සතු ණය විදේශීය ණය ලෙස වර්ග කර ඇති අතර, නේවාසිකයන් සතු ණය දේශීය ණය ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇත.  
 32 විදේශීය ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම පිළිබඳ දැනට සාකච්ඡා පැවැත්වෙන පසුබිම තුළ, මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය විසින් 2022 අප්‍රේල් 12 දින ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශීය ණය සේවාකරණය සම්බන්ධ අන්තර්ජාලීන ප්‍රතිපත්තිය ප්‍රකාශයට පත් කිරීමෙන් ගෙවීමට නියමිතව තිබූ ණය සේවාකරණ ගෙවීම් කිහිපයක් 2022 වසර සහ 2023 වසර අවසන් වන විට පැවති මධ්‍යම රජයේ නොපියවූ ණය ඇස්තමේන්තුවලට ඇතුළත් නොවේ. අන්තර්ජාලීන ප්‍රතිපත්තියට අනුව බලපෑමට ලක් වූ විදේශ ණය කාණ්ඩවල ප්‍රාග්ධනයට එකතු කළ යුතු, ගෙවීමට නියමිතව තිබූ, එහෙත් නොගෙවන ලද පොලී ගෙවීම් මෙම ණය සේවාකරණ ගෙවීම්වලට ඇතුළත් වේ. නවද, 2022 වසරේ දෙසැම්බර් අග පැවති නොගෙවූ ණය ශේෂයට 2022 අප්‍රේල් සිට 2022 අවසානය දක්වා ගෙවීමට නියමිතව තිබූ, ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කරවලට අදාළ සමහර තුළපත් ගෙවීම් ඇතුළත් නොවේ.

# 1

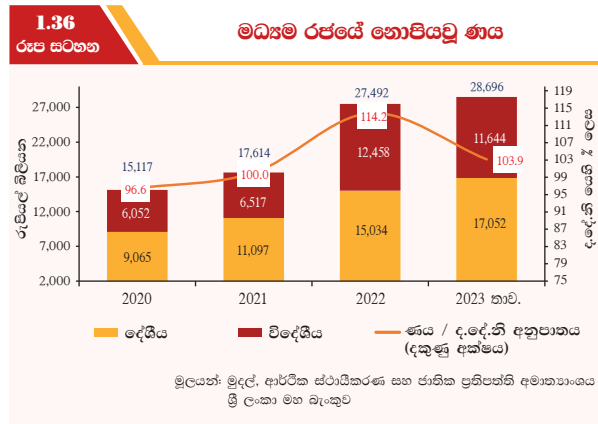
විමට දේශීය ණය වර්ධනය වීම සම්පූර්ණයෙන් හේතු වූ අතර, දේශීය මුදලින් නාමනය කරන ලද විදේශීය ණය, 2022 වසරේ දී නිරීක්ෂණය කළ මට්ටම්වලට වඩා අඩු විය. සීමිත විදේශීය මූල්‍යන අවස්ථා හමුවේ මූල්‍යන අවශ්‍යතාවලින් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් දේශීය වෙළඳපොළෙන් සපුරා ගැනීම මුළු දේශීය ණයවල නාමික වැඩිවීම මගින් පෙන්නුම් කෙරේ. දේශීය ණයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස මැදි කාලීන හා දිගුකාලීන ණය, 2022 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානයේ පැවති සියයට 65.7 සිට 2023 වසර අවසන් වන විට සියයට 74.2ක් දක්වා වැඩි විය. මෙම වෙනසට මූලික වශයෙන් හේතු වූයේ දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ වැඩසටහන යටතේ මහ බැංකුවේ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සහ රජයට ලබා දී ඇති මහ බැංකු තාවකාලික අත්තිකාරම් දිගුකාලීන භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර බවට පත් කිරීම වන අතර, ඒ හරහා මැදි හා දිගු කාලීන ණය තොගය වැඩි කිරීම තුළින් ණය කල්පිරීමේ කාලය දීර්ඝ කිරීමෙන් රජයේ දළ මූල්‍යන අවශ්‍යතාවය අඩු කිරීමට සහාය ලැබී ඇත. ජා.මු. අරමුදල සමඟ එකඟ වූ ණය තිරසාර ඉලක්ක සපුරා ගැනීමේ දී මෙය ඉතා වැදගත් වේ. තවද, 2023 වසරේ පළමු භාගය තුළ දී රජය විසින් නොපියවූ රුපියල් ණය තොග පියවන ලද අතර, 2022 වසරේ දෙසැම්බර් මස සිට මධ්‍යම රජයේ ණය තොගය වෙත ඇතුළත් කෙරුණු රජයේ ඇපකර මත ලං.බ.නී.සං. ලබා ගෙන තිබූ විදේශ මුදලින් නාමනය කරන ලද ණය තොගය 2023 වසර අවසානය වන විටත් නොවෙනස්ව පැවතුණි. මේ අතර, 2022 වසරේ අවසානයට සාපේක්ෂව 2023 වසර අවසානය වන විට නාමික වශයෙන් විදේශ ණය අඩුවීමට ප්‍රධාන විදේශ මුදල්වලට සාපේක්ෂව රුපියලේ අගය ඉහළ යෑම හේතු විය. 2023 වසරේ දී විදේශ ව්‍යවහාර මුදල්වලට සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රුපියලේ විචලනය නිසා ඇති වූ විදේශ ණය අඩු වීම රුපියල් බිලියන 1,431.4ක් විය. කෙසේ වෙතත්, 2023 වසරේ මාර්තු සහ දෙසැම්බර් මාසවල දී ලැබුණු ජා.මු. අරමුදලේ විස්තීර්ණ ණය පහසුකමේ වාරික දෙක ඇතුළු බහුපාර්ශ්වික සංවිධානවලින් ලැබුණු අරමුදල් මගින් විදේශ ණය තොගයේ රුපියල් අගය අඩුවීමේ බලපෑම යම්තාක් දුරකට සීමා විය. පසුගිය ජා.මු. අරමුදලේ වැඩසටහන්වල දී ලැබුණු මුදල් මහ බැංකුවේ වගකීමක් ලෙස සැලකුණි. කෙසේ වෙතත්, නවතම වැඩපිළිවෙළ යටතේ රජයේ අයවැයට සහාය ලබා දීම කෙරෙහි අවධානය යොමු වීම හරහා එම අරමුදල් ලැබීම් රජය වෙත පැවරුණු

අතර, එමගින් මධ්‍යම රජයේ සමස්ත ණය ප්‍රමාණය වැඩි විය. මධ්‍යම රජයේ සමස්ත ණයට සාපේක්ෂව රජයේ නොපියවූ විදේශ ණය ප්‍රමාණය, 2022 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 45.3ට සාපේක්ෂව, 2023 වසර අවසන් වන සියයට 40.6ක් දක්වා අඩු විය.

ද.දේ.නී.යේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස මධ්‍යම රජයේ නොපියවූ ණය අඩුවීමට සමගාමීව, 2022 වසර අවසානයේ පැවති ද.දේ.නී.යෙන් සියයට 119.2ක් වූ නොපියවූ රාජ්‍ය ණය<sup>33</sup> 2023 වසර අවසානයේ දී ද.දේ.නී.යෙන් සියයට 110.8ක් දක්වා අඩු වී ඇත. නාමික වශයෙන් ගත් කළ 2022 වසර අවසානයේ රුපියල් බිලියන 28,672.7ක් වූ සමස්ත නොපියවූ රාජ්‍ය ණය ප්‍රමාණය 2023 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 30,627.3ක් දක්වා වැඩි වූ අතර එය වාර්ෂිකව සියයට 6.8ක වැඩිවීමකි.

ණය තිරසාරභාවය සාක්ෂාත් කර ගැනීම සම්බන්ධයෙන් ඇති අනෙකුත් ක්‍රියාමාර්ග සමඟ, ණය තිරසාරභාවය සාක්ෂාත් කර ගැනීමේ අරමුණින් රජය 2023 වසරේ දී දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ ක්‍රියාවලිය සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක කළේය. ඒ අනුව, සුදුසුකම් ලත් ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර විචල්‍ය කුපන් සහිත, ශ්‍රී ලංකා රුපියල්වලින් නාමනය කරන ලද නව භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර පහක් බවට පරිවර්තනය කරන ලද අතර, විශ්‍රාම පාරිතෝෂික අරමුදල් සතුව තිබූ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර මැදි හා දිගු කාලීන කල් පිරීම් සහිත නව භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර බවට පරිවර්තනය කරන ලදී. තවද, මහ බැංකුව සතු කල් නොපිරුණු භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සහ රජයට ලබා දුන් නොපියවූ තාවකාලික

33 මධ්‍යම රජයේ ණය සහ රාජ්‍ය ඇපකර මත ගනු ලැබූ ණය නොපියවූ රාජ්‍ය ණය තුළ ඇතුළත් වේ.







**1.27 සංඛ්‍යා සටහන**

**මධ්‍යම රජයේ නොපියවූ ණය (වසර අවසානයේ දී) (අ) (ආ) (ඇ)**

ශීර්ෂය	රුපියල් බිලියන	
	2022	2023 (අ) (ආ)
<b>දේශීය ණය (අ)</b>	<b>15,033.9</b>	<b>17,051.9</b>
කල්පිරීමේ කාලය අනුව		
කෙටි කාලීන (ඉ)	4,267.7	3,616.2
මැදි හා දිගු කාලීන (ඊ)	9,882.1	12,646.9
දේශීය වෙනත් (උ)	884.1	788.7
ආයතන අනුව (ඌ)		
බැංකු (ඌ <sup>ආ</sup> )	8,525.7	9,102.8
බැංකු නොවන (ඌ <sup>ඈ</sup> )	6,164.0	7,506.3
ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ගනුදෙනු වෙන් කිරීම් (ඌ <sup>ඈ</sup> )	344.1	442.7
<b>විදේශීය ණය (ඔ) (ඔ)</b>	<b>12,458.2</b>	<b>11,644.1</b>
බහුපාර්ශ්වීය	3,611.6	3,817.0
ද්විපාර්ශ්වීය සහ වාණිජ ණය	8,846.6	7,827.1
ව්‍යවහාර මුදල් අනුව		
වි.ගැ.හි.	1,604.7	1,737.1
එ.ජ. ඩොලර්	8,716.9	7,943.9
ජපාන යෙන්	979.6	819.4
යුරෝ	417.4	396.6
වෙනත්	739.6	747.1
<b>මධ්‍යම රජයේ නොපියවූ මුළු ණය</b>	<b>27,492.0</b>	<b>28,695.9</b>
<b>රජයේ ඇපකර මත ලබාගෙන ඇති ණය (ක) (ග)</b>	<b>1,180.7</b>	<b>1,931.3</b>
<b>රාජ්‍ය ණය</b>	<b>28,672.7</b>	<b>30,627.3</b>
<b>ද.දේ.නි.යෙහි % ලෙස (ව)</b>		
<b>මධ්‍යම රජයේ නොපියවූ මුළු ණය</b>	<b>114.2</b>	<b>103.9</b>
දේශීය ණය	62.5	61.7
විදේශීය ණය	51.8	42.1
<b>රජයේ ඇපකර මත ලබාගෙන ඇති ණය</b>	<b>4.9</b>	<b>7.0</b>
<b>රාජ්‍ය ණය</b>	<b>119.2</b>	<b>110.8</b>

මූලාශ්‍රය: මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

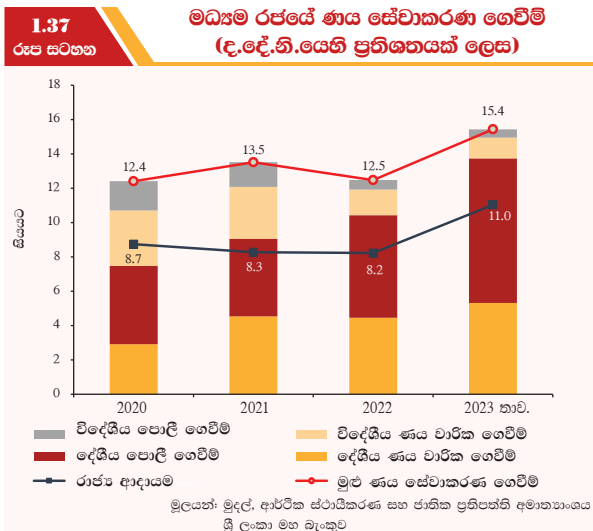
- (අ) 2014 වසරේ දී ජා.මු. අරමුදල විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද රාජ්‍ය මූල්‍ය සංඛ්‍යාලේඛන සම්පාදනය කිරීමේ මාර්ගෝපදේශවලට අනුව, අනේවාසිකයන් සතු ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කරවල ආයෝජන විදේශීය ණය යටතේ වර්ගීකරණය කර ඇති අතර, නේවාසිකයන් සතු ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡා බැඳුම්කර ආයෝජන දේශීය ණය යටතේ වර්ගීකරණය කර ඇත. තවද, ණය සංඛ්‍යාලේඛන ගුද්ධ පදනම මත (තැන්පතු ගැලපුම් කළ පසු) ඉදිරිපත් කර ඇත.
- (ආ) මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය විසින් 2022 අප්‍රේල් 12 වැනි දින ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ණය සේවාකරණ පිළිබඳ අන්තර්ජාලීන ප්‍රතිපත්තිය ඉදිරිපත් කිරීමෙන් පසුව රජය විසින් ගෙවීමට නියමිතව තිබූ සමහර විදේශ ණය සේවාකරණ ගෙවීම් 2022 වසර අවසානයේ හා 2023 වසර අවසානයේ මධ්‍යම රජයේ නොගෙවූ ණය ඇස්තමේන්තුව තුළ ඇතුළත් නොවේ. අන්තර්ජාලීන ප්‍රතිපත්තියට අනුව බලපෑමකට ලක් වූ විදේශ ණය කාණ්ඩවල ප්‍රාග්ධනයට එකතු කළ යුතු, ගෙවීමට නියමිත පොලී ගෙවීම් මෙම නොගෙවූ ණය සේවාකරණ ගෙවීම්වලට අයත් වේ. තවද, 2022 අප්‍රේල් සිට 2022 අවසානය දක්වා කාලය තුළ ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කරවලට අදාළව ගෙවීමට නියමිත සමහර කුපන්පත්වලට අදාළ ගෙවීම් 2022 දෙසැම්බර් අග වන විට ශේෂය තුළ ඇතුළත් නොවේ.
- (ඇ) තාවකාලික
- (ඈ) 2023 සිට දේශීය ණය සංඛ්‍යාලේඛන සැකසීමේ ක්‍රමය වෙනස් කර ඇති අතර, එය මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය මගින් සනාථ කරන ලද දත්ත මත පදනම්ව සිදු කෙරේ.
- (ඉ) අනේවාසික ආයෝජකයන් සතු භාණ්ඩාගාර බිල්පත් වටිනාකම් ඇතුළත් නොවේ.
- (ඊ) අනේවාසික ආයෝජකයන් සතු භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර වටිනාකම් ඇතුළත් නොවේ.
- (උ) 2022 දෙසැම්බර් මස සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි මධ්‍යම රජයේ ණය තුළට ඇතුළත් කෙරුණු ලංකා බැංකු තෙල් නීතිගත සංස්ථාව යටතේ පැවති භාණ්ඩාගාරය විසින් ලබා දී ඇති ඇපකර යටතේ ලබාගත් නොපියවූ විදේශීය ණය අයත් වේ.
- (ඌ) මධ්‍යම තැන්පතු පද්ධතියෙහි පවතින තොරතුරු මත පදනම්ව 2022 වාර්ෂික වාර්තාවේ සිට ආයතන අනුව වර්ගීකරණය සංශෝධනය කර ඇත.
- (ඍ) පරම අයිතිකරු සොයා ගැනීමට අපහසු ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ශිච්ඡුම් යටතේ කළ ආයෝජනයන් සඳහා වෙන් කරන ලද සුරැකුම්පත් ඇතුළත් වේ.
- (ඞ) විවිධ වෙළඳ කටයුතු යටතේ සිදු කරන ලද ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ගනුදෙනුවලට අදාළ ආයෝජන, අදාළ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු හෝ බැංකු නොවන ප්‍රාරම්භ අලෙවිකරුවන් යටතේ වෙන් කර ඇත.
- (ඟ) මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය මගින් පවත්වාගෙන යන පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලීය මහ ලේකම්-ණය වාර්තාකරණ හා කළමනාකරණ පද්ධතියෙන් 2023 මාර්තු 09, 2023 මාර්තු 10 සහ 2024 පෙබරවාරි 26 වැනි දිනයන්හි දී ලබා ගත් දත්ත මත පදනම්ව 2022 සහ 2023 වසරවලට අදාළ විදේශීය ණය දත්ත සහ විදේශීය ණය වර්ගීකරණය සකස් කර ඇත.
- (ච) 2022 දෙසැම්බර් මස සිට, ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය, සීමාසහිත ගුවන් තොටුපල හා ගුවන් සේවා සමාගම සහ ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය යටතේ පැවති ව්‍යාපෘති ණය කිහිපයකට අදාළ නොපියවූ ණය ශේෂයන්, මධ්‍යම රජයේ ණය වෙත ඇතුළත් කර ඇත.
- (ඡ) රාජ්‍ය ඇපකර මත වන ණය, 2024 පෙබරවාරි 29 වන දින මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශයෙන් ලැබුණු දත්ත මත පදනම්ව සම්පාදනය කර ඇත.
- (ඣ) 2014 ජුනි මාසයේ දී ශ්‍රී ලංකා ගුවන් සමාගම විසින් නිකුත් කරන ලද එ.ජ. ඩොලර් මිලියන 175ක ජාත්‍යන්තර බැඳුම්කර ඇතුළත් වේ. මෙම ජාත්‍යන්තර බැඳුම්කරය 2019 ජුනි මාසයේ දී කල්පිරුණු අතර, වසර 05ක කාලයක් සඳහා යළි නිකුත් කරන ලදී.
- (ඤ) ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2024 මාර්තු 15 වන දින නිකුත් කරන ලද ද.දේ.නි. ඇස්තමේන්තුව (2015 පදනම් වර්ෂය) භාවිත කළ ඇත.

# 1

අත්තිකාරම්, ක්‍රමයෙන් අඩුවන ස්ථාවර කුපන්වලින් යුත් නව භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර දහයක් සහ දැනටමත් වෙළඳපොළෙහි පවතින භාණ්ඩාගාර බිල්පත් දොළහක් බවට පරිවර්තනය කරන ලදී. දේශීය ණය ප්‍රශස්තකරණ වැඩසටහන සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක කිරීම කෙටි කාලීන ණය කල්පිරීම් මැදි කාලීන සිට දිගු කාලීන කල්පිරීම් බවට පරිවර්තනයකට හේතු වූ අතර, එමගින් ප්‍රතිමූල්‍යනය කිරීමේ දී ඇතිවන අවදානම අවම කෙරුණු අතර දේශීය ණය කළමනාකරණ සාමාන්‍ය කල්පිරීම් කාලය දීර්ඝ කෙරුණි. වගකීම් ආපසු ගෙවීම දිගු කාලයක් පුරා පැතිරවීම මගින් නුදුරු කාලීනව මූල්‍ය පීඩනයක් ඇති වීම අඩු කෙරෙන අතර, එමගින් වඩාත් හොඳින් කළමනාකරණය කළ හැකි සහ තිරසාර ණය ව්‍යුහයක් ස්ථාපිත කිරීමට පහසුකම් සැපයේ. විදේශීය ණය ගෙවීම සඳහා සහනයක් ලබා ගැනීමට රජය බාහිර ණය හිමියන් සමඟ සක්‍රීයව සම්බන්ධ වෙමින් කතිකා කරමින් සිටියි. ඒ අනුව, දැනට ක්‍රියාත්මක කෙරෙන අවබෝධතා ගිවිසුමක් (MOU) අත්සන් කිරීමේ ක්‍රියාවලියට මග පාදමින්, නිල ණය හිමියන්ගේ කමිටුව (Official Creditors Committee) සහ චීන ආනයන අපනයන බැංකුව (China EXIM) සමඟ ප්‍රතිපත්තිමය (Agreement in Principle) ගිවිසුමකට එළඹ ඇත. තුලනාත්මකව පිළියම් යෙදීම සහ එකඟ වූ ණය තිරසාර ඉලක්කවලට අනුකූලව විදේශීය වාණිජ ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සඳහා පුද්ගලික ණය හිමියන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීම සඳහා රජය සිය ප්‍රයත්න දිගටම සිදු කරයි.

### 1.6.5 මධ්‍යම රජයේ ණය සේවාකරණ ගෙවීම්

මූලික වශයෙන් දේශීය පොලී ගෙවීම් වැඩි වීම හේතුවෙන්, මුළු ණය සේවාකරණ ගෙවීම්, 2022 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 12.5ක සිට 2023



වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 15.4ක් දක්වා වැඩි විය. රුපියල් බිලියන 1,283.1ක නාමික වැඩිවීමක් සනිටුහන් කරමින්, 2022 වසරේ දී ද.දේ.නි.යේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස 10.4ක් වූ දේශීය ණය සේවාකරණ ගෙවීම්, 2023 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 13.7ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. ඒ අතර, භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර පියවීම් වැඩි වීම හේතුවෙන් දේශීය ණය ආපසු ගෙවීම් වැඩිවූ අතර, එය 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 468.7ක වැඩිවීමකි. එයට සාපේක්ෂව, 2022 වසරේ දී රජය විසින් ණය සේවාකරණ ගෙවීම් අත්හිටුවීමේ නිවේදනයෙන් පසු, ඇතැම් විදේශ ණය සේවාකරණ ගෙවීම් අත්හිටුවීම තවදුරටත් පවත්වා ගෙන යෑම හේතුවෙන්, 2022 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 2.0ක සිට 2023 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 1.7ක් දක්වා විදේශ ණය සේවාකරණ ගෙවීම් අඩු විය.